

**ANTALYA İLİ AKSEKİ İLÇESİ BÜYÜKALAN KÖYÜ ALİ PETEK EVİ
RESTORASYON VE YENİDEN İŞLEVLENDİRME ÖNERİSİ**

Ayşe Gizem DEMİR

**YÜKSEK LİSANS TEZİ
MİMARLIK ANABİLİM DALI**

**GAZİ ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

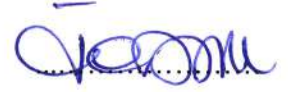
HAZİRAN 2018

Ayşe Gizem DEMİR tarafından hazırlanan “ANTALYA İLİ AKSEKİ İLÇESİ BÜYÜKALAN KÖYÜ ALİ PETEK EVİ RESTORASYON VE YENİDEN İŞLEVLENDİRME ÖNERİSİ” adlı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından OY BİRLİĞİ ile Gazi Üniversitesi Mimarlık Anabilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Danışman: Doç. Dr. Özlem SAĞIROĞLU

Mimarlık Anabilim Dalı, Gazi Üniversitesi

Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum.

Başkan: Prof. Dr. Can Mehmet HERSEK

İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı Anabilim Dalı, Başkent Üniversitesi

Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum.

Üye: Prof. Dr. Sare SAHİL

Mimarlık Anabilim Dalı, Gazi Üniversitesi

Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum.

Tez Savunma Tarihi: 28/06/2018

Jüri tarafından kabul edilen bu tezin Yüksek Lisans Tezi olması için gerekli şartları yerine getirdiğini onaylıyorum.

.....
Prof. Dr. Sena YAŞYERLİ
Fen Bilimleri Enstitüsü Müdürü

ETİK BEYAN

Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada;

- Tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- Tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- Tez çalışmada yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi,
- Kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı,
- Bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu,

bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

Ayşe Gizem DEMİR

28/06/2018

ANTALYA İLİ AKSEKİ İLÇESİ BÜYÜKALAN KÖYÜ ALİ PETEK EVİ
RESTORASYON VE YENİDEN İŞLEVLENDİRME ÖNERİSİ
(Yüksek Lisans Tezi)

Ayşe Gizem DEMİR

GAZİ ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
Haziran 2018

ÖZET

Bu çalışmanın amacı Antalya ili Akseki ilçesinin ünik "düğmeli" yapım tekniğine sahip yapıları ile ön plana çıkan Büyükalan köyünde yer alan özgün, nitelikli Ali Petek Konutu'nun değerlendirilmesidir. Tez çalışmasının devam ettiği 2017 yılında konutta çıkan yangın sonucunda yapının büyük bir bölümü yanarak yıkılmıştır. Çalışma kapsamında yapının yangından önceki mevcut durumunu belgeleyen rölöve çalışması 2014-2015 yılları arasında yapılmış, yapının değişen bölümleri tespit edilmiş, sözlü bilgiler ve karşılaştırmalı çalışmalardan yararlanılarak konutun ilk yapıldığı zamandaki durumunun tespit edildiği restütüsyon projesi hazırlanmıştır. Restütüsyon projesinin akabinde, geçirdiği yangın sebebiyle büyük kısmı yok olan yapıya yeni işlev yüklenmesiyle birlikte rekonstrüksiyon önerisinde bulunulmuştur.

Bilim Kodu : 80106
Anahtar Kelimeler : Kırsal konut, Ali Petek Evi, Akseki, Büyükalan köyü, restorasyon, rekonstrüksiyon
Sayfa Adedi : 332
Danışman : Doç. Dr. Özlem SAĞIROĞLU

THE RESTORATION AND RE-FUNCTION PROPOSAL FOR ALİ PETEK HOUSE IN
BÜYÜKALAN VILLAGE, AKSEKİ, ANTALYA

(M. Sc. Thesis)

Ayşe Gizem DEMİR

GAZİ UNIVERSITY
GRADUATE SCHOOL OF NATURAL AND APPLIED SCIENCES

June 2018

ABSTRACT

The aim of this study is the evaluation of the original and eligible Ali Petek dwelling, which is located in Büyükalın Village. Büyükalın stands out with its structures constructed in unique “düğmeli” construction technique in Akseki Province of Antalya. Most parts of the structure were destroyed as a result of the fire that took place in 2017 while this study was still in progress. Under this study, a survey documenting the state of the structure before the fire was implemented between the years 2014-2015; parts of the structure that have changed were identified and making use of the verbal data and comparative studies, a restitution project containing the initial condition of the structure when it was first built was arranged. Following the restitution project, along with allocating a new function to the structure that was partially destroyed owing to the fire, a reconstruction proposal has been put forward.

Science Code : 80106

Key Words : Rural dwelling, Ali Petek House, Akseki, Büyükalın village, restoration, reconstruction

Page Number : 332

Supervisor : Assoc. Prof. Dr. Özlem SAĞIROĞLU

TEŞEKKÜR

Çalışmalarım ve araştırmalarım süresince çalışmamı titizlikle yönlendiren, destek ve katkılarını esirgemeyen danışmanım değerli Doç. Dr. Özlem SAĞIROĞLU' na, çalışmalarından yararlandığım arkadaşlarım ve meslektaşlarım Tuğba KARABULUT, Muhammed ŞENOCAK ve Hikmet ALİM 'e, yardımlarını esirgemeyen Berat Gökçe GÖKÇENAY, Esra ÜSTBAŞ ve Belkız UĞURLU' ya, desteğini her zaman hissettiğim aileme teşekkürlerimi sunarım.

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ÖZET	iv
ABSTRACT.....	v
TEŞEKKÜR.....	vi
İÇİNDEKİLER	vii
ÇİZELGELERİN LİSTESİ.....	xi
ŞEKİLLERİN LİSTESİ.....	xii
RESİMLERİN LİSTESİ	xiv
HARİTALARIN LİSTESİ.	xxii
SİMGELER VE KISALTMALAR.....	xxiii
1. GİRİŞ.....	1
2. AKSEKİ İLÇESİ’NİN GENEL VE TARİHİ ÖZELLİKLERİ.....	5
2.1. Coğrafi Konum.....	5
2.2. Topoğrafik ve Jeolojik Durum	6
2.3. İklim ve Bitki Örtüsü.....	7
2.4. Bölge Tarihçesi.....	8
2.5. İdari Durum ve Nüfus Bilgileri	10
2.6. Ekonomik Durum ve Gelir Kaynakları	10
2.7. Aile Yapısı	11
2.8. Altyapı.....	12
2.9. Akseki İlçesinde ve Köylerinde Yer Alan Tescilli Yapılar ve Sit Alanları	12
3. BÜYÜKALAN KÖYÜ VE ALİ PETEK KONUTU ÖZELLİKLERİ..	19
3.1. Büyükalan Köyü Genel Özellikleri	19
3.1.1. Coğrafi konum ve ulaşım	19

	Sayfa
3.1.2. Topoğrafik ve jeolojik durum	19
3.1.3. İklim ve bitki örtüsü.....	21
3.1.4. Büyükalan köyü tarihçesi	21
3.1.5. Ekonomik durum ve gelir kaynakları	21
3.1.6. Altyapı	22
3.2. Büyükalan Köyündeki Yapıların Mimari Özellikleri.....	22
3.2.1. Yerleşim özellikleri.....	22
3.2.2. Plan özellikleri	24
3.2.3. Mekân özellikleri	26
3.2.4. Mimari elemanlar.....	34
3.2.5. Cephe özellikleri	50
3.2.6. Yapım tekniği ve malzeme.....	52
3.2.7. Süslemeler	54
3.3. Ali Petek Konutu Tarihi ve Genel Özellikleri	55
3.3.1. Ali Petek konutu tarihi	55
3.3.2. Yakın çevre analizleri	55
4. ALİ PETEK KONUTU’NUN MEVCUT DURUMUNUN TESPİTİ....	65
4.1. Yapının Tespiti ve Tanımlanması	65
4.1.1. Yöntem	65
4.2. Yapının Tanımlanması.....	66
4.2.1. Genel tanımlama	66
4.2.2. Dış tanımlama	68
4.2.3. İç tanımlama	82
4.2.4. Taşıyıcı elemanlar	144

	Sayfa
4.2.5. Mimari elemanlar	145
4.3. Yapısal Değişmeler ve Bozulmalar	152
4.3.1. İnsanların neden olduğu bozulmalar	153
4.3.2. Doğa etkisi ile bozulmalar	155
5. RESTİTÜSYON	161
5.1. Tanım ve Yöntem	161
5.2. Restitüsyon İçin Kaynak Kullanımı	161
5.2.1. Karşılaştırmalı çalışma	163
5.3. Restitüsyonda Kaynak Kullanımı Üzerine Değerlendirme	169
6. RESTORASYON	173
6.1. Rekonstrüksiyon (Yeniden Yapım)	173
6.1.1. Yapının mevcut durumunun değerlendirilmesi	173
6.1.2. Rekonstrüksiyon tanımı ve kriterleri	175
6.1.3. Rekonstrüksiyon yaklaşımı	179
6.1.4. Finansal model	181
6.2. Ali Petek Konutu Yeni İşlevi	182
6.3. Ali Petek Konutu Mekân Kullanımı	184
6.4. Rekonstrüksiyon Projesi Uygulama Aşamaları	188
7. SONUÇ VE ÖNERİLER	193
KAYNAKLAR	197
EKLER.....	201
EK-1. Yerel sözlük	202
EK-2. Rölöve çizimleri	205
EK-3. Malzeme analizi çizimleri	231

	Sayfa
EK-4. Değişme ve bozulma analizi çizimleri	247
EK-5. Restitüsyonda kaynak kullanımı çizimleri	263
EK-6. Restitüsyon çizimleri	280
EK-7. Restorasyon (Rekonstrüksiyon) çizimleri	306
ÖZGEÇMİŞ	332

ÇİZELGELERİN LİSTESİ

Çizelge	Sayfa
Çizelge 2.1. Antalya ili yüzölçümünün ilçelere göre dağılımı	6

ŞEKİLLERİN LİSTESİ

Şekil	Sayfa
Şekil 3.1. Büyükalan köyünde yapıların topoğrafyaya göre konumlanması	22
Şekil 3.2. Sofa tiplerine göre plan tipolojileri	25
Şekil 3.3. Odaya açılan kiler örneği	32
Şekil 3.4. Sofaya açılan kiler örneği	32
Şekil 3.5. Büyükalan köyü kapı tipolojisi	39
Şekil 3.6. Yaşam katı pencere tipolojisi	41
Şekil 3.7. Büyükalan köyü yüklük örnekleri	43
Şekil 3.8. Büyükalan köyü niş örnekleri	44
Şekil 3.9. Oda-sofa arası pencere örnekleri	46
Şekil 3.10. Büyükalan köyü ocak örnekleri	47
Şekil 3.11. Büyükalan köyü tavan örnekleri	49
Şekil 3.12. Kuru duvar yapım tekniği detayı	53
Şekil 3.13. Kuru duvar örme tekniği	53
Şekil 4.1. Kuzey cephesi dış tanımlama tablosu	78
Şekil 4.2. Doğu cephesi dış tanımlama tablosu	79
Şekil 4.3. Batı cephesi dış tanımlama tablosu	80
Şekil 4.4. Güney cephesi dış tanımlama tablosu	81
Şekil 4.5. Z01 Evöğün mekânı iç tanımlama tablosu	82
Şekil 4.6. Z02 Depo mekânı iç tanımlama tablosu	83
Şekil 4.7. Z03 Samanlık mekânı iç tanımlama tablosu	84
Şekil 4.8. Z04 Depo mekânı iç tanımlama tablosu	85
Şekil 4.9. Z05 Ahır mekânı iç tanımlama tablosu	86
Şekil 4.10. Z06 Ahır mekânı iç tanımlama tablosu	87

Şekil	Sayfa
Şekil 4.11. Z07 Sahanlık mekânı iç tanımlama tablosu	88
Şekil 4.12. 101 Sofa mekânı iç tanımlama tablosu	89
Şekil 4.13. 101 Sofa mekânı iç tanımlama tablosu	90
Şekil 4.14. 102 Kafesönü mekânı iç tanımlama tablosu	91
Şekil 4.15. 102 Kafesönü mekânı iç tanımlama tablosu	92
Şekil 4.16. 103 Oda mekânı iç tanımlama tablosu	93
Şekil 4.17. 104 Oda mekânı iç tanımlama tablosu.....	94
Şekil 4.18. 105 Oda mekânı iç tanımlama tablosu	95
Şekil 4.19. 106 Kiler mekânı iç tanımlama tablosu	96
Şekil 4.20. 107 Oda mekânı iç tanımlama tablosu	97
Şekil 4.21. 108 Oda mekânı iç tanımlama tablosu	98
Şekil 4.22. 109 Wc mekânı iç tanımlama tablosu	99
Şekil 4.23. 110 Banyo mekânı iç tanımlama tablosu	100
Şekil 4.24. 111 Ayazlık mekânı iç tanımlama tablosu	101
Şekil 4.25. 112 Aralık mekânı iç tanımlama tablosu	102
Şekil 5.1. Büyükalın, Bucakalan, Belenalan köylerinde bulunan seçilmiş olan konutların plan şemaları	164
Şekil 5.2. Büyükalın, Bucakalan, Belenalan köylerinde bulunan seçilmiş olan konutların cephe düzeni şemaları	167
Şekil 6.1. Mekân işlev tablosu	184

RESİMLERİN LİSTESİ

Resim	Sayfa
Resim 2.1. Antik yol-İpek yolu	13
Resim 2.2. Cevizli beldesi arkeolojik ve kentsel sit alanı	13
Resim 2.3. Akseki Hükümet Konağı	14
Resim 2.4. Akseki Ulu Cami	14
Resim 2.5. Nodarhan	15
Resim 2.6. Söyler Kalesi	15
Resim 2.7. Süleymaniye beldesi eski okul ve lojmanı	16
Resim 2.8. Süleymaniye beldesi eski cami	16
Resim 2.9. Üç Kemerli Köprü	17
Resim 2.10. Ak Ev (Şükran Zeren Evi)	17
Resim 2.11. Boyalı Ev (Göksoylar Evi)	18
Resim 3.1. Yapıların topoğrafyaya göre yerleşimi	20
Resim 3.2. Büyükalın köyü semerkandi örneği	23
Resim 3.3. Büyükalın köyü iskenet örnekleri	23
Resim 3.4. Evöğün (Ahıraltı)	26
Resim 3.5. Ahır mekânında bulunan bahna (yemlik) örneği	27
Resim 3.6. Samanlık mekânı	27
Resim 3.7. Duraklama örneği	28
Resim 3.8. Pabuçluk örneği	28
Resim 3.9. Büyükalın köyü çatıarası görünümü	29
Resim 3.10. Bucakalan köyü kapıarası görünümü	29
Resim 3.11. Kafesönü örneği	30
Resim 3.12. Kafesönü mekânı dıştan görünüm	30

Resim	Sayfa
Resim 3.13. Oda mekânında sekialtı, yüklük ve gusülhane örneği	31
Resim 3.14. Oda mekânında ocak örneği	32
Resim 3.15. Kiler mekânı	33
Resim 3.16. Büyükalın köyü ayazlık örneği	34
Resim 3.17. Ayazlık mekânında asmalık örneği	34
Resim 3.18. Merdiven örneği.....	35
Resim 3.19. Bahçe giriş kapısı (borta) örneği	36
Resim 3.20. Konut giriş kapısı (borta) örneği	37
Resim 3.21. Büyükalın köyü sade ve süslemeli iç mekân kapı örnekleri	37
Resim 3.22. Büyükalın köyü traka-tıfraz kilit sistemi örneği	38
Resim 3.23. Büyükalın köyü pencere örnekleri	40
Resim 3.24. Odada yer alan yüklük ve gusülhane örneği	42
Resim 3.25. Sofada yer alan yüklük örneği	42
Resim 3.26. Musandıra örneği	42
Resim 3.27. Niş örneği	45
Resim 3.28. Yüklük yanında yer alan niş örneği	45
Resim 3.29. Oda-sofa arası dolaplı pencere örneği	45
Resim 3.30. Ocak örneği	46
Resim 3.31. Başmak süslemesi	46
Resim 3.32. Tavan örnekleri	48
Resim 3.33. Terek örnekleri	50
Resim 3.34. Büyükalın köyü sağda yer alan çıkma örneği	51
Resim 3.35. Büyükalın köyü ortada yer alan çıkma örneği	51
Resim 3.36. Eliböğründelerle taşınan çıkma örneği	51

Resim	Sayfa
Resim 3.37. Cephe süslemesi	54
Resim 3.38. Tabuthane	56
Resim 3.39. Büyükalan köyü ilkokulu	56
Resim 3.40. Misafirhane	56
Resim 3.41. Çok amaçlı salon	56
Resim 3.42. Büyükalan köyü aşağı camii	56
Resim 3.43. Büyükalan köyü yukarı camii	56
Resim 3.44. Büyükalan köyü sarnıç	56
Resim 3.45. Büyükalan köyü çeşme	56
Resim 4.1. Bahçe içinden giriş kapısı görünümü	67
Resim 4.2. Bahçe giriş kapısı – borta	67
Resim 4.3. Bahçe duvarı – semerkandi	67
Resim 4.4. Odunluk mekânı dıştan görünüm	67
Resim 4.5. Odunluk içten görünüm	68
Resim 4.6. Mutfak mekânı ocak görünümü	68
Resim 4.7. Bahçede yer alan tuvalet	68
Resim 4.8. Tuvalet mekânı arkadan görünüm	68
Resim 4.9. Bahçede yer alan barbekü	68
Resim 4.10. Bahçede yer alan iskenet	68
Resim 4.11. Kuzey cephesi	70
Resim 4.12. Kafesönü dıştan görünümü	70
Resim 4.13. Kafesönü mekânı pencereleri	70
Resim 4.14. Doğu cephesi	72
Resim 4.15. Sahanlık mekânı dıştan görünüm	72

Resim	Sayfa
Resim 4.16. Kümes dıştan görünüm	72
Resim 4.17. Sac malzemeyle �rt�lm�ş yarı açık alan	73
Resim 4.18. Zemin katta yer alan özgün pencere	73
Resim 4.19. Doğu cephesinde yer alan taş yığını	74
Resim 4.20. Doğu duvarında görülen seh�m	74
Resim 4.21. Batı cephesi	75
Resim 4.22. Batı cephesine sonradan eklenen pencere	76
Resim 4.23. Güney cephesi	77
Resim 4.24. Demir parmaklıklı pencereler	77
Resim 4.25. Evöğün mekânı	104
Resim 4.26. L planlı evöğün mekânının i� bölümü	104
Resim 4.27. Borta dış görünüşü	105
Resim 4.28. Borta i� görünüşü	105
Resim 4.29. Evöğün mekânında yer alan pencere	105
Resim 4.30. Evöğün mekânı girişinde yer alan ahşap kaplama tahtaları	105
Resim 4.31. Z02 Depo mekânı kuzey duvarında yer alan pencere	106
Resim 4.32. Z02 Depo mekânında doğu duvarına sonradan eklenen ahşap terek	107
Resim 4.33. Z02 Depo kapısı dıştan görünüş	107
Resim 4.34. Z02 Depo kapısı içten görünüş	107
Resim 4.35. Z02 Depo mekânı tavan	108
Resim 4.36. Girişte yer alan kaplama tahtaları	108
Resim 4.37. Z03 Samanlık mekânı güney duvarında yer alan kapı boşluğu	108
Resim 4.38. Z03 Samanlık mekânı kuzey duvarında yer alan ocakaltı	109
Resim 4.39. Z04 Depo kapısı dıştan görünüş	110

Resim	Sayfa
Resim 4.40. Z04 Depo kapısı içten görünüş	110
Resim 4.41. Z04 Depo mekânı duvar yüzeyinde görülen kirlenme	110
Resim 4.42. Z05 Ahır mekânı	111
Resim 4.43. Z05 Ahır mekânı ocakaltı	112
Resim 4.44. Z05 Ahır kapısı dıştan görünüş	112
Resim 4.45. Z05 Ahır kapısı içten görünüş	112
Resim 4.46. Z06 Ahır mekânı	113
Resim 4.47. Z06 Ahır mekânı ocakaltı görünümü	114
Resim 4.48. Z06 Ahır mekânı güney duvarında görülen kirlenme	114
Resim 4.49. Z07 Sahanlık mekânı	115
Resim 4.50. Z07 Sahanlık mekânı penceresi	115
Resim 4.51. Tek kollu ahşap merdiven	116
Resim 4.52. Korkuluk görünümü	116
Resim 4.53. Sofa mekânı giriş kapısı	118
Resim 4.54. Sofa giriş sahanlığı	118
Resim 4.55. Sofa giriş kapısı kapı kanadı	118
Resim 4.56. Giriş kapısı tepe penceresi	118
Resim 4.57. Sofa mekânında ocak görünümü	119
Resim 4.58. Sofa mekânında yer alan ahşap kemer	119
Resim 4.59. Sofa mekânı eyvan bölümü.....	120
Resim 4.60. Kafesönü mekânı seki görünümü	121
Resim 4.61. Kafesönü mekânı dıştan görünümü	121
Resim 4.62. Kafesönü mekânı tavanı	122
Resim 4.63. 103 Oda mekânında yüklük ve gusülhane görünümü	123

Resim	Sayfa
Resim 4.64. 103 Oda mekânı kapısı	124
Resim 4.65. Oda-sofa arası dolaplı pencere	124
Resim 4.66. 103 Oda mekânı kuzey duvarı	124
Resim 4.67. Batı duvarında yer alan kapaklı ve kapaksız niş	125
Resim 4.68. 103 Oda mekânı tavanı	125
Resim 4.69. 103 Oda tavan göbeği	125
Resim 4.70. 104 Oda mekânında yüklük, gusülhane ve musandıra görünümü	127
Resim 4.71. 104 Oda mekânında yer alan ocak görünümü	127
Resim 4.72. 104 Oda mekânında yer alan nişler	128
Resim 4.73. 104 Oda mekânı tavanı	128
Resim 4.74. 105 Oda mekânı genel görünümü	129
Resim 4.75. 105 Oda mekânı kapı üzerinde yer alan ahşap terek	130
Resim 4.76. 105 Oda mekânına sonradan açılan özgün nitelikli pencere	130
Resim 4.77. 106 Kiler mekânı genel görünümü	131
Resim 4.78. 106 Kiler mekânının demir parmaklı penceresi	132
Resim 4.79. 106 Kiler mekânı kapısı	132
Resim 4.80. 107 Oda mekânı kapısı	134
Resim 4.81. 107 Oda mekânı sekialtı görünümü.....	134
Resim 4.82. 107 Oda mekânı yüklük ve gusülhane görünümü	134
Resim 4.83. 107 Oda mekânı musandıra görünümü	135
Resim 4.84. 107 Oda mekânı güney duvarı görünümü	135
Resim 4.85. 107 Oda mekânında yer alan nişler	136
Resim 4.86. 107 Oda mekânı tavanı	136
Resim 4.87. 107 Oda mekânı tavan göbeği.....	136

Resim	Sayfa
Resim 4.88. 108 Oda mekânı yüklük ve gusûlhane önüne yerleştirilen raflar	138
Resim 4.89. 108 Oda mekânı doğu duvarı seramik tezgâh görünümü	138
Resim 4.90. 108 Oda mekânı davlumbazlı ocak görünümü	139
Resim 4.91. 108 Oda mekânı batı duvarındaki nişler	139
Resim 4.92. 108 Oda mekânı kapısı	140
Resim 4.93. 109 Tuvalet mekânı	141
Resim 4.94. 109 Tuvalet mekânı kapısı	141
Resim 4.95. 110 Banyo mekânı	142
Resim 4.96. Holden banyo görünümü	142
Resim 4.97. 110 Ayazlık mekânı	142
Resim 4.98. 112 Aralık mekânı	143
Resim 4.99. 112 Aralık mekânı penceresi	143
Resim 4.100. 112 Aralık mekânı güney duvarı	143
Resim 4.101. Ahşap merdiven	145
Resim 4.102. 104 Oda mekânı kapısı	147
Resim 4.103. Zemin katta yer alan traka kilit sistemi örneği	147
Resim 4.104. Yaşam katında yer alan traka kilit sistemi örneği	147
Resim 4.105. Sofa giriş kapısı yanında yer alan pencere	148
Resim 4.106. Kuzey cephesi penceresi	148
Resim 4.107. Sofa mekânında yer alan yüklükler	149
Resim 4.108. 103 Oda mekânında yer alan kapaklı niş örneği	150
Resim 4.109. Sofa-Oda arasında yer alan dolaplı pencere örneği	151
Resim 4.110. Sofa mekânı eyvan bölümünün tavanı	152
Resim 4.111. 103 Oda mekânında bulunan terek örneği	152

Resim	Sayfa
Resim 4.112. Yapıya sonradan eklenen tuvalet, banyo, ayazlık mekânları görünümü .	154
Resim 4.113. Doğu cephesine sonradan eklenen sac levha	155
Resim 4.114. Baca deliği açılan ve sıvayla kaplanmış ocak örneği	155
Resim 4.115. Z01 Evöğün mekânında görülen kirlenme	156
Resim 4.116. 101 Sofa mekânında görülen kirlenme	156
Resim 4.117. Kapıda görülen küflenme	157
Resim 4.118. Duvarda görülen nemlenme	157
Resim 4.119. 103 Oda mekânında bulunan ocakta çatlak oluşumu	158
Resim 4.120. 104 mekânında bulunan ocakta görülen islenme	158
Resim 4.121. Dolap halkasında görülen korozyon	159
Resim 4.122. 103 Oda mekânında bulunan ahşap nişte görülen sehim	159
Resim 5.1. Ali Petek Konutu ayazlık görünümü	165
Resim 5.2. Erkan Yılmaz Konutu ayazlık görünümü	165
Resim 5.3. Ömer Duruk Konutu helası	166
Resim 5.4. Ali Petek Konutu'nda bulunan beton basamaklar	168
Resim 5.5. Mehmet Duruk Konutu'nun sahanlık mekânı girişinde bulunan taş basamaklar.....	168
Resim 5.6. Mehmet Duruk Konutu evöğün ve ağıl mekânları yemlik örnekleri	169
Resim 6.1. Ali Petek Konutu'nun mevcut durumu	174
Resim 6.2. Ali Petek Konutu'nun mevcut duvarları	174
Resim 6.3. Ali Petek Konutu kuzey duvarında korunmuş pencereler	175
Resim 6.4. Ali Petek Konutu'nda mevcut olan tuvalet-banyo bölümü	175

HARİTALARIN LİSTESİ

Harita	Sayfa
Harita 2.1. Antalya iline bağlı ilçeler haritası	5
Harita 2.2. Akseki bölgesinin fiziksel haritası	7
Harita 2.3. Akseki bölgesinin antik dönem haritası	9
Harita 3.1. Büyükalan köyünün konumu	19
Harita 3.2. Büyükalan köyü topoğrafik yerleşimi	20
Harita 3.3. Büyükalan köyü yakın çevre analizi	57
Harita 3.4. Ulaşım analizi	58
Harita 3.5. Arazi kullanım analizi	59
Harita 3.6. Yapım sistemi analizi	60
Harita 3.7. Kat yüksekliği analizi	61
Harita 3.8. Strüktür ve malzeme durum analizi	63

SİMGELER VE KISALTMALAR

Bu çalışmada kullanılmış simgeler ve kısaltmalar, açıklamaları ile birlikte aşağıda sunulmuştur.

Simgeler

Açıklamalar

mm

Milimetre

cm

Santimetre

m

Metre

km

Kilometre

m²

Metrekare

C°

Santigrat Derece

Kısaltmalar

Açıklamalar

ASAT

Antalya Su ve Atıksu İdaresi

ÇEKÜL

Çevre ve Kültür Değerlerini Koruma, Tanıtma Vakfı

ICOMOS

Uluslararası Anıtlar ve Sitler Konseyi

UNESCO

Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü

1. GİRİŞ

Anadolu, tarihin başlangıcından beri yerleşime konu olmuş, pek çok uygarlığın izlerini bünyesinde barındıran önemli bir yerleşimdir. Coğrafi ve iklim özellikleri açısından oldukça farklı bölgelere ayrılan bu coğrafya, bu coğrafi ve iklim özelliklerine uygun; uygarlıkların kültürel ve sosyal altyapısından beslenen, yerel malzeme ve olanaklara göre inşa edilmiş pek çok taşınmaz kültür varlığını–sivil mimarlık örneğini de barındırmaktadır. Bu bağlamda birbirinden farklılaşan farklı malzeme ve anlayışla inşa edilen kırsal konutlar da bu mirasın önemli bir parçasını oluşturmaktadır. Akdeniz bölgesi içinde bulunan Toros dağlarının çevresi de; ahşap hatıllı kuru duvar tekniğinde inşa edilmiş yığma taş konutları ile kendine özgü bir yapım tekniği ve anlayış içeren kırsal konut dokusunu barındırmaktadır. Bu bölgeye özelleşen yapım tekniği yörede ‘düğmeli ev’ adıyla bilinmekte olup, Akseki – İbradı havzasında yoğunlaşmaktadır.

Akseki ilçesine bağlı olan Büyükalan köyü de ünik düğmeli evleri ile günümüze kadar ulaşan kırsal yerleşimlerden birini oluşturmaktadır. Büyükalan köyü çevresindeki orman alanının doğal sit alanı olarak ilanı, ova ve yayla gibi coğrafi alanların kısıtlılığı, su kaynaklarının azlığı gibi sebeplerle tarım ve hayvancılığın istenilen ölçüde yapılamaması, bölgede turizm, sanayi ve hizmet sektörlerinin iş imkânı yaratmada yetersiz olması, bunların yanı sıra sağlık hizmetlerinin kısıtlı olması gibi nedenlerle, son yıllarda artan oranlarda göç vermektedir. Yapılarda oturan sayısının azalması sonucunda yapılar köhnemiş olup kullanılan yapılarda yaşayanların ihtiyaçları doğrultusunda yaptığı müdahalelerle özgünlüğünü kaybetmeye başlamıştır. Köyde 1930’lu yıllarda çıkan yangın sonucunda ahşap malzemenin yoğun olarak kullanıldığı yapıların bir kısmı büyük hasara uğramış, hasara uğrayan yapıların bir kısmı oturulamayacak hale gelmiş veya yıkılmıştır. Köyde bulunan nitelikli yapıların değişen yaşam koşulları sebebi ile konfor koşullarını sağlayamaması sebebi ile yapılarda niteliksiz ekler; değişim ve dönüşümler meydana gelmiş; bir kısmı terk edilmiştir. Bu bağlamda gün geçtikçe artan betonarme sistem ile köyün dokusuna uygun olmadan yapılan yapılar da bir diğer problemi oluşturmuştur.

Köyün 08.06.2015 tarihinde kentsel sit alanı olarak ilan edilmesiyle bu gelişmelerin önünün kesilmesi amaçlanırken yapılan çeşitli çalışmalarla geleneksel dokunun korunması desteklenmektedir. Özellikle ÇEKÜL Vakfının girişimleriyle “7 Bölge 7 Kent” projesiyle

Akseki bölgesinde aktif olarak çalışmalar başlatılmıştır. 2000 yılında Çevre ve Orman Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, ÇEKÜL Vakfı, Mimarlar Odası, Akdeniz Üniversitesi, Aksekililer Derneği ve İbradı Güç Birliği Vakfı arasında yapılan protokol “Akseki-İbradı Havzası Gelişim Projesi” nin oluşmasına zemin hazırlamıştır. Proje kapsamında kırsal sit alanları belirlenmiş, alanlarda gerekli belgeleme çalışmaları yapılmış, sivil mimari örneklerini korumaya yönelik restorasyon çalışmaları başlatılmış, bölgenin sosyoekonomik durumunu canlandırmayı amaçlayan turizme yönelik faaliyetler yürütülmüştür [1].

Vakıf çalışmalarının yanı sıra bölge ile ilgili yapılan akademik çalışmalar da bulunmaktadır. 2004 yılında Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Mimarlık Anabilim Dalı'nda bir konutun fotogrametrik yöntemle belgelenmesi konulu bir yüksek lisans tezi [2] ve bu tezden üretilmiş bir yayın [3], 2005 yılında Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sanat Tarihi Anabilim Dalı'nda İlvat bölgesindeki yapıların mimari ve süsleme özellikleri konulu bir yüksek lisans tezi [4] ve bu tezden üretilmiş bir yayın [5], 2012 yılında İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Mimarlık Anabilim Dalı'nda Cemerler köyündeki bir konutun restorasyon önerisi konulu bir yüksek lisans tezi [6], 2015 yılında Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Mimarlık Anabilim Dalı'nda Belenalan köyünün kırsal mimari doku özelliklerinin belirlenmesi konulu bir yüksek lisans tezi [7] ve bu tezden üretilmiş bir yayın [8], 2016 yılında Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Mimarlık Anabilim Dalı'nda Bucakalan köyündeki bir konutun restorasyon önerisi konulu bir yüksek lisans tezi [9] ve bu tezden üretilmiş bir yayın [10], 2016 yılında İlvat bölgesi ahşap kapı tipolojisi ve kilit sistemini belgelenmesi konulu bir yayın [11], 2017 yılında Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Mimarlık Anabilim Dalı'nda Büyükalan köyünün kırsal mimari doku özelliklerinin belirlenmesi, korunması konulu bir yüksek lisans tezi [12], 2017 yılında Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Mimarlık Anabilim Dalı'nda Akseki ilçesi İlvat bölgesinde geleneksel konut dokusunun sürdürülebilir barınma için koruma ilkelerine yönelik koruma ve tasarım ilkelerinin belirlenmesi konulu bir tez [13] ve bu tezden üretilmiş bir yayın [14], bu kapsamda yapılan çalışmalara örnek verilebilir.

Tez konusu olarak seçilen Ali Petek Konutu da 2015 yılında tescil edilen konutlar arasında yer almaktadır. Belgeleme çalışmasının 2014-2015 yılları arasında yapılmasının akabinde 2017 yılında gerçekleşen bir yangın nedeni ile tamamen yanarak yıkılmış olan yapı, Akseki ibradı havzasına özgü ahşap hatıllı kuru duvar tekniği ile yapılmış özgün bir yapı olup; günümüze ulaşamamıştır. Yapının geçirdiği yangın öncesindeki mevcut durumunda,

nitelikli ahşap işçiliğine sahip yapı elemanları, özgün plan kurgusu gibi özellikleri bağlamında, gelecek nesillere belgelenerek aktarılması gereken bir yapı olması, tez çalışmasının tamamlanmasını gerektirmiştir.

Çalışma kapsamında, yapının mevcut durumu belgelenmiş, restitüsyonuna yönelik kaynaklar araştırılarak karşılaştırmalı çalışma yapılmış, 2017 yılındaki yangın sebepli yıkım sebebi ile restorasyonu bağlamında rekonstrüksiyon çalışması hazırlanmıştır.

Belgeleme çalışmaları için öncelikle yapının rölövesi total station ve geleneksel yöntemle alınmıştır. Bu aşamada alanda değişme ve bozulmaların tespiti yapıp, detaylı fotoğraf alımı ve eskiz çalışmaları tamamlanmıştır. Alan çalışması kapsamında bölge ve köyle ilgili verilerin elde edilmesi için köyde bulunan tüm yapılar incelenmiş, yapının yakın çevresini tanımaya yönelik analizler tamamlanmıştır. Yapının sahibi Ali Petek ile yapının geçmişi hakkında konuşularak sözlü bilgiler elde edilmiştir.

Alan çalışmasında elde edilen veriler Autocad yazılımında vektörel hale getirilmiş, yakın çevre analizi paftaları, rölöve ve detayların çizimi tamamlanmıştır. Elde edilen rölöve altlık olarak kullanılarak, fotoğraf ve detay eskizlerinden 'malzeme kullanımı' paftaları oluşturulmuştur.

Yapıya yönelik elde edilen tüm veriler, köyde bulunan diğer konutlara dair veriler ile ulaşılabilen tüm literatür bilgilerinin bir araya getirilmesi ile restitüsyon önerisi hazırlanmış, Restorasyon projesine altlık oluşturmak bağlamında geçmişe yönelik bilgiler oluşturulmuştur. Elde edilen tüm bu verilerin ışığında, yapının restorasyonuna yönelik yangın sebepli yıkılması bağlamında rekonstrüksiyon kararı verilerek; rekonstrüksiyonuna yönelik proje hazırlanarak sunulmuştur.

Tüm bu çalışma, tez kapsamında 7 bölümde, aşağıdaki sıra ile sunulmaktadır.

İlk bölümde tezin konusu, amacı, kapsamı ve yöntemi belirtilmiştir.

İkinci bölümde, Akseki ilçesi tarihi, fiziksel özellikleri, sosyal yapısı ve ilçede yer alan tescilli yapılar ele alınmıştır.

Üçüncü bölümde, yapının tarihi ve yakın çevresinin analizi yer almaktadır.

Dördüncü bölümde, yapının bugünkü durumunun tespiti için, yerinde yapılan ölçüm ve görsel veriler doğrultusunda belgeleme yapılmaktadır. Yapının mekân ve elemanları, iç analiz çizelgesinde, cepheleri ise dış analiz çizelgesinde incelenmiş, malzeme kullanım analizleri yapılmış, değişme ve bozulmalar belgelenmiştir.

Beşinci bölümde, yapıdaki izler ve karşılaştırmalı çalışma doğrultusunda, yapıdaki değişim ve müdahaleler saptanarak restitüsyona ön hazırlık yapılmıştır. Akabinde restitüsyon çalışmasının süreci anlatılmıştır.

Altıncı bölümde konutun rekonstrüksiyonuna ve yapının yeni işlevine yönelik kararlarla birlikte projelendirilmesi tamamlanmıştır.

Sonuç bölümünde ise, çalışmanın sonuçları ve değerlendirilmesi yapılarak çalışma tamamlanmıştır.

2. AKSEKİ İLÇESİ'NİN GENEL VE TARİHİ ÖZELLİKLERİ

2.1. Coğrafi Konum

Akseki ilçesi, Akdeniz Bölgesinin Antalya Bölümünde yer alır (Harita 2.1). Antalya Körfezini tümüyle çevreleyen Antalya ilinin doğu kesiminde, batıdan İbradı, kuzeyden Derebucak, kuzeydoğudan Seydişehir, doğudan Ahırılı ve Bozkır, güneydoğudan Gündoğmuş ve güneyden Manavgat ilçeleri ile çevrili Akseki İlçesinin idari sınırı, çoğu yerde doğal sınırlarla da çakışmaktadır. Bu çerçevede doğal sınırlar kabaca, kuzeyde Ulubelsivrisi Tepe, kuzeydoğuda Giden gelmez dağ silsilesi içerisindeki Akdağ, İçeri Dağ ve Esereyrek Dağı (2244m.), doğuda Yıldızlıdağ (2560 m) ve Tekelik Dağı (2726 m), güneydoğuda Osman Dağı (1187 m), güneybatıda Gülen Dağı (1601 m), batıda Manavgat Çayı ve kuzeybatıda ise Kuyucak Dağı olarak çizilebilir [15].

Harita 2.1. Antalya iline bağlı ilçeler haritası [15]

Akseki, 1989 yılına kadar Antalya ilinin Korkuteli'nden sonraki en büyük ikinci ilçesi iken, bu tarihte İbradı nahiyesinin yeni bir ilçe olarak ayrılmasıyla yarı yarıya küçülmüştür. Günümüzde 1285 km² izdüşüm alana sahip ilçenin gerçek alanı ise yaklaşık 1762 km² kadardır (Çizelge 2.1).

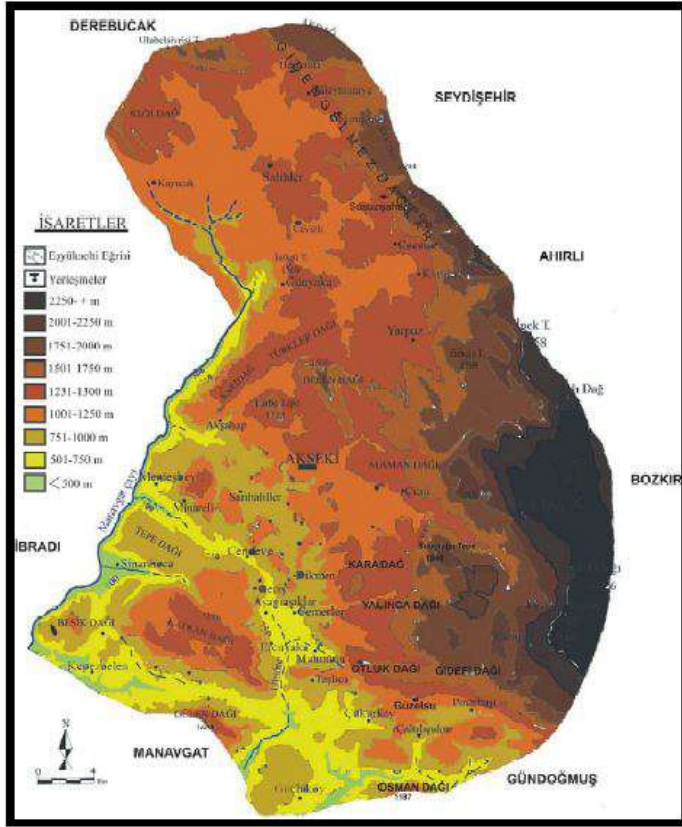
Çizelge 2.1. Antalya ili yüzölçümünün ilçelere göre dağılımı [15]

İlçe	Yüzölçümü (km ²)	İlçe	Yüzölçümü (km ²)
Korkuteli	2531	Akseki	1285
Manavgat	2237	İbradı	1242
Merkez İlçe	2020	Kumluca	1220
Kaş	1867	Gazipaşa	921
Elmalı	1630	Finike	653
Alanya	1598	Kemer	468
Gündoğmuş	1343	Kale	374
Serik	1334	Toplam	20723

2.2. Topoğrafik ve Jeolojik Durum

Akseki ilçesi, Toros Dağlarının yüksek ve engebeli bir kesiminde yer almaktadır (Harita 2.2). Toros Dağları, jeolojik ve jeomorfolojik özellikler bakımından karmaşık bir yapı sergiler. Genel olarak Mesozoik kalkerlerinden meydana gelen kütle, jeolojik-morfolojik açıdan ve kıvrım eksenlerinin değişen yönlerine göre Batı, Orta ve Doğu Toroslar olmak üzere üç kesime ayrılır. Çalışma bölgesinin günümüzdeki şeklini almasında neotektonik hareketler oldukça etkili olmuştur. Neotektonik hareketlerin Toros Dağlarını etkilediğinin en önemli kanıtı ise Antalya traverten taraçalarıdır [15].

İlçenin rakımı 1050 metredir [16]. Güney, kuzeye göre daha düzlük araziye sahiptir ve ortalama yüksekliği 1,000m civarındadır. Doğu tarafında ise 2,250m yüksekliğe kadar çıkmaktadır. Batı tarafında kalan alanlar ilçenin düzlük alanlarıdır ve ortalama yükseklik 750m ile 1,000m arasında değişmektedir [7].

Harita 2.2. Akseki bölgesinin fiziksel haritası [15]

2.3. İklim ve Bitki Örtüsü

Akseki Akdeniz Bölgesi içerisinde kalmasına rağmen, bazı iklim elemanları, Akdeniz Bölgesinin iklim elemanlarından farklı değerler gösterir. Bunun nedeni ise yörenin fiziki coğrafya şartlarıdır. Akseki İlçesinin iklimi, güneydeki Akdeniz ve kuzeydeki karasal iklim yayılış alanları arasında bir geçiş iklimi karakteri gösterir [15]. Yaz aylarında ısı +28 / 34°C, ilkbaharda +14 / 19°C, kışın -18 / 19°C arasında değişir. Ortalama yıllık yağış miktarı 1068,2 mm'dir. Ancak bu miktardan yaz aylarına düşen pay oldukça azdır [16].

Sahanın iklim elemanları üzerinde en belirleyici olan faktörler yükselti koşulları ve coğrafi konumdur. Bu yüzden iklim elemanlarının ortalama değerleri genellikle, güneyden kuzeye doğru gidildikçe düşüş gösterir [15]. Akseki bölgesi sahiller kadar yağmurlu sayılmasa da Bozkır, Beyşehir ve Seydişehir'e kadar kurak değildir. Buna karşın Akseki'nin en büyük sorunlarından biri su azlığıdır. Çünkü bölgenin kalker yapısı, kar ve yağmur sularını olduğu gibi içine çeker. Aynı kalker tabakası kalın bir yapıya sahip olduğu için yer altındaki suya ulaşmak da zordur [17].

Akseki İlçesinde iyi şekilde gelişmiş bir orman örtüsü vardır. Dünya Doğal Hayatı Koruma Vakfı tarafından, Avrupa kıtasında acil olarak korunması gereken 100 sıcak bölge arasında anılan Akseki-İbradı ormanları, yurdumuzun ender orman alanlarından birini oluşturmaktadır. Bölgenin bitki örtüsü özelliklerinin ortaya çıkmasında da Toros Dağları, belirleyici olmuştur [15]. Arazinin büyük çoğunluğu sedir, çam ve köknar ağaçları ile kaplı olup, yer yer Akdeniz tipik bitki örtüsü olan maki türü bodur ağaçlara rastlanmaktadır [16]. Akseki İlçesi bitki çeşitliliği bakımından oldukça zengindir. Saha kendine has endemikler yanında 4. zamanın iklim değişikliklerinin eseri olan relikt türler barındırması bakımından da önem taşır. Özellikle *Galanthus* (Kardelen) ile temsil edilen soğansı ve otsu türlerin varlığından bahsedilmektedir [15].

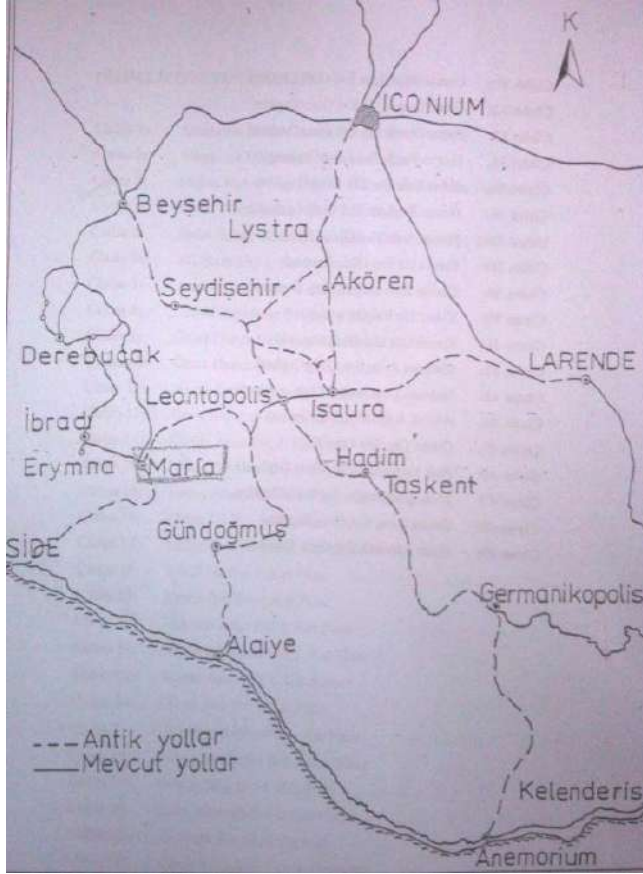
Akseki, toprak örtüsü bakımından oldukça fakirdir. Sahada görülebilen en önemli toprak tipleri Kırmızı Akdeniz Toprağı ve Kireçsiz Kahverengi Orman Toprağıdır. Yörede zaten zayıf olan toprak örtüsü, yoğun şekilde erozyona maruz kalmaktadır [15].

2.4. Bölge Tarihçesi

Akseki ilçesi, Antik Melas (İbradı ırmağının kaynağına yakın olan dağlık bölgede kurulmuştur [18]. Akseki'nin eski adları Marola, Marla, Marulya, Marulye olarak geçmektedir (Harita 2.3) [19]. Osmanlı İmparatorluğu sırasında Marulye küçük bir köy olup etrafında kurulan pazara; ‘Akseki Pazarı’ denildiğinden burası da aynı adla anılmıştır [18].

Akseki İlçesi, antik dönemde Pisidya ve Pamfilya olarak bilinen bölgelerin sınırında bulunmakla beraber, büyük bölümüyle Pisidya'nın içinde yer almaktadır. İlçenin antik dönem tarihi üzerinde kıyıda yerleşmeler, daha yakın tarihinde ise İç Anadolu ile Akdeniz arasında uzanan ticaret yolları etkili olmuştur [15].

Etenna, Kotenna, Erymna gibi bilinen yerleşmeleriyle Pisidya, İ.S.4.yydan sonra Lykonía sınırlarında değerlendirilen Akseki bölgesinde başlangıçta kendi başlarına yaşayan savaşçı, yerli kavimler varken bu toplulukların sonra Roma egemenliğine girdiği ve Roma'ya vergi verdiği ortaya çıkmaktadır [20].

Harita 2.3. Akseki bölgesinin antik dönem haritası [21]

Roma İmparatorluğu'nun ikiye bölünmesiyle birlikte bölge dönem dönem Bizans hâkimiyetinden çıkarak el değiştirmiş, ormanlardan oluşan zengin bitki örtüsü nedeni ile birçok medeniyetin hedefi olmuştur. Bununla birlikte Konya'da Selçuklular kuvvetlenirken bölge yine Doğu Roma İmparatorluğu'nun elinde bulunmaktadır [22]. Bizanslılar tarafından Alanya'ya bağlanan Akseki ve çevresinin bir müddet Kıbrıs hâkimiyetine girdiği ve sınırlarının Manavgat'a kadar uzandığı anlaşılmaktadır [22].

Bölgedeki Türk hâkimiyeti 11. yüzyılın sonlarına doğrudur. Anadolu Selçuklu Devleti 'nin kurucusu Süleyman Şah tarafından fethedilen ve zaman zaman tekrar Bizans hâkimiyetine geçen Akseki yöresi 1221 yılında Alaeddin Keykubat tarafından Türk yurdu haline getirilmiştir [21]. Selçuklulardan sonra Karamanoğulları sınırlarına dâhil olan (1373) Akseki, 1422 yılında Gedik Ahmet Paşa tarafından Alanya ile birlikte zapt edilerek Osmanlı topraklarına katılmıştır [23].

II. Mehmet tahta geçtikten sonra 1472 yılında Gedik Paşa tarafından Akseki, Alanya, Alara ve Manavgat çevresi Osmanlı topraklarına katılır. Kanuni Devrinde idari bölünmeye kesin bir şekil verildiği zaman Akseki, Alanya ile birlikte on üç sancaktan biri olan Karaman'a bağlanır, Kıbrıs fethedildikten sonra sahile yakınlığı dolayısıyla 1577 yılında Karaman'dan ayrılıp Kıbrıs'a bağlanır. Tanzimat Dönemi'nden sonra değişen idari teşkilat sonucu eyaletlere valilikleri Livalıklara kaymakamlar, ilçelere müdürler atandı. 1872 yılında Akseki'ye bir müdür atanarak bugünkü Akseki'nin temelleri atılmış oldu ve Alanya'dan tamamen ayrıldı. 1901 yılında teşkilatta tekrar değişiklik yapıldı. Bu değişiklikte Antalya bağımsız bir sancak oldu, Akseki ilçesinin sınırları daraldı. İlçede İbradı nahiyesine ilaveten Gağras (Cevizli), Sülles (Güzelsu), Geriş nahiyeleri kuruldu. Bugün Akseki ilçesi 4 bucak ve 48 köyden oluşan bir ilçedir [18].

2.5. İdari Durum ve Nüfus bilgileri

Akseki'de ilçe merkezinden başka, 47 idari alan bulunmaktadır. Bunların 6'sında belediye teşkilatı kurulmuştur. Ancak ilçe merkezinden başka belediye teşkilatına sahip olan yerleşmelerden sadece Cevizli kasaba karakteri taşıırken, diğerleri halen daha köy karakteri göstermektedir [15]. Nüfusun büyük çoğunluğu ilçe merkezinde ve beldelerde yaşamaktadır. Köylerdeki, nüfus oranı düşüş göstermekte ve genellikle köy nüfusu yaşlı kişilerden oluşmaktadır [24].

Akseki yöresinde geçici yerleşme olarak, yaylalar ve Yörük obalarından bahsetmek mümkündür. Akseki ilçesi arazisindeki yaylacılık faaliyetleri daha çok Manavgat'a bağlı köylerden gelen Yörükler tarafından yürütülmektedir. Bunun yanı sıra Akseki İlçesinin özellikle güney ve güneybatı kesiminde kalan bazı köylerde de yoğun şekilde bir yaylacılık faaliyeti söz konusudur. Akseki İlçesindeki yaylalara çıkan sürü sahipleri kışlaklarının durumları, yürüttükleri ekonomik faaliyetler ve yaz aylarındaki hareket tarzları göz önüne alınarak yaylacı veya dağ göçebesi olarak ayırt edilebilirler [15].

2.6. Ekonomik Durum ve Gelir Kaynakları

Akseki İlçesi ekonomik kaynaklar bakımından fazla bir çeşitlilik sunmaz. Geniş tarım alanlarından yoksun olan ilçe arazisi, genellikle geçim tipine yönelik bir ekip biçme faaliyetine sahne olmaktadır. Bu yüzden tarımsal faaliyetler içerisinde dikili alanlar daha

önemlidir. Özellikle son yıllarda gelişim gösteren bağ alanları, tarımla uğraşanların en önemli gelir kaynağını oluşturmaya başlamıştır [15].

Akseki İlçesinde hayvancılık faaliyetleri de istenilen düzeyde gelişme gösterememiştir. Gerek göç olayından kaynaklı nüfus azlığı, gerekse de ekonomik getirisinin düşük olması, hayvancılığın gelişmesinin önündeki en önemli engellerdir. İlçedeki toplam hayvan sayısının yaklaşık %90'ı küçükbaş hayvanlardan oluşmaktadır. Bunlarında büyük çoğunluğunun kıl keçisinden meydana gelmesi, otlak ihtiyacını arttırmakta ve bu da orman alanlarının büyük zararlar görmesine neden olmaktadır. Bu yüzden son yıllarda kıl keçisi sayısı giderek azaltılmıştır [15].

Akseki İlçesi, insanının ticarete yatkınlığı ile bilinmektedir. Gerçekten de gerek Akseki İlçesinde, gerekse de Akseki İlçesinden göç eden Aksekililerde en önemli ekonomik faaliyet kolu ticarettir. Konya-Antalya arasındaki bağlantıyı sağlayan D-695 karayolunun Akseki Kasabasını 3 km batısından geçmesi, özellikle karayolu güzergâhı üzerinde önemli bir ticari faaliyet ortaya çıkarmıştır. Bu çerçevede Ömer Duruk Dinlenme Tesisleri, Murtiçi ve Güçlüköy önemli ticari merkezler olarak ortaya çıkmışlardır [15].

Tarım arazisinin az olması nedeniyle el sanatları gelişmiştir. Kunduracılık, bakırcılık, kalaycılık, semercilik, kaşıkcılık başta gelmektedir. Tahta oymacılığında da başarılı zanaatkarlar yetişmiştir. Özellikle ahşap işçiliğini, Akseki konutlarındaki ahşap tavanlar, ocak davlumbazları, raf kenarları ve kapılardaki olağanüstü oymalarda görmek mümkündür [25].

2.7. Aile yapısı

Köylerde yöre halkından edinilen bilgilere göre, Akseki ilçesinde göç ve ekonomik nedenlerden dolayı küçülen aile yapısı görülmektedir. Göçebe yaşam tarzı, yaylacılık, aile yapılarında farklılıklar meydana getirmektedir. Bölgede aile mahremiyetinin olduğu kapalı, geleneklere bağlı, toplumsal bir yapı hâkimdir [12].

2.8. Altyapı

Ulaşım

Akseki İlçesi, Antalya ve Konya illeri arasında, Toros dağlarının eteklerinde kurulmuş olan bir ilçedir. Antalya'ya 155 km, Konya'ya ise 157 km uzaklıktadır. İlçeye bağlanan tüm yollar asfalt malzemeyle kaplanmıştır. Akseki ilçesine ulaşım Antalya'dan özel araçla yaklaşık 2 saat 30 dakika sürmektedir. Antalya otogarından her saat başı kalkan toplu taşıma araçlarıyla ise yaklaşık 3 saatte ilçeye ulaşılır [16].

Su ve Kanalizasyon

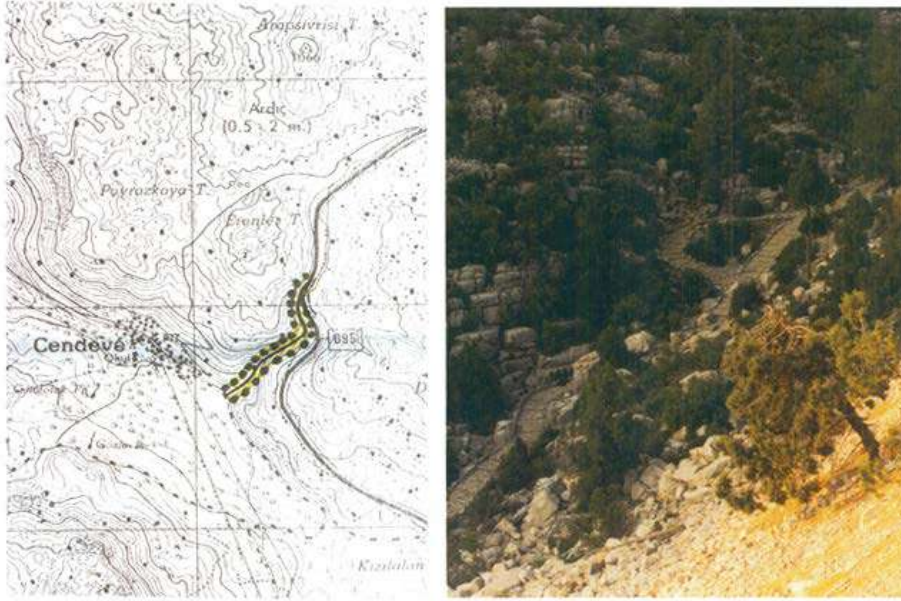
Akseki ilçesi'nde su kaynakları dağınık haldedir. İlçenin birçok mahallesinde su şebekesi bulunmamaktadır. Bu nedenle ilçenin birçok bölgesinde su sıkıntısı çekilmektedir. Su kaynaklarının birleştirilip birimlere dağıtımının sağlanabilmesi için Antalya Su ve Atıksu İdaresi (ASAT) çeşitli çalışmalar yürütmektedir. Ayrıca Akseki ilçesine yakınlardaki su kaynaklarından takviye yapılmaktadır. Köylere tankerlerle su takviyesi yapılmaktadır. İlçede kanalizasyon ağı yeterli değildir. ASAT' ın yürüttüğü çalışmalarla Akseki İlçesi'nde kanalizasyon ağı günden güne genişletilmektedir.

Elektrik

Akseki ilçesinin elektrik hizmetleriyle özel bir şirket olan “Akdeniz Elektrik Dağıtım A.Ş.” ilgilenmektedir.

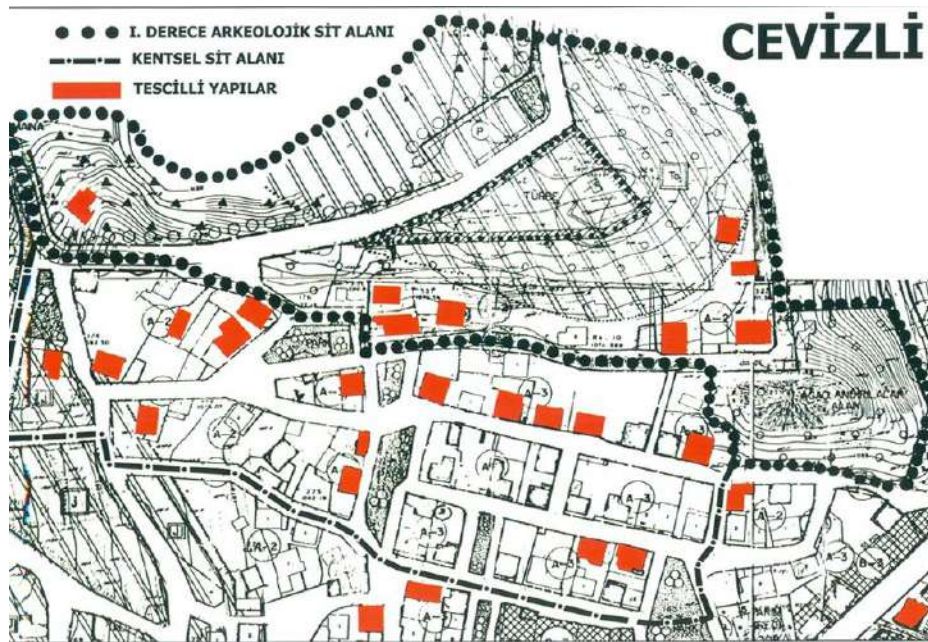
2.9. Akseki İlçesinde ve Köylerinde Yer Alan Tescilli Yapılar ve Sit Alanları

Antik Yol-İpek Yolu: 1. derece Arkeolojik sit olarak, 30.01.2001 tarih ve 4900 numaralı karar ile tescil edilmiştir (Resim 2.1) [9]. Akseki-Manavgat karayolunun 10. km'sinden başlayan, vadi içerisinde devam eden yol bazı noktalarda ikiye ayrılıp tekrar birleşmektedir. Zemini moloz taşlarla oluşturulmuştur. Yolun uzunluğu yaklaşık 900-1000 m, genişliği ise 2-3 m civarındadır [26].

Resim 2.1. Antik yol-İpek yolu [26]

Cevizli Arkeolojik sit alanı; Cevizli Akseki'nin 31 km kuzeyinde yer almaktadır. Cevizli yerleşiminin arkasındaki kayalık tepe antik yerleşimin bulunduğu yerdir (Resim 2.2) [20]. 1. derece Arkeolojik sit alanı olarak 14.03.2002 tarih ve 5588 numaralı karar ile ilan edilmiştir. Cevizli Beldesi'nin kuzeyindeki tepede, Bir Roma dönemi tapınak mezarına ait kalıntılar ve etrafını çevreleyen duvar ile Rolağası Şeyh Hüseyin efendi türbesinin yanında oluşturulmuş bir podyumdan oluşmaktadır [26].

Resim 2.2. Cevizli beldesi arkeolojik ve kentsel sit alanı [26]

Akseki Hükümet Konağı: Cumhuriyet Dönemi'nde inşa edilen Hükümet Konağı Akseki kent merkezinin girişinde bulunmaktadır (Resim 2.3). 1947 yılında inşa edilen yapı, 1978 yılında bir yangın geçirmiştir. Alt kat adliye, üst kat kaymakamlık olarak kullanılmaktadır. Yapı yol seviyesinden 2-3,5 metre yüksekte konumlanmıştır. Hükümet konağı kırma çatı ile örtülmüştür. Çatının üst örtüsü Marsilya kiremittir. Hükümet konağının cephesi simetrik bir görünümde [26].

Resim 2.3. Akseki Hükümet Konağı [6]

Akseki Ulu Cami: Akseki Ulu Cami, Akseki kent merkezinde yer almaktadır (Resim 2.4). Yapım tarihi bilinmeyen caminin, 1894 yılında onarılmış olduğu cami üzerindeki yazıttan anlaşılmaktadır. Yazıt yan yana üç bölümden oluşmaktadır. Caminin doğu ve batı cephesinde sivri kemerli pencereler yer almaktadır (Resim 2.4). Kesme taş kullanılarak inşa edilmiş caminin çatısı kiremit örtülüdür. Caminin iç mekânında dört adet mermer sütun bulunmaktadır, mihrabı kabartma ve nakışlarla bezelidir [27].

Resim 2.4. Akseki Ulu Cami [6]

Nodarhan: Yapıldığı dönem ile ilgili bilgi bulunmamaktadır. 24.12.1993 tarihinde, 2078 numaralı karar ile kültür varlığı olarak tescil edilmiştir [9]. Dikdörtgen plan şemasına sahip hanın güneye bakan cephesinde 30x40 cm ölçülerinde pencere yer almaktadır (Resim 2.5). Çatısı tonoz çatıdır [26].

Resim 2.5. Nodarhan [9]

Söyler Kalesi: Akseki'nin Süleymaniye Beldesi'nde yer almaktadır. 17.10.2001 tarih ve 5208 numaralı karar ile anıtsal yapı olarak ilan edilmiştir. 5x5 m boyutlarında kare planlı olan yapı, kesme taş örülerek inşa edilmiştir (Resim 2.6). İki katlı yapının üst katı kısmen yıkılmış durumdadır. Yapının ayakta kalan bölümü yaklaşık 10 m yüksekliğindedir. Yapı bir gözetleme kulesi gibi görünmesine rağmen konumu gereği bu işleve uygun değildir. Yapının Roma döneminde çiftlik olarak kullanıldığı tahmin edilmektedir [26].

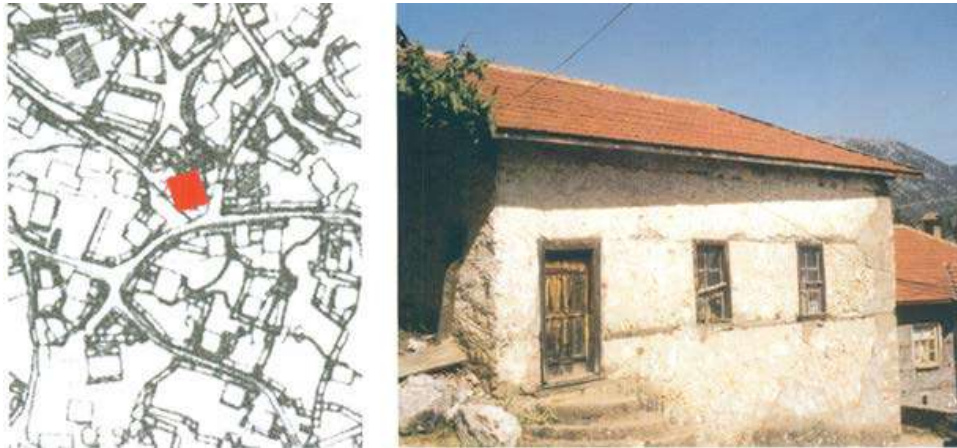
Resim 2.6. Söyler Kalesi [26]

Süleymaniye beldesi eski okul ve lojmanı: Akseki İlçesi'nin Süleymaniye Beldesi'nde yer almaktadır. Antalya Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nun 28.08.2001 tarih ve 5116 numaralı kararı ile kültür varlığı olarak ilan edilmiştir. Yapının içerisinde lojman ve derslikler bulunmaktadır (Resim2.7) [9].

Resim 2.7. Süleymaniye beldesi eski okul ve lojmanı [9]

Süleymaniye beldesi eski camii: Yapım tarihi bilinmeyen yapı, Akseki İlçesi'nin Süleymaniye beldesinde yer almaktadır (Resim 2.8). Antalya Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nun 28.08.2001 tarih ve 5116 numaralı kararı ile kültür varlığı olarak ilan edilmiştir [9].

Resim 2.8. Süleymaniye beldesi eski cami [9]

Üç Kemerli Köprü: Köprü'nün ayakları moloz taş, kemerleri kesme taş kullanılmak suretiyle inşa edilmiştir (Resim 2.9). Günümüze kadar büyük ölçüde korunarak ulaşmayı başaran köprü'nün doğu yönünde bulunan kemerinde, bazı taşların düştüğü gözlenmektedir.

Köprü yaklaşık 26.0 m uzunluğunda, 4.0 m genişliğinde ve 5.0 m yüksekliğindedir [26].

Resim 2.9. Üç Kemerli Köprü [26]

Ak Ev (Şükran Zeren Evi): Halk arasında Ak Ev olarak bilinen yapı Akseki kent merkezinde yer almaktadır. Günümüzde Şükran Zeren tarafından kullanılmaktadır. Ev eğimli bir arsa üzerinde, büyük bir avlu içinde konumlanmıştır (Resim 2.10). Arazinin eğiminden dolayı kuzey cephesinden tek, güney cephesinden ise üç katlı olarak algılanmaktadır. Dış yüzeyi sıvalı olan evin, kemerli pencereleri ve bağdadi sıvalı çatı saçakları bulunmaktadır. Yapının kırma çatısı üzerinde kare kesitli bacalar bulunmaktadır. Yapının zemin katı servis mekânlarına ayrılmıştır. Evin asıl yaşama katı ikinci kattır. Bu katta haç formunda sofa etrafında odalar yer almaktadır [28].

Resim 2.10. Ak Ev (Şükran Zeren Evi) [6]

Boyalı Ev (Göksoylar Evi): Boyalı Ev Akseki merkezinde yer alan konak niteliği taşıyan yapılardan bir tanesidir (Resim 2.11). 1904 yılında yapımı tamamlanan ev, Hacı Ömer Göksoy tarafından Alanyalı ustalara yaptırılmıştır [28]. Yapı zengin bir bezeme programına sahiptir. Bölge evlerinde az rastlanan türde kalem işi süslemeleri nedeniyle yapı Boyalı Ev ismini almıştır [28].

Resim 2.11. Boyalı Ev (Göksoylar Evi) [6]

3. BÜYÜKALAN KÖYÜ VE ALİ PETEK KONUTU ÖZELLİKLERİ

3.1. Büyükalan Köyü Genel Özellikleri

3.1.1. Coğrafi konum ve ulaşım

Büyükalan Köyü Antalya'nın Akseki ilçesine 8 km uzaklıkta, Manavgat ilçesine 70 km uzaklıkta, Antalya iline 145 km uzaklıkta konumlanmıştır. Köye ulaşım D-695 Konya-Manavgat karayolu üzerinden köyün kuzeyinde ve güneyinde olmak üzere iki adet bağlantı yoluyla sağlanmaktadır (Harita 3.1). Köyün karayoluna olan mesafesi yaklaşık 500 m dir. Karşısında önemli dinlenme mekânlarından olan Ömer Duruk tesisi bulunmaktadır. Köyün yakın çevresinde yer alan Belenalan ve Bucakalan köyleriyle bağlantıları bulunmaktadır.

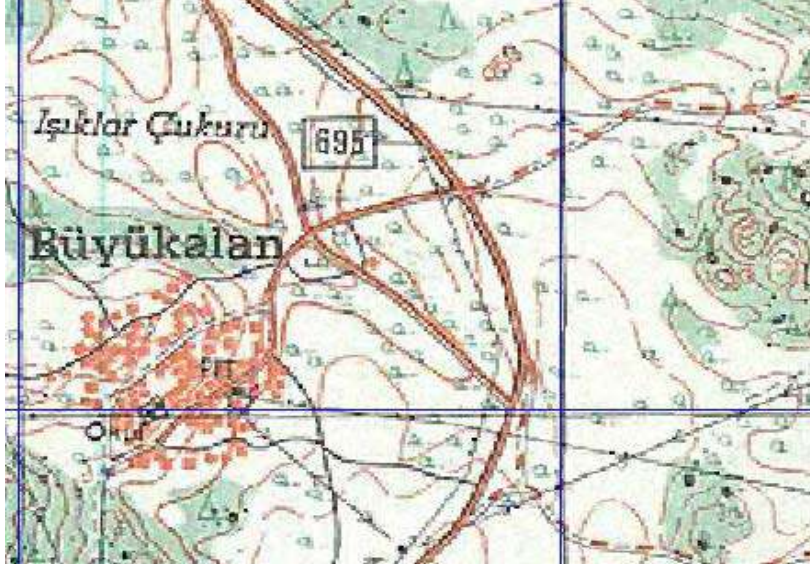
Harita 3.1. Büyükalan köyünün konumu [29]

Köye girişi sağlayan ana akslar çift yönlü ulaşım imkân tanıyan asfalt malzemeli yollarken, köy içerisinde ulaşımı sağlayan yollar genellikle tek yönlü ulaşım imkân tanıyan asfalt, stabilize veya taş-toprak karışımı özgün yollardır.

3.1.2. Topoğrafik ve jeolojik durum

Büyükalan Köyü Toros dağlarının yamacında eğimli bir arazi üzerinde kurulmuş bir

yerleşim birimidir (Harita 3.2). Köyün başlangıcı ve bitişi arasında 47 m'lik yükseklik farkı bulunmaktadır [13].

Harita 3.2. Büyükalın köyü topoğrafik yerleşimi [30]

Yapılar, kuzeydoğu-güneybatı doğrultusunda, topoğrafyaya uyumlu şekilde konumlanmıştır (Resim 3.1). Kot farkına uygun olarak yerleşim yapıların birbirinin ışığını, güneşini kesmesini engellerken çeşitli bakı noktalarının oluşmasına da olanak vermiştir. Tekil yapı ölçeğinde değerlendirildiğinde yapıların eğimli araziye oturması yapıların cepheler arasında farklı kat yüksekliklerinin oluşmasını sağlamıştır.

Resim 3.1. Yapıların topoğrafyaya göre yerleşimi

3.1.3. İklim ve bitki örtüsü

Büyükalan Köyü Akdeniz Bölgesi'nde yer almasına rağmen dağın eteklerine kurulmuş olması nedeniyle Akdeniz ve karasal iklim arasında geçişi özelliği gösteren bir iklim özelliğine sahiptir. En fazla yağış Akdeniz ikliminin bir özelliği olarak kış aylarında görülmektedir. Meteoroloji verilerine göre ortalama sıcaklık 13.1 °C, ortalama en yüksek sıcaklıklar 30.4 °C olarak Temmuz ve Ağustos aylarında, ortalama en düşük sıcaklıklar ise 0.0 °C olarak Ocak ve Şubat aylarında ölçülmüştür [12]. Köyün yakın çevresinde sedir, katran gibi uzun yıllar dayanıklı ağaçlar yetişmektedir.

3.1.4. Büyükalan köyü tarihçesi

Büyükalan köyü Defter-i Hakani kayıtlarına göre Yerle karyesine bağlı bir mahalledir. Büyükalan'ın Yerle karyesi dağıldıktan sonra köy olarak varlığını devam ettirdiği tahmin edilmektedir [18]. Büyükalan Köyü'nün eski adı Büyükilvat Köyüdür. İlvat kelimesi Anadolu'da Hititler'den önce yaşamış olan Luvilerden gelmektedir. Kelime anlamı "Luvice" geçit yeri demektir. Halkın bir kısmı 1300'lü yıllarda Anadolu'ya Horasan'dan gelmiştir. Bununla beraber Karamanoğlu Beyliği zamanında Sivas'ın Suşehri bölgesinden gönderilmiş Türkmen oymaklar da olabileceği internet kaynaklarında belirtilmektedir [31]. Enhoş'a göre Büyükalan köyü, bölgedeki en eski yerleşimdir. Köy, 300 yıl önce Abdulleyin torunları ve Bayraktaroğulları tarafından kurulmuştur. Soy isimleri İlvat olan üç kardeş, Hatay 'ın Belen kasabasından gelerek Büyükilvat, Belenilvat, Bucakilvat'a yerleşmiş ve köylere bu isimleri vermiştir [12].

Köyde 1931 ve 1934 yıllarında iki büyük yangın meydana gelmiştir. Yangında özgün karakterdeki konutların büyük bir kısmı yıkılmış veya hasara uğramıştır. Yangında yıkılan konutların olması köyden başka şehirlere göçlerin hızlanmasına önayak olmuştur. Zarar gören konutların günümüzde kullanılan niteliksiz malzemelerle onarımı ise yapıların özgünlük durumunu büyük ölçüde bozmuştur.

3.1.5. Ekonomik durum ve gelir kaynakları

Tarım arazilerinin yetersizliği ve coğrafyanın engebeli olmasından dolayı Büyükalan köyünde tarım ve hayvancılık gelişmemiştir. Günümüzde büyükbaş hayvancılık

yapılmazken, az sayıda hanede küçükbaş hayvancılık yapıldığı görülmüştür. Gelir kaynaklarının yetersiz olması yerel halkı göç etmeye teşvik etmektedir. Yaşlı nüfusun yoğun olduğu köyde geçim genellikle emekli maaşlarıyla sağlanmaktadır.

3.1.6. Altyapı

Köyde su gereksinimni karşılamak üzere içme suyu şebekesi bulunmaktadır. 2016 yılının yaz aylarında köyün su şebeke hattı yenilenmiş ve su sıkıntısı büyük ölçüde giderilmiştir [12]. Ayrıca köyde, alt yapı yapılarına kadar su ihtiyaçlarının karşılandığı su sarnıçları bulunmaktadır. Köyde elektrik ve telefon hattı bulunurken kanalizasyon hattı bulunmamaktadır.

3.2. Büyükalan Köyündeki Yapıların Mimari Özellikleri

3.2.1. Yerleşim özellikleri

Dağlık alanlarda kurulmuş olan Akseki köylerinin coğrafi özellikleri, köy dokusunun oluşmasında belirleyici etkindir. Engbeli ve hemen her tarafı derin derelerle yarılmış bu coğrafyada geniş bir ova oluşmamıştır. Yer yer alan veya yazı deneni daha küçük düzlükler bulunmaktadır. Tarım ancak bu düzlüklerde yapılabilmektedir. Bu nedenle Akseki’de kural olarak bütün köyler yamaçlara kurulmuş, küçük düzlükler tarıma ayrılmıştır [17]. Yapılar topoğrafyaya uygun olarak birbirinin ışığını, güneşini kesmeyecek şekilde konumlanmışlardır (Şekil 3.1).

Şekil 3.1. Büyükalan köyünde yapıların topoğrafyaya göre konumlanması [13]

Bölgede konutlar yüksek moloz taşlarla çevrili bahçenin içinde yer almaktadır. Kuru duvar tekniğiyle örülen duvarların üzerine aynı yönde, açılı dizilen kaplama tahtalarının yerleştirilmesiyle oluşan bahçe duvarına “semerkandi” veya “kuşkonmaz” adı verilmektedir (Resim 3.2). Duvarlar bahçe giriş kapılarının yanlarında yükselmektedir. Bahçeye “borta” adı verilen çift kanatlı bir kapıyla girilmektedir. Bortaların üzeri kiremitle veya ahşap yongalarla kapatılarak saçak oluşturulmuştur. Bazı yapıların bahçelerinde özgün, odunluk olarak kullanılan yardımcı mekânlar bulunmaktadır. Genellikle bahçesi büyük olan yapılarda “iskenet” adı verilen asma çardakları bulunmaktadır (Resim 3.3).

Resim 3.2. Büyükalan köyü semerkandi örneği

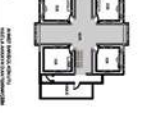
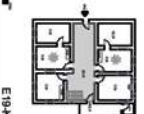
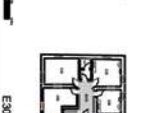
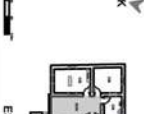

Resim 3.3. Büyükalan köyü iskenet örnekleri

3.2.2. Plan özellikleri

Bölge konutları genelde iki kattan oluşmaktadır. Yapıların girişi zemin kattan sağlanırken topoğrafyaya bağlı olarak üstten girişi olan örnekler de bulunmaktadır. Alt katta depo, samanlık, ahır gibi yardımcı mekânlar bulunurken üst kat asıl yaşam alanını oluşturmaktadır. Yapılara “borta” adı verilen çift kanatlı, ahşap bir kapıdan girilmektedir. Zemin kat girişinde yer alan, üst kattaki sofanın alt kattaki izdüşümünde bulunan mekâna “evöğün” ya da “ahıraltı” adı verilmektedir. Evöğün mekânı, samanlık, ahır, ağıl, depo gibi mekânların kesişim noktasıdır. Merdivenin evöğünde bulunduğu yapılarda merdiven üst katta, doğrudan sofaya ulaşmaktadır. Merdivenin ahşap kapıyla ayrılan ayrı bir bölümde yer aldığı yapılarda ise merdiven “aralık” adı verilen hela, ayazlık, sofa mekânlarına dağılımın sağlandığı hole ulaşmaktadır. Yaşam katının ana elemanı sofadır. Sofa odalar arasında bağlantıyı ve sirkülasyonu sağlayan ortak kullanım alanıdır. Konutlarda plan tipleri sofanın konumlanışına göre belirlenmiştir (Şekil 3.2). Buna göre plan tipleri dış sofalı (eyvanlı), iç sofalı ve orta sofalı plan tipi olmak üzere 3’e ayrılmaktadır. Sofanın konutun bir köşesinde yer aldığı, ön ve yan kısımda sofaya açılan cephesi olan konutlar dış sofalı konutlardır. “L” plan tipine sahip, sofanın odalar arasına uzandığı konutlar dış sofalı eyvanlı konutlardır. Etrafında odaların yer aldığı, sofanın iç kısımda kaldığı konutlar iç sofalı konutlardır. Bazı konutlarda sofanın önüne sonradan eklenen mekânlar nedeniyle sofa iç kısımda kalmaktadır. Bu tip konutlar plan değişikliği sebebiyle iç sofalı konut örneği haline gelmektedir. Orta sofalı konutlarda da iç sofalı plan tipine sahip konutlarda olduğu gibi sofanın etrafında odalar yer almaktadır.

Sofanın ucunda yaklaşık 20-25 cm yüksekliğinde sekiyle ayrılmış “kafesönü” mekânı yer almaktadır. Kafesönü mekânı konsol olarak veya eliböğründeler yardımıyla taşınan kapalı çıkmalardır. Odalar, içinde bir ailenin yaşamını sürdürdüğü, mahremiyet alanı bulunan mekânlardır. Odalarda yüklük, gusülhane, musandıra, ocak, dolap gibi ihtiyaçları karşılamaya yönelik elemanlar bulunmaktadır. Kiler olarak kullanılan birimler, odalar gibi özelleşmemiş, tek pencerenin bulunduğu sade mekânlardır. Yapılarda aralık mekânından bir kapıyla ayrılan, ahşap dikmeler yardımıyla taşınan, “ayazlık” adı verilen üstü açık mekânlar bulunmaktadır. Ayazlıkların sonunda genelde hela mekânı yer almaktadır.

1.KAT				
ORTA SOFALI	PLAN DEĞİŞİKLİĞİ SEBEBİ İLE İÇ SOFALI	ÖZGÜN İÇ SOFALI	DIŞ SOFALI EYVANLI	DIŞ SOFALI
				
				
				
				
				
				
				

Şekil 3.2. Sofa tiplerine göre plan tipolojileri [12]

3.2.3. Mekân özellikleri

Zemin katta bulunan mekânlar

Evöğün / Ahıraltı

Evöğün yapıdan girildiğinde ulaşılan geniş mekândır (Resim 3.4). Evöğün mekânına borta adı verilen kapıdan girilmektedir. Bazı yapılarda bortanın önünde, zeminde daire kesitli ahşap yuvarlamalar bulunmaktadır. Evöğün mekânı sofanın altında yer alır, sofanın formuna göre dikdörtgen veya L plan tipine sahiptir. Ahır, ağıl, samanlık, depo gibi mekânlar evöğüne açılmaktadır. Bazı yapılarda üst kata ulaşımı sağlayan merdiven evöğün mekânında yer almaktadır, bazı yapılarda merdiven ayrı bir mekân olarak özelleşmiştir. Genellikle evöğünle kot farkının bulunduğu bu mekân ile bağlantı, evöğünde yer alan taş basamaklarla sağlanmaktadır.

Resim 3.4. Evöğün (Ahıraltı) [12]

Ahırlar

Ahırlar, büyükbaş hayvanların barındığı mekânlardır, genelde evöğün mekânından düşük kotta yer almaktadır. Pencere ihtiyacının bulunmadığı mekânların bir bölümünde, yörede “bahna” olarak adlandırılan yemlik ve yalak bulunmaktadır (Resim 3.5).

Resim 3.5. Ahır mekânında bulunan bahna (yemlik) örneği [12]

Samanlık

Zemin katta büyükbaş ve küçükbaş hayvanlar için samanların depolandığı “samanlık” adı verilen mekânlar bulunmaktadır (Resim 3.6). Samanlık mekânlarına doğrudan evöğünden veya ahır mekânlarından geçiş sağlanabilir. Samanlık mekânlarının duvarları sıvalı veya sıvasız örnekleri mevcuttur. Mekânın zemin döşemesi sıkıştırılmış topraktır, tavanı ise daire kesitli ahşap kirişlerdir.

Resim 3.6. Samanlık mekânı [13]

Merdiven

Zemin kat ile yaşam katını bağlayan, ara mimari eleman olan merdivenler, yörede “basak” adı verilen basamaklarla üst kata çıkmaktadır. Bazı yapılarda, evöğün mekânından tek kollu, ahşap merdivenle doğrudan sofa mekânına bağlantı sağlanabilmektedir. Bu yapılarda merdivenin bir kenarı taş duvara yaslanmışken, diğer kenarı “duraklama” adı verilen ahşap korkulukla sınırlandırılmıştır (Resim 3.7). Bazı yapılarda ise merdiven bölümü, sahanlığın yer aldığı ayrı bir mekân olarak özelleşmiştir. Evöğün mekânından ahşap bir kapıyla ayrılan merdiven bölümü üst katta aralık mekânına bağlanmaktadır. Merdivenin evöğünde bulunduğu bazı yapılarda merdivene geçişte “pabuçluk” adı verilen ahşap bir sahanlık yer almaktadır (Resim 3.8). Tek kollu merdivenin genişliği 90-120 cm arasında değişmektedir. Basamaklar arasındaki yükseklik farkı 18-20 cm arasında değişirken basamak derinliği 19-28 cm arasındadır.

Resim 3.7. Duraklama örneği

Resim 3.8. Pabuçluk örneği [12]

Yaşam katında bulunan mekânların özellikleri

Sofa

Yapıların üst katında yer alan sofaya evöğünden çıkan bir merdivenle doğrudan veya aralık mekânından ulaşılmaktadır. Aile bireylerinin birlikte vakit geçirebildiği, ortak yaşam alanı olan sofa, yazlık ve kışlık alanları bünyesinde barındırması sebebiyle, her mevsim kullanıma uygundur. Isınma, yemek pişirme gibi ihtiyaçları karşılamak amacıyla bazı yapılarda, sofanın bir bölümünde “başmak” olarak adlandırılan ocak yer almaktadır. Sofa,

mekânlar arasındaki ilişkiyi kurgulamaktadır. Oda, kiler, aralık gibi mekânlar sofaya açılmaktadır.

Kat yüksekliği fazla olan bazı sofaların tavan ve çatı arasında ahşap elemanlarla oluşturulan, bölümler bulunmaktadır. Asma kat işlevi gören bu bölüm yörede “çatıarası” olarak adlandırılmaktadır (Resim 3.9). Bazı yapıların üst katında sofa ile ayazlık mekânı arasında bulunan, sofa kapısı ve duvarları arasındaki yaklaşık 1 m²'lik bölüm “kapıarası” olarak adlandırılmaktadır (Resim 3.10).

Resim 3.9. Büyükalan köyü çatıarası görünümü [12]

Resim 3.10. Bucakalan köyü kapıarası görünümü [9]

Kafesönü

Kafesönü mekânı sofanın ucunda yer alan sekiyle yükseltilmiş mekândır (Resim 3.11). Bölge konutlarının genelinde giriş kapısının üzerinde konumlanmıştır. Eli böğründeler yardımıyla veya konsol olarak taşınmaktadır. Kafesönü mekânı yazlık kullanıma yönelik olduğundan etrafı ahşap pencerelerle çevrelenmiştir. Bu pencereler ahşap lokma parmaklıklı veya kafes pencerelerdir. Kafesönü mekânı pencereleri dıştan kepenklidir (Resim 3.12). Kepenkler yaz aylarında sürekli açık tutularak hava sirkülasyonu sağlanmaktadır, kış aylarında ise kapalı tutularak içerideki ısının içeride muhafaza edilmesi sağlanmaktadır.

Resim 3.11. Kafesönü örneği [12]

Resim 3.12. Kafesönü mekânı dıştan görünüm

Odalar

Odalar bir ailenin yaşamasına olanak verecek gerekli elemanları bulunduran birimlerdir. Odaya girişte “sekialtı” olarak adlandırılan sahanlık bulunmaktadır (Resim 3.13). Sekialtı ince bir kemerle sınırlandırılmıştır. Kapının sağ veya sol yanında yüklük, gusülhane ve lambalık nişini barındıran bir ünite yer almaktadır. Yüklüğün üzerinde ise meyve ve sebzelerin kurutulduğu, istiflendiği musandıra yer almaktadır. Giriş kapısının karşısında ısınmayı sağlayan davlumbazlı bir ocak ocağın iki yanında ise özgün ahşap pencereler yer almaktadır (Resim 3.14). Pencereler genelde dıştan kafesli, içten kepenkli ve korkulukları bulunan pencerelerdir. Odanın yan duvarlarında raflardan veya dolaplardan oluşan nişler bulunmaktadır. Odaların duvarı sıvalıdır, düğmeler genelde görünmemektedir. Odaların tavanı çıtalı, ahşap tavanlardır. Tavanların orta kısmında yıldız veya oval formlu, işlemeli tavan göbekleri yer almaktadır.

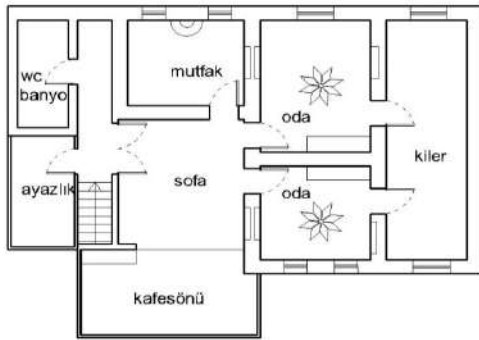
Resim 3.13. Oda mekânında sekialtı, yüklük ve gusülhane örneği

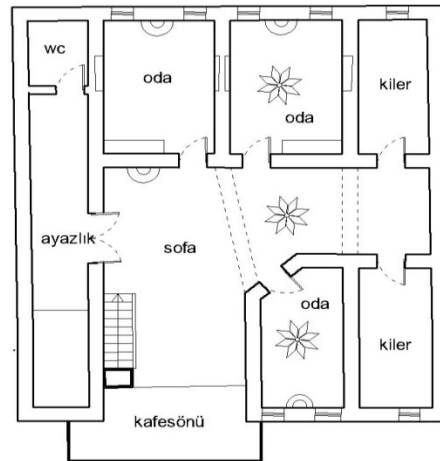
Resim 3.14. Oda mekânında ocak örneği

Kiler

Kiler mekânı erzak ve eşyaların depolandığı mekânlardır. Büyükalın köyündeki konutlarda iki tip kiler bulunmaktadır. İlki, bir kapıyla odaya açılan, yalnızca o odada yaşayanların kullanımına ayrılmış olan kilerlerdir (Şekil 3.3). İkincisi ise, sofa mekânına açılan evde yaşayan herkesin kullanımına açık olan kilerlerdir (Şekil 3.4). Sofaya açılan kiler mekânı, genellikle yapının köşesinde yer almakla birlikte, sofanın eyvan kısmının ucunda konumlanmış da olabilir. Kiler mekânları aktoprak sıva kaplıdır, duvarlardaki düğmeler gözle görülmektedir (Resim 3.15). Kilerlerin tavanı odalardan farklı olarak ahşap kirişli açık tavanlıdır.

Şekil 3.3. Odaya açılan kiler örneği [12]

Şekil 3.4. Sofaya açılan kiler örneği [12]

Resim 3.15. Kiler mekânı [13]

Aralık

Dış sofalı ve dış sofalı eyvanlı plan tipine sahip, merdivenin ayrı bir mekân olarak özelleştiği konutlarda, merdivenin yaşam katına çıktığı noktada aralık mekânı bulunmaktadır. Aralık mekânı genelde hela mekânıyla sonlanmaktadır, sofa, hela ve ayazlık mekânları arasında ilişkiyi kurmaktadır. Aralık mekânı dıştan ahşap bölücü duvarlarla kapatılarak mahremiyetin korunması sağlanmıştır. Bölücü duvarların üst kısmında yer alan yatay uzanan, sabit, damla formu veya ahşap kafes pencereler hava sirkülasyonuna olanak vermiştir. Aralık mekânının döşemesi ahşap kaplama tahtalarından oluşurken, tavanı ahşap kirişlerdir.

Ayazlık

Ayazlık, balkon işlevi üstlenen, üstü açık mekândır. Ayazlık tamamıyla ahşap malzemeden yapılmıştır, etrafı korkuluklarla çevrelenmiştir (Resim 3.16). Ayazlık mekânına geçiş, doğrudan sofadan veya aralık mekânından olmaktadır. Bazı konutların ayazlık mekânında ahşap asmalıklar bulunmaktadır (Resim 3.17).

Resim 3.16. Büyükalan köyü ayazlık örneği [12]

Resim 3.17. Ayazlık mekânında asmalık örneği

Hela

Özgün plan şemasına sahip konutlarda hela mekânı, ayazlık veya aralık mekânının sonunda yer almaktadır. Mekân, ahşap bölücü duvarlardan oluşmaktadır. Döşemesi ahşap kaplama tahtalarından oluşan mekânda hela taşı da ahşap malzemelidir.

3.2.4. Mimari elemanlar

Merdiven

Zemin kattan yaşam katına ulaşımı sağlayan merdivenler ahşap malzemeden oluşmaktadır.

Merdiven basamaklarına yörede “basak” adı verilmektedir (Resim 3.18). Genişliği 90-120 cm arasında değişen tek kollu merdivenlerin bazılarında “duraklama” adı verilen ahşap korkuluklar bulunmaktadır. Rıht yüksekliği 18-20 cm arasında değişirken, basamak derinliği 19-28 cm arasındadır.

Resim 3.18. Merdiven örneği

Kapılar

Bölgede yer alan özgün kapılarda ahşap malzeme kullanılmıştır. Bahçe ve yapının giriş kapıları “borta” olarak adlandırılır. Bortalar çift kanatlı, geniş kapılardır. Bahçeye girişi sağlayan bortalar genellikle sade tutulmuştur (Resim 3.19). Yapılara girişi sağlayan bortalar sade olabildiği gibi üzerinde geometrik ve bitkisel motiflerin yer aldığı örnekler de bulunabilir (Resim 3.20). Zemin kat kapıları tek kanatlı, çift katmanlı, ahşap kapılardır. Hayvanların ve depolama alanlarının bulunduğu kapılar dayanıklı olması açısından daha kalındır. Kapıyı oluşturan dikey ahşaplar arkalarından kuşak yardımıyla tutturulmuştur. Sofaya girişi sağlayan kapılar çift kanatlı ahşap kapılardır. Kapı kasalarının üzerinde “S” formu, damla formu veya ahşap kafesli tepe pencereleri yer almaktadır. Yaşam katında

yer alan oda kapıları tek kanatlıdır ve çift katmanlıdır. Kapıların sofaya bakan kısımları panoludur, odaya bakan yüzleri ise tablaları tutan ahşap kuşaklardan oluşmaktadır.

Kapılar sade veya süslemeli olabilmektedir (Resim 3.21). Süslemeli kapı örneklerinde, kapıların tablalarına ve panolarına oyma tekniğiyle, ince işçilikli bitkisel veya geometrik desenler işlenmiştir (Şekil 3.5). İki desen türünün bir arada görüldüğü kapılar da bulunmaktadır. Ahşap kapıların bazılarında kapı kasası ince kemerli olacak şekilde tasarlanmıştır.

Kapılarda kapı kolu yerine “traka” veya “tıfraz” olarak adlandırılan yöreye özgü bir kilit sistemi kullanılmaktadır (Resim 3.22). Traka kilit sisteminde oda kapı kanadının açıldığı yöndeki yan duvara bir ucu hareket edecek şekilde ahşap bir parça sabitlenmiştir. Kapı kapatıldığında bu ahşap parça kapıyı tutmaktadır. Üzerine bastırıldığında ahşap parça hareket edip kapıyı serbest bırakmaktadır. Mekânın dışında kapı pervazından açılan bir delikle içerideki ahşap parça itilebilmekte böylece kapı dışarıdan da açılabilir.

Resim 3.19. Bahçe giriş kapısı (borta) örneği [12]

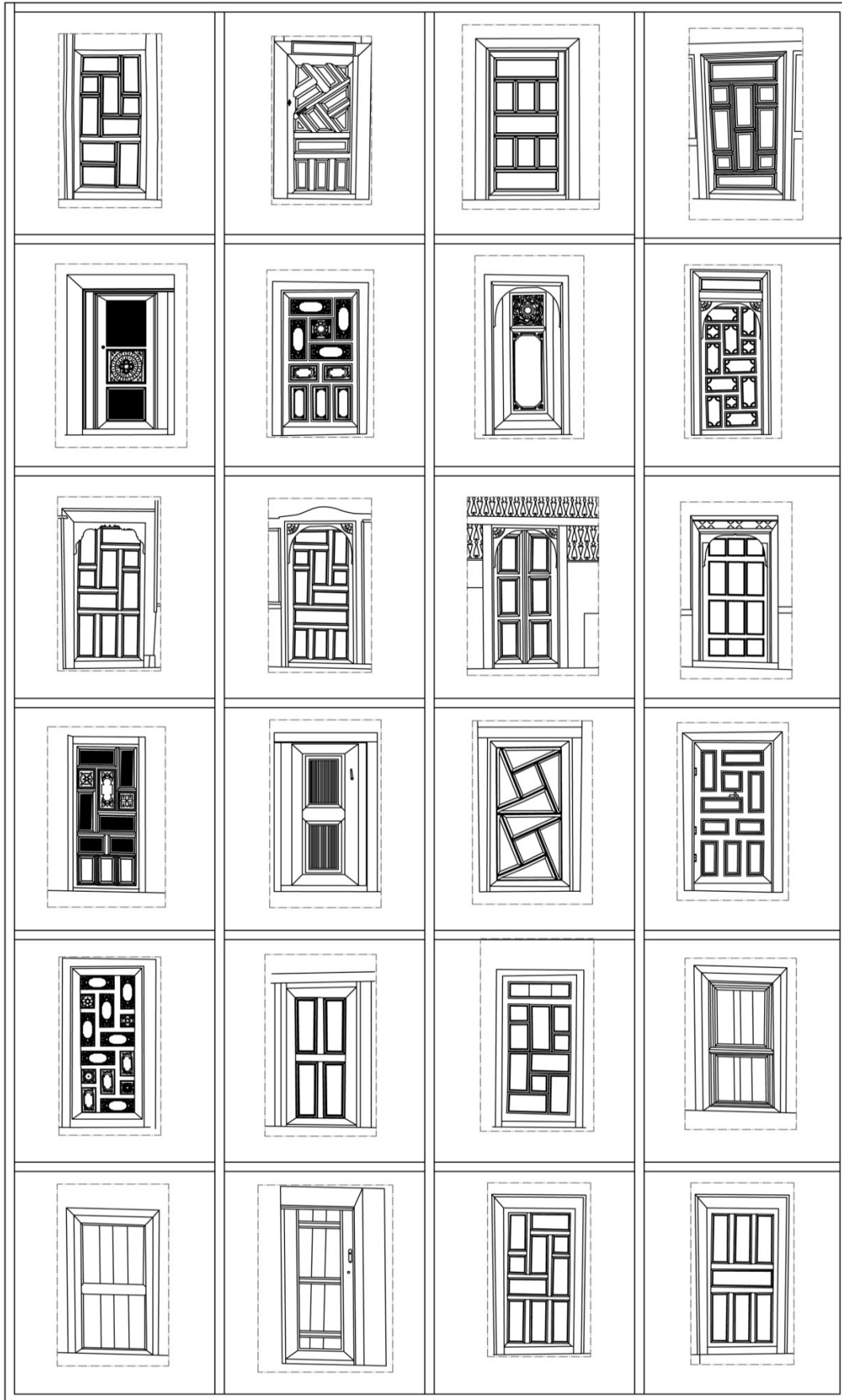
Resim 3.20. Konut giriş kapısı (borta) örneği

Resim 3.21. Büyükalan köyü sade ve süslemeli iç mekân kapı örnekleri

Resim 3.22. Büyükalın köyü traka-tıfraz kilit sistemi örneği

Şekil 3.5. Büyükkalan köyü kapı tipolojisi [12]

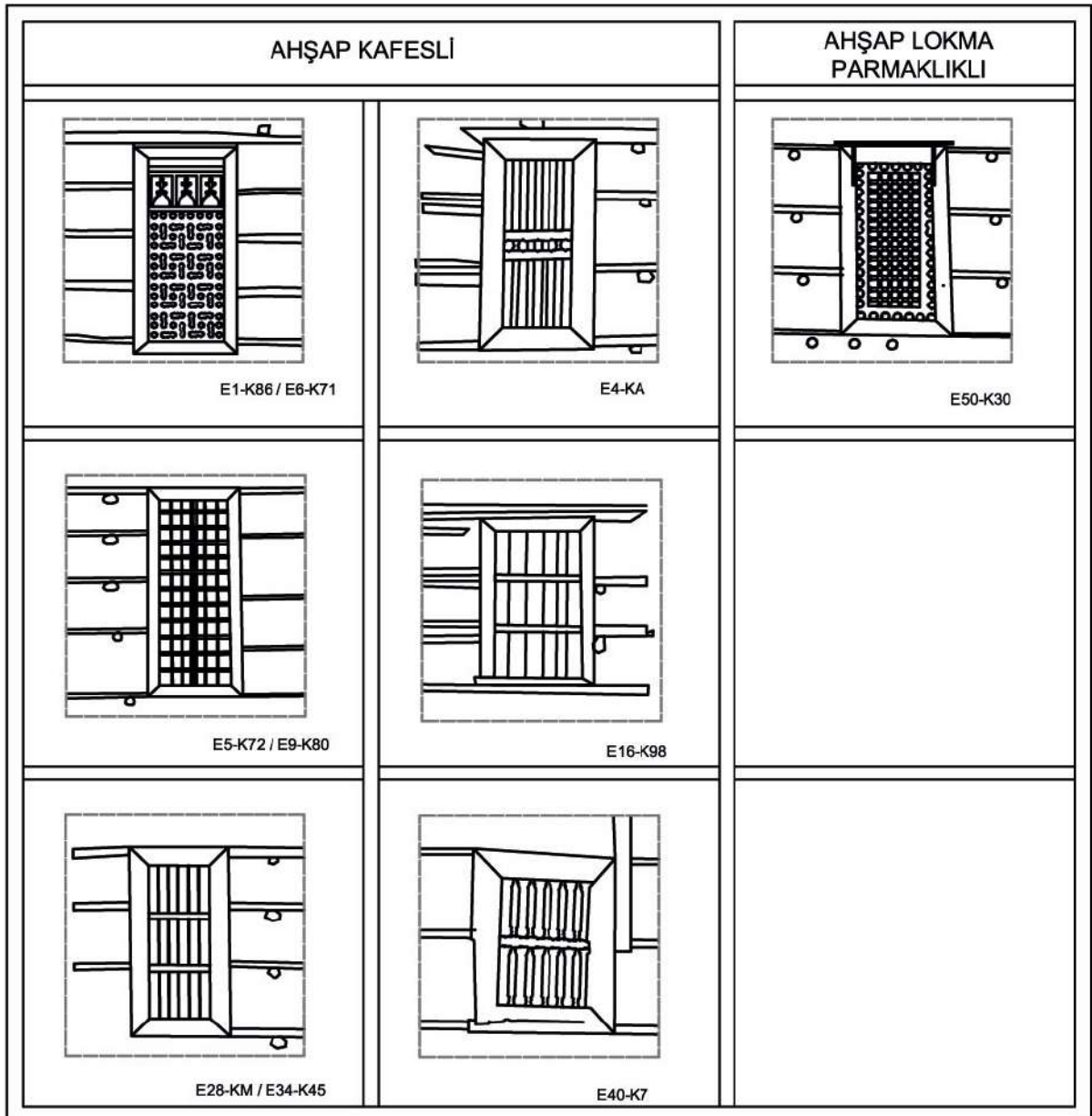
Pencereler

Büyükalan köyünde mekânların işlevine göre farklı büyüklük ve formlarda pencere kullanılmıştır (Şekil 3.6) (Resim 3.23). Pencereler ahşap malzemeden yapılmıştır. Zemin katta mekânların işlevi gereği pencereye ihtiyaç duyulmadığından cepheler genelde sağırdır. Ağıl, ahır evöğün gibi mekânların pencere bulunan örneklerinde pencere açıklığı küçük boyutlarda tutulmuştur.

Üst katta yer alan mekânlarda, pencere yoğunluğu en fazla, “kafesönü” mekânında görülmektedir. Kafesönü mekânındaki pencereler içten kafesli, dıştan kepenklidir. Aynı zamanda bu pencerelerin ahşap veya 19. yüzyılda kullanılmaya başlayan demir parmaklıklı örnekleri bulunmaktadır [32]. Oda mekânlarında ocağın her iki yanında özgün pencereler yer almaktadır. Bu pencereler ise içten kepenkli, dıştan ise ahşap lokma parmaklıklı veya kafeslidir. Oda pencereleri, kalınlıkları değişen, bezemesiz ahşap pervazlarla çevrenmekte olup, bazılarının üst kısımlarında da ahşap lentolar bulunmaktadır [12]. Kiler mekânlarında oda pencerelerine oranla daha küçük boylarda, tek pencere bulunmaktadır. Aralık mekânının dışarıya bakan pencereleri ahşap bölme duvarların üzerinde yer alan, damla formu, S formu veya kafesli tepe pencereleridir. Bölgede sofanın aralık mekânına bakan duvarlarında aydınlanmanın sağlanabilmesi için kafesli ve ahşap lokma parmaklıklı pencerelerin mevcut olduğu yapılar bulunmaktadır.

Resim 3.23. Büyükalan köyü pencere örnekleri

Şekil 3.6. Yaşam katı pencere tipolojisi [12]

Yüklük, Gusülhane, Musandıra

Bölge konutlarında, odalarda özgün, çift kanatlı, kapaklı yüklükler bulunmaktadır. Ahşap malzemeden yapılan bu yüklükler giriş kapısının yanında konumlanmıştır (Resim 3.24). Odalarda yer alan yüklükler gusülhane, lambalık nişleri ve üzerinde musandırayı bulunduran tek bir ünite olacak şekilde tasarlanmıştır (Şekil 3.7). Bunun dışında sofada yüklüğün yer aldığı yapılar da bulunmaktadır (Resim 3.25).

Yıkanma eyleminin gerçekleştiği bölüm olan guslhane, yüklüğe bitişik, tek kanatlı, kapaklı bir birimdir. Yüklüğün ve gusülhanenin kapaklarında bitkisel veya geometrik motifli süslemeler yer almaktadır.

Yüklük ve gusülhanenin üzerinde “musandıra” denilen meyve ve sebzelerin serilip kurutulduğu veya saklandığı bölüm bulunmaktadır (Resim 3.26). Musandıraların n genellikle ahşap korkulukludur. Tavanı yüksek odalarda korkuluklar genellikle ahşap kemerle tavana bağlanmıştır. Yapılarda musandıraların nnn açık bırakıldığı örnekler de mevcuttur.

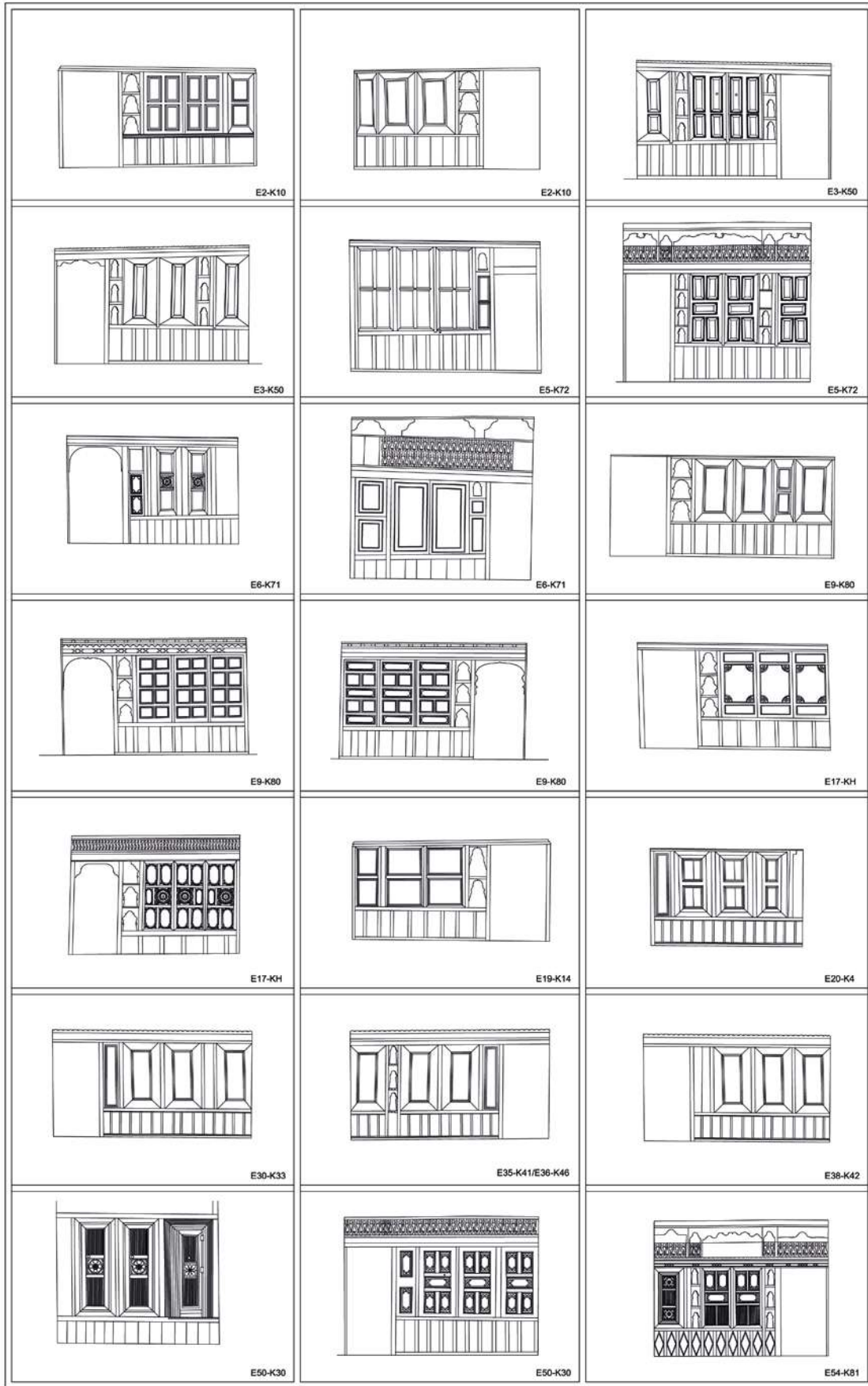
Resim 3.24. Odada yer alan yüklük ve guslhane rneği [12]

Resim 3.25. Sofada yer alan yüklük rneği

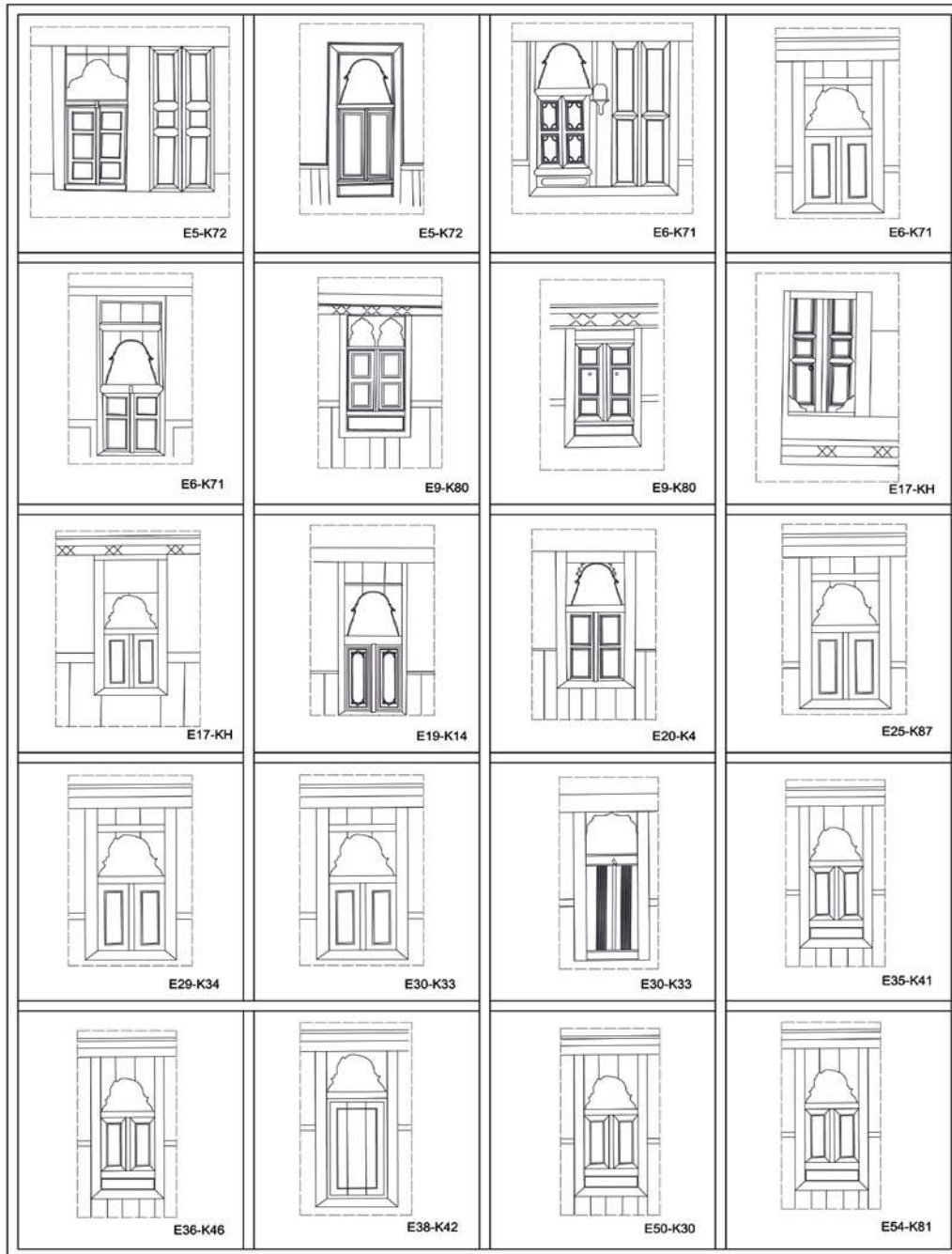
Resim 3.26. Musandıra rneği [12]

Şekil 3.7. Büyükelan köyü yüklük örnekleri [12]

Nişler

Nişler yaşam katında odalarda ve sofa mekânında yer alan elemanlardır. Odalarda girişin iki yan duvarında yer alan nişlerin, kapaklı dolap şeklinde veya kapaksız, raf şeklinde olanları bulunmaktadır (Şekil 3.8). Kapaklı nişlerin üzeri genelde lambalık nişidir (Resim 3.27). Lambalık nişleri ayrıca yüklüklerin yan kısmında üst üste konumlanmış şekilde bulunmaktadır (Resim 3.28).

Şekil 3.8. Büyükalan köyü niş örnekleri [12]

Resim 3.27. Niş örneği [12]

Resim 3.28. Yüklük yanında yer alan niş örneği

Oda-sofa arası dolaplı pencere

Oda ve sofa arasındaki ilişki, sofa ve odanın ortak duvarında yer alan pencere ve dolaptan oluşan bir ünite ile sağlanmaktadır (Şekil 3.9). Bu birleşik üniteye duvarın orta kısmında çift kanatlı kapaklı bir dolap yer almaktadır. Dolabın iki veya tek yanında ahşap üzeri mihrabiye formu boşlukları olan lokma parmaklıklı pencere bulunmaktadır (Resim 3.29). Ahşap malzemedan yapılan bu pencere iki mekân arasında görsel iletişimi sağlamaktadır.

Resim 3.29. Oda-sofa arası dolaplı pencere örneği [12]

Şekil 3.9. Oda-sofa arası pencere örnekleri [12]

Başmak (Ocak)

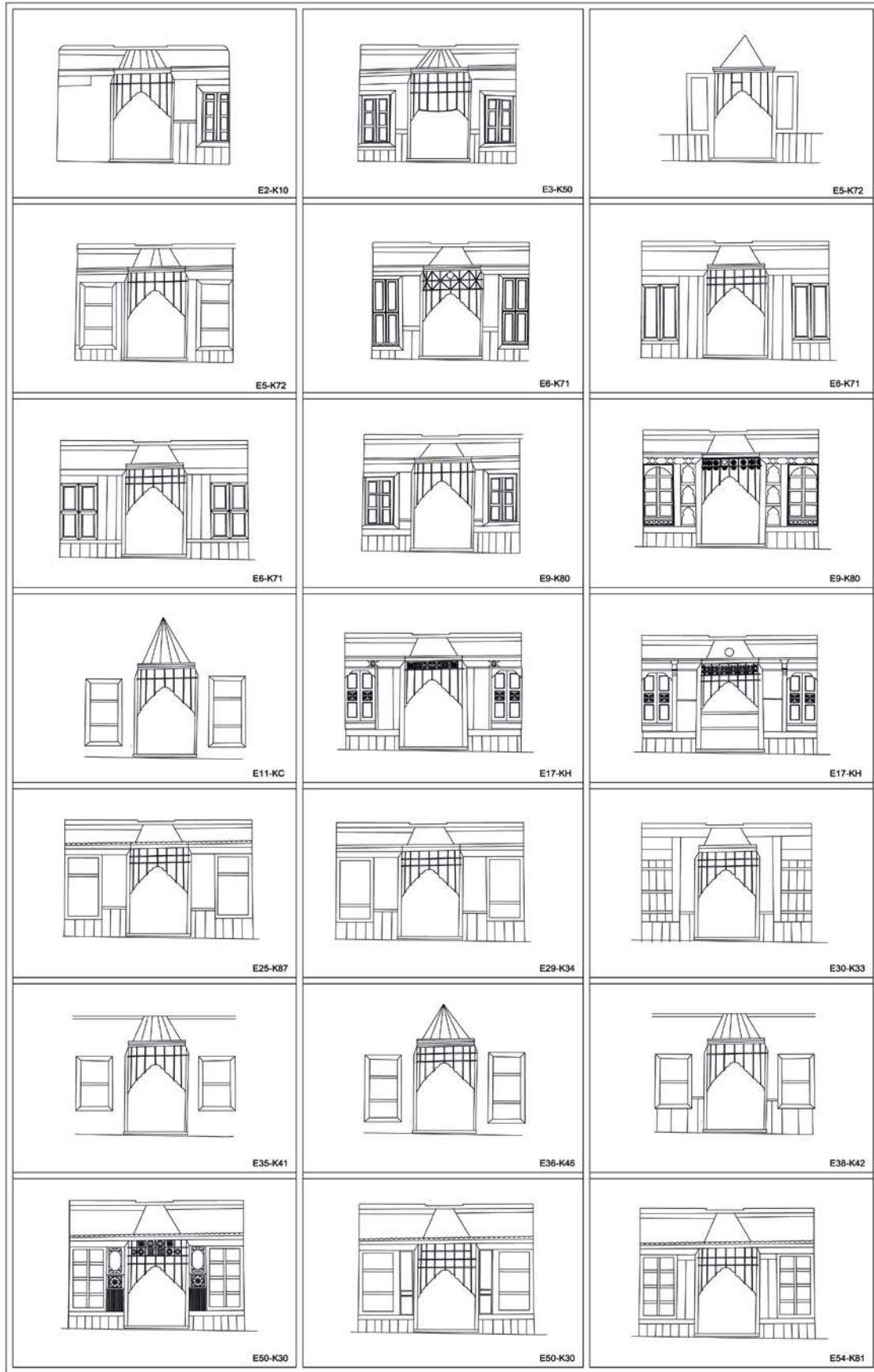
Ocaklar, sofa ve odalarda yer alan, ısınma ve yemek pişirme işlevlerini sağlayan elemanlardır (Şekil 3.10). Odalarda girişin karşısında yer alan duvarın ortasında konumlanmıştır (Resim 3.30). Genellikle taştan yapılan ocakların üzeri aktoprak sıvayla kaplanmıştır. Ocakların üzerinde yer alan ahşap davlumbazlı kısma yörede “başmak” adı verilmektedir. Başmakların, üzeri geometrik ve bitkisel motiflerle bezenmiş örnekleri yaygındır (Resim 3.31). Ocağın genelde iki yanında ahşap pencere yer almaktadır. Pencere ve ocak arasına lambalık nişi yerleştirilmiş örnekler de mevcuttur. Ocağın önünde döşemeden 5-10 cm yüksekte olan 1-1.5 m²lik bir alan bulunmaktadır. Küllerin odaya dağılmasını önlemek amacıyla ahşap malzemeden oluşturulan bu alan “küllük” olarak adlandırılmaktadır.

Resim 3.30. Ocak örneği [12]

Resim 3.31. Başmak süslemesi [12]

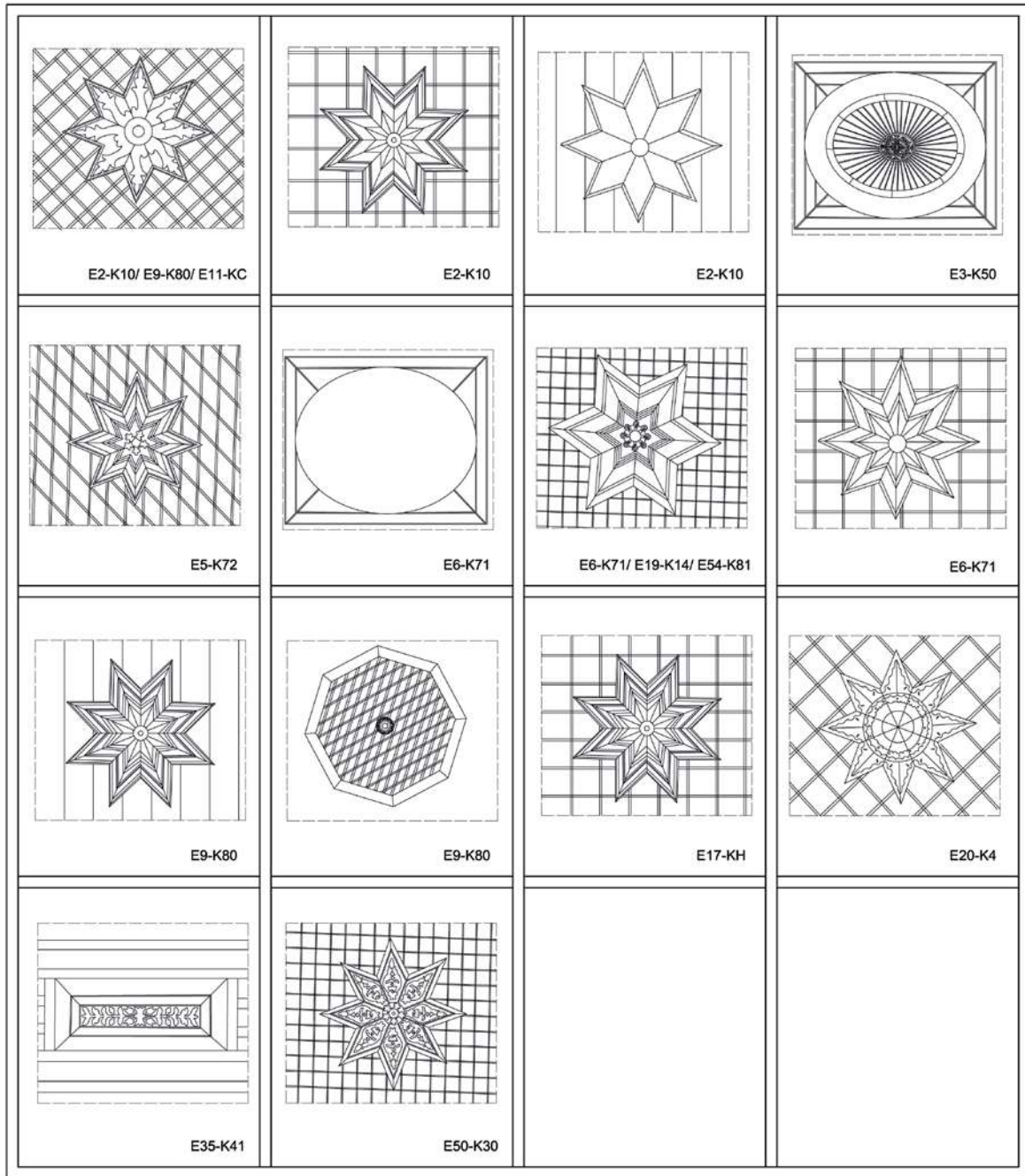
Şekil 3.10. Büyükalan köyü ocak örnekleri [12]

Tavan

Bölge konutlarının zemin katlarında tavan daire kesitli ahşap kirişlerden oluşan açık tavanlardır. Yaşam katında ise ahşap kirişler aralık, hela, kiler mekânlarında ve bazı konutların sofa ve kafesönü mekânlarında kullanılmaktadır. Yaşam katındaki odaların ve sofa mekânının tavanları özgün ahşap kaplamalardır. Bazı konutların tavanlarında çıtalar birbiri üzerine çakılmak suretiyle dikdörtgen veya kare bölmelere ayrılmış yüzeyler oluşturulmuştur. Tavanların orta kısımlarına oval, dikdörtgen, sekizgen, altı kollu veya sekiz kollu yıldız gibi formlarda tavan göbekleri yerleştirilmiştir (Resim 3.32). Tavan göbeklerinde oyma tekniğiyle yapılmış geometrik veya bitkisel formlu motifler bulunmaktadır (Şekil 3.11).

Resim 3.32. Tavan örnekleri [12]

Şekil 3.11. Büyükalan köyü tavan örnekleri [12]

Terek

Terekler, odalarda dolap, ocak ve pencerelerin üst hizasında yer alan odayı bütünüyle dolaşan ahşap raflardır (Resim 3.33).

Resim 3.33. Terek örnekleri

3.2.5. Cephe özellikleri

Büyükkalan köyündeki geleneksel konutlarda cephe özelliklerini belirleyen ana eleman çıkmalardır. Çıkmalar açık çıkmalar-ayazlık ve kapalı çıkmalar-kafesönü olmak üzere iki şekilde kurgulanmıştır. Kapalı çıkmalar sofanın konumuna göre cephe düzenini oluşturmaktadır. Dış sofalı ve dış sofalı eyvanlı konutlarda çıkma sağ veya solda, iki cepheye de görüş imkânı sunacak şekilde kurgulanmıştır (Resim 3.34). İç sofalı ve orta sofalı konutlarda çıkma cephenin ortasında yer almaktadır (Resim 3.35). Giriş kapıları olan bortaların üzerinde yer alan çıkmalar, konsol olarak veya eliböğründelerle taşınmaktadır. (Resim 3.36). Mekânın üzeri yapının çatısından bağımsız kiremit malzemeyle örtülmüştür. Kafesönü olarak adlandırılan kapalı çıkmalar iç mekânın genişletilmesini sağlarken, cepheye derinlik kazandırmaktadır. Kafesönü mekânı farklı sayılarda ve formlarda ahşap pencerelerle sınırlandırılmaktadır. Pencereler içten kafesli, dıştan kepenklidir. Kepenklerin açık ve kapalı tutulmasına bağlı olarak mekânın içindeki hava dengesi sağlanmaktadır.

Ayazlık olarak adlandırılan üstü açık çıkma örneği, cepheyi oluşturan diğer unsurlardan biridir. Ayazlık ahşap dikmelerle taşınan, etrafında ahşap korkulukların yer aldığı açık çıkma örneğidir. Ayazlık mekânının sonunda genelde ahşap duvarlarla kapatılmış hela bulunmaktadır.

Resim 3.34. Büyükalan köyü sağda yer alan çıkma örneği

Resim 3.35. Büyükalan köyü ortada yer alan çıkma örneği [12]

Resim 3.36. Eliböğründelerle taşınan çıkma örneği

3.2.6. Yapım tekniği ve malzeme

Büyükalan köyü geleneksel yapıları, kuru duvar tekniğiyle, harç kullanılmadan inşa edilmiştir. Yöreye özgü yapım tekniğine sahip olan bu yapılar, “Düğmeli Evler” olarak adlandırılmaktadır.

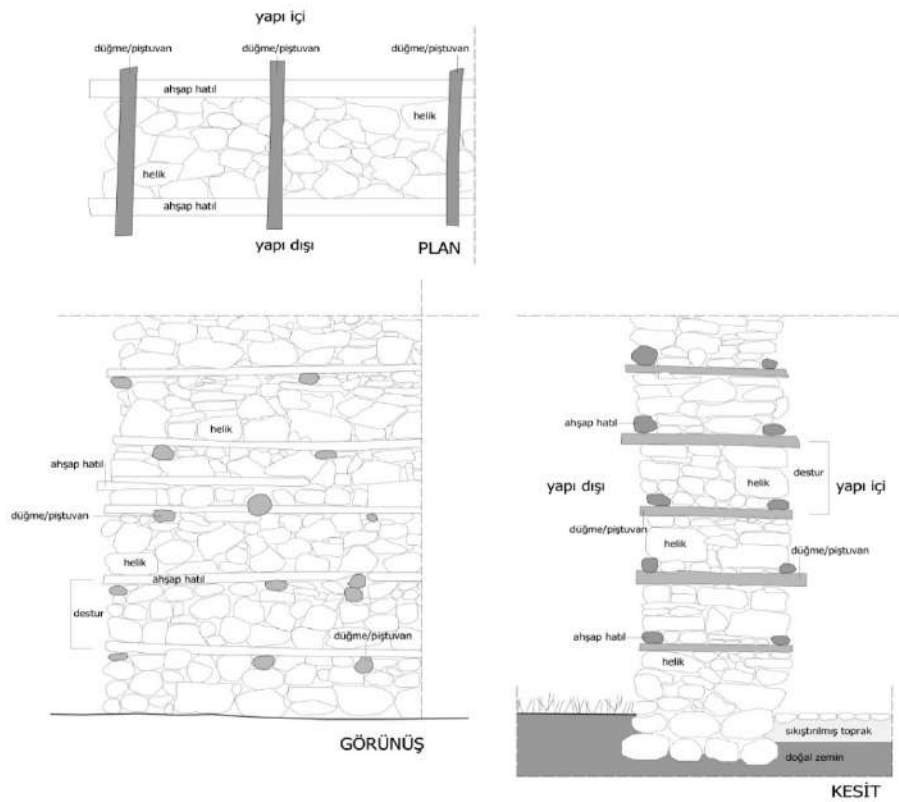
Yöreye özgü olan yapım tekniğinde 60-90 cm genişliğinde moloz taşlardan duvar örülmektedir (Şekil 3.12). 10-20 cm genişliğinde olan bu sivri kenarlı taşlara yörede “helik” adı verilmektedir. Moloz taşlar arasına her 50-60 cm aralıkta yatay, uzun, ahşap hatıllar yerleştirilmektedir. İki ahşap hatıl arasındaki mesafeye “destur” adı verilmektedir. Ahşap hatıllar duvar köşelerinde birbiri arasına geçecek şekilde bağlanmaktadır. Ahşap hatıllar duvara dayanıklılık ve esneklik sağlamaktadır. Kalın duvarın iki ucuna yerleştirilen ahşap hatıllar yörede “düğme” veya “piştuvan” olarak adlandırılan hatıllara dik olarak yerleştirilen kısa ahşaplarla birbirine bağlanmaktadır. Düğmeler duvar yüzeyinden dışarı doğru 15-20 cm uzatılmaktadır. Doğal iskele görevini üstlenen düğmeler sayesinde ustalar düğmelere tırmanarak duvar örme işlemine devam edebilmektedir (Şekil 3.13). Akseki ilçe merkezinde bulunan bazı yapılarda duvarlar aynı teknikle örülse de cephede düğmeler algılanmaz. Bu tür yapılarda düğmeler duvar yüzeyinden 10-15 cm içeride bitirilmiş olup duvarlar ahşap hatıl ve düğmelerin önünde bir sıra daha taş kullanılarak örülmüştür [32].

Genellikle iki katlı olarak inşa edilen yapılarda zemin kat taş duvarlardan oluşurken üst katta ahşap malzemenin de yoğun biçimde kullanıldığı görülmektedir. Ahşap malzeme yöreden kolaylık temin edilebilen, çam, ladin, ardıç ve katran adı verilen sedir ağaçlarından elde edilmektedir. Yapılarda “Kafesönü” olarak adlandırılan çıkma bölümünde ve merdivenin bitiminde bulunan, “Aralık” olarak adlandırılan mekânlarda ahşap bölücü duvarlar bulunmaktadır. Yapıların dış yüzeyinde sıva kullanımı yaygın değildir. Bazı yapıların dış yüzeyi “sakar sıva” olarak adlandırılan kireç esaslı içinde kum bulunan sıvayla sıvanmıştır. Sıvanın içerisine tuğla ve kiremit kırıklarının yerleştirildiği örnekler de bulunmaktadır. İç yüzeylerde ise kırık, saman ve aktoprak karışımından oluşan doğal bir sıva uygulanmaktadır. Aktoprak sıvanın kullanımı yaşam katında daha yaygındır.

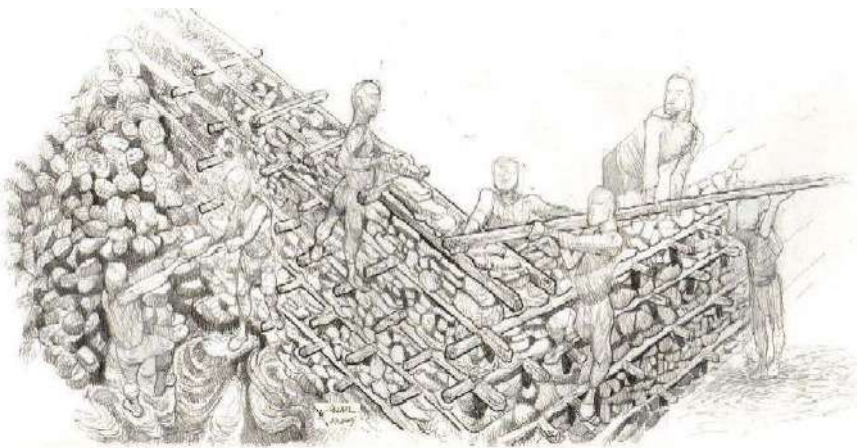
Bölge yapılarında zemin kat döşemesi sıkıştırılmış toprak ve taştır. Birinci kat döşemeleri ahşap kirişler üzerine yerleştirilen ahşap kaplama tahtalarıdır. Ahşap kirişler mekânların

kısa kenarlarına paralel olarak yerleştirilmektedir. Üzerine yerleştirilen kaplama tahtaları yaklaşık 2-3 cm kalınlığında, 20-30 cm enindedir.

Bölgede geleneksel yapıların çatıları, beşik çatı formundadır. Çatının taşıyıcı elemanları daire kesitli ahşap kirişlerdir. Taşıyıcı kirişler genelde duvardan 50-60 cm dışarı uzatılmış, saçak altları açık bırakılmıştır.

Şekil 3.12. Kuru duvar yapım tekniği detayı

Şekil 3.13. Kuru duvar örme tekniği [33]

3.2.7. Süslemeler

Yapının konstrüksiyonunda bulunan ‘‘dğme’’ olarak adlandırılan yapım elemanları, cephe süslemesinin bir parçasıdır. Bazı cephelerin dış cephesinde kullanılan kırmızı taşlar ve çivileme tekniğıyle sıva üzerinde oluşturulan motifler cephelere hareket kazandırmaktadır (Resim 3.37).

Bölgedeki konutlarda süslemeler yaygın olarak yapının iç mekânlarında ve yaşam katında görülmektedir. İç mekân kapılarında, ocaklarda; dolapların, yüklüklerin, gslhanelerin kapaklarında geometrik veya bitkisel formlu ya da ikisinin de yer aldığı süslemeler bulunmaktadır. Yüklük ve gslhanenin üzerinde yer alan musandıraların önünde ahşap işçilikli korkuluklar bulunmaktadır.

Odaların tavanlarında ince işçilikli ahşap malzeme kullanımı görülmektedir. Tavanlar alttan çakmalı ıtalılarla kare ve dikdörtgen bölümlere ayrılmıştır. Tavanların ortasında yıldız, oval, dikdörtgen, formlarda üzerinde bitkisel motiflerin yer aldığı göbekler bulunmaktadır.

Resim 3.37. Cephe süslemesi

3.3. Ali Petek Konutu Tarihi ve Genel Özellikleri

3.3.1. Ali Petek konutu tarihi

Ali Petek Konutu'nun yapım tarihi hakkında kesin bir bilgiye ulaşılamamıştır. Yapı'nın kullanıcısı Ali Petek'ten alınan bilgiye göre yapı yaklaşık 300 yıl önce Köyün ağası Hüsnü İzzet Karaman adına yaptırılmıştır [34]. Konutun inşasında rum ustalar çalışmıştır. Köyün bilinen en eski evidir [35]. Yapı, 2000'li yılların başında turist kabilelerinin ağırlanmasına yönelik görevler üstlenmiştir. Bu amaçla yapının bahçesine, yeme-içme faaliyetlerine yönelik ek birimler inşa edilmiştir.

3.3.2. Yakın çevre analizleri

Ali Petek Konutu'nun yer aldığı Büyükalan köyü yüzölçümü olarak çok geniş bir alana yayılmadığından tüm köyü inceleyebilme imkânı bulunmuştur. İncelemeler sonucunda elde edilen veriler, ulaşım, arazi kullanımı, kat yüksekliği, yapım sistemi, strüktür ve malzeme durum paftaları aracılığıyla anlatılmıştır. Bu paftalar hazırlanırken Tuğba Karabulut'un Büyükalan köyü üzerine hazırlamış olduğu tez çalışmasından da yararlanılmıştır [12].

Ali Petek konutu, Büyükalan köyünün güneyinde yer almaktadır (Harita 3.3). Konut, bahçe içerisinde ayırık nizamlı bir yapıdır. Konutun güneyinde ve batısında yer alan eğimli araziler köyün güney ve batı sınırını belirlemektedir. Köyün kuzeydoğusu mezarlık alanıyla, sınırlanmıştır. Yapıların genelini konutlardan oluştuğu köyde tabuthane, ilkokul, misafirhane, çok amaçlı salon, cami gibi kamusal yapılar da bulunmaktadır (Resim 38-45). Su ihtiyacının giderilebilmesi için belirli noktalarda sarnıç ve çeşme yer almaktadır. (Harita 3.3). Bunların yanı sıra su ihtiyacı, köyün kuzeyinde yer alan kayalıkların dibinde bulunan su kuyusundan karşılanmaktadır.

Resim 3.38. Tabuthane [12]

Resim 3.39. Büyükalan köyü ilkokulu [12]

Resim 3.40. Misafirhane

Resim 3.41. Çok amaçlı salon

Resim 3.42. Büyükalan köyü aşağı cami

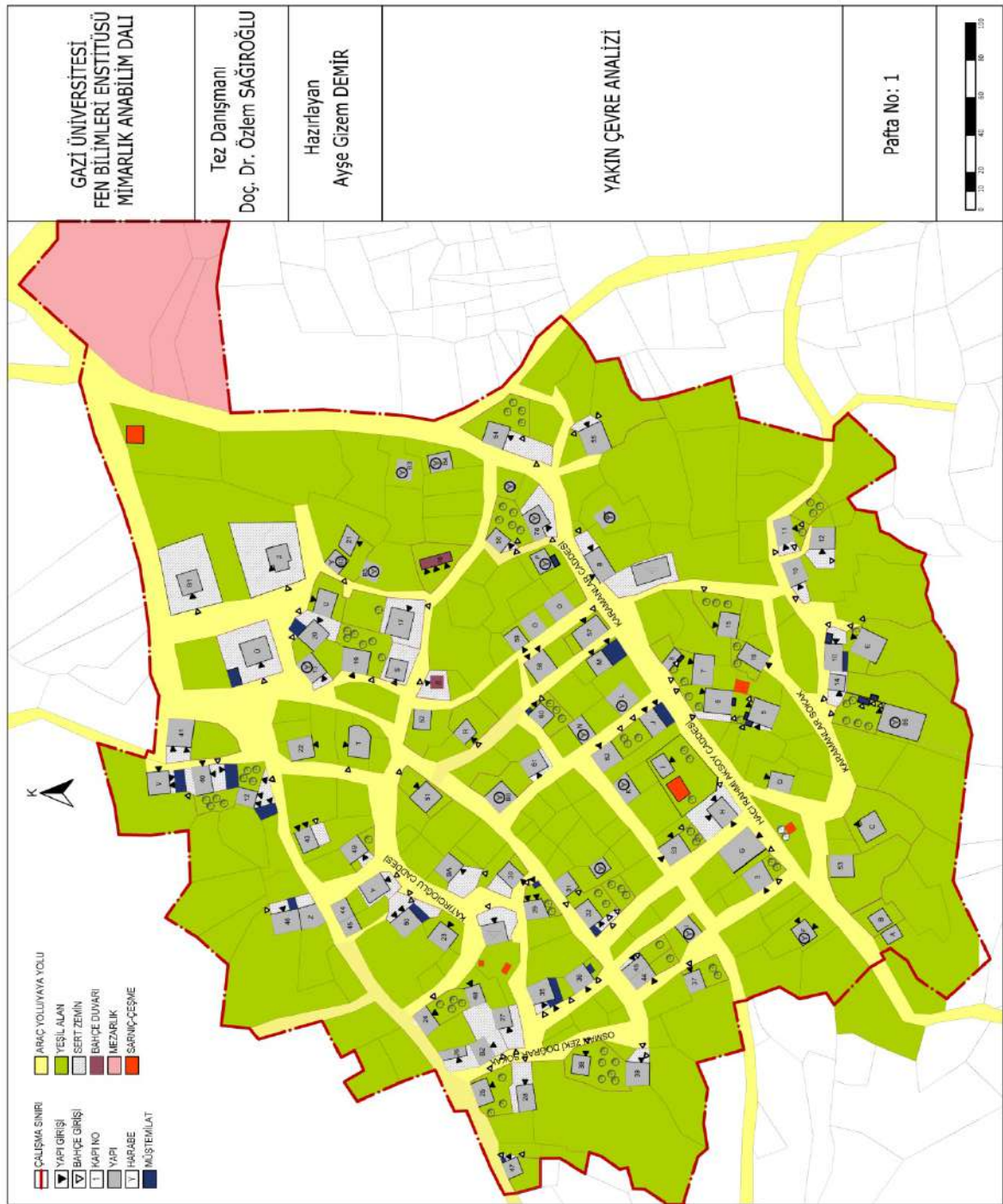
Resim 3.43. Büyükalan köyü yukarı cami

Resim 3.44. Büyükalan köyü sarnıç

Resim 3.45. Büyükalan köyü çeşme

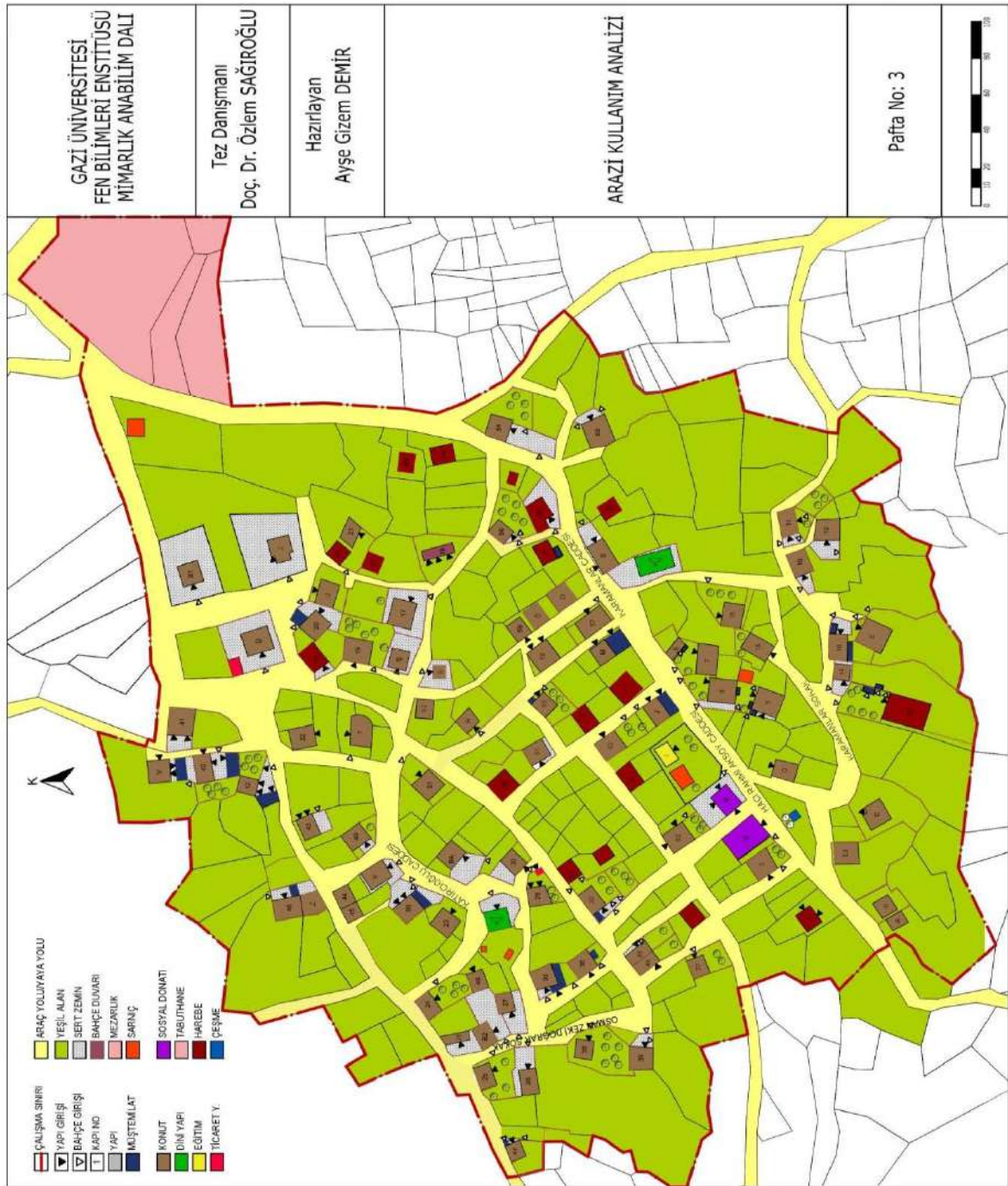
Harita 3.3. Büyükalan köyü yakın çevre analizi

Konuta, Konya-Antalya karayolundan, köyün güneyinden girilen, çift yönlü bir yol ile ulaşılabilir. Bu yol yer yer özgün sokak dokusunun görüldüğü, mıcır dökülmesiyle oluşmuş stabilize bir yoldur. Köyün genelinde de özgün, taş-toprak karışımı ve stabilize olmak üzere iki tip yol belirlenmiştir. Köyün sokak karakteristiği ulaşım paftasına işlenmiştir. Karayolundan köye bağlanan, çift yönlü araç geçişinin sağlanabildiği yollar 1. derece yollar olarak; 1. derece yollara bağlanan, araç geçişinin tek yönlü olduğu yollar 2. derece yollar olarak ulaşım paftasında gösterilmiştir (Harita 3.4).

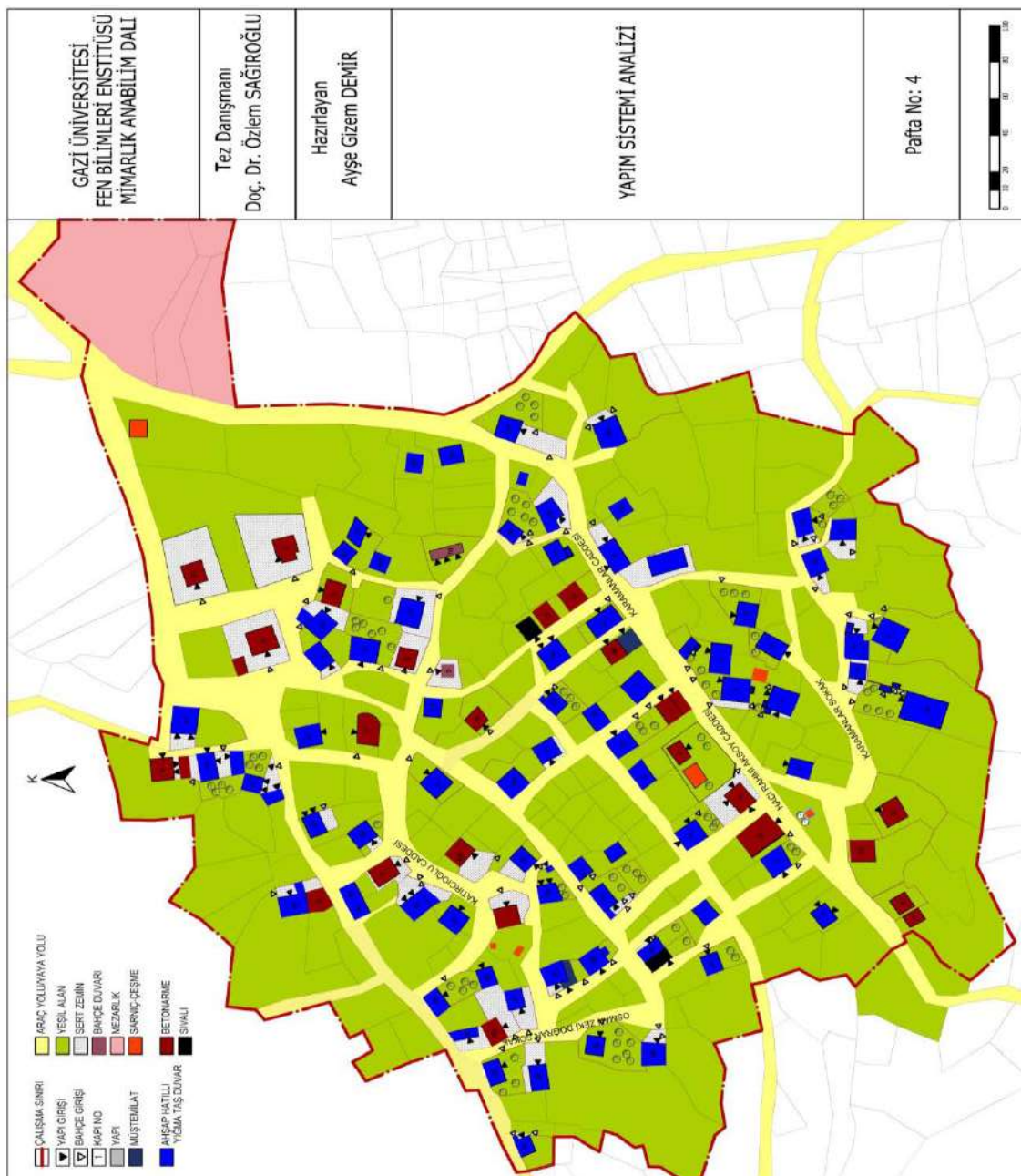
Harita 3.4. Ulaşım analizi

Büyükalan köyünde yapıların çoğunluğunu konutlar oluşturmaktadır. Bunun haricinde köyde tabuthane, çok amaçlı salon, misafirhane, ilkokul ve iki adet bulunmaktadır. Köyün çeşitli noktalarında su gereksinimlerini karşılamak amacıyla su sarnıcı ve çeşme yer almaktadır. Ayrıca su gereksinimi, köyün kuzeyinde kısmında bulunan kayalıkların etrafını çevrelediği su kuyusundan giderilebilmektedir. Elde edilen bu veriler arazi kullanım paftasına işlenmiştir (Harita 3.5).

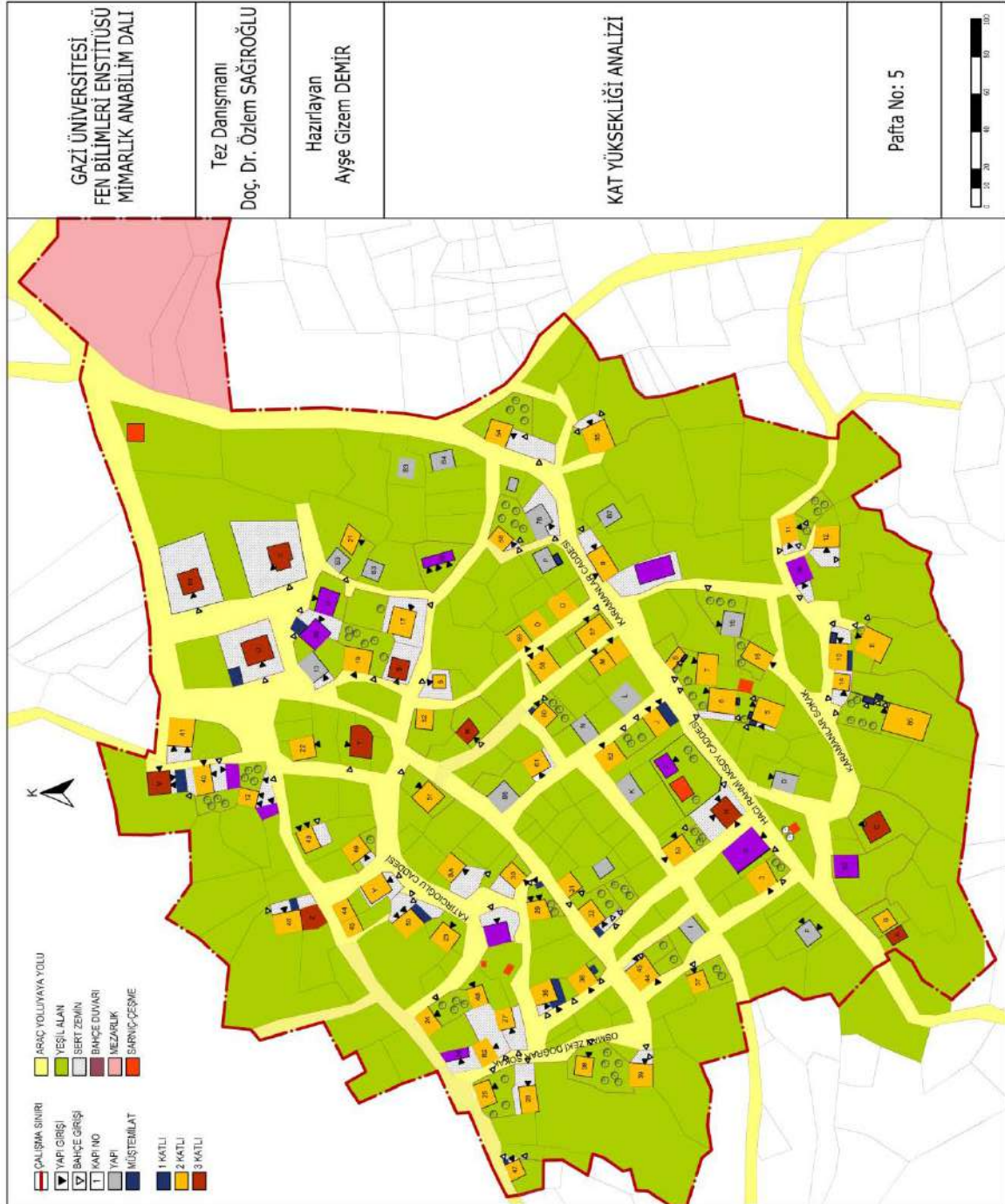
Harita 3.5. Arazi kullanım analizi

Köyde yer alan yapılarda iki çeşit yapım sistemi görülmektedir. “Düğmeli evler” olarak adlandırılan, moloz taşlar arasına ahşap hatıllar ve düğmelerin yerleştirilmesiyle oluşan yapılar, özgün yapılardır. Özgün yapılar, beden duvarını oluşturan taşları açıkta bırakılmış veya cepheleri sakar sıva olarak adlandırılan özgün sıvayla kaplanmış olabilir. Betonarme malzemelerle sonradan inşa edilen yapılar ise bölgenin karakteristik özelliğine aykırı durum teşkil eden yapılardır. Ali Petek konutu da yapım tekniğiyle, köyde yer alan özgün, nitelikli konutlardan biridir. Konutların yapılış biçimlerine göre durumları yapım sistemi paftasında gösterilmiştir (Harita 3.6).

Harita 3.6. Yapım sistemi analizi

Büyükalan köyünde yer alan özgün yapılar, zemin kat ve yaşam katı olmak üzere iki kattan oluşmaktadır. Özgün niteliklerdeki Ali Petek konutu da iki katlı inşa edilen yapılardandır. Sonradan inşa edilen betonarme yapıların üç kata kadar çıkabildiği gözlenmiştir. Kamusal yapılar olarak değerlendirilen cami, ilkokul, çok amaçlı salon, tabuthane gibi yapılar tek katlıdır (Harita 3.7).

Harita 3.7. Kat yüksekliği analizi

Son olarak Büyükalan köyündeki yapıların strüktür ve malzeme durumları analiz edilmiştir (Harita 3.8). Köyde terkedilen konutların sayısı fazladır. Terkedilmiş konutlar köhnemiş, birçoğu yıkılmıştır. Kullanılan yapılar ise bakımsızlıktan ya da yanlış onarımlardan kaynaklı bozulmalara uğramıştır.

Strüktür ve malzeme durum analizi paftalarında yapıların mevcut durumu şu şekilde belirlenmiştir:

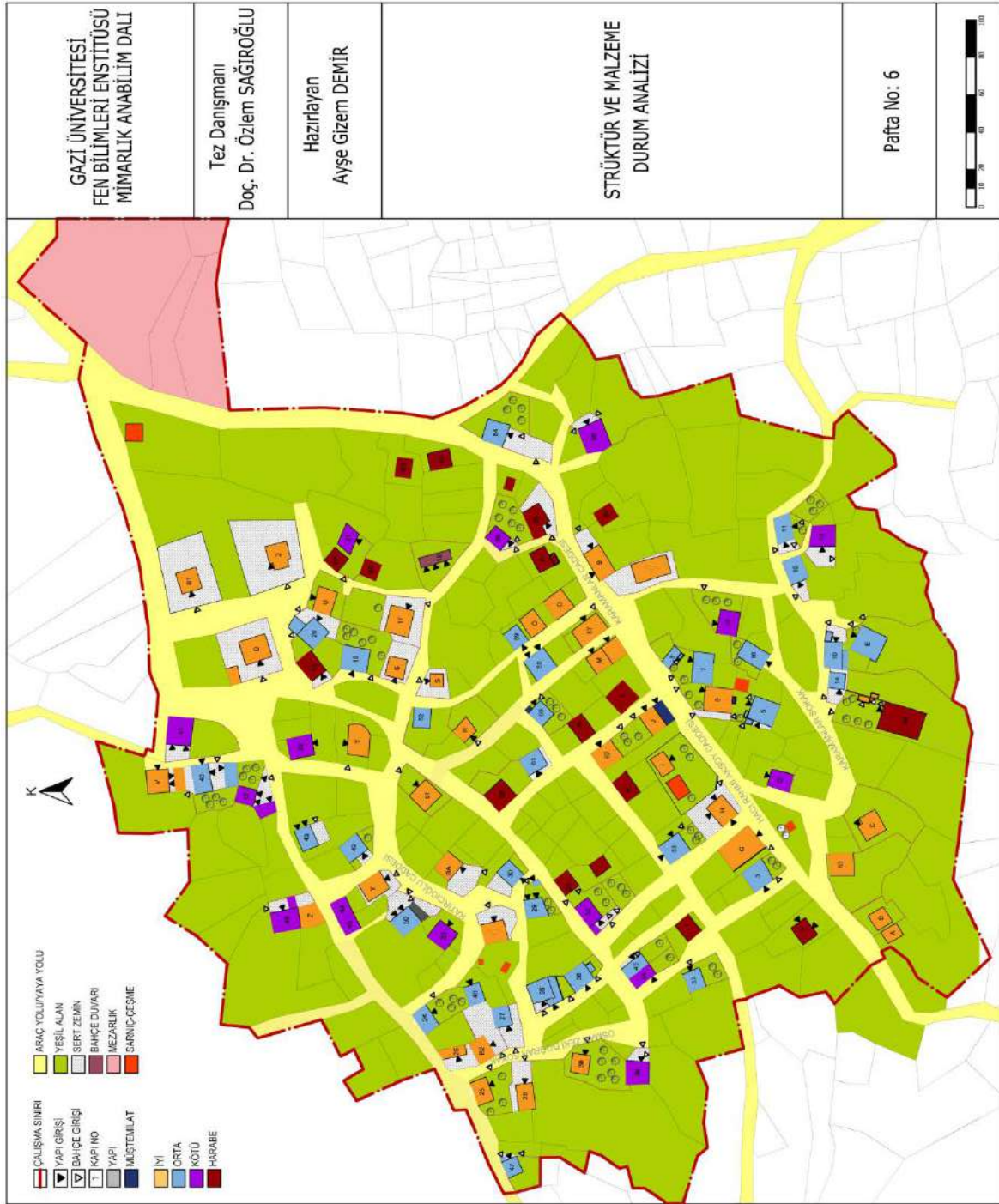
İYİ: Onarım açısından basit müdahaleler gerektiren yapılar

ORTA: Tavan, döşeme, taşıyıcı sistemlerde onarım gerektiren yapılar

KÖTÜ: Onarım açısından kapsamlı müdahale gerektiren yapılar

HARABE: Taşıyıcı sistemi yıkılmış yapılar

Ali Petek Konutu'nun 2017 yılında geçirdiği yangın sonucunda büyük bir kısmı yok olmuştur. Bu nedenle yakın çevre analizi, strüktür ve malzeme durum analiz paftaları güncellenerek, Ali Petek Konutu “harabe” olarak gösterilmiştir.

Harita 3.8. Strüktür ve malzeme durum analizi

4. ALİ PETEK KONUTU'NUN MEVCUT DURUMUNUN TESPİTİ

4.1. Yapının Tespiti ve Tanımlanması

4.1.1. Yöntem

Çalışmanın amacı Büyükelan köyünde 2017 yılına kadar mevcut olan, fakat 2017 yılındaki yangın neticesinde yok olan, yöreye özgü yapım sistemi ile nitelikli ve tescil edilmiş bulunan Ali Petek Konutu'nun yangından önceki mevcut durumunun, yapıdaki değişimlerin ve bozulmaların belgelenmesidir. Bu amaçla yapının özgün halini tespit etmeyi amaçlayan restitüsyon ve yapının özgün niteliklerine uygun şekilde yeniden yapımını amaçlayan rekonstrüksiyon önerilerinin hazırlanması için öncelikle yapının mevcut durumunun belgelenmesini sağlayacak rölöve çalışması yapılmıştır.

2014-2015 yılları arasında yapılan rölöve çalışması kapsamında geleneksel ve optik yöntemlerden yararlanılmıştır. Bu bağlamda rölöve için bütünleşik yöntemin kullanıldığı söylenebilmektedir. Yapının mekân kurgusu, planları ve iç mekân yükseklikleri geleneksel yöntemle alınmıştır. Bu işlemler sırasında metre, lazermetre, çekül, tebeşir, ip, milimetrik bloknot, su terazisi kullanılmıştır. Ayrıca detay çizimleri için gerekli ölçülerin alınmasının akabinde, fotoğraf makinası kullanılarak detaylı görsel belgeleme çalışması yapılmıştır. Yapının dış sınırları ve cephe ölçüleri total station cihazıyla alınmış, alınan veriler total station cihazıyla uyumlu olan nedcad programına aktarılmıştır. Sistematik numaralandırma ile koordinatları ve yükseklik değerleri belirlenen dosya Autocad programına aktararak rölöve çizilmiştir. Rölöve projesi yapının mevcut durumunu belgeleyen, ölçekli vaziyet planı, kat planları, kesitler, cephe ve detay çizimlerinden oluşmaktadır.

Bu çizimler, mimari elemanlar, plan özellikleri, cephe özellikleri, taşıyıcı sistem, yapım tekniği, yapısal durum ile ilgili belgelemenin yapılmasını sağlamıştır. Ölçüm işlemi sırasında krokilere not edilen bilgiler ve çekilen fotoğraflar malzeme bozulmaları, değişen kısımlar ve mimari ölçekteki sorunların tespitine kaynaklık etmiştir.

4.2. Yapının Tanımlanması

4.2.1. Genel tanımlama

Çalışma konusu olan Antalya'nın Akseki ilçesinde, Büyükalan Köyü'nün güneyinde 129 numaralı ada, 34 numaralı parselde yer Ali Petek Konutu, 2017 yılında büyük bir yangın geçirerek büyük bir bölümü yıkılmıştır. 2014-2015 yılları arasında yapılan belgeleme çalışmasına göre yapı, mevcut halinde moloz taş örgülü duvarlarla çevrili büyük bir bahçe içerisinde yer almaktadır (Resim 4.1). Avluya çift kanatlı, üzeri ahşap sundurmalı yörede “borta” adı verilen ahşap kapı ile girilmektedir (Resim 4.2). Giriş kapısının yanında bulunan duvarların üzerine açılı şekilde kaplama tahtaları yerleştirilmiştir (Resim 4.3). Bu duvar örme tekniğine yörede “semerkandi” veya “kuşkonmaz” denmektedir. Bahçenin doğu ve batı duvarları ise sadece moloz taşlardan oluşmaktadır. Üzerine duvar boyunca tel örgü çekilmiştir. Bahçenin doğu duvarında tek katlı, ahşap duvarlardan oluşan ek bir yapı bulunmaktadır (Resim 4.4). Bu yapı bahçeye sonradan eklenmiş ve odunluk olarak değerlendirilmiştir (Resim 4.5). Yapının kullanıcıları 2000'li yılların başında konutun bahçesinde yeme-içme faaliyetlerine yönelik turist kabilelerini ağırlamışlardır. Bu süreçte odunluk mekânının mutfak işlevi kazanması için birtakım eklemeler yapılmıştır. Yapının arka kısmına tuğla duvar örülerek mekân büyütülmüştür. Yapının güney duvarında tuğla malzeme kullanılarak davlumbazlı ocak yerleştirilmiştir (Resim 4.6). Yapının güneyinde daha küçük planlı ahşap ve tuğla duvardan oluşan bir yapı daha yer almaktadır. Bahçe kotundan iki basamak inilerek ulaşılan yapı, bölgeye gelen turistlerin kullanması için tuvalet alanı olarak düzenlenmiştir (Resim 4.7-8). Bahçenin batı duvarında turistlere yiyecek hizmeti vermek amacıyla betonarme altlık üzerine barbekü yerleştirilmiştir. Barbekünün üzeri sac malzemeyle kapatılmıştır (Resim 4.9). Bahçenin doğu ve batısında “iskenet” adı verilen özgün, 2 adet asma çardağı bulunmaktadır (Resim 4.10). Günümüzde konutun bahçesi ve bahçede yer alan elemanlar 2017 yılında meydana gelen yangından etkilenmemiş ve korunmuştur.

Yapı, 2014 yılındaki durumunda zemin kat ve 1. kat olmak üzere iki kattan oluşmaktadır. Zemin kat ahır, samanlık, odunluk gibi hayvancılık ve depolama faaliyetlerine ayrılmışken, konutun esas yaşama alanları birinci katta bulunmaktadır. Günümüzde yangın neticesinde konutun zemin katın iç duvarları, 1. katın kuzey duvarı hariç tamamı yıkılmıştır. Yapının zemin kat dış duvarları ise belirli yüksekliklerde mevcudiyetini korumaktadır.

Resim 4.1. Bahçe içinden giriş kapısı görünümü Resim 4.2. Bahçe giriş kapısı - borta

Resim 4.3. Bahçe duvarı - semerkandi

Resim 4.4. Odunluk mekânı dıştan görünüm

Resim 4.5. Odunluk içten görünüm

Resim 4.6. Mutfak mekânı ocak görünümü

Resim 4.7. Bahçede yer alan tuvalet

Resim 4.8. Tuvalet mekânı arkadan görünüm

Resim 4.9. Bahçede yer alan barbekü

Resim 4.10. Bahçede yer alan iskenet

4.2.2. Dış tanımlama

Ali Petek Konutu 2017 yılında geçirdiği yangın sonucunda yıkılmıştır. Dış tanımlama bağlamında yapılan analizler, yapının yangın geçirilmesinden önceki mevcut durumunu belgelemektedir (Şekil 4.1-4).

Kuzey cephesi

Kuzey cephe evin girişinin yer aldığı cephedir (Resim 4.11). Yapıya çift kanatlı ahşap bir kapıyla girilmektedir. Bu kapıya yörede borta adı verilmektedir. Günümüzde bortanın kanatları yanarak yok olmuş, geriye sadece kasası kalmıştır. Giriş kapısının üzerinde, sofanın yazlık kullanıma uygun olarak ayrılan ve yörede “kafesönü” olarak adlandırılan mekâna ait çıkma yer almaktadır (Resim 4.12). Ön cephede, konsol olarak taşınan kafesönü mekânında içten kafesli dıştan ahşap kepenkli 6 adet pencere bulunmaktadır (Resim 4.13). Ahşap kafes pencerelerin her biri düşeyde üç bölümlü olup orta bölmeler kare formlu üç bölmeye ayrılmıştır. Orta kısımda yer alan kare bölmelerden ortada olanlar mihrabiye formlu ışıklık şeklindedir. 2017 yılı öncesinde yapılan belgelemeye göre, kafes pencerelerin batı ucunda yer alan pencerenin ahşap malzemesinde kopma görülmesine rağmen kafesli pencereler genel olarak iyi durumdadır. Kapalı çıkmanın üzeri yapının çatısından ayrı şekilde alaturka kiremitle kaplanmıştır. Çıkmanın çatısı doğu cephesinde yapının çatısıyla birleşmektedir. Günümüzde ahşap malzemeden yapılmış olan kafesönü mekânı ve pencereler yanarak yok olmuştur.

Kuzey cephesinde bunun haricinde içten ahşap kepenkleri olan kafesli 4 adet pencere yer almaktadır. Pencerelerin özgün olmakla birlikte fiziksel olarak iyi durumda olduğu 2017 yılından önceki belgeleme çalışmasında tespit edilmiştir. Kuzey cephesi bölgede “sakar sıva” olarak adlandırılan harçlı sıvayla kaplıdır. Yapının yangın öncesinde yapılan belgelemesinde cephede bozulmalar olduğu belirlenmiştir. Duvar yüzeyinde yoğun şekilde sıva dökülmesi ve sıva kabarmaları gibi sorunlar mevcuttur. Ayrıca duvar inşasında kullanılan ahşap hatıllarda çürüme, koruyucu malzeme kaybı nedeniyle deformasyonlar ve renk değişimi gözlemlenmektedir. Günümüzde kuzey cephesi duvarları ve kafesli pencereler yangından büyük ölçüde zarar görmesine rağmen korunmuştur.

Resim 4.11. Kuzey cephesi

Resim.4.12. Kafesönü dıştan görünümü

Resim.4.13. Kafesönü mekânı pencereleri

Doğu cephesi

Güneydoğu cephesi yapının meyve ağaçları ve sebzelerin yetiştirildiği bahçe bölümüne bakan ayazlığın olduğu cephedir (Resim 4.14). Doğu cephesinin kafesönüne ait pencereleri kuzey cephe kafesönü pencerelerinden farklılık göstermektedir. Bu cephenin pencereleri lokma parmaklıklı ahşap pencere olup üst bölümünde üçerli mihrabiye formunda ışıklık bulunmaktadır. Mevcut 4 adet pencerenin 3 tanesinin çift kapağı 1 tanesinin tek kapağı kırılmış, geriye 1 adet kapak kalmıştır. Çıkmanın çatısı aynı yönde eğimle uzanan konutun çatısıyla birleşmektedir. Kafesönü mekânının altında merdiven mekânına açılan sahanlık mekânı yer almaktadır. Sahanlık mekânı ahşap taşıyıcılardan ve ahşap bölme duvarlardan oluşup dikdörtgen şeklinde özgün ahşap kafes pencereyle aydınlatılmaktadır (Resim 4.15). Doğu cephesinin bahçe kotu ön bahçe kotuna göre aşağıda olduğundan dolayı sahanlık mekânının altında 1.80 m yüksekliğinde ahşap bir kümes yer almaktadır (Resim 4.16). Zemin kat ve 1. katı bağlayan merdiven mekânının ahşap bölme duvarlarının üzerinde damla formu, sabit, ahşap pencere yer almaktadır. Günümüzde yıkılmış olan Ali Petek Konutu'nun 2017 yılından önce yapılan belgeleme çalışmasında ahşap duvarların sac malzemeye kapatılmış durumda olduğu belirlenmiştir. Yapıda özgün ayazlık yıkılmış, korkulukları sağlam kaldığından yerine aynı ölçülerde betonarme bir balkon yapılmış, korkuluklar sonradan aynı yerine yerleştirilmiştir. Ayazlık döşemesinin altındaki boşluk beton kolonlarla desteklenmiştir. Kolonların arasına 1.00 m yüksekliğinde tuğla duvar örülmüştür. Duvar, üst hizasından ayazlığa bağlanan, tek yöne eğimli sac malzeme ile kapatılarak yarı açık bir mekân oluşturulmuştur (Resim 4.17). Bu alan samanlık olarak kullanılmıştır. Ayazlık mekânının altında, yapının zemin katta, cepheye bakan duvarında ahşap korkuluklu, özgün bir pencere mevcuttur (Resim 4.18). Bu pencere betonarme eklentiden dolayı cephede görünür durumda değildir. Ayazlık mekânının sonunda beton döşeme üzerine tuğla duvar örülerek oluşturulan banyo ve tuvalet mekânları yer almaktadır. Tuvalet ve banyoda duvarlarında havalandırma ve ışıklandırmayı sağlayan 0.50-0.50 m boyutlarında 1'er adet pencere yer almaktadır. Bu mekânların üzeri beton tablayla örtülmüştür. Islak hacimlerin yer aldığı doğu cephesinin güney cephesiyle kesiştiği köşe noktasında büyük bir taş yığını bulunmaktadır (Resim 4.19). Bu kısmın konut boyunca yükselen duvarlı bir mekân olduğu izlerden belli olmaktadır. Yapının kullanıcısı olan Ali Petek eskiden bu mekânın zemin katta ağıl olarak, yaşama katında çamaşır yıkama alanı olarak, kullanıldığını belirtmiştir [34]. Mekânın yaslandığı duvar da büyük ölçüde sehime uğramıştır (Resim 4.20).

Günümüzde doğu cephesinin özgün yapım tekniğiyle inşa edilen zemin kat duvarı ve betonarme ayaklar üzerinde taşınan ayazlık, tuvalet ve banyo mekânları korunmuştur. Diğer mekânlar yangın neticesinde yıkılmıştır.

Resim 4.14. Doğu cephesi

Resim 4.15. Sahanlık mekânı dıştan görünüm

Resim 4.16. Kümes dıştan görünüm

Resim 4.17. Sac malzemeyeyle örtölmüş yarı açık alan

Resim 4.18. Zemin katta yer alan özgün pencere

Resim 4.19. Doğu cephesinde yer alan taş yığını

Resim 4.20. Doğu duvarında görülen sehim

Batı cephesi

Batı cephesi genel olarak sağır bir cephedir (Resim 4.21). Cephede 105 Oda mekânına ait 1 adet özgün ahşap lokma parmaklıklı pencere yer almaktadır. Ancak yapının kullanıcısı Ali Petek pencerenin ihtiyaçlar doğrultusunda sonradan duvara boşluk açılıp yerleştirdiğini, pencerenin üzerine taş dolgu yapıldığını söylemiştir (Resim 4.22) [34]. Bu sebeple cephenin orta aksında yer alan ahşap lokma parmaklıklı pencere boşluğunun üzerindeki moloz taş örgüsünün bozulmuş olduğu, çatının bu alanda sehim yaptığı görülmektedir. Batı cephesi sakar sıva ile kaplanmıştır. 2017 yılında yangın sebebiyle yıkılmış olan Ali Petek Konutu'nun 2017 yılından önce yapılan belgeleme çalışmasında, cephenin sıvasında yer yer dökülmeler, kabarmalar ve taş malzemede renk değişimi olduğu gözlenmiştir. Yangından sonraki belgeleme çalışmasında batı cephesi zemin kat duvarının değişken yüksekliklerde korunduğu, 1. kat duvarının yıkıldığı gözlenmiştir.

Resim 4.21. Batı cephesi

Resim 4.22. Batı cephesine sonradan eklenen pencere

Güney cephesi

Yapının arka cephesini oluşturan güney cephesi oluşturmaktadır (Resim 4.23). 2014-2015 yılları arasında yapılan belgeleme çalışmasına göre cephede özgün olmayan, demir parmaklıklarla çevrelenmiş 5 adet pencere yer almaktadır. Bu pencerelerden orta kısımda yer alan oda mekânına ait olanlar dört bölmeli, iki kanatlı, sonradan eklenen ahşap pencerelerdir. Kiler ve oda mekânlarına ait olan pencereler ise 3 adet yatay kuşakla bölünmüş, demir parmaklıklı pencerelerdir (Resim 4.24). Sakar sıvayla sıvanan güney cephesi sonradan ahşap kaplama tahtalarıyla kaplanmıştır. 2017 yılından önce yapılan yapılan belgeleme çalışmasında yağmur, nem, rüzgâr gibi hava şartlarından ve yapının doğrudan güneş almasından dolayı malzemede renk değişimi, malzemede kopma, çatlama gibi hasarlar meydana geldiği tespit edilmiştir. Günümüzde güney cephesi zemin kat duvarının değişken yüksekliklerde korunduğu, 1. kat duvarının yıkıldığı gözlenmiştir.

Resim 4.23. Güney cephesi

Resim 4.24. Demir parmaklıklı pencereler

KUZHEY CEPHESİ																				
YAPI ELEMANLARI		FORMU	MALZEME										ÖLÇÜLER			MEVCUT DURUM				
TAŞIYICI	MİMARİ		TAŞIYICI		DOLGU		YÜZEY						X	Y	Z	NOTLAR	A	B	C	
			BA	T	A	T	TU	Ç	S	A	B	T								SL
D1			●					●	●			●		6.72	0.15	2.81	Duvar betonarme kolonlar üzerine tuğla örülmesiyle oluşan ve boyanan duvar özgün nitelikte değildir.			
D2						●	●					●		1.00	0.16	2.76	Duvar özgünlüğünü korumaktadır. Ahşap duvarda nem,güneş,yağış gibi nedenlerle renk değişimi mevcuttur.	●		
	P1					●	●					●		0.90		1.58	Ahşap kafesli pencere özgünlüğünü korumaktadır. Malzemede renk değişimi mevcuttur.	●		
	P2					●	●					●		0.88		1.60	Ahşap kafesli pencere özgünlüğünü korumaktadır. Malzemede renk değişimi mevcuttur.	●		
	P3					●	●					●		0.91		1.58	Özgün kafesli pencerenin malzeme durumu iyidir. Ahşap malzemede renk değişimi görülmektedir.	●		
	P4					●	●					●		0.90		1.59	Ahşap kafesli pencere özgünlüğünü korumaktadır. Malzemede renk değişimi mevcuttur.	●		
	P5					●	●					●		0.86		1.56	Ahşap kafesli pencere özgünlüğünü korumaktadır. Malzemede renk değişimi mevcuttur.	●		
	P6					●	●					●		0.89		1.54	Özgün kafesli ahşap pencerede malzemede kopma görülmektedir.		●	
	K1					●	●					●		2.74		2.52	Eide dövlümüş çivilerle mesnetlenen ahşap kapının malzeme durumu iyidir.	●		
D3					●	●				●	●	●					Duvar özgünlüğünü korumaktadır. Duvarda sıva dökülmesi mevcuttur.	●		
	P7					●	●					●		0.97		1.92	Özgün niteliklerdeki ahşap pencerenin malzeme durumu iyidir. Ahşap malzemede renk değişimi mevcuttur.	●		
	P8					●	●					●		1.02		1.93	Ahşap pencere özgündür. Malzeme durumu iyidir, renk değişimi mevcuttur.	●		
	P9					●	●					●		0.91		1.91	Özgün niteliklerdeki ahşap pencerenin malzeme durumu iyidir. Ahşap malzemede renk değişimi mevcuttur.	●		
	P10					●	●					●		0.89		1.94	Özgün niteliklerdeki ahşap pencerenin malzeme durumu iyidir. Ahşap malzemede renk değişimi mevcuttur.	●		
	P11					●	●					●		0.55		0.70	Pencerenin yeri ve izi bellidir. Kasası ve ahşap doğraması bulunmamaktadır. Duvar dışından ahşap kafes takılmıştır.			●
DVX: Duvar Numaraları Kx: Kapi Numaraları Px: Pencere Numaraları			T:Taş A:Ahşap BA Betonarme TU:Tuğla			S:Sakar Siva B:Boya SL:Sac Levha Ç:Çimento Esaslı Siva			X:Boy(m) Y:En(m) Z:Yükseklik(m)			A:İyi B:Orta C:Kötü								

Şekil 4.1. Kuzey cephesi dış tanımlama tablosu

DOĞU CEPHESİ

YAPI ELEMANLARI		FORMU	MALZEME											ÖLÇÜLER			MEVCUT DURUM			
			TAŞIYICI			DOLGU			YÜZEY					X	Y	Z	NOTLAR	A	B	C
			BA	T	A	A	T	TU	Ç	S	A	B	T							
D4				●	●		●		●	●	●	●	4.71	1.02	6.56	Özgün nitelikteki duvarın bir kısmı yıkılmıştır. Nitelsiz ekleme mevcuttur.			●	
D5			●				●				●		2.09	0.15	2.17	Duvar betonarme kolonlar üzerine tuğla örülmesiyle oluşan ve boyanan duvar özgün nitelikte değildir.				
	P12				●	●					●		0.42		0.44	Ahşap ,kare formlu ,camlı pencere özgün değildir.				
D6			●		●	●	●	●			●					Özgün olmayan tuğla duvar sonradan eklenmiştir.				
	K2				●	●					●		0.96		1.76	Ahşap kapı özgünlüğünü korumaktadır. Kapının malzeme durumu iyidir	●			
	P13				●	●					●		0.81		0.45	Ahşap damla pencere özgün niteliklerini kormaktadır. Ahşap malzemede kopmalar gözlenmektedir.			●	
D7				●	●	●	●			●	●		●			Ahşap duvar özgünlüğünü kormaktadır. Duvarda nitelsiz ekler bulunmaktadır.			●	
D8					●	●					●					Ahşap duvar özgündür. Ahşap duvarın malzeme durumu iyidir.	●			
	P14				●	●					●		1.10		1.64	Özgün niteliklerdeki ahşap pencerenin bir kepengi bulunmamaktadır. Ahşap malzemede renk değişimi mevcuttur.			●	
	P15				●	●					●		1.14		1.64	Özgün niteliklerdeki ahşap pencerenin kepenkleri mevcut değildir. Ahşap malzemede renk değişimi mevcuttur.			●	
	P16				●	●					●		1.10		1.65	Özgün niteliklerdeki ahşap pencerenin kepenkleri mevcut değildir. Ahşap malzemede renk değişimi mevcuttur.			●	
	P17				●	●					●		1.07		1.64	Özgün niteliklerdeki ahşap pencerenin kepenkleri mevcut değildir. Ahşap malzemede renk değişimi mevcuttur.			●	
	P18				●	●					●		2.34		0.73	Ahşap pencerenin malzeme durumu iyidir. Pencere özgünlüğünü korumaktadır.	●			

DVx: Duvar Numaraları
Kx: Kapı Numaraları
Px: Pencere Numaraları

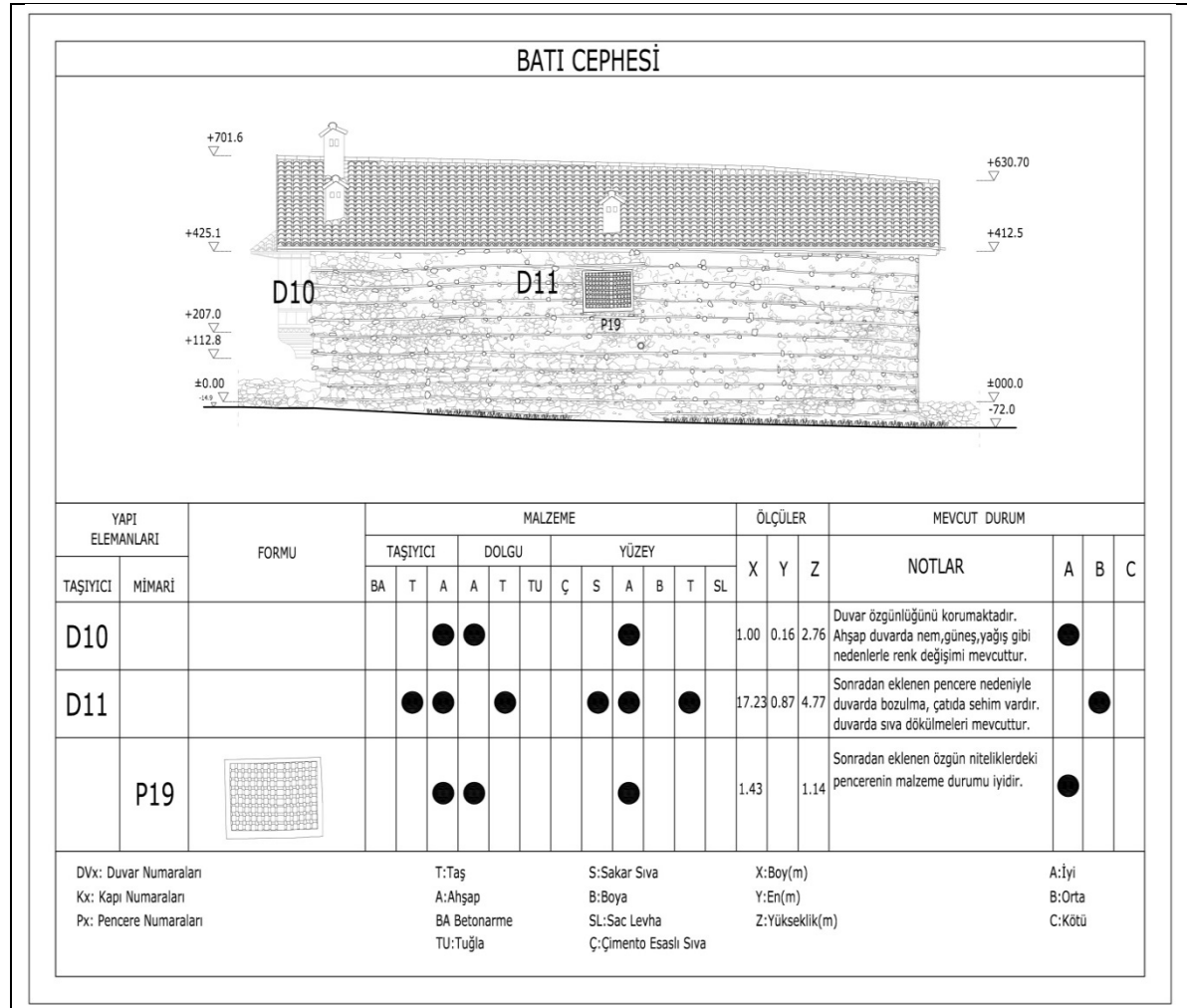
T:Taş
A:Ahşap
BA Betonarme
TU:Tuğla

S:Sakar Siva
B:Boya
SL:Sac Levha
Ç:Çimento Esaslı Siva

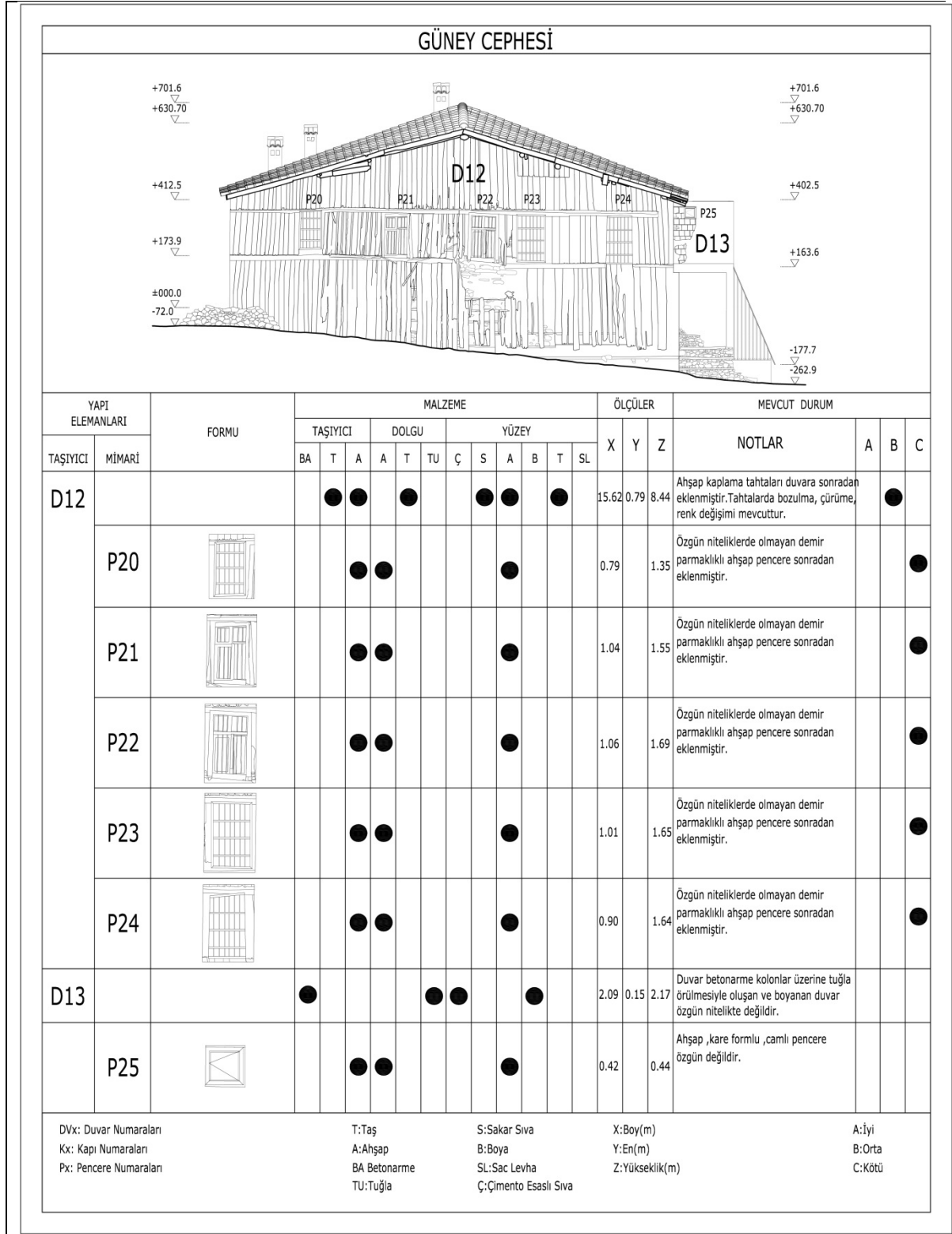
X:Boy(m)
Y:En(m)
Z:Yükseklik(m)

A:İyi
B:Orta
C:Kötü

Şekil 4.2. Doğu cephesi dış tanımlama tablosu

Şekil 4.3. Batı cephesi dış tanımlama tablosu

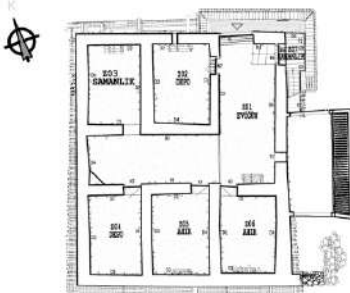
Şekil 4.4. Güney cephesi dış tanımlama tablosu

4.2.3. İç tanımlama

Yapı 2017 yılında geçirmiş olduğu yangın öncesi mevcut durumunda zemin iki kattan oluşmaktadır. Zemin kat hayvancılık ve depolama alanlarına ayrılmıştır. Yaşam katı olarak adlandırılan 1. kat barınma, birlikte zaman geçirme, yemek yeme gibi eylemlerin gerçekleştiği esas kattır. Mekânlar ve mekânlarda yer alan mimari elemanlar, malzemeler 2015 yılında iç tanımlama çizelgeleriyle belgelenmiştir (Şekil 4.5- 25).

YAPI BİRİMİ:ZEMİN KAT				MEKAN ADI:Z01 EVÖĞÜN										AÇIKLAMA									
														Z01 Evöğün mekanı giriş mekandır. L tipi plan gemasına sahiptir. Duvarlar, mozaik taşlar arasında 40-50 cm aralıklarla yatay ahşap hatların ve bu hatlara dik "düşme" adı verilen kısa ahşapların yerleştirilmesiyle oluşturulmuştur. Duvarlar sonradan kireç esaslı sıvayla sıvanmıştır. Duvarların belli kısımlarında nemlenmeden kaynaklanan lekelenmeler bulunmaktadır. Mekanın batı duvarında üçgen planlı 1 adet yemlik bulunmaktadır. Mekanın girişinde Z07 mekânına bağlantıyı sağlayan 3 basamaklı beton merdiven yer almaktadır. Mekanın tavanı daire kesitli ahşap kirişlerdir. Zeminin çakıl taşı serilmiştir.									
YAPI ELEMANLARI		FORMU	MALZEME										ÖLÇÜLER			DURUM							
TAŞIYICI	MİMARİ		TAŞIYICI			DOLGU			YÜZEY				X	Y	Z	NOTLAR	A	B	C				
			T	A	BA	T	A	TU	T	A	S	B	SE	ÇT									
D1			●	●						●	●				1.48	0.81	3.13	Özgün duvar sonradan kireç esaslı sıvayla sıvanmıştır.	●				
	K1			●						●					2.34		2.33				●		
D2			●	●						●	●				6.79	0.64	2.63	Özgün duvar sonradan kireç esaslı sıvayla sıvanmıştır.					
	K2			●						●					1.17		1.89	Özgün ahşap kapıda renk değişimi var. Kapının alt tablasına delik açılmış.			●		
D3			●	●						●	●				9.16	0.73	2.44	Özgün duvar sonradan kireç esaslı sıvayla sıvanmıştır.	●				
D4			●	●						●	●				3.38	0.86	2.71	Duvarda sudan kaynaklanan lekelenme mevcut.			●		
D5			●	●						●	●				12.85	0.76	2.46	Özgün duvar sonradan kireç esaslı sıvayla sıvanmıştır.	●				
	K3			●						●					1.34		1.99	Özgün ahşap kapıda çatlak var.			●		
	K4			●						●					1.28		1.90	Ahşap kapıda renk değişimi var.			●		
	K5			●						●					1.24		1.93	Ahşap kapıda renk değişimi var.			●		
D6			●	●						●	●				9.63	0.83	2.98	Duvarda sudan kaynaklanan lekelenme mevcut.	●				
	K6			●						●					1.42		2.41	Özgün ahşap kapıda renk değişimi var. Kapının alt tablasına delik açılmış.			●		
	P1			●						●					0.59		0.74	Ahşap pencere özgünlüğünü korumaktadır.	●				
TA				●						●								Daire kesitli ahşap kirişlerin malzeme durumu iyi.	●				
ZE														●				Zemin çakıl taşıyla kaplanmış.			●		
Dix: Duvar Numaraları Kx: Kapı Numaraları Px: Pencere Numaraları Yx: Yükseklik Numaraları		Gx: Gölgeleme Numaraları Bx: Baymak Numaraları Tx: Tavan ZE: Zemin		T: Taş A: Ahşap BA: Betonarme TU: Tuğla		S: Kireç Esaslı Sıva B: Boya SE: Seramik ÇT: Çakıl Taşı		X: Boy(m) Y: En(m) Z: Yükseklik(m)		A: İyi B: Orta C: Kötü													

Şekil 4.5. Z01 Evöğün mekânı iç tanımlama tablosu

YAPI BİRİMİ:ZEMİN KAT				MEKAN ADI:Z02 DEPO				AÇIKLAMA											
								Z02 Depo mekanı dikdörtgen plan tipine sahiptir. 3.90 m eninde, 5.60 m boyunda 2.51 m yüksekliğindedir. Duvarlar, moloz taşlar arasına 40-50 cm aralıklarla yatay ahşap hatılların ve bu hatıllara dik "düşme" adı verilen kısa ahşapların yerleştirilmesiyle oluşturulmuştur. Duvarlar sonradan kireç esaslı sıvayla sıvanmıştır. Kuzey duvarına 0.35 m eninde 0.38 m boyunda boşluk açılmıştır. Mekan 1.17 m eninde, 1.89 m yüksekliğinde ahşap bir kapıyla girilmektedir. Mekanın kuzey duvarında 1 adet ocakaltı bulunmaktadır. Mekanın tavanı daire kesitli ahşap kirişlerdir. Zemine çakıl taşı serilmiştir.											
YAPI ELEMANLARI		FORMU	MALZEME										ÖLÇÜLER			DURUM			
TAŞIYICI	MİMARİ		TAŞIYICI			DOLGU			YÜZEY				X	Y	Z	NOTLAR	A	B	C
			T	A	BA	T	A	TU	T	A	S	B							
D1			●	●		●				●	●			5.60	0.63	2.51	Özgün duvar sonradan kireç esaslı sıvayla sıvanmıştır.	●	
	K2			●			●			●				1.17	1.89		Özgün ahşap kapıda renk değişimi var. Kapının alt tablasına delik açılmış		●
D2			●	●		●				●	●			9.16	0.73	2.53	Özgün duvar sonradan kireç esaslı sıvayla sıvanmıştır.	●	
														3.90	0.71	2.54	Pencere mevcut değil		●
D3			●	●		●				●	●			5.44	0.96	2.52	Özgün duvar sonradan kireç esaslı sıvayla sıvanmıştır.	●	
D4			●	●		●				●	●			3.82	0.77	2.56	Özgün duvar sonradan kireç esaslı sıvayla sıvanmıştır.	●	
TA				●			●			●							Daire kesitli ahşap kirişlerin malzeme durumu iyi	●	
ZE													●				Zemin çakıl taşıyla kaplanmış		●
DVx: Duvar Numaraları		Gx: Gusulhane Numaraları		T:Taş		S:Kireç Esaslı Sıva		X:Boy(m)		A:İyi									
Kx: Kapı Numaraları		Bx: Başmak Numaraları		A:Ahşap		B:Boya		Y:En(m)		B:Orta									
Px: Pencere Numaraları		TA: Tavan		BA: Betonarme		SE:Seraamik		Z:Yükseklik(m)		C:Kötü									
Yx: Yüklük Numaraları		ZE:Zemin		TU:Tuğla		ÇT:Çakıl Taşı													

Şekil 4.6. Z02 Depo mekânı iç tanımlama tablosu

YAPI BİRİMİ:ZEMİN KAT				MEKAN ADI:Z03 SAMANLIK				AÇIKLAMA													
								Z03 Samanlık mekânı dikdörtgen plan şemasına sahiptir. 3.62 m eninde, 5.49 m boyunda 2.50 m yüksekliğindedir. Duvarlar, moloz taşlar arasına 40-50 cm aralıklarla yatay ahşap hatıların ve bu hatılara dik "dügme" adı verilen kısa ahşapların yerleştirilmesiyle oluşturulmuştur. Duvarlar sonradan kireç esaslı sıvayla sıvanmıştır. Mekana 1.21 m eninde 1.99 m yüksekliğinde bir boşluktan girilmektedir. Mekanın kuzey duvarında 1 adet ocakaltı bulunmaktadır. Mekanın tavanı daire kesitli ahşap kirişlerdir. Zemine çakıl taşı serilmiştir.													
YAPI ELEMANLARI		FORMU	MALZEME												ÖLÇÜLER			DURUM			
TAŞIYICI	MİMARİ		TAŞIYICI			DOLGU			YÜZEY						X	Y	Z	NOTLAR	A	B	C
			T	A	BA	T	A	TU	T	A	S	B	SE	ÇT							
D1			●	●		●				●	●				2.42	0.73	2.50	Özgün duvar sonradan kireç esaslı sıvayla sıvanmıştır.	●		
D2			●	●		●				●	●				6.26	0.92	2.46	Özgün duvar sonradan kireç esaslı sıvayla sıvanmıştır.	●		
D3			●	●		●				●	●				3.62	0.75	2.56	Özgün duvar sonradan kireç esaslı sıvayla sıvanmıştır.	●		
D4			●	●		●				●	●				5.49	0.84	2.47	Daire kesitli ahşap kirişlerin malzeme durumu iyi	●		
TA				●			●			●								Daire kesitli ahşap kirişlerin malzeme durumu iyi	●		
ZE														●				Zemin çakıl taşıyla kaplanmış			●
DVx: Duvar Numaraları Kx: Kapı Numaraları Px: Pencere Numaraları Yx: Yüklük Numaraları		Gx: Gusulhane Numaraları Bx: Başmak Numaraları TA: Tavan ZE:Zemin		T:Taş A:Ahşap BA: Betonarme TU:Tuğla		S:Kireç Esaslı Sıva B:Boya SE:Seramik ÇT:Çakıl Taşı		X:Boy(m) Y:En(m) Z:Yükseklik(m)		A:İyi B:Orta C:Kötü											

Şekil 4.7. Z03 Samanlık mekânı iç tanımlama tablosu

YAPI BİRİMİ:ZEMİN KAT				MEKAN ADI:Z04 DEPO				AÇIKLAMA												
								Z04 Depo mekânı dikdörtgen planlıdır. 3.56 m eninde, 5.46 m boyunda 2.44 m yüksekliğindedir. Duvarlar, moloz taşlar arasına 40-50 cm aralıklarla yatay ahşap hatılların ve bu hatıllara dik "düğme" adı verilen kısa ahşapların yerleştirilmesi oluşturulmuştur. Duvarlar özgünlüğünü korumaktadır. Mekan 1.34 m eninde 1.99 m yüksekliğinde ahşap bir kapıyla giriş sağlanmaktadır. Mekanın tavanı daire kesitli ahşap kirişlerdir. Zemine çakıl taşı serilmiştir.												
YAPI ELEMANLARI		FORMU	MALZEME										ÖLÇÜLER			DURUM				
TAŞIYICI	MİMARİ		TAŞIYICI			DOLGU			YÜZEY				X	Y	Z	NOTLAR	A	B	C	
			T	A	BA	T	A	TU	T	A	S	B								SE
D1	K3		●	●		●				●	●				2.48	0.74	2.44	Düğmeli, ahşap hatıllı taş duvar özgün		
					●			●			●					1.34		1.99	Özgün ahşap kapıda çatlak var	
D2			●	●		●				●	●				5.46	0.90	2.47	Düğmeli, ahşap hatıllı taş duvar özgün	●	
D3			●							●	●				3.56	0.78	2.40	Düğmeli, ahşap hatıllı taş duvar özgün	●	
D4			●	●		●				●	●				6.14	0.73	2.43	Düğmeli, ahşap hatıllı taş duvar özgün	●	
TA				●			●			●								Daire kesitli ahşap kirişlerin malzeme durumu iyi	●	
ZE														●				Zemin çakıl taşıyla kaplanmış		●
DVx: Duvar Numaraları		Gx: Gusulhane Numaraları		T:Taş		S:Kireç Esaslı Sıva		X:Boy(m)		A:İyi										
Kx: Kapı Numaraları		Bx: Başmak Numaraları		A:Ahşap		B:Boya		Y:En(m)		B:Orta										
Px: Pencere Numaraları		TA: Tavan		BA: Betonarme		SE:Seramik		Z:Yükseklik(m)		C:Kötü										
Yx: Yüklük Numaraları		ZE:Zemin		TU:Tuğla		ÇT:Çakıl Taşı														

Şekil 4.8. Z04 Depo mekânı iç tanımlama tablosu

YAPI BİRİMİ:ZEMİN KAT				MEKAN ADI:Z05 AHIR				AÇIKLAMA													
								Z05 Ahır mekânı dikdörtgen planlıdır. 3.90 m eninde, 5.51m boyunda 2.56 m yüksekliğindedir. Duvarlar, moloz taşlar arasına 40-50 cm aralıklarla yatay ahşap hatılların ve bu hatıllara dik "düğme" adı verilen kısa ahşapların yerleştirilmesiyle oluşturulmuştur. Duvarlar sonradan kireç esaslı sıvayla sıvanmıştır. Mekana giriş 1.28 m eninde 1.90 m yüksekliğinde ahşap bir kapıyla sağlanmaktadır. Mekanın güney duvarında 1 adet ocakaltı yer almaktadır. Mekanın tavanı daire kesitli ahşap kirişlerdir. Zemine çakıl taşı serilmiştir.													
YAPI ELEMANLARI		FORMU	MALZEME										ÖLÇÜLER			DURUM					
TAŞIYICI	MİMARİ		TAŞIYICI			DOLGU			YÜZEY				X	Y	Z	NOTLAR	A	B	C		
			T	A	BA	T	A	TU	T	A	S	B								SE	ÇT
D1	K4		●	●		●				●	●				2.76	0.75	2.61	Özgün duvar sonradan kireç esaslı sıvayla sıvanmıştır.	●		
						●				●						1.28		1.90	Ahşap kapıda renk değişimi var		●
D2			●	●		●				●	●				5.51	0.73	2.56	Özgün duvar sonradan kireç esaslı sıvayla sıvanmıştır.	●		
D3			●	●		●				●	●				3.90	0.83	2.52	Özgün duvar sonradan kireç esaslı sıvayla sıvanmıştır.	●		
D4			●	●		●				●	●				6.18	0.77	2.57	Daire kesitli ahşap kirişlerin malzeme durumu iyi	●		
TA				●			●			●								Daire kesitli ahşap kirişlerin malzeme durumu iyi	●		
ZE														●				Zemin çakıl taşıyla kaplanmış			●
DVx: Duvar Numaraları		Gx: Gusulhane Numaraları		T:Taş		S:Kireç Esaslı Sıva		X:Boy(m)		A:İyi											
Kx: Kapı Numaraları		Bx: Başmak Numaraları		A:Ahşap		B:Boya		Y:En(m)		B:Orta											
Px: Pencere Numaraları		TA: Tavan		BA: Betonarme		SE:Seramik		Z:Yükseklik(m)		C:Kötü											
Yx: Yüklük Numaraları		ZE:Zemin		TU:Tuğla		ÇT:Çakıl Taşı															

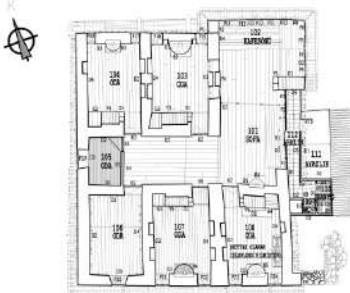
Şekil 4.9. Z05 Ahır mekânı iç tanımlama tablosu

YAPI BİRİMİ:ZEMİN KAT				MEKAN ADI:Z06 AHIR				AÇIKLAMA													
								Z06 Ahır mekânı dikdörtgen plan şemasına sahiptir. 3.73m eninde, 5.33m boyunda 2.56 m yüksekliğindedir. Duvarlar, moloz taşlar arasına 40-50 cm aralıklarla yatay ahşap hatılların ve bu hatıllara dik "döğme" adı verilen kısa ahşapların yerleştirilmesiyle oluşturulmuştur. Duvarlar sonradan kireç esaslı sıvayla sıvanmıştır. Mekanın güney duvarında sudan kaynaklanan lekelenme vardır. Mekana giriş 1.24 m eninde 1.93 m yüksekliğinde ahşap bir kapıyla sağlanmaktadır. Mekanın güney duvarında 1 adet ocakaltı yer almaktadır. Mekanın tavanı daire kesitli ahşap kirişlerdir. Zemine çakıl taşı serilmiştir.													
YAPI ELEMANLARI		FORMU	MALZEME										ÖLÇÜLER			DURUM					
TAŞIYICI	MİMARİ		TAŞIYICI			DOLGU			YÜZEY				X	Y	Z	NOTLAR	A	B	C		
			T	A	BA	T	A	TU	T	A	S	B								SE	ÇT
D1	K5		●	●		●				●	●				2.67	0.85	2.46	Duvar özgün.			
					●			●			●					1.24		1.93	Ahşap kapıda renk değişimi var		●
D2			●	●		●				●	●				6.06	0.75	2.39	Özgün duvar sonradan kireç esaslı sıvayla sıvanmıştır.	●		
D3			●	●		●				●	●				3.73	0.92	2.41	Duvarda sudan kaynaklı lekelenme var	●		
D4			●	●		●				●	●				5.33	0.98	2.38	Daire kesitli ahşap kirişlerin malzeme durumu iyi	●		
TA				●			●			●								Daire kesitli ahşap kirişlerin malzeme durumu iyi	●		
ZE														●				Zemin çakıl taşıyla kaplanmış			●
DVx: Duvar Numaraları Kx: Kapı Numaraları Px: Pencere Numaraları Yx: Yüklük Numaraları		Gx: Gusulhane Numaraları Bx: Başmak Numaraları TA: Tavan ZE:Zemin		T:Taş A:Ahşap BA: Betonarme TU:Tuğla		S:Kireç Esaslı Sıva B:Boya SE:Seramik ÇT:Çakıl Taşı		X:Boy(m) Y:En(m) Z:Yükseklik(m)		A:İyi B:Orta C:Kötü											

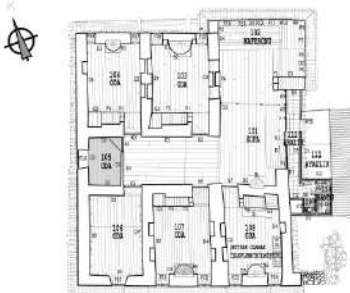
Şekil 4.10. Z06 Ahır mekânı iç tanımlama tablosu

YAPI BİRİMİ:ZEMİN KAT				MEKAN ADI:Z07 SAHANLIK										AÇIKLAMA							
														Z07 Sahanlık mekanı dikdörtgen planlıdır. 3.90 m eninde, 5.51m boyunda 2.56 m yüksekliğindedir. Batı duvanı, düğmeli moloz taş duvardır. Mekanın diğer duvarlar ahşaptır. Z01 Evöğün mekanından Z07 Sahanlık mekanına bağlantı 1.41 m eninde, 2.42 m yüksekliğinde ahşap bir kapıyla sağlanmaktadır. Mekanın doğu duvarında aydınlatmayı sağlamak amacıyla 2.34 m eninde 0.73 m yüksekliğinde ahşap kafes pencere bulunmaktadır. Mekanın tavanı ve zemini ahşap kaplama tahtalarından oluşmaktadır.							
YAPI ELEMANLARI		FORMU	MALZEME										ÖLÇÜLER			DURUM					
TAŞIYICI	MİMARİ		TAŞIYICI			DOLGU			YÜZEY				X	Y	Z	NOTLAR	A	B	C		
			T	A	BA	T	A	TU	T	A	S	B								SE	ÇT
D1	K6		●	●		●				●	●				2.60	0.70	2.39	Özgün duvar sonradan kireç esaslı sıvayla sıvanmıştır.	●		
					●			●			●					1.42	2.41		Özgün ahşap kapıda renk değişimi var		●
D2				●						●					0.37	0.11	2.39	Ahşap duvarın malzeme durumu iyi	●		
D3				●						●					2.60	0.10	2.38	Ahşap duvarda bozulmalar var		●	
	P2			●			●			●					2.34	0.73		Ahşap pencere özgün Özgün olmayan malzeme mevcut	●		
D4				●			●			●					1.35	0.08	2.36	Ahşap duvarın malzeme durumu iyi	●		
TA				●			●			●								Daire kesitli ahşap kirşilerin malzeme durumu iyi	●		
ZE														●				Zemin çakıl taşıyla kaplanmış		●	
DVx: Duvar Numaraları		Gx: Gusulhane Numaraları		T:Taş		S:Kireç Esaslı Sıva		X:Boy(m)		A:İyi											
Kx: Kapı Numaraları		Bx: Başmak Numaraları		A:Ahşap		B:Boya		Y:En(m)		B:Orta											
Px: Pencere Numaraları		TA: Tavan		BA: Betonarme		SE:Seramik		Z:Yükseklik(m)		C:Kötü											
Yx: Yüklük Numaraları		ZE:Zemin		TU:Tuğla		ÇT:Çakıl Taşı															

Şekil 4.11. Z07 Sahanlık mekânı iç tanımlama tablosu

YAPI BİRİMİ:BİRİNCİ KAT				MEKAN ADI:101 SOFA				AÇIKLAMA											
								101 Sofa mekânı eyvanlıdır, L tipi plan şemasına sahiptir. Mekanın duvarları düğmeli moloz taş ve ahşaptır.Duvarlar sonradan kireç esaslı sıvayla sıvanmıştır. Duvarın belli kısımlarında nemlenmeden kaynaklanan lekelenmeler bulunmaktadır. Doğu duvarında mekana girişi sağlayan ahşap kapının yan kısımlarında ahşap kafes pencereler yer almaktadır. batı duvarında 1 adet haremlik selamlık penceresi bulunmaktadır. Mekanın güney duvarında 1 adet özgün davlumbazlı ocak yer almaktadır. Mekanın tavanı ahşap kirşilerdir. Mekanın döşemesi ahşap kaplama tahtalıdır.											
YAPI ELEMANLARI		FORMU	MALZEME										ÖLÇÜLER			DURUM			
TAŞIYICI	MİMARİ		TAŞIYICI			DOLGU			YÜZEY				X	Y	Z	NOTLAR	A	B	C
			T	A	BA	T	A	TU	T	A	S	B							
D1			●	●	●				●	●			6.61	0.84	2.91	Duvar özgün			●
	K1			●		●			●				1.27		2.57	Ahşap kapı özgün Ahşap malzemede kopma var			●
	P1			●		●			●				1.46		1.54	Özgün ahşap pencerenin kepenklerinde renk değişimi mevcut			●
	P2			●		●			●				0.87		1.41	Ahşap pencerenin malzeme durumu iyi		●	
	P3			●		●			●				0.87		1.40	Ahşap pencerenin malzeme durumu iyi		●	
D2			●	●	●				●	●			5.36	0.77	4.05	Sıva kaplı duvarda kabarma var			●
	P4			●		●			●				2.75	0.77	1.63	Ahşap haremlik selamlık penceresi özgün Malzemenin durumu iyi		●	
D3			●	●	●				●	●			6.60	0.60	2.53	Duvar özgünlüğünü korumaktadır.			●
	K2			●		●			●				1.17		2.30	Ahşap kapı özgün malzeme durumu iyi			●
	K3			●		●			●				1.22		1.90	Ahşap tek kanatlı kapıda renk değişimleri görülmektedir.			●
DVx: Duvar Numaraları Kx: Kapı Numaraları Px: Pencere Numaraları Yx: Yüklük Numaraları		Gx: Gusulhane Numaraları Bx: Başmak Numaraları TA: Tavan ZE:Zemin	T:Taş A:Ahşap BA: Betonarme TU:Tuğla	S:Kireç Esaslı Sıva B:Boya SE:Seramik ÇT:Çakıl Taşı	X:Boy(m) Y:En(m) Z:Yükseklik(m)	A:İyi B:Orta C:Kötü													

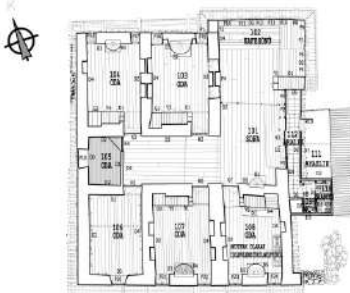
Şekil 4.12. 101 Sofa mekânı iç tanımlama tablosu

YAPI BİRİMİ: BİRİNCİ KAT			MEKAN ADI: 101 SOFA										AÇIKLAMA									
													101 Sofa mekânı eyvanlıdır, L tipi plan şemasına sahiptir. Mekanın duvarları düğmeli moloz taş ve ahşaptır. Duvarlar sonradan kireç esaslı sıvayla sıvanmıştır. Duvarın belli kısımlarında nemlenmeden kaynaklanan lekelenmeler bulunmaktadır. Doğu duvarında mekana girişi sağlayan ahşap kapının yan kısımlarında ahşap kafes pencereler yer almaktadır. Batı duvarında 1 adet haremlik selamlık penceresi bulunmaktadır. Mekanın güney duvarında 1 adet özgün davlumbazlı ocak yer almaktadır. Mekanın tavanı ahşap kirişlerdir. Mekanın döşemesi ahşap kaplama tahtalarıdır.									
YAPI ELEMANLARI		FORMU	MALZEME										ÖLÇÜLER			DURUM						
TAŞIYICI	MİMARİ		TAŞIYICI			DOLGU			YÜZEY				X	Y	Z	NOTLAR	A	B	C			
			T	A	BA	T	A	TU	T	A	S	B								SE	ÇT	
D4			●	●		●			●	●				3.29	0.17	2.55	Duvar özgünlüğünü korumaktadır	●				
	K4			●		●			●					1.02		1.92	Ahşap kapı özgünlüğünü korumaktadır	●				
D5			●	●		●			●	●				6.60	0.60	2.53	Sıva kaplı duvar yüzeyinde lekelenme var		●			
	K5			●		●			●					1.28		1.99	Ahşap tek kanatlı kapının malzeme durumu iyi	●				
	K6			●		●			●					1.14		2.42	Ahşap tek kanatlı kapının malzeme durumu iyi	●				
	K7			●		●			●					1.10		2.33	Ahşap tek kanatlı kapının malzeme durumu iyi	●				
	B1			●		●			●					1.17	0.67	3.19	Ahşap davlumbazlı ocak sıvanmış. Ocağa baca deliği açılmış. İşlenme var		●			
TA				●		●			●								Daire kesitli ahşap kirişlerin malzeme durumu iyi	●				
ZE				●		●			●								Döşemede sehim var		●			
DVx: Duvar Numaraları		Gx: Gusulhane Numaraları	T: Taş		S: Kireç Esaslı Sıva		X: Boy(m)		A: İyi													
Kx: Kapı Numaraları		Bx: Başmak Numaraları	A: Ahşap		B: Boya		Y: En(m)		B: Orta													
Px: Pencere Numaraları		TA: Tavan	BA: Betonarme		SE: Seramik		Z: Yükseklik(m)		C: Kötü													
Yx: Yüklük Numaraları		ZE: Zemin	TU: Tuğla		ÇT: Çakıl Taşı																	

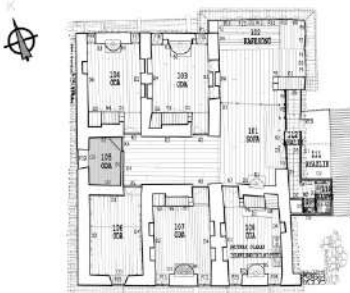
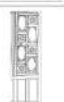
Şekil 4.13. 101 Sofa mekânı iç tanımlama tablosu

YAPI BİRİMİ:BİRİNCİ KAT			MEKAN ADI:102 KAFESÖNÜ			AÇIKLAMA															
						102 Kafesönü mekânı ahşap duvarlıdır. kuzey ve doğu cephesinde içten kafesli dıştan kepenkli 10 adet pecere yer almaktadır. Mekanda 2 adet özgün yüklük, 3 adet küçük lambalık nişi, 1 adet tek gözlü dolap bulunmaktadır. Mekanın tavanı çıkmanın bulunduğu kısımlarda kaplama tahtası, diğer kısımlarda ahşap kiriglerdir. Mekanın döşemesi kaplama tahtalıdır. yerden 0.25 m yüksekliğinde 1 adet seki yer almaktadır.															
YAPI ELEMANLARI		FORMU	MALZEME										ÖLÇÜLER			DURUM					
TAŞIYICI	MİMARİ		TAŞIYICI			DOLGU		YÜZEY					X	Y	Z	NOTLAR	A	B	C		
			T	A	BA	T	A	TU	T	A	S	B	SE	ÇT							
D1			●	●		●			●						2.20	0.08	2.74	Duvar özgünlüğünü korumaktadır.	●		
	Y1			●			●		●						2.20	0.83	2.14	Ahşap yüklük özgün Yağmur suyundan dolayı renk değişimi var		●	
D2			●	●		●			●						3.86	0.08	2.72	Ahşap duvarın malzeme durumu iyi	●		
	P5			●			●		●						1.10		1.64	Ahşap pencere özgün Pencerenin tek kepengi var		●	
	P6			●			●		●						1.14		1.64	Ahşap pencere özgün Pencerenin kepenkleri mevcut değil		●	
	P7			●			●		●						1.10		1.65	Ahşap pencere özgün Pencerenin kepenkleri mevcut değil		●	
	P8			●			●		●						1.07		1.64	Ahşap pencere özgün Pencerenin kepenkleri mevcut değil		●	
DVx: Duvar Numaraları		Gx: Gusulhane Numaraları	T:Taş		S:Kireç Esaslı Sıva		X:Boy(m)		A:İyi												
Kx: Kapı Numaraları		Bx: Başmak Numaraları	A:Ahşap		B:Boya		Y:En(m)		B:Orta												
Px: Pencere Numaraları		TA: Tavan	BA: Betonarme		SE:Seramik		Z:Yükseklik(m)		C:Kötü												
Yx: Yüklük Numaraları		ZE:Zemin	TU:Tuğla		ÇT:Çakıl Taşı																

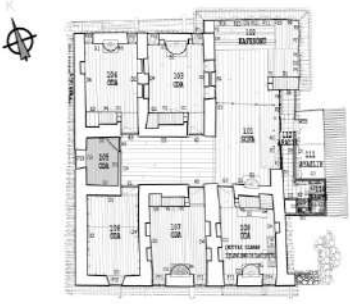
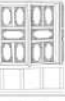
Şekil 4.14. 102 Kafesönü mekânı iç tanımlama tablosu

YAPI BİRİMİ:BİRİNCİ KAT			MEKAN ADI:102 KAFESÖNÜ										AÇIKLAMA							
													102 Kafesönü mekânı ahşap duvarlıdır. kuzey ve doğu cephesinde içten kafesli dıştan kepenkli 10 adet pecere yer almaktadır. Mekanda 2 adet özgün yükük, 3 adet küçük lambalık nişi, 1 adet tek gözlü dolap bulunmaktadır. Mekanın tavanı çıkmanın bulunduğu kısımlarda kaplama tahtası, diğer kısımlarda ahşap kirişlerdir. Mekanın döşemesi kaplama tahtalıdır. yerden 0.25 m yüksekliğinde 1 adet seki yer almaktadır.							
YAPI ELEMANLARI		FORMU	MALZEME										ÖLÇÜLER			DURUM				
TAŞIYICI	MİMARİ		TAŞIYICI			DOLGU			YÜZEY				X	Y	Z	NOTLAR	A	B	C	
			T	A	BA	T	A	TU	T	A	S	B								SE
D3			●	●		●			●					6.59	0.08	2.73	Ahşap duvarlı özgün malzeme durumudur.	●		
	P9			●			●		●					0.90	1.58		Ahşap kafes pencere özgün Malzeme durumu iyi	●		
	P10			●			●		●					0.88	1.60		Ahşap kafes pencere özgün Malzeme durumu iyi	●		
	P11			●			●		●					0.91	1.58		Ahşap kafes pencere özgün Malzeme durumu iyi	●		
	P12			●			●		●					0.90	1.59		Ahşap kafes pencere özgün Malzeme durumu iyi	●		
	P13			●			●		●					0.86	1.56		Ahşap kafes pencere özgün Malzeme durumu iyi	●		
	P14			●			●		●					0.89	1.54		Ahşap kafes pencere özgün Malzemede kopma var		●	
D4			●	●		●			●	●				2.69	0.77	4.00	Sıva kaplı duvarda kabarma var		●	
	Y2			●			●		●					0.91	0.75	2.33	Ahşap yükük özgün Malzeme durumu iyi	●		
TA				●			●		●								Daire kesitli ahşap kirişlerin malzeme durumu iyi	●		
ZE				●			●		●								Döşemede sehim var		●	
DVx: Duvar Numaraları Kx: Kapi Numaraları Px: Pencere Numaraları Yx: Yükük Numaraları		Gx: Gushane Numaraları Bx: Başmak Numaraları TA: Tavan ZE: Zemin	T:Taş A:Ahşap BA: Betonarme TU:Tuğla			S:Kireç Esaslı Sıva B:Boya SE:Seramik ÇT:Çakıl Taşı			X:Boy(m) Y:En(m) Z:Yükseklik(m)			A:İyi B:Orta C:Kötü								

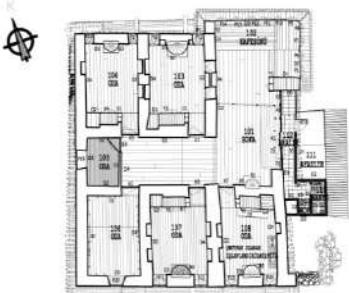
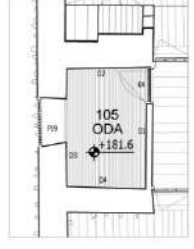
Şekil 4.15. 102 Kafesönü mekânı iç tanımlama tablosu

YAPI BİRİMİ:BİRİNCİ KAT			MEKAN ADI:103 ODA										AÇIKLAMA							
													103 Oda mekânı dikdörtgen plan tipine sahiptir. Mekanın duvarları sonradan kireç esaslı sıva ile sıvanmıştır.Mekana tek kanatlı özgün ahşap kapıyla girilmektedir. Mekanın kuzey duvarında iki adet dıştan kafesli içten kepenkli,korkuluklu ahşap pencere ve 1 adet özgün davlumbazlı ocak yer almaktadır. Mekanda 3 adet özgün niş, 1 adet haremlik selamlik penceresi,1 adet özgün yüklük, 1 adet özgün gusulhane, gusülhane ve yüklüğün üzerinde özgün musandıra yer almaktadır. Mekanın tavanı yıldız göbekli ahşap tavadır. Mekanın döşemesi ahşap kaplama tahtalardır.							
YAPI ELEMANLARI		FORMU	MALZEME										ÖLÇÜLER			DURUM				
TAŞIYICI	MİMARİ		TAŞIYICI			DOLGU		YÜZEY					X	Y	Z	NOTLAR	A	B	C	
			T	A	BA	T	A	TU	T	A	S	B	SE	ÇT						
D1			●	●		●					●				3.90	0.81	3.59	Duvar özgünlüğünü korumaktadır.	●	
	K2			●			●			●					1.17	2.30	Ahşap kapı özgün malzeme durumu iyi	●		
	Y3			●			●			●					1.64	0.78	2.15	Yüklük özgün Malzeme durumu iyi	●	
	G1			●			●			●					0.66	1.03	2.15	Gusülhane özgün Malzeme durumu iyi	●	
D2			●	●		●				●	●				6.26	0.82	3.56	Duvar özgünlüğünü korumaktadır.	●	
D3			●	●		●				●					3.93	0.75	3.57	Duvar özgünlüğünü korumaktadır.	●	
	P15			●			●			●					0.97	1.92	Özgün pencerenin malzeme durumu iyi	●		
	P16			●			●			●					1.02	1.93	Özgün pencerenin malzeme durumu iyi	●		
	B2			●			●			●					1.41	0.94	3.23	Ahşap ocağın üzeri sıvanmış Ocağın üst kısmına baca deliği açılmış Orta kısmında çatlak var		●
D4			●	●		●				●	●				4.68	0.78	3.56	Duvar özgünlüğünü korumaktadır.	●	
TA				●			●			●								Ahşap tavanın malzeme durumu iyi	●	
ZE				●			●			●								Ahşap döşemenin malzeme durumu iyi	●	
DVx: Duvar Numaraları		Gx: Gusulhane Numaraları	T:Taş		S:Kireç Esaslı Sıva		X:Boy(m)		A:İyi											
Kx: Kapı Numaraları		Bx: Başmak Numaraları	A:Ahşap		B:Boya		Y:En(m)		B:Orta											
Px: Pencere Numaraları		TA: Tavan	BA: Betonarme		SE:Seramik		Z:Yükseklik(m)		C:Kötü											
Yx: Yüklük Numaraları		ZE:Zemin	TU:Tuğla		ÇT:Çakıl Taşı															

Şekil 4.16. 103 Oda mekânı iç tanımlama tablosu

YAPI BİRİMİ: BİRİNCİ KAT			MEKAN ADI: 104 ODA										AÇIKLAMA						
													104 Oda mekanı dikdörtgen planlıdır. Mekanın duvarları sonradan kireç esaslı sıvayla sıvanmıştır. Duvarın belli kısımlarında nemlenmeden kaynaklanan lekelenmeler bulunmaktadır. Mekan tek kanatlı özgün ahşap kapıyla girilmektedir. Mekanın kuzey duvarında iki adet dıştan kafesli içten kepenkli, korkuluklu ahşap pencere ve 1 adet özgün davlumbazlı ocak yer almaktadır. Mekan 3 adet özgün niş, 1 adet özgün yüklük, 1 adet özgün gusulhane, yüklük ve gusulhanenin üzerinde özgün musandıra yer almaktadır. Mekanın tavanı yıldız göbekli ahşap tavadır. Mekanın döşemesi ahşap kaplama tahtalandır.						
YAPI ELEMANLARI		FORMU	MALZEME										ÖLÇÜLER			DURUM			
TAŞIYICI	MİMARİ		TAŞIYICI			DOLGU			YÜZEY				X	Y	Z	NOTLAR	A	B	C
			T	A	BA	T	A	TU	T	A	S	B							
D1			●	●		●					●			3.64	0.92	2.54	Duvar özgündür.	●	
	K3			●			●			●				1.22		1.90	Ahşap tek kanatlı kapıda renk değişimleri görülmektedir.	●	
	Y4			●			●			●				1.55	0.80	2.15	Yüklük özgün Ahşap malzemede renk değişimi görülmektedir.	●	
	G2			●			●			●				0.60	0.98	2.11	Gusulhane özgün Ahşap malzemede renk değişimi görülmektedir.	●	
D2			●	●		●				●	●			6.28	0.77	2.53	Duvarda nemlenme nedeniyle bozulmalar ve sıva dökülmeleri mevcut		●
D3			●								●			3.68	0.74	2.54	Özgün duvarda sıva dökülmeleri ve sıva çatlağı mevcut		●
	P17			●			●			●				0.91		1.91	Pencerenin kepenklerinde bozulmalar var		●
	P18			●			●			●				0.89		1.94	Ahşap malzemenin durumu iyi	●	
	B3			●			●			●				1.11	0.71	2.20	Ocağın üst kısmına baca deliği açılmıştır. Ocakta sehim vardır.		●
D4			●	●		●				●	●			4.72	0.76	2.52	Duvarda nemlenme nedeniyle bozulmalar mevcut		●
TA				●			●			●							Tavanda yağmur suyu nedeniyle çürümeler ve renk değişimi var		●
ZE				●			●			●							Duvarda nemlenme nedeniyle bozulmalar mevcut		●
DVx: Duvar Numaraları Kx: Kapı Numaraları Px: Pencere Numaraları Yx: Yüklük Numaraları			Gx: Gusulhane Numaraları Bx: Başmak Numaraları TA: Tavan ZE: Zemin			T: Taş A: Ahşap BA: Betonarme TU: Tuğla			S: Kireç Esaslı Sıva B: Boya SE: Seramik ÇT: Çakıl Taşı			X: Boy(m) Y: En(m) Z: Yükseklik(m)			A: İyi B: Orta C: Kötü				

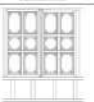
Şekil 4.17. 104 Oda mekânı iç tanımlama tablosu

YAPI BİRİMİ:BİRİNCİ KAT				MEKAN ADI:105 ODA				AÇIKLAMA													
								105 Oda mekanı dikdörtgen plan tipine sahiptir. Mekanın duvarları sonradan ahşap çitlerle kaplanmıştır. Mekana tek kanatlı özgün ahşap kapıyla girilmektedir. Kapının üzerinde ahşap çitlerle yapılmış özgün olmayan üçgen formlu bir sergen yer almaktadır. Mekana sonradan özgün nitelikli kafesli ahşap pencere eklenmiştir. Mekanın tavanı duvarla aynı malzeme olan ahşap çitlerle kaplanmıştır. Mekanın döşemesi ahşap çitlerle kaplanmıştır.													
YAPI ELEMANLARI		FORMU	MALZEME												ÖLÇÜLER			DURUM			
TAŞIYICI	MİMARİ		TAŞIYICI			DOLGU			YÜZEY						X	Y	Z	NOTLAR	A	B	C
			T	A	BA	T	A	TU	T	A	S	B	SE	ÇT							
D1	K4		●	●	●				●						3.36	0.18	2.44	Duvar özgün olmayan ahşap çitlerle kaplanmıştır			
					●		●			●						1.02		1.92	Ahşap kapı özgünlüğünü korumaktadır	●	
D2			●	●	●				●						2.35	0.77	2.44	Duvar özgün olmayan ahşap çitlerle kaplanmıştır			●
D3	P19		●	●	●				●						3.28	0.81	2.42	Duvar özgün olmayan ahşap çitlerle kaplanmıştır			
					●		●			●						1.43		1.14	Özgün nitelikli ahşap malzeme sonradan eklenmiştir.		●
D4			●	●	●				●						2.22	0.71	2.44	Duvar özgün olmayan ahşap çitlerle kaplanmıştır			
TA				●		●			●									Tavan, özgün olmayan ince, ahşap çitlerle kaplanmıştır			
ZE				●		●			●									Zemin özgün olmayan ince, ahşap çitlerle kaplanmıştır			
DVx: Duvar Numaraları		Gx: Gusulhane Numaraları		T:Taş		S:Kireç Esaslı Sıva		X:Boy(m)		A:İyi											
Kx: Kapı Numaraları		Bx: Başmak Numaraları		A:Ahşap		B:Boya		Y:En(m)		B:Orta											
Px: Pencere Numaraları		TA: Tavan		BA: Betonarme		SE:Seramik		Z:Yükseklik(m)		C:Kötü											
Yx: Yüklük Numaraları		ZE:Zemin		TU:Tütle		ÇT:Çakıl Taşı															

Şekil 4.18. 105 Oda mekânı iç tanımlama tablosu

YAPI BİRİMİ:BİRİNCİ KAT			MEKAN ADI:106 KİLER			AÇIKLAMA														
						106 Kiler mekanı dikdörtgen planlıdır. Mekanın duvarları düğmelidir ve özgün sıvayla sıvanmıştır. Duvarlarda sıva çatıakları ve sıva dökülmeleri görülmektedir. Mekan tek kanatlı özgün ahşap kapıyla girilmektedir. Mekanın güney duvarında 1 adet demir parmaklıklı pencere yer almaktadır.Mekanın tavanı ahşap kirişlerdir. Mekanın döşemesi ahşap kaplama tahtalarıdır.														
YAPI ELEMANLARI		FORMU	MALZEME										ÖLÇÜLER			DURUM				
TAŞIYICI	MİMARİ		TAŞIYICI			DOLGU			YÜZEY				X	Y	Z	NOTLAR	A	B	C	
T	A	BA	T	A	TU	T	A	S	B	SE	ÇT	X	Y	Z						
D1	K5		●	●		●			●	●			3.63	0.71	3.19	Duvar özgün. Duvar yüzeyinde sıva dökülmeleri mevcut		●		
				●		●		●					1.28		1.99	Ahşap tek kanatlı kapının malzeme durumu iyi	●			
D2			●	●		●			●	●			5.50	0.84	2.70	Duvar özgün. Duvar yüzeyinde sıva dökülmeleri mevcut		●		
D3	P20		●	●		●			●	●			3.69	0.72	3.21	Duvar özgün. Duvar yüzeyinde sıva dökülmeleri mevcut		●		
				●		●		●					0.79		1.35	Pencere özgün değil				
D4			●	●		●			●	●			6.17	0.82	3.65	Duvar özgün. Duvar yüzeyinde sıva dökülmeleri mevcut		●		
TA				●		●			●							Ahşap kirişli tavan özgünlüğünü korumaktadır	●			
ZE				●		●			●							Zemin kaplama tahtalarında deformasyonlar var.		●		
DVx: Duvar Numaraları		Gx: Gusulhane Numaraları	T:Taş		S:Kireç Esaslı Sıva		X:Boy(m)		A:İyi											
Kx: Kapı Numaraları		Bx: Başmak Numaraları	A:Ahşap		B:Boya		Y:En(m)		B:Orta											
Px: Pencere Numaraları		TA: Tavan	BA: Betonarme		SE:Seramik		Z:Yükseklik(m)		C:Kötü											
Yx: Yüksek Numaraları		ZE:Zemin	TU:Tüjla		ÇT:Çakıl Taşı															

Şekil 4.19. 106 Kiler mekânı iç tanımlama tablosu

YAPI BİRİMİ:BİRİNCİ KAT				MEKAN ADI:107 ODA				AÇIKLAMA												
								107 Oda mekânı dikdörtgen planlıdır. Mekanın duvarları sonradan kireç esaslı sıvayla sıvanmıştır. Duvarda sıva çatlakları bulunmaktadır. Mekanın ahşap kapısı özgündür. Mekanın güney duvarında özgün olmayan iki adet ahşap pencere ve 1 adet özgün davlumbazlı ocak yer almaktadır. Mekanda 4 adet özgün niş, 1 adet özgün yüklük, 1 adet özgün gusulhane, yüklük ve gusulhanenin üzerinde özgün musandıra yer almaktadır. Mekanın tavanı yıldız göbekli ahşap tavadır. Mekanın döşemesi ahşap kaplama tahtalıdır.												
YAPI ELEMANLARI		FORMU	MALZEME										ÖLÇÜLER			DURUM				
TAŞIYICI	MİMARİ		TAŞIYICI			DOLGU			YÜZEY				X	Y	Z	NOTLAR	A	B	C	
			T	A	BA	T	A	TU	T	A	S	B								SE
D1			●	●		●					●				3.91	0.84	2.69	Duvar özgünlüğünü korumaktadır.	●	
	K6			●			●			●					1.14	2.42	Ahşap tek kanatlı kapının malzeme durumu iyi	●		
	Y5			●			●			●					1.65	0.65	2.15	Yüklük özgündür. Malzeme durumu iyi	●	
	G3			●			●			●					0.86	0.85	2.14	Özgün gusulhanenin kapağında deformasyonlar bulunmaktadır.		●
D2			●	●		●					●				4.70	0.79	2.66	Özgün duvarda sıva çatlakları bulunmaktadır.		●
D3			●	●		●					●				3.83	0.84	2.67	Özgün duvarda sıva çatlakları bulunmaktadır.		●
	P21			●			●			●					1.04	1.65	Pencere özgün değil			
	P22			●			●			●					1.06	1.69	Pencere özgün değil			
	B4			●			●			●					1.37	0.87	2.18	Ahşap davlumbazlı ocağın üzeri sıvanmıştır. Ocak üzerinde baca deliği açılmıştır.		●
D4			●	●		●					●				4.69	0.90	2.69	Özgün duvarda sıva çatlakları bulunmaktadır.		●
TA				●			●			●								Ahşap tavanda yağmur suyundan kaynaklanan renk değişimi vardır		●
ZE				●			●			●								Ahşap kaplama tahtalarının malzeme durumu iyi	●	
DVx: Duvar Numaraları		Gx: Gusulhane Numaraları		T:Taş		S:Kireç Esaslı Sıva		X:Boy(m)		A:İyi										
Kx: Kapı Numaraları		Bx: Başmak Numaraları		A:Ahşap		B:Boya		Y:En(m)		B:Orta										
Px: Pencere Numaraları		TA: Tavan		BA: Betonarme		SE:Seramik		Z:Yükseklik(m)		C:Kötü										
Yx: Yüklük Numaraları		ZE:Zemin		TU:Tuğla		ÇT:Çakıl Taşı														

Şekil 4.20. 107 Oda mekânı iç tanımlama tablosu

YAPI BİRİMİ:BİRİNCİ KAT

MEKAN ADI:108 ODA

108 Oda mekanı sonradan mutfak olarak işlevlendirilmiştir. Dikdörtgen plan tipine sahiptir. Mekanın duvarları sonradan kireç esaslı sıvayla sıvanmıştır. Duvarlarda sıva çatlakları ve kabarmalar görülmektedir. Mekanın doğu duvarı boyanmış ve mekanda yer alan, özgün olmayan tezgahın üzeri seramik kaplanmıştır. Mekanın ahşap kapısı özgündür. Mekanın güney duvarında demir parmaklıklı iki adet ahşap pencere ve 1 adet özgün davlumbazlı ocak yer almaktadır. Mekanda 3 adet özgün niş, 1 adet özgün yükük, 1 adet özgün gusulhane, yükük ve gusulhanenin üzerinde özgün musandıra yer almaktadır. Mekanın tavanı yıldız göbekli ahşap tavadır. Mekanın döşemesi ahşap kaplama tahtalarıdır.

YAPI ELEMANLARI		FORMU	MALZEME										ÖLÇÜLER			DURUM				
TAŞIYICI	MİMARİ		TAŞIYICI		DOLGU			YÜZEY					X	Y	Z	NOTLAR	A	B	C	
			T	A	BA	T	A	TU	T	A	S	B	SE	ÇT						
D1			●	●		●					●				3.78	0.76	2.64	Duvar özgünlüğünü korumaktadır.	●	
	K7			●			●				●				1.10		2.33	Ahşap tek kanatlı kapının malzeme durumu iyi	●	
	Y6			●			●				●				1.50	0.84	2.10	Ahşap malzemede renk değişimi var	●	
	G4			●			●				●				0.92	0.99	2.11	Ahşap malzemede renk değişimi var	●	
D2			●	●		●					●	●			4.61	0.94	2.66	Duvar özgün olmayan malzemeye kaplanmıştır.	●	
D3			●								●				3.71	0.84	2.64	Duvar özgün olmayan malzemeye kaplanmıştır.	●	
	P23			●			●				●				1.01		1.65	Pencere özgün değil		
	P24			●			●				●				1.04		1.64	Pencere özgün değil		
	B5			●			●				●				1.22	0.86	2.26	Ocağın üst kısmında bozulmalar bulunmaktadır.	●	
D4			●	●		●					●	●			4.52	0.74	2.67	Duvar boyanmış ve seramikle kaplanmıştır.	●	
TA				●			●				●							Ahşap tavana yağmur suyundan kaynaklanan renk değişimi vardır	●	
ZE				●			●				●							Ahşap kaplama tahtalarının malzeme durumu iyi	●	

DVx: Duvar Numaraları

Gx: Gusulhane Numaraları

T:Taş

S:Kireç Esaslı Sıva

X:Boy(m)

A:İyi

Kx: Kapı Numaraları

Bx: Başmak Numaraları

A:Ahşap

B:Boya

Y:En(m)

B:Orta

Px: Pencere Numaraları

TA: Tavan

BA: Betonarme

SE:Seramik

Z:Yükseklik(m)

C:Kötü

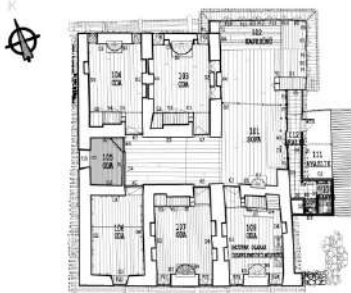
Yx: Yükük Numaraları

ZE:Zemin

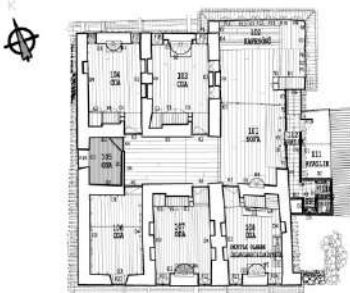
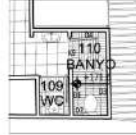
TU:Tuğla

ÇT:Çakıl Taşı

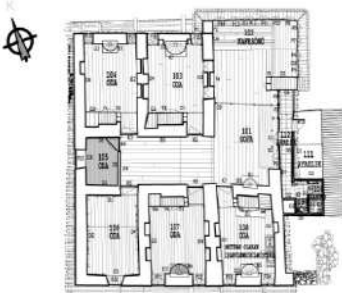
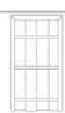
Şekil 4.21. 108 Oda mekânı iç tanımlama tablosu

YAPI BİRİMİ: BİRİNCİ KAT				MEKAN ADI: 109 WC										AÇIKLAMA									
														109 WC betonarme kolonların üzerine tuğla duvar örülmesiyle oluşturulmuştur. Dikdörtgen planlıdır. Duvarlar çimento esaslı sıvayla sıvanmış, 0.40 m yüksekliğine kadar seramik kaplamıştır. Mekanın girişine özgün hela kapı kasası yerleştirilmiş, kasaya özgün olmayan kapı kanadı monte edilmiştir. Mekanın güney duvarına 0.50 m enine 0.50 m yüksekliğinde özgün olmayan, ahşap pencere açılmıştır. Mekanın tavanı betonarmedir. Mekanın döşemesi seramik kaplanmıştır.									
YAPI ELEMANLARI		FORMU	MALZEME										ÖLÇÜLER			DURUM							
TAŞIYICI	MİMARİ		TAŞIYICI			DOLGU			YÜZEY				X	Y	Z	NOTLAR	A	B	C				
			T	A	BA	T	A	TU	T	A	S	B								SE	ÇT		
D1					●			●			●	●	0.91	0.06	1.94	Seramik kaplı, sıvalı duvar özgün değil							
	K8			●			●			●			0.80		1.70	Ahşap kapı kasası özgün kanadı özgün değil							
D2					●			●			●	●	1.04	0.10	1.94	Seramik kaplı, sıvalı duvar özgün değil							
D3					●			●			●	●	0.92	0.10	1.94	Seramik kaplı, sıvalı duvar özgün değil							
	P25			●			●			●			0.42		0.44	Ahşap ,kare formlu ,camlı pencere özgün değil							
D4					●			●			●	●	1.05	0.10	1.94	Seramik kaplı, sıvalı duvar özgün değil							
TA					●						●					Tavan özgün değil							
ZE					●							●				Seramik kaplı betonarme döşeme özgün değil							
DVx: Duvar Numaraları		Gx: Gusulhane Numaraları		T: Taş		S: Kireç Esaslı Sıva		X: Boy(m)		A: İyi													
Kx: Kapı Numaraları		Bx: Başmak Numaraları		A: Ahşap		B: Boya		Y: En(m)		B: Orta													
Px: Pencere Numaraları		TA: Tavan		BA: Betonarme		SE: Seramik		Z: Yükseklik(m)		C: Kötü													
Yx: Yüklük Numaraları		ZE: Zemin		TU: Tuğla		ÇT: Çakıl Taşı																	

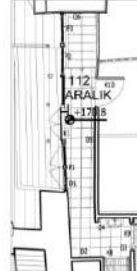
Şekil 4.22. 109 Wc mekânı iç tanımlama tablosu

YAPI BİRİMİ:BİRİNCİ KAT			MEKAN ADI:110 BANYO										AÇIKLAMA						
													109 WC betonarme kolonların üzerine tuğla duvar örülmesiyle sonradan inşa edilmiştir. Dikdörtgen planlıdır. Duvarlar çimento esaslı sıvayla sıvanmış, 1.05 m yüksekliğine kadar seramik kaplanmıştır. Mekanın ahşap kapısı özgün değildir. Mekanın doğu duvarına 0.50 m enine 0.50 m yüksekliğinde özgün olamayan,ahşap pencere açılmıştır. Mekanın tavanı betonarmedir.Mekanın döşemesi seramik kaplanmıştır.						
YAPI ELEMANLARI		FORMU	MALZEME										ÖLÇÜLER			DURUM			
TAŞIYICI	MİMARİ		TAŞIYICI			DOLGU		YÜZEY					X	Y	Z	NOTLAR	A	B	C
			T	A	BA	T	A	TU	T	A	S	B							
D1	K9				●			●			●	●	2.30	0.10	2.13	Seramik kaplı, sıvalı duvar özgün değil			
				●			●			●				0.85		1.81	Ahşap kapı özgün değil		
D2					●			●			●	●	0.95	0.10	2.13	Seramik kaplı, sıvalı duvar özgün değil			
D3					●			●			●	●	2.29	0.10	2.13	Seramik kaplı, sıvalı duvar özgün değil			
	P26				●			●			●		0.42		0.44	Ahşap ,kare formlu ,camlı pencere özgün değil			
D4					●			●			●	●	0.94	0.10	2.13	Seramik kaplı, sıvalı duvar özgün değil			
TA					●						●					Tavan özgün değil			
ZE					●							●				Seramik kaplı betonarme döşeme özgün değil			
DVx: Duvar Numaraları		Gx: Gusulhane Numaraları	T:Taş		S:Kireç Esaslı Sıva		X:Boy(m)		A:İyi										
Kx: Kapı Numaraları		Bx: Başmak Numaraları	A:Ahşap		B:Boya		Y:En(m)		B:Orta										
Px: Pencere Numaraları		TA: Tavan	BA: Betonarme		SE:Seramik		Z:Yükseklik(m)		C:Kötü										
Yx: Yüklük Numaraları		ZE:Zemin	TU:Tuğla		ÇT:Çakıl Taşı														

Şekil 4.23. 110 Banyo mekânı iç tanımlama tablosu

YAPI BİRİMİ:BİRİNCİ KAT				MEKAN ADI:111 AYAZLIK				AÇIKLAMA												
								Betonarme ayazlık özgün ayazlık yerinde ve büyüklüğünde inşa edilmiştir. Dikdörtgen planlıdır.Mekana girişi sağlayan ahşap kapı özgündür.Üzerinde yer alan ahşap korkuluklar özgündür. Mekanın zemini betonarmedir.												
YAPI ELEMANLARI		FORMU	MALZEME										ÖLÇÜLER			DURUM				
TAŞIYICI	MİMARİ		TAŞIYICI			DOLGU			YÜZEY				X	Y	Z	NOTLAR	A	B	C	
			T	A	BA	T	A	TU	T	A	S	B								SE
D1	K10				●			●			●			4.61	0.10	2.23	Duvar özgün değil			
					●				●			●			0.96		1.76	Özgün ahşap kapıda renk değişimi var		
D2					●			●			●			2.08		2.13	Duvar özgün değil			
ZE					●												Beton zemin özgün değil			
DVx: Duvar Numaraları Kx: Kapı Numaraları Px: Pencere Numaraları Yx: Yüklük Numaraları		Gx: Gusulhane Numaraları Bx: Başmak Numaraları TA: Tavan ZE:Zemin		T:Taş A:Ahşap BA: Betonarme TU:Tuğla				S:Kireç Esaslı Sıva B:Boya SE:Seraamik ÇT:Çakıl Taşı				X:Boy(m) Y:En(m) Z:Yükseklik(m)			A:İyi B:Orta C:Kötü					

Şekil 4.24. 111 Ayazlık mekânı iç tanımlama tablosu

YAPI BİRİMİ:BİRİNCİ KAT						MEKAN ADI:112 ARALIK										AÇIKLAMA									
																112 Aralık mekanı dikdörtgen planlıdır. tipine sahiptir. Mekanın duvarları düğmeli moloz taş ve ahşaptır.Doğu duvarının ayazığı açılan kısmı sonradan tuğla malzemeden yeniden yapılmıştır.Batı duvarında, 101. Sofa mekanına girişi sağlayan ahşap kapının yan kısımlarında ahşap kafes pencereler yer almaktadır. Mekanın tavanı özgün ahşap kirişlerdir ,banyo ve wc holünün tavanı ise betonarme olarak sonradan eklenmiştir. Mekanın döşemesi seramik kaplanmıştır.									
YAPI ELEMANLARI		FORMU	MALZEME										ÖLÇÜLER			DURUM									
			TAŞIYICI			DOLGU			YÜZEY				X	Y	Z	NOTLAR	A	B	C						
TAŞIYICI	MİMARİ		T	A	BA	T	A	TU	T	A	S	B								SE	ÇT				
D1			●	●		●			●	●				7.47	0.84	2.91	Özgün ahşap duvarın malzeme durumu iyi	●							
	K1			●		●			●					1.27		2.57	Ahşap kapı özgün Ahşap malzemede kopma var		●						
	P1			●		●			●					1.46		1.54	Özgün ahşap pencerenin kepenklerinde renk değişimi mevcut		●						
	P2			●		●			●					0.87		1.41	Ahşap pencerenin malzeme durumu iyi		●						
	P3			●		●			●					0.76		1.40	Ahşap pencerenin malzeme durumu iyi		●						
D2				●		●			●	●				1.79	0.10	2.13	Duvar özgün değil								
	K8			●		●			●					0.80		1.70	Ahşap kapı özgün değil								
D3				●		●			●			●		1.20	0.10	2.13	Duvar özgün değil								
	K9			●		●			●					0.85		1.81	Ahşap kapı özgün değil								
D4				●		●			●			●		0.95	0.10	2.13	Duvar özgün değil								
D5				●		●	●		●	●				4.61	0.10	2.23	Duvar özgün değil								
	K10			●		●			●					0.96		1.76	Özgün ahşap kapıda renk değişimi var		●						
D2				●		●			●					1.05	0.08	2.61	Özgün ahşap duvarın malzeme durumu iyi	●							
TA				●						●							Tavanın belli bir bölümü özgün değil			●					
ZE				●									●				Seramik kaplı betonarme döşeme özgün değil			●					
DVx: Duvar Numaraları		Gx: Gusulhane Numaraları	T:Taş		S:Kireç Esaslı Sıva		X:Boy(m)		A:İyi																
Kx: Kapı Numaraları		Bx: Başmak Numaraları	A:Ahşap		B:Boya		Y:En(m)		B:Orta																
Px: Pencere Numaraları		TA: Tavan	BA: Betonarme		SE: Seramik		Z:Yükseklik(m)		C:Kötü																
Yx: Yüklük Numaraları		ZE:Zemin	TU:Tuğla		ÇT:Çakıl Taşı																				

Şekil 4.25. 112 Aralık mekânı iç tanımlama tablosu

Zemin kat mekânları

Z01 Evöğün

Zemin kat mekânlarına dağılımı sağlayan “evöğün” yapının giriş mekânıdır (Resim 4.25). Sofanın altında yer alan evöğün mekânı “L” planlıdır (Resim 4.26). Mekâna borta adı verilen çift kanatlı ahşap bir kapıyla girilmektedir (Resim 4.27). Çift katmanlı olan kapı kanatları içeriden yan yana getirilmiş düşey tahtaların arkadan üç yatay kuşakla tutturulmasıyla yapılmıştır (Resim 4.28). Tahtalar bu kuşaklara iri başlı çivilerle dışarıdan çakılmıştır. Kanatların alt ve üst bölümleri üçerli kare panolara ayrılmış, orta bölüm de dört bölmeli düşey dikdörtgen tablalıdır. Düşey dikdörtgen tablalar köşelerden yuvarlatılarak köşelere stilize edilmiş yaprak motifi, oyma tekniğiyle işlenmiştir. Günümüzde giriş kapısının bortanın kanatları yangın neticesinde yok olmuş, kapı kasası ise korunmuştur. Girişin doğusundan beton malzemeye yapılmış, üç basamakla birinci kata çıkış sahanlığının olduğu mekâna geçilmektedir. Doğu duvarında 0.70-0.75 m büyüklüğünde ahşap parmaklıklı, özgün, küçük bir pencere bulunmaktadır (Resim 4.29). Girişin batısında Z02 depo mekânına girişi sağlayan tek kanatlı ahşap bir kapı bulunmaktadır. Girişin karşısında yer alan duvarda 101 Sofa mekânının küllerinin toplandığı 1 adet ocakaltı mevcuttur. Ocakaltının yanında Z06 ahır mekânının özgün, ahşap giriş kapısı yer almaktadır. Evöğünün doğu batı yönünde uzanan iç kısmında 0.12 m'lik yükselti farkı vardır. Bu bölümden Z03 samanlık, Z04 depo, Z05 ahır mekânlarına geçiş sağlanmaktadır. Evöğünün ucunda yer alan batı duvarında 0.85 m yüksekliğinde üçgen forumlu yemlik bulunmaktadır. Mekânın duvarları kireç esaslı sıva ile sıvanmıştır. Günümüzde yıkılmış olan konutun 2017 yılı öncesinde yapılan belgelemede duvar yüzeyinde sıva çatlakları, lekelenme gibi sorunlar bulunduğu gözlenmiştir. L tipi planlı mekânın tavanını daire kesitli ahşap kirişler oluştururken kirişler kısa kenarlara paralel olacak şekilde yerleştirilmiştir. Tavanda mekânın doğu batı yönünde uzanan iç kısmında 0.15m'lik yükselti farkı bulunmaktadır. Mekânın girişinde zeminde döşemeden ayrılan ahşap kaplama tahtaları bulunmaktadır (Resim 4.30). Mekânın zemini tamamen çakıl taşıyla kaplanmıştır. Günümüzde evöğün mekânının dış duvarları yangın sonucunda korunmuştur. Yapının tavanını oluşturan ahşap kirişler yangın neticesinde yok olmuştur.

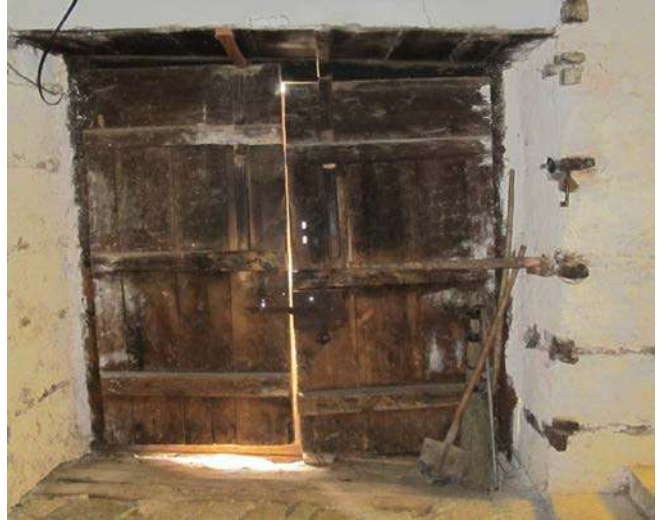
Resim 4.25. Evöğün mekânı

Resim 4.26. L planlı evöğün mekânının iç bölümü

Resim 4.27. Borta dış görünüşü

Resim 4.28. Borta iç görünüşü

Resim 4.29. Evöğün mekânında yer alan pencere

Resim 4.30. Evöğün mekânı girişinde yer alan ahşap kaplama tahtaları

Z02 Depo

Z02 mekânı depolama alanı olarak kullanılmaktadır. Mekânın kuzey duvarında küçük ışıklık niteliğinde 0.36-0.44 m boyutlarında pencere boşluğu yer almaktadır (Resim 4.31). Pencere boşluğunun üzerinde taşıyıcı ahşap kirişlerin altında, 103 oda mekânında yer alan ocağın küllerinin atıldığı ocakaltı bulunmaktadır. Güneydoğu ve güneybatı duvarlarında sonradan eklenen özgün nitelikte olmayan ahşap terekler düğmelerin üzerine yerleştirilmiştir (Resim 4.32). Güneydoğu duvarındaki terek iki adet düğme üzerine konan ahşap payanda yardımıyla desteklenmektedir. Mekânın duvarları özgün sıva üzerine kireç esaslı sıvayla kaplanmıştır. Belgeleme çalışmasında mekânın kuzey duvarında da sıva dökülmesi, çatlama ve lekelenme gibi sorunlar tespit edilmiştir. Z02 numaralı depo mekânına girişi sağlayan tek kanatlı, ahşap kapı bezemesiz olup kapının Z01 evöğüne bakan tarafı ahşap kuşaklarla yatayda üç, düşeyde dört bölmeye ayrılmıştır (Resim 4.33). Ana giriş kapısında olduğu gibi kuşaklarla alt ve üst bölümlerde kare formlu, orta bölümlerde düşey dikdörtgen formlu panolar oluşturulmuştur. Kapı kanadı, Z02 arkadan düşey tahtaların üç yatay kuşaklama ile birleştirilmiştir (Resim 4.34). Odanın tavanı ahşap kirişlerden oluşmaktadır (Resim 4.35). Mekânın girişi zeminde ahşap kaplama tahtalarıyla farklılaşmıştır (Resim 4.36). Odanın zeminine çakıl taşı serilmiştir. 2017 yılında yapıda meydana gelen yangın neticesinde depo mekânının kuzey, doğu ve batı duvarları büyük ölçüde korunmuştur. Mekânın kapısı, tavan kirişleri ve mekânda yer alan ocakaltı ise yok olmuştur.

Resim 4.31. Z02 Depo mekânı kuzey duvarında yer alan pencere

Resim 4.32. Z02 Depo mekânında doğu duvarına sonradan eklenen ahşap terek

Resim 4.33. Z02 Depo kapısı dıştan görünüş Resim 4.34. Z02 Depo kapısı içten görünüş

Resim 4.35. Z02 Depo mekânı tavan

Resim 4.36. Girişte yer alan kaplama tahtaları

Z03 Samanlık

Z02 depo mekânının kuzeybatı bitişiğinde yer alan Z03 numaralı mekân samanlık olarak kullanılmıştır. Mekâna girişi sağlayan boşlukta kapı izine rastlanmamıştır (Resim 4.37). Mekânın duvarları özgün aktoprak sıva üzerine uygulanan kireç esaslı sıva ile kaplanmıştır. Günümüzde yıkılmış olan Ali Petek Konutu'nun 2017 yılından önce yapılan belgeleme çalışmasında mevcut sıvalı alanlarda çatlama, lekelenme gibi sorunların olduğu tespit edilmiştir. Mekânın kuzey duvarında, ahşap payandalarla desteklenen tahtalarla kapatılmış, 104 oda mekânına ait ocakaltı mevcuttur (Resim 4.38). Mekânın kuzeydoğu ve duvarında sonradan eklenen düğmelere çakılmış düz ahşap çatkı yer almaktadır. Mekânın tavanı daire kesitli ahşap kirişlerdir. Belgeleme çalışmasında, ahşap kirişlerde yıpranma ahşap renginde matlaşma bozulmalar gözlenmiştir. Mekânın zemini çakıl taşıyla örtülüdür. Samanlık mekânının kuzey, doğu ve batı duvarı yangın neticesinde büyük ölçüde mevcudiyetini korurken güney duvarı ve tavanı yangın neticesinde yıkılmıştır.

Resim 4.37. Z03 Samanlık mekânı güney duvarında yer alan kapı boşluğu

Resim 4.38. Z03 Samanlık mekânı kuzey duvarında yer alan ocakaltı

Z04 Depo

Z04 numaralı depo olarak kullanılan mekâna giriş tek kanatlı, düz, sade ahşap kapıyla sağlanmaktadır (Resim 4.39). Kapı kanadı, düşey tahtaların yan yana getirilerek yatayda üç ahşap kuşak çakılmasıyla oluşturulmuştur (Resim 4.40). Günümüzde yıkılmış olan Ali Petek Konutu'nun konut yıkılmadan önce yapılan belgeleme çalışmasında, mekânın ahşap kapısında, diğer zemin kat mekân kapılarında olduğu gibi, yüzeyinde koruyucu malzeme kaybı nedeniyle aşınma, ahşap malzemede renk değişimi ve bölgesel küflenme görülmektedir. Depo kapısında ayrıca ahşap malzemede çatlaklar oluşmuştur. Mekânın iç duvarları aktoprakla sıvanmış olup güneydoğu duvarı üzeri sonradan kireç esaslı sıvayla kaplanmıştır. Duvar yüzeyleri, moloz taş ile örülü olmasından dolayı kabartılı bir görünümündedir. Ayrıca duvar yüzeylerinde yoğun lekelenme, sıvalarda dökülme ve çatlaklar mevcuttur (Resim 4.41). Mekânın tavanı daire kesitli ahşap döşeme kirişleridir, zemin döşemesi çakıl taşlarıyla örtülmüştür. Günümüzde, yangın neticesinde Z04 Depo mekânının dış duvarını oluşturan güney ve batı duvarı büyük ölçüde korunmuştur. Mekânın kapısı ve tavanı yangın neticesinde yok olmuş, doğu ve kuzey duvarı yıkılmıştır.

Resim 4.39. Z04 Depo kapısı dıştan görünüş Resim 4.40. Z04 Depo kapısı içten görünüş

Resim 4.41. Z04 Depo mekânı duvar yüzeyinde görülen kirlenme

Z05 Ahır

Mekâna giriş Z01 evöğün mekânının eyvana bakan kuzey duvarından yapılmaktadır (Resim 4.42). İç mekân duvarları aktoprakla sıvayla sıvanmış olup düğmeler ve kısmen ahşap hatıllar görünür durumdadır. Z05 numaralı odanın da güney duvarında 1 adet 107 mekânında yer alan ocağın küllerinin uzaklaştırılmasını sağlayan ocakaltı mevcuttur (Resim 4.43). 2017 yılı öncesinde yapılan belgeleme çalışmasında tavanın güneybatı duvarına yakın kısmındaki ahşap kirişlerde sehim meydana geldiği için ocaklatı kenarlarında 2 adet ahşap payandayla desteklendiği görülmüştür. Z05 mahal numaralı mekânın giriş kapısı tek kanatlı ahşap kapı olup yan yana getirilmiş tahtaların yatayda üç kuşakla birleştirilmesiyle oluşturulmuştur (Resim 44-45). Ahşap kapı kilit sistemi olarak diğer zemin mekânlarında görülen traka-tıfraz kilit sistemi kullanılmıştır. Mekânın tavanı ahşap kirişli açık tavandır. Mekânın zemininde sonradan serilen çakıl taşları bulunmaktadır. Günümüzde Z05 ahır mekânı yangın neticesinde yıkılmıştır. Mekânın kapısı, tavanı oluşturan kirişler yanmıştır.

Resim 4.42. Z05 Ahır mekânı

Resim 4.43. Z05 Ahır mekânı ocakaltı

Resim 4.44. Z05 Ahır kapısı dıştan görünüş Resim 4.45. Z05 Ahır kapısı içten görünüş

Z06 Ahır

Z06 mekânı yapının önceki yıllarında barındığı ahır mekânıdır (Resim 4.46). Evöğün mekânıyla aynı kotta bulunmaktadır. Mekânın güneybatı duvarında Z08 numaralı odanın ocağının küllerinin toplandığı ocakaltı mevcuttur (Resim 4.47). Düğmelerin ve ahşap hatılların görüldüğü duvar aktoprak sıvayla sıvanmıştır. 2017 yılında gerçekleşen yangın öncesinde yapılan belgelemede mekânda yer alan tüm ahşap malzemeli elemanların malzeme yüzeyinde zamanla bakımsızlık nedeniyle renk kaybı, lekelenme ve çatlama gibi bozulmaların olduğu belirlenmiştir (Resim 4.48). Z01 evöğün mekânının güneyi duvarında yer alan özgün kapıyla mekâna giriş sağlanmaktadır. Tek kanatlı, ahşap pervazlı, düşey tahtaların yan yana getirilerek yatayda üç ahşap kuşakla birleştirilmesiyle oluşan mekân kapısı sade görünümündedir. Yöre konutlarında yaygın olarak kullanılan “traka” kilit sistemi mevcuttur. Giriş kısmında gerek kapı kanadı gerekse giriş boşluğunu oluşturan ahşap lento ve zemin kaplamaların yüzeylerinde zamanla koruyucu malzeme kaybı ve eksikliği nedeniyle yıpranma ve renk kaybı görülmektedir. Tavanını daire kesitli ahşap döşeme kirişlerinin oluşturduğu mekânın zemini çakıl taşlarıyla kaplanmıştır. Üst katta, ocak bölümün olduğu alanda tavan kirişlerinde meydana gelen sehim nedeniyle tavan ocakaltının kenarlarından ve önünden 3 adet ahşap payandayla desteklenmiştir. Günümüzde Z06 Ahır mekânının güney ve doğu duvarı yangın neticesinde korunmuştur.

Resim 4.46. Z06 Ahır mekânı

Resim 4.47. Z06 Ahır mekânı ocakaltı görünümü

Resim 4.48. Z06 Ahır mekânı güney duvarında görülen kirlenme

Z07 Sahanlık

Z07 sahanlık mekânı Z01 evöğün mekânının güneydoğu duvarından zemin kat ve 1. katı birbirine bağlayan merdivenin yer aldığı bölümdür (Resim 4.49). Evöğün mekânıyla 0.70 m yükseklik farkı bulunduğundan 3 adet beton basamakla bağlantı sağlanmaktadır. Evöğün ile sahanlık mekânını bağlayan duvar ahşap hatıllı moloz taş duvar iken, mekânı oluşturan diğer duvarlar, ahşap bölmelerin yan yana getirilmesiyle oluşmuştur. Sahanlığa 1.42-2.41 m boyutlarında, tek kanatlı ahşap kapı ile geçiş yapılmaktadır. Mekânın aydınlatılması için güneydoğu cephesinde ahşap, kafes şeklinde 2.34-0.73 boyutlarında, yatay uzanımlı pencere bulunmaktadır (Resim 4.50). Mekânın tavanını ve zeminini ahşap kaplama tahtaları oluşturmaktadır.

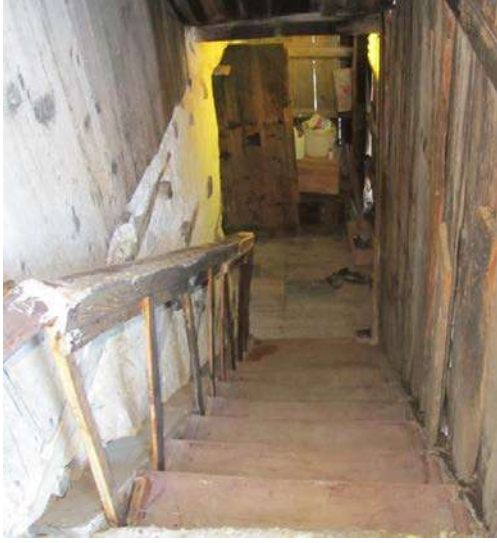
Sahanlık mekânının yapının doğu ve kuzey cepheleri arasındaki yükseklik farkından kaynaklanan alt kısmı ahşap bölücü duvarlarla kapatılmış 1.80 m yüksekliğinde kümes olarak kullanılan bir mekân elde edilmiştir. Z07 sahanlık mekânından ahşap basamaklı tek kollu merdiven ile doğrudan yaşam katında yer alan 111 Aralık mekânına bağlantı sağlanmaktadır (Resim 4.51). Merdivenin basamak genişliği 0.82 m, derinliği 0.26 m, rıht yüksekliği 0.22 m'dir. Merdivenin 2017 yılı öncesi belgelemesinde ahşap korkulukların duvara monte edilen ince tahtalarla sonradan desteklendiği belirlenmiştir (Resim 4.52). Ahşap malzeme kullanılarak inşa edilen sahanlık, merdiven, kümes mekânları 2017 yılında konutta çıkan yangında tamamen yanarak yok olmuştur.

Resim 4.49. Z07 Sahanlık mekânı

Resim 4.50. Z07 Sahanlık mekânı penceresi

Resim 4.51. Tek kollu ahşap merdiven Resim 4.52. Korkuluk görünümü

1.Kat Mekânları

101 Sofa

Dış sofalı, eyvanlı plan tipine sahip yapıda, aralık bölümünden özgün kemerli, çift kanatlı ahşap kapı ile sofaya giriş yapılmaktadır (Resim 4.53). Sofanın girişinde 1.40-4.35 m’lik bir alan zeminde ahşaplarla ayrılmıştır (Resim 4.54). Aralık bölümüne bakan kapı kanadının yüzeyi ahşap kuşaklarla üç bölüme ayrılmıştır. Alt ve üst bölümler kare formu, orta bölüm düşey dikdörtgen tablalıdır (Resim 4.55). Üst tabla, dört adet çiçek motifi ve stilize edilmiş yaprak formları oyma tekniğiyle işlenmiştir. Tablaları ayıran ahşap kuşakların kenarları pahlanarak estetik bir görünüm kazandırılmıştır. Ahşap kapı kanatlarının iç mekâna bakan yüzeyi yatayda üç ahşap kuşaklıdır. Kapı kanadının düşey dikdörtgen formu orta tablasına oyma tekniğiyle ‘S’ kıvrımı verilerek köşe hatları yumuşatılmıştır. Aynı şekilde alt bölümde kare formu tablanın da oyma tekniğiyle işlenmiş olan bitkisel motiflerle yüzeyde yuvarlak bir hat görünümü verilmiştir. Kapının birleşim çizgisini kapatan ahşap bini oyma ve kazıma teknikli bilezik süslemeleri ile bölümlendirilerek kapı kanadına büyük başlı çivilerle birleştirilmiştir. Ahşap çift kanatlı kapının üzeri “S” kıvrımlı ahşap işçilikli tepe pencerelidir (Resim 4.56). Günümüzde yıkılmış olan yapının 2017 yılından önceki belgeleme çalışmasında tüm kapı yüzeyi ve ahşap pervazda malzeme kaybı nedeniyle ahşap süslemede yıpranma, aşınma gibi bozulmalar meydana geldiği gözlemlenmektedir. Ayrıca ahşap malzemede çatlak oluşumu meydana gelmiştir. Sofanın merdiven boşluğuna ve aralık mekânına bakan doğu

cephesinin, ahşap malzemeli bölücü duvarları tek yönlü uzanan daire kesitli ahşap giriş altlarına kadar uzanmaktadır. Giriş kapısının sağ yanında içten kepenkli ve sol yanında kepenksiz, ikişerli, lokma parmaklıklı ahşap pencere yer almaktadır. Sofa mekânına girişte mekânın güney duvarında 108 oda mekânına girişe kadar olan sınırlı alanda sofanın ısıtılmasına yardımcı 1 adet özgün, ahşap davlumbazlı ocak bulunmaktadır (Resim 4.57). Ocağın içinde zemin 0.50 m yükseltilmiştir. Ocağın baca kısmı, ahşap konik külahlı altı adet ahşap dilimden oluşmaktadır. Külâh kısmında soba borusu için sonradan baca deliği açılmıştır. Sekiz dilimli ahşaptan oluşan ocak bitkisel motiflerle bezelidir. Belgeleme çalışması sırasında ahşap malzemenin doğal rengini kaybetmiş olduğu, ateş nedeniyle bazı bölgelerinde yoğun is lekesi, malzemede kırılma, aşınma gibi hasarlar meydana geldiği belirlenmiştir.

Sofa mekânında üç bölmeden meydana gelen iç-dış bükey formu bir kemer bulunmaktadır (Resim 4.58). Orta kısım kafesönu mekânına geçişi sağlarken yan kısımlarda yer alan üst bölümü sekizgen formu yıldız dizisi olan dikdörtgen çıtalarla oluşturulan korkuluklar ayırıcı duvar özelliği taşımaktadır. Mekânın duvarları kireç esaslı sıva ile kaplanmıştır. Duvarların üst kısımlarında yer alan düğmeler kesilerek düz bir yüzey oluşturulmaya çalışılmıştır. Tavan tek yönlü ahşap girişlerden oluşmaktadır. Sofanın batı duvarı 103 numaralı odanın doğu duvarı ile ortaktır. Duvarda ortasında dolap olan ahşap lokma parmaklıklı pencere yer almaktadır. Oda sofa arası dolaplı pencerenin sofaya bakan kare formu lokma parmaklı pencerelerinin kenarları sekiz kollu yıldız dizisi ile çevrelenmiştir. Kafes üzeri de mihrabiye formu üçer ışıklıdır. Kafes pencerelerin ortasında yer alan çift kanatlı dolabın kanatları ahşap kuşaklarla dört bölmeye ayrılmıştır. Üzeri oyma işçilikli yuvarlak kemerlidir. Dolap kanatlarında üç bölümlü tutma halkalarının yüzeyinde korozyona bağlı renk değişimi, paslanma gibi hasarlar meydana gelmiş olduğu gözlemlenmektedir.

Dış sofalı eyvanlı plan düzeninde olan Ali Petek Konutu'nun eyvan bölümü konutun batı cephesine doğru uzanmaktadır (Resim 4.59). Mekânın sonunda 105 numaralı oda mekânı yer almaktadır. Dış sofa ile eyvan bölümü ahşap malzemeli kemer ile ayrılmaktadır. Bu kısımda aynı zamanda 0.15 m yükseklik farkı vardır. Eyvan bölümünün tavanı alttan çakmalı çıtalar ile kare formlara ayrılmış, ortasına altıgen formu yıldız göbek yerleştirilmiş, düz tavadır. Eyvan bölümünün alçak tavan kaplaması ile çatı örtüsü arasındaki kısımda "çatıarası" bulunmaktadır. Kemerin üst kısmında çatı arasına açılan tek

kanatlı kapak olduğu gör÷lmektedir. Yapının sağlam olmaması nedeniyle bu bölüme girilememiştir. Mekânın döşemesi, ahşap kaplama tahtalarından oluşmaktadır. Günümüzde sofa mekânının tamamı yıkılmıştır.

Resim 4.53. Sofa mekânı giriş kapısı

Resim 4.54. Sofa giriş sahanlığı

Resim 4.55. Sofa giriş kapısı kapı kanadı

Resim 4.56. Giriş kapısı tepe penceresi

Resim 4.57. Sofa mekânında ocak görünümü

Resim 4.58. Sofa mekânında yer alan ahşap kemer

Resim 4.59. Sofa mekânı eyvan bölümü

102 Kafesönü

Kafesönü, sofanın kuzeyinde yer alan, sofanın kuzey ve güneyinden cephelerinden dışa taşırılan köşk bölümüdür. Kafesönü mekânının kuzey ve doğu uçları ahşap seki ile yükseltilmiştir (Resim 4.60). Yazlık kullanıma uygun olan kafesönü mekânının kuzey cephesinde 6 adet, doğu cephesinde 4 adet olmak üzere toplam 10 adet içten kafesli dıştan kepenkli özgün pencere bulunmaktadır. Köşkün doğuya bakan cephesinde yer alan 4 penceresinin sadece bir tanesinde tek kapak kanadı mevcuttur, diğer pencerelerin kapakları mevcut değildir. Köşk bölümünün kuzey cephesindeki kafes pencerelerin her biri düşeyde üç bölümlü olup orta bölmeler kare formu üç bölmeye ayrılmıştır. Orta bölümde yer alan kare bölmelerden ortada olanlar mihrabiye formu ışıklık şeklindedir. Kuzeye bakan tüm pencereler dışarıdan ahşap kara kapaklıdır (Resim 4.61). Kapak kanatları demir levhalarla kasaya tutturulmuştur. 2017 yılı öncesi yapılan belgeleme çalışmasında, kafesönü mekânının batı ucundaki kafesli pencerede malzemede kopma olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca ahşap elemanların yüzeyinde malzeme deformasyon ve renk kaybı gibi sorunlar gözlenmiştir. Çıkmanın batı ucunda kemerli önü açık yüklük bulunmaktadır. Günümüzde kafesönü mekânının batı ucunda yüklüğün taban bölümü yangın neticesinde korunmuştur.

Kafesönü mekânında merdiven bölümünün üzerine denk gelen alanda yuvarlak kemerli yüklük bulunmaktadır. Yüklüğün kenarında iç-dış bükey formlu, süslemeli alt alta konumlanmış 3 adet niş mevcuttur. Nişlerin arka yüzeyine bitişik, doğu cephesine bakan yüzünde tek kapaklı ahşap dolap bulunmaktadır. Kafesönü mekânının kuzey ve doğu çıkmalarının kesişiminde 1 adet ahşap dikme yer almaktadır. Ahşap dikme kuzey güney doğrultusunda uzanan ahşap tavan kirişlerini taşımaktadır (Resim 3.62). Ahşap kirişler üzerine doğu batı yönlerinde tekrar ahşap kiriş yerleştirilmiş, kirişlerin üzerine kaplama tahtaları konularak tavan örtüsü oluşturulmuştur. Kuzey cephesinde çıkmanın çatısı üçgen boşluk oluşturularak yapının çatı örtüsünden ayrılmıştır. Doğu cephesinde ise aynı yönde uzanan çatı örtüsü çıkmanın örtüsüyle birleşmiştir. Günümüzde ahşap malzemeye inşa edilen kafesönü mekânı yanarak yok olmuştur. Yapının çatısından bağımsız olan kafesönü mekânının çatısı ise yangın neticesinde yıkılmıştır.

Resim 4.60. Kafesönü mekânı seki görünümü

Resim 4.61. Kafesönü mekânı dıştan görünümü

Resim 4.62. Kafesönü mekânı tavanı

103 Oda

Odanın kapısı kemerle sınırlanan “sekialtı” adı verilen alana açılmaktadır. Odaya giriş duvarı olan güney duvarında, giriş kapısı ile aynı süslemelerin işlenmiş olduğu çift kanatlı yüklük ve tek kanatlı gusülhane yer almaktadır (Resim 4.63). Yüklüğün yanında yüklüğe bitişik olan, alt alta konumlanmış 3 adet lambalık nişi yer almaktadır. Yüklük ve gusülhanenin alt bölümü ahşap kuşaklarla dikdörtgen tablalara ayrılmıştır. Üzerinde ise meyvelerin kurutulduğu örtüyle kaplanmış olan musandıra bulunmaktadır. Güney duvarında bulunan giriş kapısı çift katmanlı, tek kanatlıdır. Kapının sofaya bakan yüzeyi bitkisel motiflerle bezenmiştir. Kapının pervazı ince kemerlidir, pervazın üzeri bitkisel motiflerle işlenmiş ahşap panoludur (Resim 4.64). Kapı kanadının açıldığı yönde, yüklük üzerinde yörede “traka-tıfraz” olarak adlandırılan kilit sistemi bulunmaktadır. Odanın doğu duvarında sofa mekânına açılan dıştan kafesli, içten üzeri süslemeli kapaklı olan, ortasında çift kapaklı dolap bulunan ahşap lokma parmaklıklı pencere bulunmaktadır (Resim 4.65). Çift kanatlı ahşap pencere kapaklarının pervazı yuvarlak kemerli kanatların alt tarafı da sekiz kollu yıldız motifini veren ahşap bariyerlidir. Pencere kanatları kare ve dikdörtgen formlu tablalı olup dikdörtgen tablalar düz satırlı bırakılmış, alt ve üst bölümlerde yer alan kare formlu tablalar kapı ve dolaplarda olduğu gibi gülbezek motiflidir. Orta bölümde yer alan çift kanatlı dolap bölümünün üzeri de iki ayrı niş oymalı olup dolap kanatlarında da tabla yüzeylerinde orta kısımlar oyma tekniğiyle bitkisel süslemeli, alt ve üst bölümleri oval formlu düz satırlı bırakılmıştır. Odanın kuzey duvarı bahçeye bakmaktadır. Duvarın

ortasında konik külahlı, davlumbazlı bir ocak, ocağın kenarlarında lambalık nişleri ve aydınlatmayı sağlayan, içten kepenkli, özgün 2 adet pencere bulunmaktadır (Resim 4.66). Çift kanatlı ahşap pencere kapaklarının pervazı yuvarlak kemerli, kanatların alt tarafı da sekiz kollu yıldız motifini veren ahşap korkulukludur. Sekiz dilime ayrılmış olan ahşap ocak, gülbezek ve dört yapraklı çiçek motifleriyle süslemelidir. Yapının 2017 yılı öncesindeki belgelenmesinde ocağın ateş nedeniyle yoğun bir şekilde islenmiş olduğu ve ahşap malzemenin niteliğini kaybetmeye başladığı gözlenmiştir. Odanın batı duvarında da eşit mesafelerle ayrılmış üzeri yuvarlak kemerli, çift kanatlı kapaklı ve süslemeli 3 bölümden oluşan iki adet niş mevcuttur (Resim 4.67). Çift kanatlı üzeri yuvarlak kemerli kapaklı nişin kanatları yatay ahşap kuşaklarla üçerli tablalara ayrılmıştır. Orta tablalar gülbezek motifli, alt ve üst tablaların oval formlu düz satırlı yüzeyin ortasında bitkisel göbek süslemelidir. Dolabın üst kemeri kenarları oyma işçilikli olup kemer başlangıcı ve pervaz birleşimi arasında ters lale motifli süslemelidir. Dolabın sağ kenarında da ahşap malzemeli mumluk yer almaktadır. Tekne tavan¹ tekniğinde yapılan, düz tavanın üzerine alttan ahşap çıtalar çakılarak dikdörtgen ve kare şekiller verilmiş olup ortasına altı kollu yıldız formu göbek yerleştirilmiştir (Resim 4.68-69). Odayı bütünüyle, dolap ve pencerelerin üst hizasında terek dolaşmaktadır. Mekânın döşemesi ahşap kaplama tahtalarıdır. Günümüzde 103 mekanının kuzey duvarı ve davlumbazlı ocak yanında yer alan kafes pencereler yangından etkilenmelerine rağmen korunmuştur.

Resim 4.63. 103 Oda mekânında yükülük ve gusülhane görünümü

¹ Tekne tavan tekniğinde öncelikle, düz tavan yapılı gibi kirişlemenin altına ana zemin oturtulur. Bu ana zemin üzerine, yanlarda kademeli kat kat pervazlar çakılarak, tekne kenarı gibi odanın duvarlarına açılan bir görünüm verilir. Bu sebeple bunlara "tekne tavan" denilmiştir [36].

Resim 4.64. 103 Oda mekânı kapısı

Resim 4.65. Oda-sofa arası dolaplı pencere

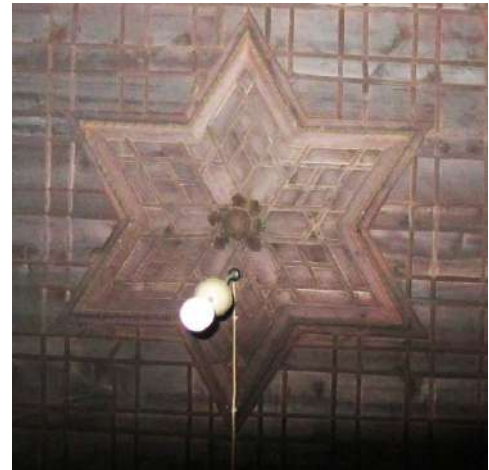
Resim 4.66. 103 Oda mekânı kuzey duvarı

Resim 4.67. Batı duvarında yer alan kapaklı ve kapaksız niş

Resim 4.68. 103 Oda mekânı tavanı

Resim 4.69. 103 Oda tavan göbeği

104 Oda

104 Oda mekânı yapının kuzeydoğusunda yer alan odadır. Girişte sekialtı denilen alan yer almaktadır. Girişin yer aldığı güney duvarında, 103 Oda mekânındaki gibi yüklük,

gusülhane, musandıra birimlerini barındıran bölüm bulunmaktadır (Resim 4.70). Bitişik durumda olan yüklük ve gusülhanenin kapakları geometrik bezemelidir. Kat yüksekliği fazla olmadığından musandıranın önü açık bırakılmıştır. Kuzey cephede ocak kenarlarında yer alan pencereler, dışarıdan ahşap kafesli, içeriden ahşap kapaklıdır. Kapak kanatları yatayda ahşap kuşaklarla üç bölüme ayrılmıştır. Düşey dikdörtgen formu tablalar oyma tekniğiyle üstü yuvarlak, köşelerden bitkisel bezeme ile süslenmiştir. Tablaların yüzeyleri düz bırakılmıştır. Ahşap kapak önleri alttan korkuluklu olup pervazı basık kemerlidir. Oda pencereleri, yazlık kafesönü bölümünün ahşap kafes pencerelerinden farklılık göstermektedir. Simetrik şekilde yatay ve dikdörtgen formu boşlukların oluşturulduğu pencerenin kafes üzerinde mihrabiye formu üçerli ışıklık bulunmaktadır. Odanın kuzey cephesinde, orta kısımda davlumbazlı ocak yer almaktadır (Resim 4.71). Davlumbaz üzeri külâh tavanla birleşmektedir. Ocağın, ahşap başmak bölümü külâhla birlikte sekiz dilime ayrılmış olup yaşmak bölümü üzerindeki bölmelerin yüzeyi düz satırlı bırakılmıştır. Başmağın alt kenarları dilimli olarak inmektedir. Yapının yıkılmasından önce yapılan çalışmada, davlumbazlı ocağın kullanılmaması nedeniyle ısıtmada kullanılan soba için sonradan baca yeri açıldığı belirlenmiştir. Odanın kapısı çift katmanlı, tek kanatlı ahşap kapıdır. Kapının pervazı ince kemerli, kanadı geometrik desenli ve bölmelidir. Kapı kanadının açıldığı yönde yüklük duvarına monte edilmiş “traka” kilit sistemi bulunmaktadır. Odada doğu duvarında 1 adet kapaklı 1 adet kapaksız, batı duvarında bir adet kapaklı olmak üzere 3 adet ahşap niş bulunmaktadır (Resim 4.72). Odanın tavanının çıtalarla bölümlere ayrılmış yüzeyi kare panolu, ortası altı kollu yıldız göbek süslemelidir (Resim 4.73). Odanın batı duvarından başlayan üzeri dış sıralı ahşap sergen ve yüklük ve gusülhane ünitesinin zeminden başlayıp dolap kapaklarının alt seviyesine kadar devam eden ahşap kaplama odanın dört duvarını dolanmaktadır. Döşemesi ahşap kaplama tahtalarıdır, tahtaların yüzeyinde renk değişimi ve yer yer çürümeler gözlenmektedir. Günümüzde 104 Oda mekânının değişken yüksekliklerde kuzey duvarı ve davlumbazlı ocak yanında yer alan ahşap kafesli pencereler yangın nedeniyle bozulmaya uğramış olmasına rağmen mevcudiyetini korumaktadır.

Resim 4.70. 104 Oda mekânında yüklük, gusûlhane ve musandıra görünümü

Resim 4.71. 104 Oda mekânında yer alan ocak görünümü

Resim 4.72. 104 Oda mekânında yer alan nişler

Resim 4.73. 104 Oda mekânı tavanı

105 Oda

Günümüzde yıkılmış olan yapının ilk yapıldığı yıllarda kiler olarak kullanılan oda, 2017 yılından önceki belgelenmiş mevcut halinde özgünlüğünü yitirmiş durumdadır. Odanın iç mekân duvarları, zemin, tavan, pencerenin bulunduğu duvarların iç yüzeyleri ahşap lambri kaplamalıdır (Resim 4.74). Odanın duvar ve köşe birleşimleri de yine ince ahşap çıtalarla kapatılmıştır. Sofa mekânının 0.15 m yüksekliğinde yer alan eyvan bölümünün sonunda konumlanan odanın girişi 104 numaralı odanın bitişiğinden sağlanmaktadır. Oda giriş kapısının pervazı basık kemerli, duvarın sofaya bakan dış yüzeyi kapıdan tavana kadar olan alan ahşap kaplamalıdır. Tek kanatlı kapı yüzeyi yatay ve düşey ahşap kuşaklar çakılarak yatayda iki, düşeyde dört bölüme ayrılmıştır. Odanın giriş kapısı üzerine iç mekânda üçgen, ahşap raf yerleştirilmiştir (Resim 4.75). Odanın batı duvarına kullanıcının ihtiyaçları doğrultusunda özgün, nitelikli kafesli bir pencere açılarak odanın ışık ve alması sağlanmıştır (Resim 4.76). Günümüzde 105 Oda mekânına ait tüm elemanlar yangın neticesinde yok olmuştur. Mekânın duvarları ise yıkılmıştır.

Resim 4.74. 105 Oda mekânı genel görünümü

Resim 4.75. 105 Oda mekânı kapı üzerinde yer alan ahşap terek

Resim 4.76. 105 Oda mekânına sonradan açılan özgün nitelikli pencere

106 Kiler

Yapının güneybatı köşesinde yer alan oda kiler olarak adlandırılan mekândır (Resim 4.77). Duvarları aktoprak sıva ile sıvanmıştır, 2017 yılı öncesi belgeleme çalışmalarında yüzeydeki sıva dökülmelerinin yoğun olduğu gözlenmiştir. Duvardaki düğmeler bu mekânda görülmektedir. Güney cephesinde üzeri demir parmaklıkla kapatılmış, özgün olmayan 1 adet pencere bulunmaktadır (Resim 4.78). İçeri doğru genişleyen pencere boşluğunun üzerinde ahşap kiriş bulunmaktadır. Giriş kapısı tek kanatlı, çift katmanlıdır (Resim 4.79). Kapı kanadı düşey tahtaların arkadan yatay üç kuşak çakılmasıyla oluşturulmuştur. Ahşap kapı yatay ve düşey ahşap kuşaklarla dikdörtgen tablalara ayrılmış, tabla yüzeyleri düz bırakılmıştır. Ahşap kapı pervazının üzeri basık kemerli olup, kemer başlangıç noktaları sade bırakılmış, kapı kanadı üzerinde tek süsleme üst bölümde yer alan yatay dikdörtgen tablanın ortasında çiçek motifi ile yer edinmiştir. Odanın üzeri tek yöne eğimli, daire kesitli ahşap kirişlerle kapatılmıştır. Mekânın döşemesini ahşap kaplama tahtaları oluşturmaktadır. Günümüzde 106 Kiler mekânı yangın neticesinde tamamen yıkılmıştır.

Resim 4.77. 106 Kiler mekânı genel görünümü

Resim 4.78. 106 Kiler mekânının demir parmaklı penceresi

Resim 4.79. 106 Kiler mekânı kapısı

107 Oda

Güneyde, orta kısımda yer alan odaya tek kanatlı, çift katmanlı, ahşap bir kapıyla girilmektedir (Resim 4.80). Kapı kanadının gövdesi ahşap kuşaklarla yatayda ve düşeyde dikdörtgen tablalarla aralara serpiştirilmiş kare formu tablalarla oluşmaktadır. Yatay ve düşey dikdörtgen tablaların her biri kendi içerisinde oyma tekniğiyle stilize edilerek süslenmiş olup kare formu tablalarda çiçek deseni işlenmiştir. Kapı pervazı üzerindeki ahşap alınlık da ince ahşap çitalarla iki tablaya ayrılmış olup oyma tekniğiyle köşeleri

yuvarlak düz satırlı pano halinde bırakılmıştır. Oda kapısı sekialtı mekânına açılmaktadır. (Resim 4.81). Oda girişinin olduğu kuzey cephesinde, ahşap dilimli kemerle ayrılarak kemerli bölüm, lambalık nişleri, oymalar, yüklük ve gusülhane bölümleri ile ahşap ünite şeklinde devam etmektedir (Resim 4.82). Kapının kenarında alt alta konumlanan iç-dış bükey formlu 3 adet lambalık nişi yer almaktadır. Bu lambalık nişlerine bitişik ve dik konumlanan aynı özelliklerde farklı büyüklüklerde 3 adet daha lambalık nişi bulunmaktadır. Bu lambalık nişleri güney cephesine bakmaktadır. Orta alanda yer alan lambalık nişine bitişik yüklüğün kanatları yatayda ve düşeyde ahşap kuşaklarla bölünerek yatayda iki, düşeyde üç tablaya ayrılmıştır. Orta tablalar oyma ve kazıma tekniğiyle köşelerde bitkisel bezemeye yuvarlatılmış, düz satırlı olarak bırakılmış, alt ve üst tablalar da yine köşelerden bitkisel süslemeli köşelerden yuvarlatılmış düşey dikdörtgen tablalıdır. Yüklüğün kanatlarının birleşim yeri ahşap binili olup alt kısmı kırılmıştır. Yüklüğün kapıya bakan yüzeyine “traka” kilit sistemi monte edilmiştir. Kuzey duvarında, yüklüğün yanında yer alan gusülhane tek kanatlı ahşap kapılı olup kapı kanadı ahşap kuşaklarla yatayda iki düşeyde üç tablaya ayrılmıştır. Orta tablanın yüzeyine oyma tekniğiyle çiçek motifleri işlenmiştir. Yüklük ve gusülhanenin üzerinde S kıvrımlı, ahşap korkuluklu musandıra yer almaktadır (Resim 4.83). Odanın güney duvarının ortasında özgün, davlumbazlı bir ocak, kenarlarında ise özgün olmayan, dıştan demir parmaklıklı, iki bölmeli, iki kanatlı ahşap 2 adet pencere yer almaktadır (Resim 4.84). Sekiz dilimli gülbezek ve çiçek motifli, ahşap davlumbazın yüzeyi kireç sıva kaplanmış olup üzerine soba için baca deliği açılmıştır. Odanın doğu ve batı duvarlarında karşılıklı ikişer adet özgün, kapaklı ve kapaksız ahşap niş yer almaktadır (Resim 4.85). 4 adet kuşakla üç bölmeye ayrılmış ahşap nişlerin üst kısmını ahşap panolar oluşturmaktadır. Çift kanatlı ahşap nişlerin üst kısmında, alın kısmının altında lambalık nişi yer almaktadır. Dolabın kapaklarında bulunan dikdörtgen tablalara köşelerden bitkisel süslemeli ikinci bir oval formlu yüzey ortasına oyma ve kazıma tekniğiyle altı kollu yıldız motifi işlenmiştir. Kireç sıvayla kaplanan iç mekân duvarlarının terek üzerinde kalan kısımlarında bulunan ahşap düğmeler kesilerek duvar yüzeyi düzleştirilmeye çalışılmıştır. Oda duvarlarını dolanan terek ile birlikte ahşap dolap-yüklük ünitesinin alt bölümünden itibaren devam eden duvardaki ahşap kaplamalar, odada bütünlüğü sağlamaktadır. Birbirini dik kesen çıtalarla karelere bölünmüş olan dikdörtgen tavan köşelerden üçgen çerçevelere ayrılarak her bir üçgen boşluğa ahşap kabaralar yerleştirilmiştir (Resim 4.86). Ortasına sekiz kollu yıldız formlu, süslemeli göbek yerleştirilmiştir (Resim 4.87). Ahşap malzemeli tavan yüzeyinde zamanla renk kaybı, ahşap malzemede kırılma, çatlama gibi hasarlar gözlemlenmektedir.

Odanın döşemesi ahşap kaplama tahtalarından oluşmaktadır. Günümüzde 107 Oda mekânı tamamen yıkılmıştır.

Resim 4.80. 107 Oda mekânı kapısı

Resim 4.81. 107 Oda mekânı sekialtı görünümü

Resim 4.82. 107 Oda mekânı yüklük ve gusülhane görünümü

Resim 4.83. 107 Oda mekânı musandıra görünümü

Resim 4.84. 107 Oda mekânı güney duvarı görünümü

Resim 4.85. 107 Oda mekânında yer alan nişler

Resim 4.86. 107 Oda mekânı tavanı

Resim 4.87. 107 Oda mekânı tavan göbeği

108 Oda

Sonradan mutfak olarak işlevlendirilen 108 Oda mekânına, üstü kapalı, oda tavanına göre daha alçak tavanlı kemer şeklinde pervazdan geçilerek giriş yapılmaktadır. Odanın kuzey duvarında yer alan giriş bölümünün kemerle sınırlanan kısmında köşeleri oyma raflı niş, yüklük ve gusülhane bulunmaktadır. Bu bölümlerin önüne ahşap tezgâh ve ahşap terek yerleştirilmiş, özgün yüklük ve gusülhane işlevini yitirmiştir (Resim 4.88). Yüklük ve gusülhanenin üzerinde yer alan musandıra üzerine örtü sabitlenmiştir. Odanın doğu duvarı çimento esaslı sıvayla kaplanmış, üzeri boyanmıştır. Duvara seramik kaplanmış eviyeli tezgâh yerleştirilmiştir (Resim 4.89). Duvarda 1 adet özgün, çift kanatlı üzerinde niş bulunan dolap bulunmaktadır. Güney cephesine bakan duvarda özgün davlumbazlı ocak bulunmaktadır (Resim 4.90). Odayı bütünüyle dolanan tereğin üzeri tamamen örtüyle kapalı olduğundan davlumbaz görülememiştir. Ahşap yaşmak sekiz dilimden oluşmaktadır. Ahşap dilimlerin her birinde yuvarlak çerçeve içerisinde oyma ve kazıma tekniğiyle çiçek bezemeleri işlenmiştir. Mutfak olarak kullanılan mekânın tüm ahşap malzemeli elemanların yüzeyinde yoğun lekelenme görülmektedir. Mutfağın batı duvarında özgün 1 adet kapaklı ve 1 adet kapaksız, raflı niş bulunmaktadır (Resim 4.91). Niş bölümü düşeyde üç bölmeye ayrılmış olup en üst kısım iki ayrı niş oymalıdır. Diğer iki raf kemer süslemesi birbirinden farklıdır. Çift kanatlı, kapaklı ahşap nişin üst kısmı mihrabiye formu iki nişlidir. Ahşap dolabın kanatları köşelerden bitkisel süsleme ile yuvarlatılmasıyla oluşmuştur. Odanın giriş kapısı tek kanatlı, pervazı basık kemerli ve ahşap alınlıdır (Resim 4.92). Ahşap kapının pervaz alınlığı ince ahşap çıtalarla bölünmüş ortaları kenarları yuvarlatılmış kare formu iki pano süslemelidir. Kemer başlangıç noktaları da ince ahşap işçiliklidir. Kapı kanadı yatayda ve düşeyde tablalara ayrılarak dikdörtgen tablaların yüzeyi düz bırakılmış, kare tablaların ortasında oyma tekniğiyle çiçek motifi işlenmiştir. Kapı pervazının kemer başlangıç noktaları da ince ahşap işçilikli olup kapı süslemesinde bütünlüğü devam ettirmektedir. Kapının malzeme yüzeyinde oldukça yoğun renk kaybı ve lekelenme gibi sorunlar görülmektedir. Kapı kanadının karşısında, yüklüğün yan yüzeyinde “traka” denilen yöreye özgü olan kilit sistemi yer almaktadır. Odanın tavanı düz tavan olup ahşap kaplama yüzeyi ince çıtalarla kare bölmelere ayrılmıştır. Tavanın göbeğinde ince çıtalardan baklava dilimi formlarıyla oluşturulmuş sekiz kollu yıldız süslemesi mevcuttur. 2014 yılında yapılan belgeleme çalışmasına göre tavanın ahşap çıtalarında ve kaplama yüzeyinde renk kaybı, aşınma gibi hasarlar görülmektedir. Odanın döşemesini ahşap kaplama tahtaları oluşturmaktadır.

Günümüzde 108 Oda mekânının duvarları ve barındırdığı mimari elemanlar yapının 2017 yılında geçirmiş olduğu yangın sebebiyle tamamıyla yıkılmış durumdadır.

Resim 4.88. 108 Oda mekânı yüklük ve gusûlhane önüne yerleştirilen raflar

Resim 4.89. 108 Oda mekânı doğu duvarı seramik tezgâh görünümü

Resim 4.90. 108 Oda mekânı davlumbazlı ocak görünümü

Resim 4.91. 108 Oda mekânı batı duvarındaki nişler

Resim 4.92. 108 Oda mekânı kapısı

109 Wc

2014 yılında yapılan belgeleme çalışmasında göre, yaşama kısımlarından bağımsız aralık mekânının bitiminde konumlandırılan tuvalet mekânının zemin kotu aralık mekânının zemininden yüksektedir (Resim 4.93). Duvarlar çimento esaslı sıvayla sıvanmıştır. Güney duvarında aydınlatma ve havalandırmayı sağlayan 0.50-0.50 m boyutlarında ahşap pencere yer almaktadır. Mekâna giriş tek kanatlı ahşap kapıyla sağlanmaktadır (Resim 4.94). Tek kanatlı ahşap kapının özgün olan pervazı yeni yapılan birime eklenmiştir. Tavan betonarme örtüdür. Sonradan yapılan tuvalet mekânının zemini ve duvarların 0.45 m'lik kısmı seramik kaplanmıştır. Günümüzde tuvalet mekânını taşıyan betonarme ayaklar, mekânı oluşturan tuğla duvarlar ve mekânın betonarme çatı örtüsü korunmuştur.

Resim 4.93. 109 Tuvalet mekânı

Resim 4.94. 109 Tuvalet mekânı kapısı

110 Banyo

2014- 2015 yılları arasında yapılan belgeleme çalışmasına göre doğu cephesinde yer alan banyo mekânı ayazlık mekânına bitişiktir. Betonarme kolonların üzerine tuğla duvar örülerek inşa edilen banyonun duvarları çimento esaslı sıva ile sıvanmıştır. Doğu duvarında yer alan, kare formlu, 50-0.50 m boyutlarında bir pencere ile aydınlatma ve havalandırma sağlanmaktadır. Zemin ve duvarların 1.45 m ye kadar olan kısmı seramik ile kaplanmıştır. Banyo mekânında 1 adet kullanılmayan alafranga tuvalet yer almaktadır (Resim 4.95). Banyonun da kapı pervazı ve kanadı özgün kapı olup sonradan bu mekân için kullanılmıştır. Yapının üzeri betonarme bir tablayla kapatılmıştır. Tuvalet ve banyoya geçişin sağlandığı holde ayrıca el yıkama için lavabo yer almaktadır (Resim 4.96). Günümüzde banyo mekânını taşıyan betonarme ayaklar, mekânı oluşturan tuğla duvarlar ve mekânın betonarme çatı örtüsü korunmuştur.

Resim 4.95. 110 Banyo mekânı

Resim 4.96. Holden banyo görünümü

111 Ayazlık

Aralık mekânının doğusunda sıvalı, tuğla malzemeden örülmüş bölücü bir duvarla ayrılan ayazlık mekânı balkon görevi görmektedir (Resim 4.97). Ayazlık mekânı betonarme kolonlar üzerine betonarme döşeme tablasının atılmasıyla oluşturulmuştur. Döşemenin üzerine özgün ayazlık mekânın korkulukları yerleştirilmiştir. Mekâna açılan tek kanatlı ahşap kapı özgündür. Günümüzde Ayazlık mekânını taşıyan betonarme kolonlar korunmuştur.

Resim 4.97. 110 Ayazlık mekânı

112 Aralık

Aralık mekânı merdiven, ayazlık, sofa banyo, tuvalet mekanları arasında ilişkiyi kurgulayan mekandır (Resim 4.98). Aralık mekânının doğu cephesinin ayazlık mekânına kadar olan kısmı ahşap malzemeli, özgün duvarla kapatılmıştır. Duvarın üzerinde damla motiflerinden oluşan ahşap işçilikli ışıklık bulunmaktadır (Resim 4.99). Tavanında tek yönlü ahşap kirişler görülmektedir. Ayazlığın doğusunda ayazlık mekânı, batısında sofa, güneyinde tuvalet ve banyo mekânları yer almaktadır (Resim 4.100). Ayazlığın sofaya bakan pencereleri ahşap lokma parmaklıklı pencerelerdir. Mekânın tavanı, ahşap kirişlerden oluşan açık tavadır. Zemin betonarme döşeme üzerine seramik kaplanmasıyla oluşmuştur. Günümüzde yangın sebebiyle Aralık mekânını taşıyan betonarme kolonlar korunmasına rağmen ahşap elemanlar tamamen yanarak yok olmuştur.

Resim 4.98. 112 Aralık mekânı

Resim 4.99. 112 Aralık mekânı penceresi

Resim 4.100. 112 Aralık mekânı güney duvarı

4.2.4. Taşıyıcı elemanlar

Taşıyıcı elemanları ele alırken yapının temellerinden başlamak gerekir. Sondaj imkânı bulunmadığı için Ali Petek Konutu'nun temelleri incelenememiştir. Yörede yer alan yapıların temellerinin 50 – 60 cm derine kadar indiği bilinmektedir. Kuru duvar tekniği ile harçsız örülen temellerin arası su basman seviyesine kadar çakıl veya toprak ile doldurulmaktadır [38].

Temellerin devamı olarak harçsız, kuru duvar tekniğiyle duvar örülmesine devam edilmiştir. Duvar yöreden temin edilen küçük, sivri kenarlı “helik” adı verilen taşlarla örülmektedir. Yapıda, kalınlığı 60-100 cm arasında değişen duvarların iki yanına her 50-60 cm aralıkta uzun, ahşap hatıllar yerleştirilmiştir. Hatıllar arasındaki bu mesafe yörede “destur” olarak adlandırılır. Ahşap hatıllar, duvarların köşe bitiş noktalarında, birbirine geçmeli olacak şekilde kurgulanmıştır. Hatıllar duvar üzerine, duvar dışına taşacak şekilde konulmuş da olabilir. Hatıllar ve duvarlar arasına dik şekilde, bağlantıyı sağlayan ince, ahşap elemanlar yerleştirilmiştir. Bu elemanlara “düğme” veya “piştuvan” adı verilir. Düğmeler duvar yüzeyinden 15-20 cm dışarı taşırılmıştır. Yapının zemin kat ve yaşam katındaki iç duvarları kireç esaslı doğal sıvayla sıvanmıştır. Yaşam katında düğmelerin büyük çoğunluğu kesilerek düz bir yüzey elde edilmeye çalışılmıştır.

Giriş katta yer alan mekânların zemin döşemesi tamamen çakıl taşlarıyla kaplanmıştır. Zemin kat tavanı daire kesitli ahşap kirişlerdir. Bu kirişler aynı zamanda üst kat döşemesini taşımaktadır. Ahşap kirişlerin çapı 10-20 cm arasında değişmektedir. Evöğün mekânında yer alan ahşap kirişlerin bir kısmı diğer kirişlerden daha yükseğe yerleştirilerek, üst katta yer alan sofa mekânında kot farkı yaratılmıştır. Yaşam katının döşemesi, genişliği 15-28 cm arasında değişen kaplama tahtalarıyla kaplanmıştır.

Ali Petek Konutu beşik çatılı olup çatı örtüsü alaturka kiremitlerdir. Alaturka kiremitle kaplanmış olan yaşam katındaki “kafesönü” olarak adlandırılan kapalı çıkma mekânının çatısı, doğu cephesinde ana çatıyla birleşmektedir. Çatıda yer alan üç adet bacanın üzeri de alaturka kiremitlerle örtülmüştür. Saçak altından görünen ahşap kirişler çatının konstrüksiyonuna dair bilgi vermektedir. Ayrıca açık tavanlı olan sofa, aralık ve kiler mekânlarında taşıyıcı ahşap kirişler gözle görülmektedir.

Zemin kat ve yaşam katını birbirine bağlayan merdivenin bitiminde yer alan aralık, ayazlık ve banyo ve hela mekânları betonarme malzemeden sonradan yapılmıştır. Duvarları tuğla malzemeye örülmüş, üzeri çimento esaslı sıvayla sıvanmıştır. Aralık mekânının tavanı özgün, ahşap, taşıyıcı kirişlerken, banyo ve hela mekânlarının tavanı betonarme tabladır.

4.2.5. Mimari elemanlar

Merdiven

Zemin kat ve yaşam katı arasındaki bağlantı sahanlık mekânında yer alan tek kollu ahşap bir merdivenle sağlanmaktadır (Resim 4.101). Merdivenin ahşap basamakları sonradan yenilenmiştir. Merdivenin kenarına sonradan ahşap korkuluk eklenmiştir. 2017 yılında gerçekleşen yangında merdiven tamamen yanmıştır.

Resim 4.101. Ahşap merdiven

Kapılar

Yörede yapılara “borta” adı verilen çift kanatlı ahşap kapıyla girilmektedir Ali Petek Konutu’nda yer alan borta çift kanatlı ve çift katmanlıdır. Ahşap tablalara ayrılan kapı

arkadan üç yatay kuşakla tutturulmuştur. Tablalar elde dövülmüş çiviler yardımıyla birbirine tutturulmuştur. Çiviler kapı üzerinde ayrıca bezeme görevini üstlenmiştir. Kapı kanatlarında Düşey dikdörtgen tablalar köşelerden yuvarlatılarak köşelere stilize edilmiş yaprak motifi, oyma tekniğiyle işlenmiştir. Kanatların üst bölümünde yer alan kare formlu bölmelere oyma tekniğiyle gülbezek motifi işlenmiştir. Zemin kat kapıları tek kanatlı, çift katmanlı, sade kapılardır. Kapılar düşeyde yan yana getirilen ahşapların yatayda ahşap kuşaklarla birbirine tutturulmasıyla oluşmuştur. Aralık mekânından sofa mekânına açılan kapı çift kanatlı, bezemeli bir kapıdır. Aralık bölümüne bakan kapı kanadının yüzeyi ahşap kuşaklarla üç bölüme ayrılmıştır. Alt ve üst bölümler kare formlu, orta bölüm düşey dikdörtgen tablalıdır. Alt ve üst tablada bitkisel motifli süslemeler yer almaktadır. Kapının orta tablasında ise geometrik formlu süslemeler bulunmaktadır. Ahşap kapı kanatlarının iç mekâna bakan yüzeyinde yatayda üç ahşap kuşak bulunmaktadır. Yaşam katında yer alan oda kapıları tek kanatlı çift katmanlı kapılardır (Resim 4.102). Bu kapıların sofaya bakan yüzleri panolu, odaların içine bakan yüzeyleri ahşap kuşaklıdır. Panoların üzerinde bitkisel, geometrik veya her ikisinin de bulunduğu motifler yer almaktadır. Oda ve kiler kapı kasalarının üst kısımları kemerli olacak şekilde tasarlanmıştır. 103, 107 ve 108 numaraları oda kapılarının kemerli pervazlarının üzerinde geometrik veya bitkisel motifli ahşap alınlıklar bulunmaktadır. Ayazlık mekânına açılan ahşap kapı özgündür ve tek kanatlıdır. Tuvalet ve banyo mekânına açılan ahşap kapılar ise sonradan eklenmiştir. Ali Petek Konutu'nda zemin kat ve yaşam katı kapılarında yöreye özgü “traka” veya “tıfraz” olarak adlandırılan kilit sistemi kullanılmaktadır (Resim 4.103-104). Kapılar duvara yerleştirilen bir ucu sabit, diğer ucu esnek ahşap parçasının itilmesiyle açılmaktadır. Kapı kapatıldığında ise bu ahşap parça kapıyı sabit tutmaktadır. 2017 yılında gerçekleşen yangında ahşap kapılar tamamen yanmıştır. Giriş kapısı olan bortanın ise kapı kasası mevcudiyetini korumaktadır.

Resim 4.102. 104 Oda mekânı kapısı

Resim 4.103. Zemin katta yer alan traka kilit sistemi örneği

Resim 4.104. Yaşam katında yer alan traka kilit sistemi örneği

Pencereler

Zemin kat mekânları işlevleri gereği sürekli kullanılmamakta, bu nedenle de bu mekânlarda pencereye ihtiyaç duyulmamaktadır. Z01 “evöğün” mekânının doğu duvarında 0.70-0.75 m büyüklüğünde ahşap parmaklıklı, küçük bir pencere bulunmaktadır. Z02 Depo mekânının duvarında, küçük bir pencere boşluğu bulunmaktadır. Sahanlık mekânında mekânın aydınlatılmasını sağlayan yatay konumda sabit, kafes pencere yer almaktadır.

Yaşam katında pencere yoğunluğu en fazla “kafesönü” mekânında görülmektedir. Kafesönü mekânının kuzey cephesinde yer alan 6 adet pencere içten kafesli, dıştan kepenklidir. Pencerenin orta kısmında mihrabiye formu ışıklık bulunmaktadır. Mekânın doğu cephesinde 4 adet içte ahşap lokma parmaklıklı, dıştan kepenkli 4 adet pencere bulunmaktadır. Pencerelerin kepenklerin büyük çoğunluğu kopmuştur.

Sofa mekânının giriş kapısının üzeri, “S” kıvrımlı ahşap işçilikli, tepe pencerelidir. Kapının her iki yanında ahşap lokma parmaklıklı sabit pencereler yer almaktadır. (Resim 4.105). Bu pencereler aralık mekânı ve sofa arasında hava sirkülasyonunu ve sofa mekânının aydınlanmasını sağlamaktadır. 103 ve 104 mekânında, ocağın yanında, simetrik iki adet pencere bulunmaktadır. Bu pencereler dıştan kafesli, içten kepenkli özgün pencerelerdir (Resim 4.106). Çift kanatlı ahşap pencere kapaklarının pervazı, yuvarlak kemerli, kanatların alt tarafı da sekiz kollu yıldız motifini veren ahşap korkulukludur. 105 mekânında yer alan ahşap lokma parmaklıklı, özgün pencere sonradan açılmıştır. 106 Kiler mekânında demir parmaklıklı, tek pencere yer almaktadır. 107 mekânında ocak yanında iki adet özgün olmayan pencere yer almaktadır. Bu pencereler dört bölmeli, cam malzemeli pencerelerdir. 108 mekânında ocak yanında yer alan pencereler demir parmaklıklı özgün olmayan pencerelerdir. 107 ve 108 numaralı mekânların pencereleri 103 ve 104 numaralı mekânların pencerelerinden farklı olarak içten kepenksizdir. Günümüzde yapının kuzey duvarında yer alan 103 ve 104 numaralı oda mekânlarına ait ahşap pencereler korunarak günümüze ulaşmayı başarmıştır. Bunların haricindeki tüm pencereler yangın neticesinde yok olmuştur.

Resim 4.105. Sofa giriş kapısı yanında yer alan pencere

Resim 4.106. Kuzey cephesi penceresi

Yüklük, Gusülhane, Musandıra

Yüklükler oda mekânlarında, giriş kapısının yanında bulunmaktadır. Ahşap malzemeden yapılan yüklükler çift kanatlı, kapaklıdır. Yüklüğün devamında, yüklüğe bitişik tek kanatlı kapakla içine girilen bir gusülhane yer almaktadır. Yüklük ve gusülhaneler bütün

halindedir ve kapak süslemeleri aynıdır. 103 mekânında yer alan yüklük ve gusülhanenin kapakları bitkisel ve geometrik süslemelidir. 104, 107, 108 mekânlarında yer alan yüklük ve gusülhanenin kapakları geometrik süslemelidir. Yüklük ve gusülhanenin üzerinde sebze ve meyvelerin kurutulduğu musandıra yer almaktadır. 107 mekânındaki musandıra S formu ahşap korkulukludur. 104 mekânında yer alan musandıranın önü açıktır. 103 ve 108 mekânlarında yer alan musandıraların üzeri örtüyle kaplı olduğundan korkulukların formu tespit edilememiştir. Kafesönü mekânında önü açık, olan üzeri kemerli 2 adet yüklük yer almaktadır (Resim 4.107). Yüklüklerden birinin yanında alt alta dizilmiş lambalık nişi yer almaktadır.

Resim 4.107. Sofa mekânında yer alan yüklükler

Nişler

Odalarda duvarlarda kapaklı veya kapaksız nişler bulunmaktadır. Kapaklı olan nişler dolap özelliği taşımaktadır, üzerinde lambalık nişleri yer almaktadır (Resim 4.108). Lambalık nişleri ayrıca yüklüklerin yanında, yüklüklere bitişik konumdadır. 103 numaralı mekânda ocakla pencere arasında alt alta hizalanmış lambalık nişleri de yer almaktadır. Günümüzde Konutta yer alan tüm ahşap nişler yapının 2017 yılında geçirmiş olduğu yangın sebebiyle yok olmuştur.

Resim 4.108. 103 Oda mekânında yer alan kapaklı niş örneği

Oda-sofa arası dolaplı pencere

Sofa ve 103 numaralı odanın ortak duvarında dolaplı pencere sistemi yer almaktadır (Resim 4.109). Bu sistemde duvarın iki yüzünde, aynı hizada, birbirinden farklı iki adet dolap bulunmaktadır. Dolaplar çift kanatlı, kapaklıdır. Odada yer alan dolap kapakları bitkisel süslemeli iken sofa mekânındaki dolap kapakları sade bölmelidir. Duvarın sofaya bakan yüzündeki dolabın üzerinde 1 adet lambalık nişi bulunmaktadır. 103 numaralı odaya bakan dolabın üzerinde 2 adet, küçük lambalık nişi yer almaktadır. Sofada yer alan dolabın iki yanında ahşap lokma parmaklıklı pencere yer almaktadır. Pencereleler üzerinde lambalık bölümü yer almaktadır. Pencerelelerin arka yüzü cam malzemeyle kapatılmıştır. Pencerelelerin arka hizasında, oda mekânında bitkisel süslemeli ahşap kapaklar bulunmaktadır. Kapakların önü sekiz kollu yıldızlı, ahşap bariyerlidir. Pencereleler sayesinde sofa ve oda arasında ilişki kurulurken ahşap kapaklar sayesinde mahremiyet sağlanmaktadır.

Resim 4.109. Sofa-Oda arasında yer alan dolaplı pencere örneği

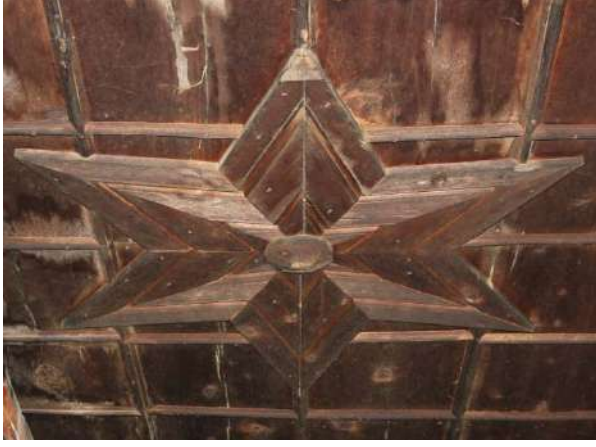
Başmak (Ocak)

Ali Petek konutunda dört adet oda mekânında 1 adet sofada olmak üzere toplam 5 adet davlumbazlı ocak bulunmaktadır. Ocakların üzerinde yer alan ahşap davlumbaz kısmına yörede “başmak” denilmektedir. Başmaklar bitkisel motiflerle süslenmiştir. Yalnız 104 numaralı odada yer alan başmak sadedir. Başmakların önünde küllerin odaya dağılmasını engelleyen, yerden 5-10 cm yüksekliğinde küllükler bulunmaktadır. 2017 öncesi belgeleme çalışmasında ahşap ocaklarda yoğun islenme olduğu gözlenmiştir. Günümüzde ahşap malzemeden yapılmış olan davlumbazlı ocakların tümü yapıda gerçekleşen yangın neticesinde yanarak yok olmuştur.

Tavan

Zemin kat tavanı ahşap kirişli açık tavanlardır. Yaşam katında ahşap kirişler aralık, sofa ve kiler mekânlarında görülmektedir. Kafesönü mekânının üzeri hizalı bir şekilde, ahşap kaplama tahtalarıyla kapatılmıştır. Oda mekânlarının ve sofanın eyvan kısmının tavanı çıtalı ahşap tavanlardır (Resim 4.110). Düz ahşap yüzey üzerine ahşap çıtalar, birbirini dik kesecek şekilde çakılmıştır. Yüzeylerde kare, dikdörtgen, baklava dilimi formlarında birbirini tekrar eden bölmeler oluşturulmuştur. Tavanın orta kısmında altı veya sekiz kollu ahşap göbek yer almaktadır. Göbekler oyma tekniğiyle bitkisel motiflerle süslenmiştir. 2017 yılında gerçekleşen yangın sebebiyle zemin kat ve 1. kat mekânlarına ait tavanlar

yanarak yok olmuştur.

Resim 4.110. Sofa mekânı eyvan bölümünün tavanı

Terek

Dolapların üst hizasından başlayıp odayı tamamen saran ahşap raflara “terek” adı verilmektedir (Resim 4.111). 103, 104, 107 ve 108 numaralı odalarda, ocak ve yüklükleri üst hizasında, odayı dolaşan terek bulunmaktadır. Günümüzde ahşap malzemeden yapılmış olan tereklerin tümü yapıda gerçekleşen yangın neticesinde yanarak yok olmuştur.

Resim 4.111. 103 Oda mekânında bulunan terek örneği

4.3. Yapısal Değişmeler ve Bozulmalar

2017 yılında gerçekleşen yangın sebebiyle yıkılmış olan Ali Petek Konutu’nun, 2017

yılından önce yapılan belgeleme çalışmasında, yapıda birtakım bozulmalar olduğu tespit edilmiştir. Bu bozulmalar, insanların neden olduğu bozulmalar ve doğa etkisi ile bozulmalar başlıkları altında incelenmiş ve paftalara işlenmiştir.

4.3.1. İnsanların neden olduğu bozulmalar

Ali Petek Konutu'nda günümüz koşullarına göre değişen ihtiyaçları karşılamak ve zaman içerisinde evin uğradığı fiziksel bozulmaları minimum düzeyde tutmak amacıyla birtakım müdahalelerde bulunulmuştur.

Zemin kat

Zemin katta betonarme ayakların arasına 1.10 m yüksekliğinde tuğla duvar örülmüş, üzeri tek yönde eğimli sac malzemeye kapatılarak samanlık olarak kullanılan yarı açık bir alan oluşturulmuştur. Sac malzemeli kaplama günümüzde korozyona uğrayarak paslanmış durumdadır. Z01 mekânını Z07 mekânına bağlayan taş basamaklar kaldırılıp beton malzemeye yeniden yapılmıştır. Z02 Depo mekânının ahşap kapısına delik açılmıştır. Z06 ve Z05 Ahır mekânlarında tavanın sehim yapmasını önlemek amacıyla ahşap payandalarla desteklenmiştir. Giriş katta yer alan tüm mekânların zeminine çakıl taşı serilmiştir.

1. kat

Yapıda en büyük değişiklik, doğu cephesinde görülmektedir. Aralık mekânının bitiminde yer alan ahşap bölme duvarlı hela mekânı kaldırılmış, betonarme ayaklar üzerine tuğla duvar inşa edilmesiyle oluşan tuvalet ve banyo mekânı konumlandırılmıştır (Resim 4.112). Mekânların tavanı yine betonarme tablayla örtülmüştür. Banyo ve tuvalet mekânlarına 0.40-0.50 m boyutlarında özgün olmayan, ahşap pencere yerleştirilmiştir. Yeri sabit olmak koşuluyla, aynı boyutlarda betonarme malzemeden yeniden inşa edilen ayazlık mekânı özgünlüğünü kaybetmiş durumdadır. Ayazlık ve aralık mekânlarını bağlayan ortak duvar kapı bitiminden itibaren yıkılmış, yerine tuğla duvar örülmüştür. Tuğla duvarın aralık mekânına bakan yüzeyi kireç esaslı sıvayla sıvanmıştır. Duvarın doğu cephesine bakan yüzeyinin bir kısmı çimento esaslı sıvayla kaplanmış, bir kısmı açık bırakılmıştır. 105 Oda mekânının tavanı, döşemesi, duvarları bütünüyle özgün olmayan ahşap çıtalarla kaplanmıştır. 103 ve 104 numaralı odaların davlumbazlı ocaklarına ait taş malzemeden

yapılan bacalar sonradan tuğla malzemeyele değiştirilmiştir. 105 Oda mekânının batı duvarına kullanıcı tarafından sonradan, özgün niteliklerde, ahşap lokma parmaklıklı bir pencere eklenmiştir. 105 Oda mekanının çatısına tuğla malzemeden yapılmış olan baca yerleştirilmiş ve alaturka kiremitle kaplanmıştır. 106 Kiler ve 108 Oda mekânın bozulmaya uğrayan özgün pencereleri demir parmaklı, ahşap pencerelerle değiştirilmiştir. 108 oda mekânının doğu duvarı boyanmıştır. Duvara seramik kaplı tezgâh yerleştirilmiş, tezgâhın arka kısmı 0.40 m yüksekliğinde seramik kaplanmıştır. Odanın yüklük ve gusülhane birimlerinin önüne ahşap tezgâh ve raf yerleştirilmiş özgün yüklüğün kullanımı engellenmiştir. 107 mekânının özgün pencereleri yerine dört bölmeli camlı ahşap pencereler yerleştirilmiştir. Zaman içerisinde kullanıma bağlı olarak aşınmaya uğrayan merdiven basamakları ahşap malzemeyele yenilenmiştir. Ahşap korkuluklar sonradan eklenmiş, korkuluklar ahşap çubuklarla duvara tutturulmuştur. Merdivenin doğu cephesine bakan ahşap bölmeli duvarı dıştan sac levhalarla kapatılmıştır (Resim 4.113). Merdiven çıkışının olduğu alanın üst kısmının da damla motifli ahşap ışıklıklarına, 103 Oda ve 101 Sofa mekânı ortak duvarında yer alan dolaplı pencereye cam takılmıştır. Tüm odalarda ve sofada yer alan davlumbazlı ocaklara soba boruları için baca deliği açılmıştır, bazı ocakların ahşap konik külahları kireç esaslı sıvayla boyanmıştır (Resim 4.114).

Resim 4.112. Yapıya sonradan eklenen tuvalet, banyo, ayazlık mekânları görünümü

Resim 4.113. Doğu cephesine sonradan eklenen sac levha

Resim 4.114. Baca deliği açılan ve sıvayla kaplanmış ocak örneği

4.3.2. Doğa etkisi ile bozulmalar

İklim koşulları yapı malzemesine doğrudan etki eden faktörlerdendir. Güneş ışığı, yağmur, kar, rüzgâr, sıcaklık farkları iklim koşullarını yaratan unsurlar, doğa etkisiyle bozulmalara yol açan sebepler arasında gösterilebilir. Havanın içinde yer alan hidrojen, oksijen bileşimler de zaman içerisinde bozulmalara neden olmaktadır.

Doğa etkisi ile oluşan sorunlar; sıva çatlakları ve sıva dökülmeleri, renk değişimi, kirlenme, nem ve küf oluşumu, ahşap malzemedeki çürüme, ahşap malzemedeki kopma, çatlak

oluşumları, islenme, metal elemanlarda korozyon, kiremitte deformasyon, yok olan elemanlar başlıkları altında incelenmiştir.

Sıva çatlakları ve sıva dökülmeleri

Özellikle zemin kat mekânları olmak üzere yapının iç ve dış duvarlarında sıva çatlakları ve sıva dökülmeleri gözlenmektedir.

Renk değişimi

Cephelerde tüm ahşap malzemeli elemanların yüzeyinde koruyucu malzeme eksikliği nedeniyle renk değişimleri gözlenmektedir. Kapaklı nişlerin üzerinde yer alan, korozyonun görüldüğü metal tutma halkaları, temas ettiği noktalarda ahşap malzemenin rengini değiştirmiştir. Batı cephesi duvarlarının dış yüzeyinde nemden kaynaklanan taş malzemede renk değişimi mevcuttur.

Kirlenme

Zemin katta yer alan Z04 Depo ve Z05 Ahır mekânlarının güney duvarlarında pas lekeleri gözlenmektedir. Z01 evöğün mekânının doğu duvarında ve 101 Sofa mekânının güney duvarında, yağmur suyundan kaynaklanan kirlenmeler mevcuttur (Resim 4.115-116).

Resim 4.115. Z01 Evöğün mekânında görülen kirlenme

Resim 4.116. 101 Sofa mekânında görülen kirlenme

Nem ve küf oluşumu

Zemin katta yer alan mekânların ahşap kapılarında küflenme mevcuttur (Resim 4.117). 104 numaralı odanın batı duvarında yoğun nemlenme gözlenmektedir (Resim 4.118). Yağmur suyunun etkisiyle 103, 104, 107 ve 108 numaralı odaların tavanda nemlenme ve buna bağlı olarak ahşap malzemede renk değişimi gözlenmektedir.

Resim 4.117. Kapıda görülen küflenme Resim 4.118. Duvarda görülen nemlenme

Ahşap malzemede çürüme

Düğme olarak adlandırılan yapım sistemi elemanlarının genelinde ve yapının güney cephesine sonradan eklenen ahşap kaplama tahtalarında, saçak altından görünen çatıyı taşıyan ahşap kirişlerde hava şartlarının etkisiyle çürümeler meydana gelmiştir.

Ahşap malzemede kopma

Kafesönü mekânının kuzey duvarında başta yer alan pencerenin ahşap çıtalarının bir kısmında, sofa mekânının giriş kapısının alt kısmında kopma meydana gelmiştir.

Çatlak oluşumları

Z04 Depo mekânına girişi sağlayan ahşap kapının kanadında çatlaklar meydana gelmiştir. 101 Sofa mekânın giriş kapısının yanında bulunan ahşap bölme duvarda, 103 oda

mekânındaki ocağın davlumbaz kısmında ahşap malzemede çatlaklar bulunmaktadır (Resim 4.119).

Resim 4.119. 103 Oda mekânında bulunan ocakta çatlak oluşumu

İslenme

Konutta yer alan tüm ocakların ahşap davlumbaz kısımlarında kullanıma bağlı olarak yoğun islenme mevcuttur. 101 Sofa mekânında yer alan ocağın yanında bulunan 108 Oda mekânının kapısında, 103 Oda ve 104 oda mekânlarındaki ocakların yanında yer alan ahşap elemanlarda da islenme gözlenmiştir (Resim 4.120).

Resim 4.120. 104 mekânında bulunan ocakta görülen islenme

Metal elemanlarda korozyon

Ahşap kapaklı nişlerin; Z01 Evöğün ve 101 Sofa mekânlarına girişi sağlayan ahşap kapıların metal malzemeli tutma halkalarında, 106 Kiler ve 108 Oda mekânının özgün olmayan demir parmaklıklı pencerelerinde korozyon gözlenmiştir (Resim 4.121).

Resim 4.121. Dolap halkasında görülen korozyon

Sehim

104 mekânındaki davlumbazlı ocakta, 103 numaralı mekânda yer alan kapaksız ahşap nişlerin bir tanesinde sehim mevcuttur (Resim 4.122).

Resim 4.122. 103 Oda mekânında bulunan ahşap nişte görülen sehim

Yığıntı alanlar/Yok olan elemanlar

Aralık mekânının sonunda yer alan altında taş duvarlarla örülmüş zemin katta ağıl, yaşam katında çamaşır odası olarak kullanılan mekânlar zaman içerisinde yıkılmış geriye taş yığıntısı kalmıştır.

5. RESTİTÜSYON

5.1. Tanım ve Yöntem

Restitüsyon, yapıda değişikliğe uğramış, kısmen yıkılmış veya yok olmuş öğelerinin ilk yapıldığı veya belirli tarihteki durumlarının, yapı üzerindeki izlerden, sözlü kaynaklardan, arşiv belgelerinden veya yakın çevredeki yakın dönem benzer örneklerle yapılan karşılaştırmalı çalışmalardan yararlanılarak mimari çizim tekniği ile anlatımıdır.

Restitüsyon bir kültür varlığının ilk yapıldığı zamandan başlayarak farklı dönemlerde geçirdiği değişimleri belirleyebilmek adına yapılır. Bu amaçla Ali Petek Konutu'nun insan müdahalesiyle veya zaman içerisinde kendiliğinden uğradığı değişimler tespit edilmiş, yok olan kısımlar sözlü kaynaklar, yakın dönem benzer yapılar ya da yapıda yer alan özgün, benzer mimari elemanlar incelenmek suretiyle yapılan karşılaştırmalı çalışmalar ve mevcut yapıda yer alan izler doğrultusunda belirlenmiştir. Elde edilen veriler ışığında restorasyon çalışmasına kaynaklık edecek restitüsyon çizimleri ortaya çıkmıştır.

5.2. Restitüsyon İçin Kaynak Kullanımı

Restitüsyon çizimlerin yapılabilmesi için kullanılan veri ve belge toplama işi çeşitli yöntemlerle yapılmaktadır. Bu verilerin güvenilirliği, onları elde etme yöntemi ile direkt bağlantılıdır. Konut olarak kullanılan Ali Petek Konutu'nda kullanıcısı tarafından ihtiyaçları doğrultusunda birtakım değişiklikler yapılmış, mevcut mimari elemanlarda zaman içerisinde değişme ve bozulmalar meydana gelmiştir. Bu değişikliklerin tespit edilebilmesi için analizler yapılmış, bölgede benzer örneklerle, sözlü kaynaklara yapıdaki benzer örneklerle bakılarak restitüsyonda kaynak kullanımı paftası oluşturulmuştur.

Bir yapının özgün halinin tespitinde, kaynakların güvenilirlik derecesi değerlendirildiğinde, yapının kendisinden elde edilen veriler en kesin bilgilerdir. Bunun dışında yapının kullanıcılarının ve yöre halkının verdiği bilgiler ikinci güvenilirlik derecesindedir. Bölgedeki aynı dönem benzer özellik gösteren yapılardan gelen bilgiler, üçüncü güvenilirlik derecesinde bilgilerdir.

Ali Petek konutunun restitüsyon çalışmalarına kaynaklık edecek bilgilere ulaşma yöntemleri güvenilirlik derecesine göre şöyle sıralanabilir:

A. Yapının kendisinden elde edilen bilgiler

Varlığı bilinenler

Yapılan rölöve çalışmaları sonucunda mevcutta yer aldığı kesin olarak belirlenenlerdir.

İzi olan, yeri, boyutu, malzemesi, formu yapıda yer alan diğer örneklerden bilinenler

Yapıda yeri ve izi belli olan, boyutu, malzemesi, konutta yer alan benzeri ile karşılaştırılması sonucu tespit edilenlerdir. Z02 Depo mekânındaki pencere, kafesönü mekânına ait pencerelerin kepenkleri, 1. katta yer alan 106 Oda, 107 Oda, 108 Oda mekânlarının güney cephesine açılan pencereleri, yapıdaki diğer örneklerden yararlanılarak restitüe edilmiştir.

İzi olmayan fakat yeri, boyutu, malzemesi, formu yapıda yer alan diğer örneklerden bilinenler

Yapıda çeşitli nedenlerle bir kısmı ya da tamamı yok olmuş, değiştirilmiş yapı elemanlarının yapıda yer alan diğer örneklerle karşılaştırılması sonucu belirlenenlerdir. Özgün halinde kiler olarak kullanılan 105 Oda mekânın değişime uğradığı nitelsiz malzeme kullanımından tespit edilmiştir. İzi olmayan döşeme, tavan, duvar elemanlarının, benzer karakteristik özellik gösteren 106 Kiler mekânı elemanlarına göre restitüsyon çizimleri yapılmıştır.

B. Sözlü kaynaklar

Yapının kullanıcılarından, sahibinden ya da yöre halkından öğrenilen bilgilerdir. Konut kullanıcısı Ali Petek'ten alınan bilgiye göre yaşam katında eyvandan girilen, özgününde kiler olarak kullanılan 105 numaralı oda mekânının penceresi sonradan açılmıştır. Restitüsyon projesinde sözlü bilgiye dayanarak kaldırılan pencerenin; restorasyon projesinde nitelikli bir eklenti olduğu değerlendirilerek korunması önerilmiştir. Ayrıca

güney cephesinde yer alan yıkılmış duvar olan mekânın zemin katta ağıl, yaşam katında çamaşırhane olarak kullanıldığı öğrenilmiş, karşılaştırmalı çalışma örneklerinden elde edilen bilgiler doğrultusunda restitüsyon çizimlerine işlenmiştir.

C. Yapı dışındaki kaynaklardan elde edilen veriler

İzi olan, boyutu, malzemesi ve biçimi yapıyla benzer örneklerle karşılaştırmalı çalışma sonucu bilinenler

Yeri ve izi belli olan boyutlarının belirlenebilmesi için karşılaştırmalı çalışmalardan elde edilen Doğu cephesinde yer alan ayazlık ve tuvalet gibi özgün olmayan niteliksiz eklentiler, karşılaştırmalı çalışma örneklerinden yararlanılarak yeri ve malzemesi bütünlendirilerek restitüsyona işlenmiştir.

İzi olmayan fakat yeri, boyutu, malzemesi, formu yapıyla benzer örneklerle karşılaştırmalı çalışma sonucu bilinenler

Yapıda izi bulunmayan, fakat yeri boyutu malzemesi ve formu yapı ile benzer örnekler ile karşılaştırmalı çalışma sonucu bilgi edinilen elemanları kapsamaktadır. Z05 Ahır mekânında izi olmayan yemlik karşılaştırmalı çalışmalar sonucunda restitüsyonda gösterilmiştir.

5.2.1. Karşılaştırmalı çalışma

Karşılaştırmalı çalışma kapsamında, çalışılan konutla benzer özellikleri taşıması açısından konutun yer aldığı Büyükalan köyünden başlayarak Bucakalan, Belenalan, köylerindeki konutlar ve Akseki ilçesindeki diğer konutlar plan tipi ve özellikleri, yapım özelliği, mimari elemanlar, cephe özellikleri, malzeme kullanımı açısından incelenmiştir.

Plan tipi

Büyükalan, Bucakalan, Belenalan köylerindeki konutların plan tipleri sofanın konumuna göre çeşitlilik göstermektedir. Konutlar plan tiplerine göre dış sofalı, dış sofalı eyvanlı, iç sofalı, orta sofalı olmak üzere dört başlıkta gruplandırılabilir. Ali Petek Konutu dış sofalı,

eyvanlı plan tipine sahiptir. Giriş ve sofa cephede, solda yer almaktadır. Özgün plan şemasına sahip Ali Petek Konutu Büyükalın köyünde yer alan Hatice Duran, Cemal Bayraktar konutlarıyla, Bucakalan köyünde yer alan Ömer Duruk konutuyla, Belenalan köyünde yer alan Hanife Kuşçu konutuyla benzer plan şemasına sahiptir (Şekil 5.1).

Şekil 5.1. Büyükalın, Bucakalan, Belenalan köylerinde bulunan seçilmiş olan konutların plan şemaları

Ali Petek Konutunda restitüsyona yönelik en belirgin değişikliklerden biri eyvan bölümünün sonunda yer alan 105 oda mekânında görülmektedir. Yatak odası işlevi gören mekânın özgün halinde kiler olarak kullanıldığı sözlü bilgiden elde edilmiştir [34]. Restitüsyon çalışmasında odanın tavanı, döşemesini, duvarlarını tamamen kaplayan ahşap çıtalar kaldırılmıştır. Kiler mekânının karakteristik özelliğinin tespitinde konutta 1. Katta yer alan 106 Kiler mekânı referans alınmıştır.

Betonarme malzeme kullanılarak yeniden yapılan 110 Ayazlık mekânının yeri ve boyutlarının değişmediği, üzerine özgün korkulukların yerleştirildiği yapının kullanıcısı olan Ali Petek'ten öğrenilmiştir (Resim 5.1) [34]. Özgün ayazlık mekânının taşıyıcı sistem ve malzemelerinin tespiti için Büyükalan Köyünde bulunan Erkan Yılmaz Konutunun ayazlık mekânı referans alınmıştır (Resim 5.2).

Ali Petek konutunun restitüsyon çalışmasında, günümüzde betonarme kolonlar üzerinde tuğla duvarlarla yeniden inşa edilen tuvalet bölümünün, yapının ilk yapıldığı zamanlardaki yeri sözlü bilgiden tespit edilmiştir [34]. Tuvalet bölümün duvarları, hela taşı, hela kapısı gibi mimari elemanlarının belirlenmesi için Büyükalan ve Bucakalan köylerindeki yapılar incelenmiştir. Restitüsyon çizimleri Ömer Duruk Konutundaki hela örneğine karar verilmiştir (Resim 5.3).

Resim 5.1. Ali Petek Konutu ayazlık görünümü

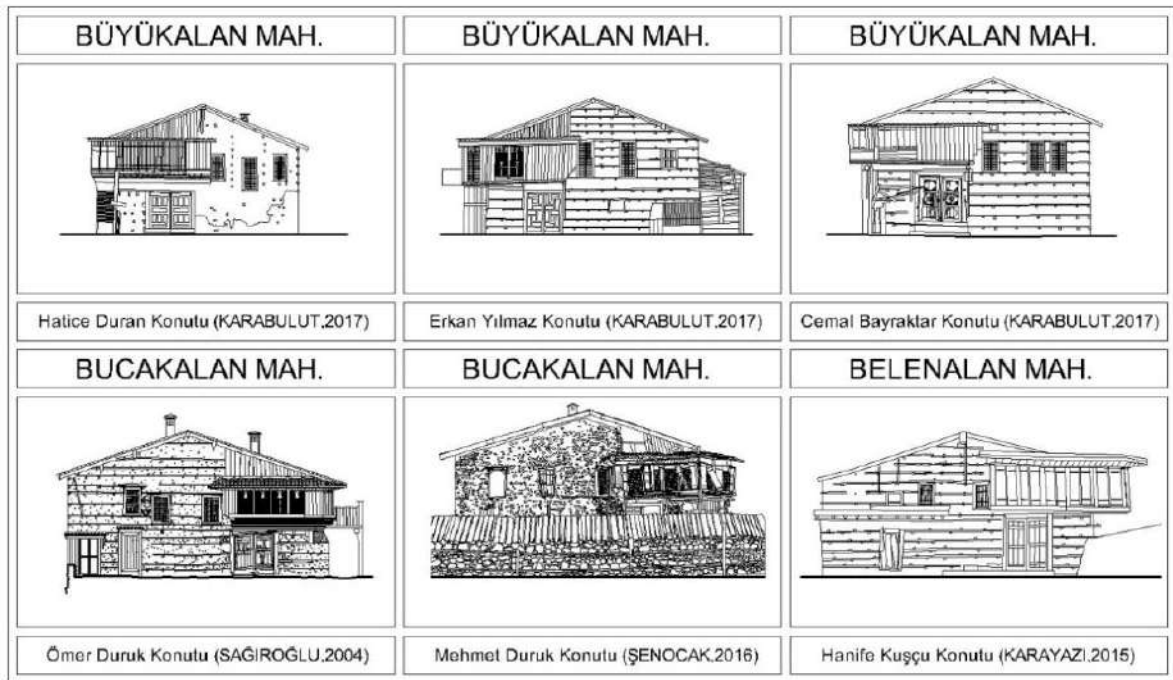
Resim 5.2. Erkan Yılmaz Konutu ayazlık görünümü

Resim 5.3. Ömer Duruk Konutu helası [9]

Cephe özellikleri

Bölge konutlarında cepheyi oluşturan unsurlar “düğmeli duvarlar” ve “kafesönü” olarak adlandırılan kapalı çıkmalardır. Yakın dönem kırsal mimari örneklerinde cephe düzenleri incelendiğinde, çıkmalar sofanın durumuna göre şekillenmiştir. Çıkması sağda, solda ve ortada olmak üzere gruplandırılır. Çıkması solda ve sağda olanların giriş kapısının üstünde bulunduğu görülmüştür [4]. Ali Petek Konutu yakın çevrede yer alan Büyükalın köyü Hatice Duran, Erkan Yılmaz, Cemal Bayraktar konutlarıyla; Bucakalan köyü konutlarından Ömer Duruk, Mehmet Duruk konutlarıyla; Belenalan köyü konutlarından Hanife Kuşçu konutuyla ile benzer cephe düzeni taşımaktadır (Şekil 5.2).

Şekil 5.2. Büyükalın, Bucakalan, Belenalan köylerinde bulunan seçilmiş olan konutların cephe düzeni şemaları

Mimari elemanlar

Z01 Evöğün mekânında, giriş kapısının yanında yer alan, Z07 Sahanlık mekânına ulaşımı sağlayan basamaklar günümüzde beton malzeme ile yapılmıştır (Resim 5.4). Bölgedeki konutlar incelendiğinde özgün halinde basamakların taş malzemeden yapıldığı belirlenmiştir. Bucakalan köyünde bulunan Mehmet Duruk Konutu'nda bulunan taş basamaklarının Ali Petek konutu için uygun olduğuna karar verilmiş ve restitüsyon çizimlerine benzer şekilde işlenmiştir (Resim 5.5).

Z02 depo mekânının kuzey duvarında yeri ve izi belli olan pencere boşluğunun tespitinde konutun evöğün mekânının doğu duvarında bulunan ahşap parmaklıklı pencerenin kullanılmasına karar verilmiştir.

Bölge konutlarında hayvanların barındığı ahır mekânlarında işlevsel gereklilik olarak bulunması gereken yemlikler, Ali Petek Konutunda yer alan Z05 ve Z06 ahır mekânlarında mevcut değildir. Bölge konutlarında yapılan incelemeler sonucunda Mehmet Duruk konutunun evöğün ve ağıl mekânında bulunan, moloz taş malzemeden örülü, dikdörtgen

planlı, yatay ve düşey ahşap çatkılarla sınırları belirlenmiş olan yemlikler restitüsyon çizimlerine eklenmiştir (Resim 5.6).

106 Kiler, 107 Oda, 108 Oda mekânlarının pencerelerinin sonradan değişmiş olduğu niteliksiz malzeme kullanımından tespit edilmiştir. Restitüsyon çizimlerinde pencereler için konutun üst katında yer alan ahşap lokma parmaklıklı pencere tipinin kullanılmasına karar verilmiştir.

Resim 5.4. Ali Petek Konutu'nda bulunan beton basamaklar

Resim 5.5. Mehmet Duruk Konutu'nun sahanlık mekânı girişinde bulunan taş basamaklar
[9]

Resim 5.6. Mehmet Duruk Konutu evöğün ve ağıl mekânları yemlik örnekleri [9]

5.3. Restitüsyonda Kaynak Kullanımı Üzerine Değerlendirme

Akseki Bölgesi'nde konutları korumaya yönelik kapsamlı bir çalışma yapılmamıştır. Yapıların birçoğu deprem ve yangın sebebiyle büyük hasarlar görmüş veya yıkılmıştır. Günümüzde şehirlerde yaşamaya başlayan insanların yapıları kullanmaması nedeniyle bakımsızlığa bırakılmış, kullanımda olan konutlara ihtiyaçlar doğrultusunda niteliksiz eklemeler yapılmıştır. Ali Petek Konutu bu konutlardan bir tanesidir. Günümüzde yangın sebebiyle büyük kısmı yıkılmış olan konut, zaman içerisinde çeşitli müdahaleler geçirerek değişikliğe uğramıştır. Yapılan bu müdahalelere rağmen Ali Petek Konutu, yangın öncesi mevcut halinde, büyük ölçüde özgünlüğünü korumaktadır.

Bahçe

Moloz taşlardan oluşan bahçe duvarının üzerine yer yer tel örgü çekilmiştir. Restitüsyon çizimlerinde tel örgüler kaldırılmış, yerine bahçe duvarının bir bölümünde örneği bulunan ahşap kaplama tahtaları açılı olacak şekilde yerleştirilmiştir. Yapının ilk yapıldığı yıllarda bahçede mevcut olmayan, tuvalet, çeşme, barbekü gibi eklentiler restitüsyon projesinde kaldırılmıştır.

Zemin kat

Z01 Evöğün mekânında, giriş kapısının yanında yer alan, evöğün mekânıyla arasında kot farkının bulunduğu Z07 Sahanlık mekânına ulaşımı sağlayan basamaklar günümüzde beton malzeme ile yapılmıştır. Restitüsyon aşamasında bu basamaklar, karşılaştırmalı çalışmalar sonucunda elde edilen bilgiler doğrultusunda taş basamak olarak gösterilmiştir.

Konutun güneyinde yer alan taş yığıntısının zemin katta ağıl, üst katta çamaşır odası olarak kullanılan mekânların yıkılan duvarı olduğu sözlü bilgiden tespit edilmiştir [34]. Mekânlar yine sözlü kaynaklar ışığında yapıda mevcut olan diğer örneklerden yeri ve malzemesi bütünlendirilerek restitüsyona işlenmiştir.

Zemin katta, ayazlık ve ıslak hacimlerin bulunduğu alanın altında yer alan sac ve beton malzeme kullanılarak yarı kapalı alana dönüştürülmüş olan bölümün sonradan eklendiği niteliksiz malzeme kullanımından tespit edilmiştir. Restitüsyon çalışmasında bu bölüm tamamen kaldırılmıştır.

Z02 Depo mekânının kuzey duvarında yeri, izi, boyutu belli olan pencere boşluğu, restitüsyon çizimlerine, yapıda Z01 Evöğün mekânında yer alan, doğu cephesine bakan pencere örneğine göre işlenmiştir.

Z05 ve Z06 Ahır mekânlarında yapının ilk yıllarında yemlikler bulunduğu sözlü kaynaklardan tespit edilmiştir [34]. Z06 Ahır mekânında yemliğin yeri ve izi mevcuttur. Yemliklerin boyutları ve malzemesi için Akseki Bucakalan Köyü'nde Mehmet Duruk Konutu'nun evöğün ve ağıl mekânlarında bulunan yemlikler referans alınmıştır. Z05 ve Z06 mekanlarında, güney duvarlarına sonradan eklenen, üst kat döşemesinin taşınmasına yardımcı olan ahşap destekler restitüsyon çizimlerinde kaldırılmıştır.

Zemin katta yer alan Z01 Evöğün, Z02 Depo, Z03 Samanlık, Z04 Depo, Z05 ve Z06 Ahır mekânlarının günümüzde çakıl taşı serili zeminleri özgün değildir. Yapının özgün halinde zeminin sıkıştırılmış toprak ve taş döşeme olduğu sözlü kaynaklardan bilinmektedir. Restitüsyon çizimlerinde zemin bu şekilde gösterilmiştir.

1.kat

105 numaralı günümüzde yatak odası olarak kullanılan mekânın özgün halinde kiler olarak kullanıldığı, duvarların, döşemenin, tavanın sonradan ahşap çıtalarla kaplandığı, mekânın batı duvarına sonradan, ahşap lokma parmaklıklı pencere açıldığı yapının kullanıcılarından öğrenilmiştir [34]. Restitüsyon çalışmasında yapıda yer alan 106 Kiler mekânından referans alınmış yeri, izi, boyutu belli olmayan zemindeki ahşap kaplama tahtaları, düğmeler, ahşap taşıyıcı kirişler çizimlerde gösterilmiştir. Oda duvarlarının birleşiminde, giriş kapısının üzerinde yer alan üçgen formu, özgün olmayan ahşap sergen restitüsyon çizimlerinde kaldırılmıştır. Kiler mekanına sonradan eklenen özgün niteliklere sahip ahşap lokma parmaklıklı pencere restitüsyon projesinde kaldırılmıştır.

Yaşam katında yer alan tuvaletin sonradan eklenmiş olduğu niteliksiz malzeme kullanımından ve sözlü bilgiden tespit edilmiştir [34]. Karşılaştırmalı çalışma örneklerinden yeri ve malzemesi bütünlenerek restitüsyona işlenmiştir.

Özgün olmayan 110 ayazlık mekânının yeri, boyutları sözlü bilgiden tespit edilmiştir. Ayazlık mekanının özgün halinin tespitinde karşılaştırmalı çalışmalardan yararlanılmış, yakın çevrede yer alan Erkan Yılmaz Konutu'ndaki ayazlık mekanı örnek alınarak restitüsyon çizimlerine işlenmiştir.

Girişin üzerinde yer alan 102 numaralı Kafesönü mekanında yer alan içten kafesli, dıştan kepenkli pencerelerin kopan ahşap malzemeli kısımları restitüsyon çizimlerinde tamamlanmıştır. Pencerelerin doğu cephesine açılan kepenklerinin çoğu yok olmuştur. Restitüsyon çalışmasında yeri ve izi belli bu kepenkler, izler doğrultusunda kuzey cephesindeki örneklerden yararlanılarak tamamlanmıştır.

103 ve 104 Oda mekanlarına ait davlumbazlı ocakların tuğla malzemeyle yeniden yapılan bacaları restitüsyon projesinde özgün haline uygun olacak şekilde taş malzeme olacak şekilde gösterilmiştir. İşlev gereği 107 ve 108 oda mekanlarına ait olması gereken bacalar restitüsyon çizimlerine eklenmiştir. Bacaların üzeri ahşap yongalarla kapatılmıştır. 105 Oda mekânına sonradan eklenen baca kaldırılmıştır.

108 numaralı mutfak olarak işlevlendirilmiş olan oda mekânının güney cephe duvarı çimento esaslı sıvayla kaplanmış, üzerine boya uygulanmıştır. Duvara seramik kaplı tezgâh monte edilmiş, tezgâhın arkası 0.40 m yüksekliğinde seramik kaplanmış. Restitüsyon aşamasında niteliksiz eklentiler kaldırılarak duvar aktoprak sıvayla sıvanacak şekilde restitüsyon projesine yansıtılmıştır. Yüklük önüne yerleştirilen ahşap raf ve tezgâh özgün nitelikli olmadığından kaldırılması uygun olacaktır.

106 ve 108 numaralı mekânlarda yer alan özgün olmayan demir parmaklıklı; 107 mekânında yer alan ahşap ve cam malzemeden yapılmış, bölmeli pencerelerin ilk hallerinde, konutta yer alan 103 ve 104 numaralı odalarda mevcut olan pencere örneği ile benzer olduğu düşünülüp restitüsyonda tamamlanmıştır.

Yapının aralık mekanına ulaşan merdiven bölümün duvarının dış yüzeyindeki niteliksiz ekler restitüsyon çalışmasında kaldırılmış. Özgün duvar açığa çıkacak şekilde çizimleri yapılmıştır.

Yapının güney cephesine sonradan eklendiği sözlü bilgidен tespit edilen ahşap kaplama tahtaları restitüsyon çalışması kapsamında kaldırılmıştır.

Bölgede çatı kaplama malzemesi olarak önceleri ahşap yongalar kullanılmakta iken, yonga kullanımının sınırlandırılmasıyla birlikte bu elemanların yerini kiremitler almıştır [37]. Yöre halkından öğrenilen bilgilere göre ahşap yongaların genişliği yaklaşık 0.15-0.35 m arasında iken uzunluğu 1.00-1.50 m arasında değişmektedir. Ahşap yongalar çatı eğimine paralel olacak şekilde yerleştirilmektedir. Ahşap yongaların rüzgârdan uçmasını önlemek amacıyla üzerine moloz taşlar yerleştirilmektedir. Restitüsyon çizimlerinde alaturka kiremit yerine özgün malzeme olarak ahşap yongalar kullanılmıştır. Yongaların üzerlerine sözlü bilgiler doğrultusunda taşlar yerleştirilmek suretiyle çizimlerde gösterilmiştir.

Restitüsyon çalışmasında yapı, pencerelere takılan cam, naylon, duvarlara örtülen örtü, sac levha sonradan eklenen kablo, elektrik tesisatı gibi niteliksiz eklerden arındırılmış. Yapının özgün hali çizimlere işlenmiştir.

6. RESTORASYON

Ali Petek Konutu 2015 yılında tescil edilmesinin akabinde 2017 yılında gerçekleşen bir yangın nedeniyle günümüze ulaşamamıştır. Akseki-İbradı havzasına özgü ahşap hatıllı kuru duvar tekniği ile yapılmış, nitelikli ahşap işçiliğine sahip konut gelecek nesillere aktarılması gereken kültürel bir değerdir.

Tez çalışılmasına başlanan 2014 yılından itibaren mevcut durumunun belgelenmesi amacıyla rölöve çalışması yapılmış, yapının malzemesi, yapıdaki bozulmalar, yapının değişmişlik durumu analiz edilmiş, sonucunda yapının özgün halinin tespit edilebilmesi için restitüsyon projesi çizilmiştir. Köyün silüetinin önemli bir parçası olan konutun, yıkılmış olmasından dolayı restorasyon yöntemlerinden rekonstrüksiyon seçilmiştir.

6.1. Rekonstrüksiyon (Yeniden Yapım)

6.1.1. Yapının mevcut durumunun değerlendirilmesi

Bulunduğu bölgenin en eski konutu olan Ali Petek Konutu 2017 yılında geçirdiği büyük bir yangın sonucunda büyük ölçüde hasar görmüştür (Resim 6.1). Yapının zemin ve üst kattaki iç duvarları yıkılmıştır. Ayakta kalan duvarların ahşap hatılları ve düğmeleri, üst kat döşemesini taşıyan bazı ahşap kirişler ve kuzey cephesinde yer alan ahşap kafesli pencereler, güney cephesinin duvarlarının dış yüzeyine sonradan eklenen ahşap kaplamalar haricindeki tüm ahşap elemanlar yangın sonucunda yok olmuştur. Yapının dış duvarları belirli yükseklikler dâhilinde mevcudiyetini korumaktadır (Resim 6.2). Yapının kuzey duvarında üst kata ait olan kafesli pencereler hasar görmesine rağmen yerinde bulunmaktadır (Resim 6.3). Ahşap pencerelerde yoğun islenme, mihrabiye formlu ışıklıklarda malzemede kopma görülmektedir. Doğu cephesinde yer alan ayazlık ve tuğla duvarlarla örülen tuvalet, banyo mekânlarını taşıyan betonarme eklenti yangından fazla etkilenmeyerek ayakta kalmıştır (Resim 6.4).

Resim 6.1. Ali Petek Konutu'nun mevcut durumu

Resim 6.2. Ali Petek Konutu'nun mevcut duvarları

Resim 6.3. Ali Petek Konutu kuzey duvarında korunmuş pencereler

Resim 6.4. Ali Petek Konutu'nda mevcut olan tuvalet-banyo bölümü

6.1.2. Rekonstrüksiyon tanımı ve kriterleri

Tarihi değer taşıyan yapılar savaş, doğal afet, gibi nedenlerle bir bölümü veya tamamı yıkılabilir, tamamen yok olabilir. Harabe durumunda ya da tümüyle yıkılmış bir kültür varlığının belgeleme çalışmalarına dayanarak yeniden yapımına “rekonstrüksiyon (yeniden

yapım))” adı verilmektedir. Rekonstrüksiyonun tarihsel gelişimi incelendiğinde uygulamalar, II. Dünya Savaşı’nı izleyen dönemde yaygınlaşma sürecine girmiştir. Savaş sonrasında, bombalamalar sonucunda yıkılan, harap olan yapıların bir kısmının yeniden yapılmasına karar verilmiştir. Belge ve resimlerden yararlanılarak gerçekleştirilen rekonstrüksiyon uygulamalarıyla, yerle bir olmuş kentlerin yeniden ayağa kaldırılması sağlanmıştır. Uygulamalarda, yıkım öncesine ait yeterli bilgi, belgeler olduğu halde, yeniden yapılan kısımların yalın bırakıldığı, yeni olduğunun vurgulandığı göze çarpmaktadır. Savaşın neden olduğu kayıpların yoğunluğunu azaltmak için, olabildiğinde, kimi mekânlarda, ayrıntılarda çağdaş sanata yer verilerek yeniden yapılan anıtlara ruh ve renk katılmasına çalışılmıştır [38].

“Rekonstrüksiyon” hassasiyetle ele alınması gereken bir kavramdır. Doğal afetler veya savaş, kullanım hatası gibi beşeri etkenler sonucunda yok olan yapıların yeniden inşa edilmesine gerek olup olmadığı yakın tarih boyunca geniş çaplı tartışmalara konu olmuştur. Bu tartışmaların temelindeki neden kültür varlıklarının tüm unsurlarının korunmasına katkıda bulunmak olmuştur. Bu noktada rekonstrüksiyon kavramı ile ilgili birbirinden farklılaşan görüşler ortaya çıkmıştır.

Ahunbay’ a göre “Tarihî kentlerde dokunun oluşumu ve silüet açısından vazgeçilmez olan, yapıların doğal yollarla veya insan eliyle yitirilmesi sonrasında ortaya çıkan boşluğun doldurulması için rekonstrüksiyona başvurmaktan başka çare yoktur.” [38]. “Özgünlük, patina ve yılların bıraktığı izler kaybolduğunda, yeniden yapım kaçınılmaz olarak geçmişin yeniden yorumlanmasını ve yeniden yaratılmasını içerecektir. Bir kültür varlığı bir sokak silüetinin, bir meydanın önemli bir parçasıysa veya onun eksikliği önemli bir bütünü zedeleyecekse yeniden yapım kabul edilebilir.” diyen Orbaşlı’nın görüşleri de Ahunbay ile paralellik göstermektedir [39]. Rekonstrüksiyon konusunda görüşü ve aynı zamanda uygulamaları olan bir başka uzman da, İtalyan mimar ve sanat tarihçisi Luca Beltrami’dır. Beltrami, koruma yöntemleriyle ilgili esnek olunması gerektiği görüşündedir. Ona göre, asıl etki bütünün tasarımında ve kütlelerin genel hareketinde kendini gösterecektir [40].

Bir yapının aynısını inşa etme, tarihi açıdan bir anlam taşımasa da, bir yapım tekniğini sürdürme, geleneği yaşatma bakımından korumaya yönelik olabilmektedir. Japonya’da İse Tapınağı ilk yapıldığı tarihten günümüze kadar her yirmi yılda bir ahşap mimari öğeleri aynı mimari ayrıntılarla, işlenerek yeniden yapılmaktadır. Bu yöntemle, Japonya’nın nemli

ikliminde uzun ömürlü olmayan selvi ile yapılan bu tapınağın, özgün biçim ve yapım tekniklerinin günümüze ulaşması sağlanmıştır. Bu süreç tekrarlanmasa, bu tapınak ve ayrıntıları hakkında günümüze belki hiç bilgi ulaşamayacaktı. O açıdan bakıldığında, bu tür bir yeniden yapım, eski teknolojiyi yaşatma için bir araç gibi görünmektedir [41].

Rekonstrüksiyon kavramı koruma kuramları ile ilgili tüzük ve bildirgelere de konu olmuştur.

ICOMOS Avustralya Milli Komitesi tarafından 1979’da kaleme alınan ve bunu izleyen 20 yıl içinde birkaç kez gözden geçirilen Burra Tüzüğü’nün “Rekonstrüksiyon” başlıklı 20. maddesinde de “Bir yer ancak bozulma ya da değişim nedeniyle bütünlüğünü kaybetmişse ve dokunun eski durumunu yeniden üretmek için yeterli veri varsa rekonstrüksiyon uygun olur” denilmektedir. Bir yerin kültürel anlamını kaybetmemesi için bu müdahalenin “ender olarak” kabul edilebileceği, ancak her durumda, yakından incelendiğinde yapının özgün değil, yeniden yapılmış olduğunun ayırt edilebilir olması gerektiği belirtilmiştir [40].

2000 yılında ilan edilen Kültür Mirasının Özgünlüğü ve Tarihî Rekonstrüksiyonu Hakkında Riga Tüzüğü’nde, ICOMOS ile UNESCO’nun önceki yıllardaki ilgili metinlerinde istisnai koşullar dışında kültür mirasının rekonstrüksiyonuna karşı durulduğu belirtilmektedir. Fakat, bir felaket nedeniyle kaybedilmiş bir yapı, bölge tarihi ve kültürleri için üstün sanatsal, simgesel ya da çevresel bir anlam taşıyorsa, eksiksiz rölöveleri ve tarihî belgeleri varsa, rekonstrüksiyonun bir müdahale biçimi olarak kabul edilebileceği savunulmaktadır [40].

Kanada Etik Yasası (2000), rekonstrüksiyonu, tarihi, edebi, şekli, arkeolojik ve bilimsel kanıtlara dayanarak bir kültürel varlığı kısmen veya tamamen yeniden yaratmak üzere yapılan her şey, olarak tanımlamaktadır. Yasaya göre rekonstrüksiyon, kültürel varlığın anlaşılabilirliğini artırmayı amaçlar, özgün malzemenin varlığına değil, önceki duruma ait güvenilir kanıtların bulunmasına bağlıdır.

Rekonstrüksiyon uygulamalarına son yıllarda ülkemizde de hız verilmiştir. Belge ve kaynaklara dayandırılmayan gelişigüzel uygulamaların önüne geçebilmek adına rekonstrüksiyon, TC Kültür Bakanlığı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulu tarafından 1999 yılında kabul edilen 660 no.lu İlke Kararı’nda “müdahale

biçimleri” başlığı altında ele alınmıştır. Buna göre ilke kararında; korunması gerekli taşınmaz kültür varlığı olarak tescil edilen veya tescil edilmesine ilişkin gerekli özellikleri taşımasına rağmen elde olmayan sebeplerle tescili yapılmamış, herhangi bir nedenle yitirilmiş olan yapının, gerek kültür varlığı niteliği, gerekse kültürel çevreye olan tarihsel katkıları açısından, eldeki mevcut belgelerden yararlanmak suretiyle kendi parsellerinde daha önce bulunduğu yapı oturum alanında, eski cephe özelliğinde, aynı kitle ve gabaride, özgün plan şeması, malzeme ve yapım tekniği kullanılarak, kapsamlı restitüsyon etüdüne dayalı rekonstrüksiyon uygulamasının, uygun olduğu belirtilmektedir [42].

Rekonstrüksiyon üzerine görüşlerin, bildirilerin ortak özelliği restitüsyon uygulamalarına sınırlamalar getirilmesi gerektiğidir. Bu sınırlamalar, rekonstrüksiyon uygulaması için mevcut belgelerin yeterliği ve güvenilirliği kriterlerini kapsamaktadır. Bu görüşler ışığında Ali Petek Konutu için de kriterler belirlenmiş ve konut bu kriterler çerçevesinde değerlendirilerek restitüsyon uygulamasına uygunluğu analiz edilmiştir.

Güncel konumunun rekonstrüksiyona uygun olması

Ali Petek Konutu’nun dış duvarları yer aldığı parselde mevcudiyetini korumaktadır. Konutun parselasyon düzeni, rekonstrüksiyon uygulamasını gerçekleştirilmeye elverişli durumdadır.

Literatürde yapıya ait rölöve ve restitüsyon projelerinin yer alması

Ali Petek Konutu ile ilgili konutun yangından önceki mevcut durumunu belirleyen rölöve çalışması ve malzeme, değişim, bozulma analiz çalışmalarını yapabilme imkânı bulunmuştur. Bu çalışmalardan elde edilen veriler, sözlü kaynaklar ve karşılaştırmalı çalışmalar sonucunda edinilen bilgilerle harmanlanarak yapının ilk yapıldığı yıllardaki hali tespit edilmiş ve restitüsyon projesi hazırlanmıştır.

Yapının durumunu belgeleyen fotoğrafların bulunması

Yapının rekonstrüksiyonuna olanak verecek, yapının detaylarını net olarak ifade edebilen fotoğraflarının bulunması kriterlerini kapsamaktadır. Bu bağlamda Ali Petek Konutu’na ait

önden, yandan çekilmiş cephe fotoğrafları, iç mekânları, mimari elemanların özelliklerini detaylı şekilde belgeleyen fotoğraflar bulunmaktadır.

Yapının mimarlık ve sanat tarihi açısından önemli olması

Ali Petek Konutu yöreye özgü olan “düğmeli evler” olarak adlandırılan nitelikli yapım tekniğiyle, karakteristik plan ve cephe düzeniyle, zengin, özenli işçiliğe sahip mimari elemanlarıyla geleneksel dokunun bütünlüğünü sağlayan önemli parçalardan biridir. Mimarlık ve sanat tarihi açısından değeri yüksektir.

Ali Petek Konutu ile ilgili tüm bu kriterler aynı potada değerlendirildiğinde restitüsyon uygulaması için gerekli olan asgari şartların sağlandığı kanaatine varılmıştır.

6.1.3. Rekonstrüksiyon yaklaşımı

Rekonstrüksiyonun gerçekleşebilmesi için yapının yeniden yapımını olanaklı hale getirecek teknik donanımın var olması gerekir. Tez çalışması kapsamında hazırlanan rölöve çizimleri ve restitüsyon projesi, Ali Petek konutu için rekonstrüksiyon uygulamasına kaynaklık edebilecek niteliktedir. Rekonstrüksiyon uygulamasında yapının özgün plan şemasına, cephe düzenine, mimari elemanların bütününe sadık kalınacaktır.

Yıkılan, yok olan yapıların tarihi dokularına, karakteristiğine uygun teknikler kullanılarak inşa edilmesi, söz konusu olan yapıların kültürel ve sanatsal değerleri açısından önemli bir husustur. Bununla birlikte, yapıların yeniden yapımı kapsamında, yapısal sistem ve malzeme seçilirken, yapısal emniyet, ihtiyaç analizi ve tarihi dokunun korunması ilkeleri beraber değerlendirilmelidir. Bu tür bir yaklaşımın, ancak farklı disiplinlere ait yaklaşımların entegre olabilmesiyle mümkün olabileceği ve bunu sağlamak için yapısal emniyet kriterinin yanı sıra farklı parametrelerin değerlendirmeye alınmasıyla sağlanabileceği öngörülmektedir [43]. Bu yaklaşımlardan yola çıkılarak Ali Petek Konutu, yapının tarihi dokusuna uygun, yöreye özgü yapım tekniği olan harçsız, kuru duvar örme tekniğiyle, ahşap hatıl ve düğmeler kullanılarak yeniden inşa edilmesi edilecektir.

Ahunbay’a göre yıkılan yapılara ait korunmuş parçaların, kapı, pencere, tavan bezemesi, silmeler vb. özenle ayrılarak saklanması, sağlanabilen tüm özgün parçaların yeni yapıda

kullanılması, rekonstrüksiyonun tarihi yapıyla ilişkilerini güçlendireceğinden yararlıdır [41]. Ali Petek Konutu'nda, konutun dış duvarları belirli bir yüksekliğe kadar yangından zarar görmeden ayakta kalmayı başarmıştır. Yapının kuzey duvarında yer alan pencereler yangın sebebiyle hasar görmesine rağmen mevcudiyetini korumaktadır. Rekonstrüksiyon uygulamasında, korunmuş olan bu bölüm ve elemanların gereken bakım yapıldıktan sonra uygulamaya dâhil edilmesi sağlanacaktır. Daha fazla korunmuş elemana ulaşabilmek adına yapının enkazında detaylı bir kazı çalışması yapılması gerekmektedir. Kazı sonucunda kurtarılan elemanlar mevcut durumu değerlendirilmek suretiyle gerekli işlemlerden geçirilerek rekonstrüksiyon uygulamasında kullanılacaktır.

Tesisat eklenmesi

Ali Petek Konutu'nun restitüsyon projesi sonucunda elde edilen veriler ışığında, yapının özgün haline uygun, geleneksel yapım tekniğine sadık şekilde inşasında, yapının günümüz koşullarındaki konfor standartlarına ulaşması için birtakım eklemeler yapılmıştır. Yapının tesisat elemanlarını kapsayan bu eklentiler, yangın, ısınma, elektrik ve aydınlanma, sıhhi tesisat projelerinin uzman kişiler tarafından hazırlanması neticesinde yapının inşasında uygulanacaktır.

Yangın tesisatı

Yapıda ahşap malzeme yaygın olarak kullanıldığından herhangi bir yangın durumuna karşı yangın söndürme sistemleri projelendirilecektir. Ahşap yüzeylere yanmayı geciktiren saydam ve mat olmak koşuluyla kimyasal uygulamalarda bulunacaktır.

Isıtma tesisatı

Yapının tamamının ısıtılabilmesi için taşınabilir özellikte olan mobil klimaların kullanılması düşünülmüştür.

Elektrik ve aydınlanma tesisatı

Yapıya zarar vermeyecek nitelikte elektrik tesisatı döşenecektir. Kısa devre ihtimaline karşı PVC kablolar kullanılacak, bu kablolar döşemenin altından geçirilecektir.

Yapının yaşam katı için mümkün olduğunca doğal aydınlatmadan yararlanılacaktır. Bunun yanı sıra duvarların uygun yerlerine duvar aplikleri monte edilerek mekânın aydınlatılması sağlanacaktır.

Sihhi tesisat

Yapının mutfak ve tuvalet mekânlarının su tesisatı için yapıya zarar vermeyen borular kullanılacaktır. Tuvalet mekânının döşemesinin suya dayanımını artırmak amacıyla, ahşap yüzeylerde film oluşturan yüzey koruyucu malzemeler kullanılacaktır. Uygulanacak malzemelerin ahşap elemanlara görsel olarak etkisi olmayacaktır. Bu malzemeler ahşabın yüzeyini su geçirmeyen bir tabaka ile örterek korunmasını sağlayacaktır.

6.1.4. Finansal model

1975 yılında Avrupa, “Mimari Miras Yılı” ilan edilmiş, akabinde yayınlanan Amsterdam Bildirgesi’nde mimari mirasın korunmasının önemine dikkat çekilmiştir. Bildirgede mimarlık veya tarih açısından önemli binaların ve yörelerin restorasyon, uygulama ve bakım giderlerinin karşılanmasına katkıda bulunmak için yerel yönetimlere, özel mülk sahiplerine de parasal destek ve devletten yardım sağlanması gerektiği vurgulanmıştır [44].

Finansal kaynakları, merkezi, yerel ve özel sektör kaynakları şeklinde sınıflandırmak mümkündür [12]. Merkezi kaynakların, devletin genel bütçesinden Kültür Bakanlığı ve Vakıflar Genel Müdürlüğü gibi kurum ve kuruluşlara aktarılan kaynaklar olduğunu söyleyebiliriz. Yerel kaynakları, katkı payları oluşturmaktadır. Amsterdam Bildirgesi’ne göre yerel yetkililer hükümetlerden kaynakların yaratılmasını istemelidirler. Bireylere ve çeşitli kuruluşlara yerel yönetimlerce verilen karşılıklı ve karşılıksız krediler onların katılımını ve parasal bağlantılarını canlandırmayı hedef almalıdır [44]. Ülkemizde son yıllarda valilik ve yerel yönetimler mimari mirasın korunmasına yönelik ayrı bir bütçe ayırmaktadır. Ali Petek Konutu’nun rekonstrüksiyon uygulamasında finansal kaynak sağlayabilmek için doğrudan, Büyükşehir köyünün bağlı olduğu Akseki İlçesi Belediyesi’ne veya Antalya Büyükşehir Belediyesi’ne bütçe başvurusu yapılabilir.

Özel sektörden gelen kaynaklar, ulusal veya uluslararası kurumların, özel sektör şirketlerinin, sivil toplum örgütlerinin, koruma projeleri için, sosyal sorumluluk projeleri

veya sponsorluk kapsamında ayırmış oldukları bütçeyi işaret etmektedir. Bunun için gönüllü kuruluşlar ve vakıflar, çeşitli çalışmalar yürütmektedir. Örnek olarak; Büyükkalan Köyü'nün yakınlarında yer alan Sarıhacılar köyü yapıları, Çevre ve Orman Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, ÇEKÜL Vakfı, Mimarlar Odası, Akdeniz Üniversitesi, İbradı Güç Birliği Vakfı ve Aksekililer Derneği işbirliğinde "Akseki-İbradı Havzası Gelişim Projesi" kapsamında restore edilmektedir. Ali Petek Konutu'nun finanse edilebilmesi için de benzer kurum ve kuruluşların desteği talep edilebilir.

Ali Petek Konutu'nun bulunduğu Büyükkalan köyünün de içinde yer aldığı Akseki ilçesi, T.C. Kültür Bakanlığı'nın hazırlamış olduğu Türkiye Turizm stratejisi 2023 eylem planında eko turizmin geliştirileceği bölgeler içerisinde gösterilmektedir [12]. Türkiye Turizm stratejisi 2023 ile ekonomik gelişimi destekleyen; fiziksel düzeyde uygulanabilir; toplum yönelimli ve sürdürülebilir turizm ilkesini içeren bir planlama anlayışı benimsenmektedir [45]. Bu planlama anlayışı sayesinde kırsal alanlarda tarım haricinde istihdam alanları oluşturularak kırsal alanlarda son yıllarda artan nüfus göçünün önlenmesi, aynı zamanda milli, tarihi değerlerin tanıtımının yapılması hedeflenmektedir. Büyükkalan köyünün yer aldığı Akseki-İbradı bölgesi yayla turizmi, mağaracılık turizmi, doğa yürüyüşü turizmi, botanik turizmi, kültür turizmi, bisiklet turizmi, sağlık turizmi, kırsal turizm gibi çeşitli alternatif turizm potansiyellerini bünyesinde barındırmaktadır. Yakın çevrede bulunan turizm potansiyelleri, doğru tanıtım, yönlendirme ve kırsal turizme teşvik edici faaliyetlerle Büyükkalan köyünün de "uğrak noktası" haline gelmesini sağlayabilir. Bu bağlamda Büyükkalan köyünde yer alan yapı stoğu değerlendirilmelidir. Özgün yapılar restorasyon müdahaleleriyle iyileştirilmelidir. Konaklama birimleri, yeme içme alanları, yöresel kent müzesi, köy meydanı dönüşümleri yapılan birimlerde köye gelen turistlerin köy içerisinde köy ekonomisine katkıda bulunacak harcama yapmasını teşvik edici faaliyetler geliştirilmelidir. Bu faaliyetlerde elde edilen gelirlerin bir kısmı ortak bir havuzda toplanarak Ali Petek Konutu ya da benzer durumda olan başka bir konutun restorasyon ve yeniden işlevlendirme uygulamalarında kullanılabilir.

6.2. Ali Petek Konutu Yeni İşlevi

Köy yerleşimleri uzun yıllar geleneksel yaşam kültürlerini koruyarak, günümüze canlı örnekleriyle taşıma becerisi göstermişlerdir. Bu kültür, son yıllarda ekonomik kaynakların yetersiz kalması sonucu oluşan göç dalgasına yenik düşmektedir. Büyükkalan Köyü'nde de

göç unsuruna bağlı olarak geleneksel yaşam kültürünün önemli öğelerinin kaybolmaya yüz tuttuğunu söylemek mümkündür. Kültür öğelerinin köy yerleşimleri içerisinde korunması ve gelecek nesillere aktarılması önemlidir. ÇEKÜL Vakfı bölgede geleneksel yaşam kültürünü korumak ve yaşatmak için yerel yönetimler, uzmanlar, yerel eğitim kuruluşları ve sivil toplum kuruluşlarıyla işbirliği yaparak geleneksel yaşam kültürüne karşı ilgi, merak ve koruma bilinci oluşturmayı hedeflemektedir. Bu amaçla gençlere ve çocuklara yaşam kültürünü tanıtan seminerleri eğitimler düzenlemektedir. Ayrıca yerel kültürü tanıtan ve sevdirmeyi amaçlayan etkinlikler düzenleyerek kültür turizmine kazandırmayı hedeflemektedir [1].

Geleneksel yaşam kültürünü korumayı ve gelecek nesillere aktarımının sağlanması için tanıtımının yapılması bu noktada önem kazanmaktadır. Ali Petek Konutu'nun da yeni işlevi ile kültürel yaşam değerlerinin, "kültür evi" oluşturulmak yoluyla bu tanıtıma katkıda bulunması hedeflenmiştir (Şekil 6.1). Önerilen yeni düzende yapı, köyün tarihsel ve geleneksel örf ve ananelerini, yaşanmışlıkları ve yaşam tarzlarını yansıtan temel yapı taşlarını içerisinde barındıracaktır.

KAT	MEKAN NO	ÖZGÜN İŞLEV	MEVCUT İŞLEV	MEVCUT İŞLEV
	BAHÇE	BAHÇE	BAHÇE	OTURMA ALANLARI
ZEMİN KAT	Z01	EVÖĞÜN	EVÖĞÜN	SERGİLEME-SATIŞ
	Z02	DEPO	DEPO	MUTFAK-ÇAY OCAĞI
	Z03	SAMANLIK	SAMANLIK	ATÖLYE
	Z04	DEPO	DEPO	ATÖLYE
	Z05	AHIR	AHIR	ATÖLYE
	Z06	AHIR	AHIR	İDARE ODASI
	Z07	SAHANLIK	SAHANLIK	SAHANLIK
	Z08	AĞIL	-	DEPO
1. KAT	101	SOFA	SOFA	SOFA
	102	KAFESÖNÜ	KAFESÖNÜ	KAFESÖNÜ
	103	ODA	ODA	ODA
	104	ODA	ODA	ODA
	105	KİLER	ODA	SERGİ ODASI
	106	KİLER	KİLER	DİNLENME ODASI
	107	ODA	ODA	SERGİ ODASI
	108	ODA	ODA	SERGİ ODASI
	109	TUVALET	TUVALET	TUVALET
	110	BANYO	BANYO	DEPO
	111	AYAZLIK	AYAZLIK	BALKON
	112	ARALIK	ARALIK	KORİDOR

Şekil 6.1. Mekân işlev tablosu

6.3. Ali Petek Konutu Mekân Kullanımı

Bahçe

Bahçe mekânının dönemlik kullanıma uygun yemek açık restoran olarak kullanılması önerilmiştir. Bahçede yer alan odunluk mekânı yöresel yemekler ve kahvaltının sunulduğu

mutfak alanı olarak düzenlenmiştir. Gölgelek olarak kullanılması amacıyla bahçede yer alan iskenet sayısı artırılmış altına masa ve sandalyeler yerleştirilmiştir.

Z01 mekânı

Özgün durumda evöğün olarak adlandırılan giriş mekânı, yeni işlevinde, karşılama bölümünün yer aldığı, yöresel yiyeceklerin, unutulmaya yüz tutan yöresel kıyafetlerin ve el sanatları ürünlerinin sergilenmesine ve satışına imkân sağlayan mekân olarak düzenlenmiştir. Bu mekân ayrıca yöresel mutfak eşyalarının, tarımda kullanılan araç ve gereçlerin sergilendiği bölüm olarak düzenlenmiştir.

Z02 mekânı

Depo olarak kullanılan Z02 mekânı, günümüzde mutfak ve çay ocağı olarak işlev kazanmıştır. Tesisat, tezgâh, ocak, gibi sabit elemanlar ile buzdolabı vb. tefrişler kullanıma uygun şekilde yerleştirilmiştir.

Z03 mekânı

Özgün durumda samanlık olarak kullanılan mekân yeni işlevinde dokuma ve el sanatları atölyesi olarak kullanılmaktadır. Yöreye has ocak üzeri örtüleri, yatak örtüleri gündelik yaşamda kullanılan ürünlerin ve çeyizlik ürünlerin işlendiği, kilimlerin dokunduğu bölüm olarak hizmet vermektedir.

Z04 mekânı

Depo mekânının ahşap işçiliği atölyesi olarak kullanılması önerilmiştir. Ahşap işçiliği atölyesiyle, yörede mimari eleman olarak geniş kullanım alanı bulan ahşap malzemenin işçiliğinin öğretilerek geleneksel yapım tekniğinin sürdürülmesi, bakım ve onarımına yöre halkı tarafından katkı sağlanabilmesi amaçlanmaktadır.

Z05 mekânı

Özgün durumunda ahır olarak kullanılan mekân rekonstrüksiyon sonrası önerilen yeni işlevinde yöreye özgü, geleneksel kıyafetlerin dikildiği atölye olarak değerlendirilmiştir. Dokuma ve dikim işlerinde kullanılacak araç ve gereçler temin edilerek atölyelere yerleştirilmiştir.

Rekonstrüksiyon projesinde atölyelerin işlev olarak önerim amacı çeşitli turistik amaçlarla köye gelen insanlara yöreye ait geleneksel ürünlerle ilgili bilgi vermek, aynı zamanda yerel halkın üretime katkıda bulunmasını sağlamaktır. Özellikle kadınları üretimde daha aktif hale getirmek amaçlanmaktadır.

Z06 Mekânı

Yapının ilk yapıldığı yıllarda ahır olarak kullanılan mekân günümüzde müdür ve idari personelin, yer aldığı mekân olarak tasarlanmıştır. Odaya gerekli mobilya ve tesisat elemanları yerleştirilmiştir.

Z07 Mekânı

Z07 mekânı, özgün halindeki işlevini sürdürerek zemin kat ve birinci katı bağlayan merdiven bölünün bulunduğu sahanlık olarak kalmıştır.

Z08 Mekânı

Yapının güney cephesindeki taş yığıntısı restitüsyon projesinde yapının özgün durumuna uygun olarak ağıl mekanı olarak gösterilmiştir, rekonstrüksiyon projesinde ise mekanın depo olarak kullanılması önerilmiştir.

101 Mekânı

Sofa özgün kullanımında odalar arasındaki ilişkiyi kuran, insan sirkülasyonuna olanak tanıyan mekân işlevini sürdürmüştür. Geleneksel materyallerle donatılarak mekânın görsel olarak zenginleştirilmesi sağlanmıştır. Örnek olarak sofa mekânında yer alan ocağın önüne

bal mumundan kadın heykeller ve mutfak gereçleri yerleştirilerek yemek pişirme mizansenini yaratılmıştır. Bunların yanı sıra sofa mekânı etkinlik alanı olarak kullanılabileceği önerilmiştir.

102 Mekânı

Kapalı çıkma alanı olan kafesönü mekânının, yöre halkının birlikte oturma, dinlenme eylemini gerçekleştirdiği ortak alan olarak işlevini sürdürmesi önerilmiştir. Mekânın ucunda yer alan seki ile yükseltile kısıma geleneksel, içine ot doldurularak yapılan minder ve yastıklar yerleştirilmiştir. Alanın bir bölümüne balmumu heykeller yerleştirilerek misafir ağırlama geleneği canlandırılmıştır.

103 ve 107 mekânı

103 ve 107 Oda mekânları yapının özgün halinde çekirdek bir ailenin yaşamını idame ettirdiği mekânlardır. Odalar yeni işlevinde geçmiş, özgün dekoru içinde bize sunan odalar haline getirilmiştir. Odalara bu işleve yönelik yataklar yerleştirilmiştir. Yöresel nakışlarla süslenen yatak örtüsü, davlumbazlı ocak örtüsü, aksesuarlar teşhir edilmek üzere yerlerine yerleştirilmiştir. Hiperrealist silikon ve balmumundan yapılan heykeller yerleştirilerek geçmişe yönelik bir anının canlandırılması sağlanmıştır.

104 ve 108 mekânı

Oda mekânlarının yeni kullanımda sergi odası olarak kullanılması önerilmiştir. Bu odalarda beşikler, geleneksel kıyafetler, takılar, bunların haricinde gündelik yaşamda kullanılan materyallerin sergilenmesi hedeflenmiştir.

105 mekânı

Özgün halinde kiler, sonraki yıllarda dönüştürülerek yatak odası olarak kullanılan, 105 Oda mekânı, sergi ve fotoğraf odası olarak kullanılmaktadır. Mekânın duvarlarını hatıralarını yaşatan eski fotoğraflar süslemektedir.

106 Mekânı

Yapının özgün kullanımında kiler olarak kullanılan mekanın rekonstrüksiyon sonrası yeni işlevinde dinlenme odası düzenlenmesine karar verilmiştir. İşlevi karşılamaya yönelik tefriş ve elemanlar odaya yerleştirilmiştir.

109 mekânı

Sonradan yapılan tuvalet mekanının restitüsyon projesinde özgün hali tespit edilerek rekonstrüksiyon aşamasında uygulanmıştır. Mekân tuvalet olarak işlevini sürdürmektedir. Ahşap malzemeden yeniden yapılan tuvaletin sudan etkilenme düzeyini minimuma indirmek amacıyla döşemesi seramik kaplanmıştır. Tesisat elemanları yapıya zarar vermeyecek şekilde döşenmiştir.

110 mekânı

Yapıya sonradan eklenen banyo mekânının resititüsyon projesi doğrultusunda yeniden yapımında özgün plan şemasına sadık kalınmıştır. Restitüsyona göre daha büyük mekân elde edilmiş, bu mekânın depo olarak kullanılması önerilmiştir.

111 mekânı

Ayazlık mekânı, restitüsyon önerisine uygun, ahşap dikmeler kullanılarak yeniden yapılan mekan işlevini sürdürürken balkon olarak adlandırılmıştır.

112 mekânı

Merdiven ile diğer birimlerin bağlantısını sağlayan aralık mekânı koridor adını alarak işlevini sürdürmüştür.

6.4. Rekonstrüksiyon Projesi Uygulama Aşamaları

Rekonstrüksiyon uygulamalarında temel hedef yapının özgün halinin inşası olmalıdır. Yapıyı yeniden inşa ederken mevcut olan, özgün elemanların tümünden mümkün olduğu

ölçüde yararlanılmalıdır. Bunun için Ali Petek Konutu'nun enkazı, kazı çalışmalarıyla desteklenerek titizlikle incelenmeli, kurtarılabilen özgün elemanlar onarım için gerekli işlemlerden geçirilmeli ve yapının inşasında kullanılmalıdır. Günümüzde bu enkazın incelenmesi mümkün olmadığından hangi elemanların kullanılabileceği söylenememektedir. Ancak inşa aşamasında bu ayrımın titizlikle yapılması gerekli ve önemlidir.

Ali Petek konutunun rekonstrüksiyon aşamaları

1.Aşama: Uygulama aşamalarında yapılacak olan ilk işlem yapının yangın sonucunda yıkılmamış olan niteliksiz eklerden arındırılması olacaktır. Betonarme kolonların taşıdığı ayazlık, tuvalet ve banyo bölümleri yapının kalanına zarar yapıya zarar vermeyecek hassaslıktaki çalışma sonucunda kaldırılacaktır.

2.Aşama: Özgün elemanların göçük altında sağlam kalma ihtimali göz önünde bulundurularak titizlikle kazı çalışmaları yapılacaktır. Yangından etkilenen özgün elemanlar, onarım için yapı dışına alınacaktır. Bu elemanların temizlenmesi ve yeniden kullanıma hazır hale gelmesi konunun uzmanları tarafından sağlanacaktır.

3.Aşama: Yapının etrafında drenaj sistemi oluşturularak zemin sularının yapıya ulaşması engellenecektir.

4.Aşama: Yapının yangın sonucunda ayakta kalan duvarları sağlamlaştırılacaktır. Yangın sebepli strüktürel ve fiziksel durumunu koruyan ahşap elemanlar muhafaza edilecek, zarar görenler yenilenecektir. İşlenmenin görüldüğü taş ve ahşap malzemelerin, noniyonik malzemeler kullanılarak temizlenmesi sağlanacaktır.

5.Aşama: Etrafa dağılan taşlar ve taşıyıcı ahşap hatıllar, kirişler derlenecek, özenli işçilikle eski görünüşüne benzer halde ayağa kaldırılacaktır. Duvarlar yöreye özgü kuru duvar tekniğiyle ahşap hatıllar, düğmeler kullanılarak örülecektir. Duvarlar yörede sakar sıva olarak adlandırılan doğal sıvayla sıvanacaktır.

6.Aşama: Zemin kat duvarlarının yapımı tamamlandıktan sonra daire kesitli ahşap kirişler kullanılarak zemin kat tavanı inşa edilecek, üzerine döşeme kaplaması olarak ahşap kaplama tahtaları yerleştirilecektir.

7.Aşama: 1. kat duvarları örülecektir. 1. Katta daha yaygın olarak kullanılan, ahşap bölme duvarlar restitüsyon projesinde tespit edilen mekanlarda, özgün yapım tekniğiyle yeniden yapılacaktır. Ahşap malzemelerin temininde yöreden kolaylıkla temin edilebilen dayanıklılığı yüksek katran sedir gibi ağaçlar kullanılacaktır. Akseki bölgesindeki ormanlık alanların sit alanı ilan edilmesi sebebiyle ağaç kesimi yasaklanmıştır. Ağaç kesim işlemleri, Akseki Orman İşletme Müdürlüğü'nün her yıl belirlenen yıllık ağaç kesim politikalarına uygun olarak açık ihale usulüyle özel firmalar tarafından gerçekleştirilmektedir. Bu ağaçların temini, özel firmalar tespit edilerek sağlanacaktır [46].

8.Aşama: 2. Kat duvarlarının üzerine daire kesitli ahşap kirişler yerleştirilecek, üzerine su ve ısı yalıtımı yapılarak ahşap oturtma çatı yerleştirilecektir. Çatı beşik çatı olarak yapılacak, üzerine alaturka kiremit örtülecektir. Saçak uçlarına yağmur suyunun toplanıp tahliye edilebilmesi için yağmur oluğu ve yağmur iniş boruları eklenecektir.

9.Aşama: Uzmanlar tarafından hazırlanan yangın, ısınma, elektrik ve aydınlanma, sıhhi tesisat projelerinin, rekonstrüksiyon projesi neticesinde alınan kararlarla paralellik göstermesi hususuna dikkat edilerek yapıya tesisat döşenmesi sağlanacaktır.

10.Aşama: Yangın sonrasında kullanılabilecek durumda olan özgün elemanlar, gerekli bakım onarım titizlikle yapıldıktan sonra yerlerine yerleştirilecektir. Yüklük, gusülhane, kapılar, pencereler, tavan, dolap, lambalık nişi, terek gibi ahşap elemanlar, yapının özgün halinde belirlendiği şekliyle yeniden yapılacak ve yerine yerleştirilecektir. Kullanılan ahşap malzemeli elemanlarda böcek ve mantarlara yönelik korumanın sağlanabilmesi için daldırma tekniğiyle (koruyucu sıvı dolu tanklara daldırıp çıkarılarak) ön koruma yapılacaktır.

11.Aşama: Mekânların yeni işlevlerine yönelik tefriş elemanları, modeller, ve taşınabilir elemanlar yerleştirilecektir. Mekânların dekorasyonu yapılacaktır.

Yapının rekonstrüksiyonun dışında mevcut olan bahçenin bakımı, onarımı ve düzenlemesi yapılacaktır. Moloz taşlardan yapılan bahçe duvarının üzerine yörede duvarların üzerinde yaygın şekilde bulunan ahşap kaplama tahtaları yerleştirilecektir. Bahçede yer alan ahşap odunluk mekânı yöreye özgü yemeklerin hazırlanacağı mutfak olarak düzenlenecektir. Bahçedeki mevcut iskenetlerin bakımı yapılacak, iskenetlerin sayısı artırılacaktır. Bahçeye masa, sandalye vb. tefrişler yerleştirilecektir.

7. SONUÇ VE ÖNERİLER

Akseki - İbradı havzası, ahşap hatıllı kuru duvar tekniğinde inşa edilmiş yığma taş konutları ile kendine özgü bir yapım tekniği ve anlayış içeren kırsal konut dokusunu barındırmaktadır. “Düğmeli evler” olarak adlandırılan yapıların oluşturduğu geleneksel doku, korunmaya değer niteliktedir. Akseki ilçesine bağlı bir köy olan Büyükalan köyü de düğmeli evleri ile korunmaya değer kırsal yerleşim yerlerinden biri olmasına rağmen tarım ve hayvancılığın olanaksızlığı, çevresinde sanayi kuruluşları ve ticari işletmelerin bulunmamasından dolayı iş imkânlarının kısıtlılığı, köyde su sıkıntısının olması, sağlık hizmetlerinin bulunmaması gibi sebeplerle köy nüfusu, günden güne azalmıştır. Göç neticesinde terk edilen yapılar köhnemiş, bozulmalara uğramış, bir kısmı ise kullanılmadığından harap olmuştur. Köyde 1930’lu yıllarda çıkan yangınlar sebebiyle ahşap malzemenin yoğun olarak kullanıldığı yapıların büyük kısmı yıkılmış ve oturulamayacak hale gelmiştir.

Büyükalan köyü 2015 yılında kentsel sit alanı olarak ilan edilmiştir. Bu tarihe kadar olan süreçte ise yapı ustalarının sayısının azalması, malzeme temininin zor olması, maddi imkânsızlıklar ve yerel halkta koruma bilincinin bulunmaması gibi nedenlerle yapılara niteliksiz malzeme kullanılmak suretiyle özgün yapım tekniğine aykırı, eleman ve mekân eklemeleri yapılmış; yapıların plan ve cephe özellikleri açısından özgünlükleri zedelenmiştir. Bunun yanı sıra köye sonradan betonarme yapım sistemiyle konutlar ve misafirhane, çok amaçlı salon, ilkokul gibi kamusal yapılar inşa edilmiştir. Bu yapılar köyün tarihi dokusunda ve silüetinde bozulmalar meydana getirmektedir.

Köyün geleneksel dokusunun korunarak gelecek kuşaklara aktarılması bütünlüklü bir koruma anlayışıyla sağlanabilir. Bölgedeki geleneksel dokuyu oluşturan unsurların yok olmadan tespit edilip belgelenmesi, bölgeye yönelik koruma çalışmalarının geliştirilmesi konusunda kaynaklık edecektir. Tez kapsamında bölgedeki mimari mirasın korunmasına yönelik yapılabilecek çalışmalar tek yapı ölçeğinde değerlendirilmiştir.

Tez konusu olarak seçilen Büyükalan köyünün en eski konutu olan Ali Petek Konutu 2015 yılında tescil edilmiş nitelikli yapılarda biridir. 2017 yılında, konutta çıkan yangın sonucunda yapı yıkılmış ve günümüze ulaşamamıştır. Betonarme yapım sisteminin

yaygınlaşmasıyla tarihi dokunun bozulmaya başladığı Büyükalan köyünde kent silüetinin önemli bir parçası olan Ali Petek Konutu’nun tarihi dokuya yeniden kazandırılması büyük önem taşımaktadır.

Tez çalışması kapsamında yapının mevcut durumunun belgeleme çalışmasının 2014-2105 yılları arasında yapılmasının akabinde, yapıdaki bozulmalar, değişimler malzeme kullanımı analiz edilmiş, köyde bulunan diğer konutlara ait veriler ve ulaşılabilen literatür bilgilerinin bir araya getirilmesiyle restitüsyon projesi hazırlanmıştır. Konutun doğal afet sonucunda yok olduğu göz önüne alındığında, belgeleme çalışmalarının yapılmış olması büyük önem taşımaktadır. Yöreyle özgü yapı sistemi ile nitelikli; zengin bir cephe düzenine, bezemeye, iç düzene sahip olan, Ali Petek Konutu gelecek nesillere aktarılması gereken bir yapıdır. Bu amaçla günümüze ulaşamayan yapının yeniden ayağa kaldırılmasını sağlayacak rekonstrüksiyon önerisinde bulunulmuştur. Rekonstrüksiyon önerisinde, yapının güncel konumunun yeniden yapıma imkan tanınması, literatürde yapıya ait güvenilirlik derecesi yüksek rölöve ve restitüsyon çalışmalarının hazırlanmış olması, yapının yangından önceki durumunu, mekan ve elemanlarını belgeleyen fotoğrafların bulunması gibi kriterler göz önünde bulundurulmuştur.

Yapının rekonstrüksiyon uygulamasında Akseki-İbradı bölgesine özgü olan geleneksel yapı tekniğine, özgün plan şemasına, cephe düzenine, mimari elemanların bütünlüğüne sadık kalınarak, yangın sonrasında korunan yapı malzemeleri değerlendirilmiş, yapının inşasında kullanılması sağlanmıştır. Bunun akabinde yapının özgünlüğünü bozmayan, günümüzde kullanılan çağdaş tesisat elemanları eklenmiştir. Bu bağlamda gerekli teknik çalışmalar ve finansal kaynak için belediyeler, çeşitli vakıflar, sivil toplum kuruluşları, meslek odaları, üniversiteler gibi kurum ve kuruluşlar ile; mimar, mühendis ve arkeolog gibi uzmanların koordineli çalışmalarına olanak verecek adımlar atılmalıdır.

Büyükalan köyünün sahip olduğu geleneksel yaşam kültürünün korunması ve gelecek nesillere aktarımının sağlanması için özgün halinde konut olarak kullanılan yapının rekonstrüksiyon önerisiyle birlikte yeni işlevinde “kültür evi” olarak kullanılmasına karar verilmiştir. Bulunduğu bölgenin örf ve ananelerini, yaşam biçimlerini tanıtan “Büyükalan Köyü Kültürevi”, bünyesinde tarımda ve gündelik hayatta kullanılan aletlerin, gereçlerin, yöresel kıyafetlerin, dönem fotoğraflarının bulunduğu sergileme mekânlarını, yöresel ürünlerin tanıtıldığı ve satışının gerçekleştiği satış alanını, yerel halkın özellikle de

kadınların üretime olan katkısını artırmayı amaçlayan atölyeleri, yöresel yemeklerin yapıldığı açık restoran birimini ve çeşitli etkinliklere ev sahipliği yapma potansiyelini barındıran bahçe mekânını barındırmaktadır.

Önerilen yeni işlevle birlikte Ali Petek Konutu'nun, Büyükalan köyünde uğrak bir cazibe noktası haline gelerek sürekliliğinin sağlanması hedeflenmektedir. Bölgenin tarihsel ve kültürel özelliklerinin tanıtımına önayak olacak olan yapının yöre halkında koruma bilincinin yerleşmesine örnek oluşturması amaçlanmaktadır.

KAYNAKLAR

1. İnternet:
URL:<http://www.webcitation.org/query?url=http%3A%2F%2Fhttp://www.cekulvakfi.org.tr%2Fhaber%2Fakseki-ibradi-havzasinin-hedefleri-yenilendi+&date=2017-07-14>,
Son Erişim Tarihi: 13.03.2018.
2. Sağıroğlu, Ö. (2004). *Yersel Fotogrametrik Rölöve Ölçüm Tekniğinin Ömer Duruk Evi Örneği Üzerinde Uygulanması ve Değerlendirilmesi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
3. Sağıroğlu, Ö. (2009, Eylül). *Yersel fotogrametrik rölöve ölçüm tekniğinin Ömer Duruk Evi örneği üzerinde uygulanması ve değerlendirilmesi*, Taşınmaz Kültür Varlıklarını Tespit ve Belgeleme Yöntemleri Sempozyumunda sunuldu, Mersin.
4. Akkaya, N. (2005). *Akseki İlbat Köyleri ve Çevresindeki Eski Türk Evlerinin Mimari ve Süslemesine Yeni Bir Yaklaşım*, Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
5. Dursun, N. (2012). Akseki İlbat köyleri ve çevresindeki geleneksel Türk evlerinden örnekler, *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 27:119-127.
6. Çelebi, T. (2012). *Akseki Cemerler köyü Ahmet Yılmaz Evi restorasyon projesi*, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
7. Karayazı, S.S. (2015). *Akseki ilçesi, Belenalan Köyü Kırsal Mimari Doku Özelliklerinin Değerlendirilmesi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
8. Sağıroğlu, Ö., Karayazı, S.S. (2017). Akseki Belenalan Köyü Geleneksel Kırsal Konut Dokusunda Korumanın; Ekoturizm Yolu İle Sürdürülebilirliğinin Tespiti. *TUBAV Bilim Dergisi*, 10(1), 12-35.
9. Şenocak, M. (2016). *Akseki Bucakalan Köyündeki Mehmet Duruk Konutu Restorasyon ve Yeniden İşlevlendirme Önerisi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
10. Sağıroğlu, Ö., Şenocak, M. (2016). The Restoration Proposal For Mehmet Duruk Rural Dwelling In Akseki, Bucakalan Village. *Gazi University Journal of Science*, 29(2), 391-401.
11. Sağıroğlu, Ö., Karayazı, S.S., Kınıklıoğlu T. (2016). Akseki, İlbat Bölgesi Ahşap Kapı Tipolojisi ve Kilit Sisteminin ‘Traka-Tıfraz’ Belgelenmesi. *TUBAV Bilim Dergisi*, 9(3), 10-30.
12. Karabulut, T. (2017). *Antalya İli, Akseki İlçesi, Büyükalın Köyü Kırsal Mimari Doku Özelliklerinin Analizi, Değerlendirilmesi ve Koruma Geliştirme Önerisi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

13. Alim, H. (2017). *Antalya İli, Akseki İlçesi İlbat Bölgesinde Geleneksel Konut Dokusunun Sürdürülebilir Barınma İçin Koruma ve Tasarım İlkelerinin Belirlenmesi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
14. Sağıroğlu, Ö., Alim H. (2015, 28-30 Mayıs). *Antalya İli, Akseki İlçesi İlbat Bölgesinde Sürdürülebilir Barınma İçin Koruma ve Tasarım İlkelerinin Belirlenmesi*. 2. Uluslararası Sürdürülebilir Yapılar Sempozyumunda sunuldu, Ankara.
15. Hadimli, H. (2008). *Akseki İlçesi'nin Coğrafyası*, Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Coğrafya Anabilim Dalı, Erzurum, 1-335.
16. İnternet: Akseki Kaymakamlığı, Genel Bilgiler. URL:<http://webcitation.org/query?url=http%3A%2F%2Fakseki.gov.tr%2Fgenel-bilgiler&date=2017-05-28>, Son Erişim Tarihi: 13.03.2018.
17. Saraçoğlu, H. (1989). *Akdeniz Bölgesi*. Öğretmen Kitapları Dizisi. İstanbul: M.E.B. Yayınları, 303-318.
18. Enhoş, M. (1974). *Bütün Yönleriyle Akseki ve Aksekililer*. İstanbul: Hüsnütabiat Matbaası, 14-280.
19. Umar, B. (1993). *Türkiye'deki Tarihsel Adlar*. İstanbul: İnkılap Kitabevi, 550.
20. Çevik, N., İşkan, H. (2000). *Akseki Çevresi Arkeoloji ve Tarihi*. Sanatsal Mozaik Dergisi. İstanbul: Çekül Vakfı Yayınları, 35, 51.
21. Demir, M. (2004). *Selçuklu Tarih Kayıtlarında Alanya 'nın Fethi*. Alanya Tarih ve Kültür Seminerleri, 10, 541.
22. Özkaynak, K. (1954). *Akseki Kazası*. Ankara: Akgün Matbaası, 95-96.
23. Bilim, C. (2004). *Arşiv Belgelerinde ve Salnamelerde Alanya*. Alanya Tarih ve Kültür Seminerleri, 8, 198.
24. İnternet: Antalya İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Genel Bilgiler, Akseki. URL: <http://www.webcitation.org/query?url=http%3A%2F%2Fwww.antalyakulturturizm.gov.tr%2F&date=2017-07-14>, Son Erişim Tarihi: 22.07.2017.
25. Yaman, Y. (1982). *Yurt ansiklopedisi: Türkiye, il il, dünü, bugünü, yarını*. 2. Cilt. 792-794.
26. Kültür envanteri (2005). T.C. Antalya Valiliği, Ankara, 39-47
27. Bayrak, M. O. (1982). *Türkiye Tarihi Yerler Kılavuzu*. (İkinci Baskı), İstanbul: Remzi Kitabevi, 1-41.
28. Kunduracı, O. (1995). *Batı Toroslarda Bulunan Geleneksel Konutlar*, Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya, Sf. 8-98.

29. İnternet: Google Earth Görüntüsü.
URL:<http://www.webcitation.org/query?url=https%3A%2F%2Fwww.google.com.tr%2Fmaps%2F%4037.0018732%2C31.75752%2C16.25z&date=2017-07-14>, Son Erişim Tarihi: 07.04.2018.
30. Gül, P. (2012). İlbank Antalya Bölge Müdürlüğü, Harita Arşivi, Antalya.
31. İnternet: Büyükalan köyü. URL:
http://www.webcitation.org/query?url=http%3A%2F%2Ftr.wikipedia.org%2Fwiki%2FB%25C3%25BCy%25C3%25BCkalan%2C_Akseki&date=2017-07-14, Son Erişim Tarihi: 12.04.2018.
32. Başarıır, B. (2001). *Akseki, Hacıgüzeller Evi*, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, 47-62.
33. Kavas, K. R. (2009), *Environmental Aesthetics of the Rural Architectural Tradition in the Mediterranean Highlander Settlement: The Case Study of Ürünlü*, Doktora Tezi, Ortadoğu Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara, 295.
34. Demir, A.G. (2015, 03 Mayıs). *Yapının kullanıcısı Ali Petek ile Ali Petek Konutu üzerine söyleşi*. Ali Petek'in evi, Antalya.
35. Demir, A.G. (2015, 03 Mayıs). *Büyükalan köyü muhtarı Hüseyin Değirmenci ile Büyükalan köyü ve Ali Petek Konutu üzerine söyleşi*. Ali Petek'in evi, Antalya.
36. Yıldırım, K., Hidayetoğlu, M. (2006). *Geleneksel Türk Evi Ahşap Tavan Süsleme Özelliklerinin ve Yapım Tekniklerinin Çeşitliliği Üzerine Bir İnceleme*. 9. Uluslararası Geleneksel Sanatlar Sempozyumunda sunuldu, İzmir.
37. Yeşildal, N. (2008). *Antalya, Ürünlü köyü sivil mimari örneği yapıların yapım sistemlerinin incelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Yıldız.T.Ü., Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, Sf. 24-96.
38. Ahunbay, Z. (Mart- Nisan 2012). Taksim Meydanı ve Topçu Kışlası'nın Yeniden Yapımı: Rekonstrüksiyon Tutkusu/ "Hortlatılmak" İstenen Yapılar. *Mimarlık Dergisi*, 364.
39. Eyüpgiller, K.K., Zakar, L. (2015). *Mimari restorasyon koruma teknik ve yöntemleri*. İstanbul: Ömür Matbaacılık, 41.
40. Mazlum, D. (2014). Koruma Kuramının Mimari Rekonstrüksiyona Bakışı. *Mimarlık Dergisi*, 380, 72-77.
41. Ahunbay, Z. (2017). *Tarihi çevre koruma ve restorasyon* (Dokuzuncu Baskı). İstanbul: YEM Yayın, 99-181.
42. İnternet:URL:<http://www.webcitation.org/query?url=http%3A%2F%2Fwww.kulturvarliklari.gov.tr&date=2018-07-27>, Son Erişim Tarihi: 27.07.2018

43. Sayın B., Akçay C., Yıldızlar B., Korkmaz N.M. (2015, 01-03 Ekim). *Tarihi Bir Yapıda Rekonstrüksiyon Uygulaması: İbrahim Efendi Konağı*. 5. Tarihi Eserlerin Güçlendirilmesi ve Geleceğe Güvenle Devredilmesi Sempozyumunda sunuldu, Erzurum.
44. Amsterdam Bildirgesi, (1975). Mimarlar Odası 1989 Yıllığı.
45. T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı (2007). *Türkiye Turizm Stratejisi 2023*. Yatırım ve İşletmeler Genel Müdürlüğü. Yayın No: 3085, Ankara.
46. Demir, A.G. (2018, 18 Nisan). *Antalya Orman Bölge Müdürlüğü çalışanları ile yapılan sözlü görüşme*.

EKLER

(Ekler Tezin arka kapağında CD ortamında verilmiştir.)

EK-1. Bölgede kullanılan mimari terimler

Aralık: Dış sofalı konutlarda merdivenden ulaşılan sofa, ayazlık, hela mekânları arasında bağlantıyı sağlayan hol

Ayazlık: Balkon işlevi üstlenen, ahşap dikmelerle taşınan, etrafı korkulukla çevrelenmiş üstü açık mekân

Bahna: Yörede ahır, ağıl, evöğün mekânlarında yer alan yemliklere verilen isim

Basak: Yörede merdiven basamaklarına verilen isim

Başmak: Yörede, davlumbazlı ocağın üzerinde yer alan ahşap davlumbaz kısmı

Borta: Yörede, bahçeye veya yapılara girişi sağlayan, çift kanatlı ahşap kapılara verilen isim

Çatıarası: Kat yüksekliği fazla olan bazı konutların sofa mekânında ahşap elemanlarla oluşturulan ve asma kat gibi işlev gören bölüm

Destur: Yöreye özgü yapım sisteminde moloz taşlar arasına 50-60 cm aralıklarla ahşap hatıllar yerleştirilir. İki ahşap hatıl arasındaki mesafeye destur adı verilir.

Duraklama: Evöğünden sofaya doğrudan ulaşılan mekânlarda, bir kenarı duvara yaslanan tek kollu merdivenin diğer kenarında yer alan ahşap korkuluk

Düğme (Peştivan/Piştuvan): Moloz taşlarla örülen kalın duvarların iki ucuna yerleştirilen ahşap hatılların üzerine ve altına yerleştirilen dikey ahşap elemanlardır. Düğmeler duvar yüzeyinden 15-20 cm dışarı taşırılmıştır.

Düğmeli Ev: Yöreye özgü olan kuru duvar tekniğiyle, moloz taş, ahşap hatıl ve düğme adı verilen ahşap malzemeler kullanılarak inşa edilen yapılara verilen isim

Evöğün(Ahıraltı): Zemin kat girişinde yer alan, üst kattaki sofanın alt kattaki izdüşümünde bulunan mekân

Gusülhane: Yüklük ünitesine bitişik nizamlı, tek kapaklı, ahşap malzemeli yıkanma bölümü

Hatıl: Geleneksel yapım tekniği içerisinde moloz taşların üzerine 50-60 cm aralıklarla yerleştirilen ahşap eleman.

EK-1.(devam) Bölgede kullanılan mimari terimler

Helik: Yörede, duvar yapımında kullanılan, yakın çevreden elde edilen, keskin kenarlı, moloz taşlara verilen isim

İskenet: Yörede bahçe içerisinde yer alan asma çardaklarına verilen isim.

Kafesönü: Yörede sofanın ucunda yer alan, ahşap sekiyle yükseltilmiş, kafesli veya lokma parmaklıklı pencerelerle sınırlandırılmış oturma alanı

Kapıarası: Sofa ile ayazlık arasında, sofanın kapısı ve duvarları arasında oluşan, yaklaşık 1m²lik alana verilen ad

Katran: Yörede sedir ağaçlarına verilen isim.

Kuşkonmaz (Semerkandi): Kuru duvar tekniğiyle örülen taş duvarların üzerine aynı yönde, açılı dizilen kaplama tahtalarının yerleştirilmesiyle oluşan bahçe duvarı

Küllük: Ocağın önünde bulunan, döşemeden 5-10 cm yükseltilmiş, küllerin sönmesi için bekletildiği, 1-1.5 m²lik bir alan

Lambalık: Yörede şamdan, gaz lambası, mum gibi aydınlatma elemanları veya küçük süs eşyaları koymak için kullanılan, duvarda tek başına, ocak yanlarında veya yüklüğün bir kısmında tasarlanmış ahşap niş.

Musandıra: Yüklük ve gusülhanenin üzerinde bulunan, meyve ve sebzelerin serilip kurutulduğu, saklandığı, korkuluklarla sınırlandırılmış veya önü açık tutulmuş bölüm

Peyke(Minderlik/Güğümlük): Merdiven sahanlığında veya aralık mekânının bir bölümünde bulunan, güğüm, bidon, terlik vb. elemanların konulduğu ahşap bölüm

Sakar sıva: Yapıların dış duvarında kullanılan, bazı örneklerde içinde kiremit ve tuğla parçalarının yer aldığı kireç esaslı doğal sıva

Sarnıç: Yörede içme suyunun temin edildiği su depolarına verilen isim

Sekialtı: Odaların girişinde bulunan yanda yüklük ön kısımda ince bir kemerle sınırlandırılan 1-1.5 m²lik alan

EK-1.(devam) Bölgede kullanılan mimari terimler

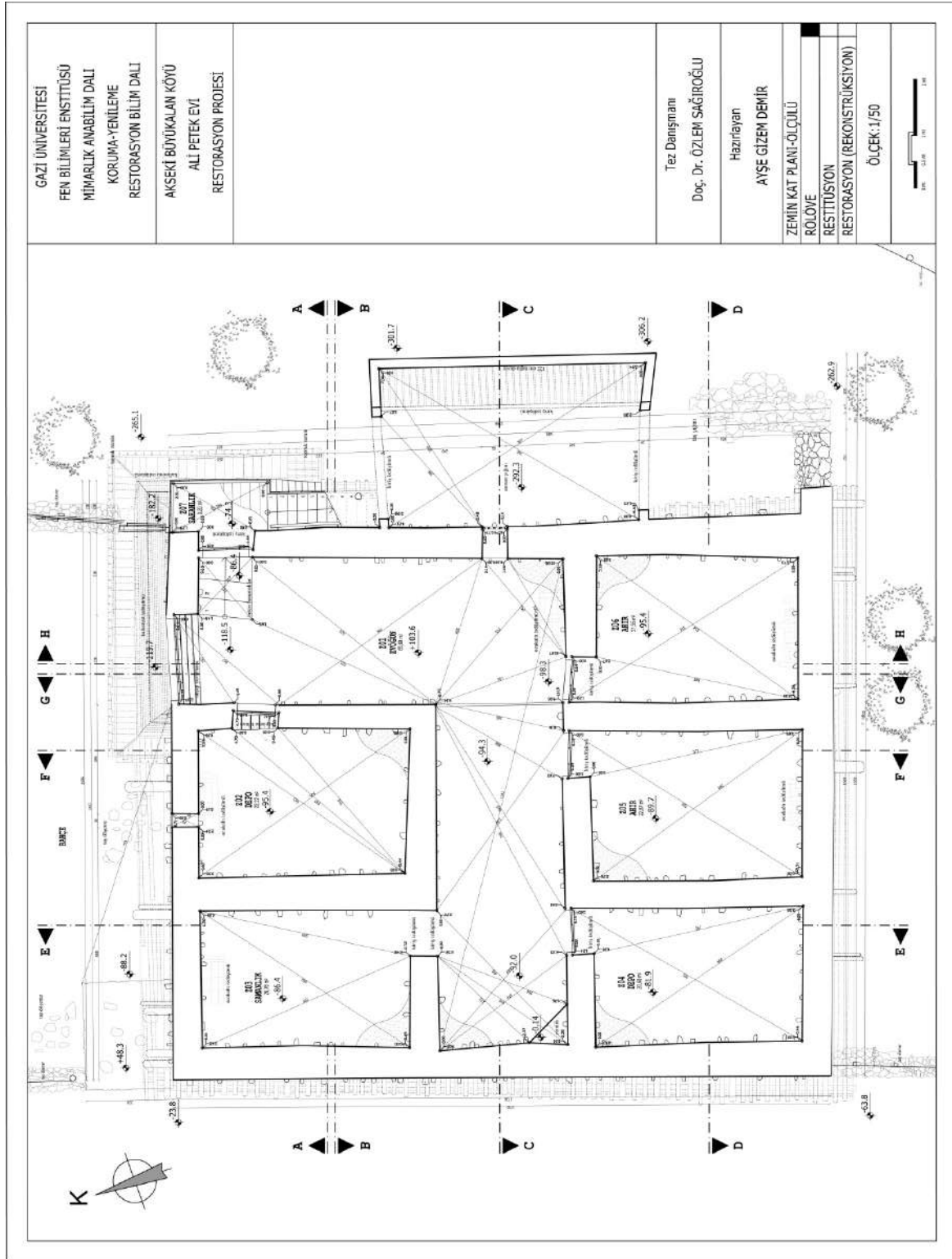
Seki: Kafesönü mekânında bulunan, zeminden 15-30 cm yükseltilerek oluşturulan ahşap oturma birimi

Terek: Odalarda dolap, ocak ve pencerelerin üst hizasında yer alan odayı bütünüyle dolaşan ahşap raf

Traka (Tıfraz): Yörede kapı ve pencere kasalarındaki kapak ve kanatları kilitlemek veya açmak için tasarlanmış, ahşap mekânizmalı kilit sistemi.

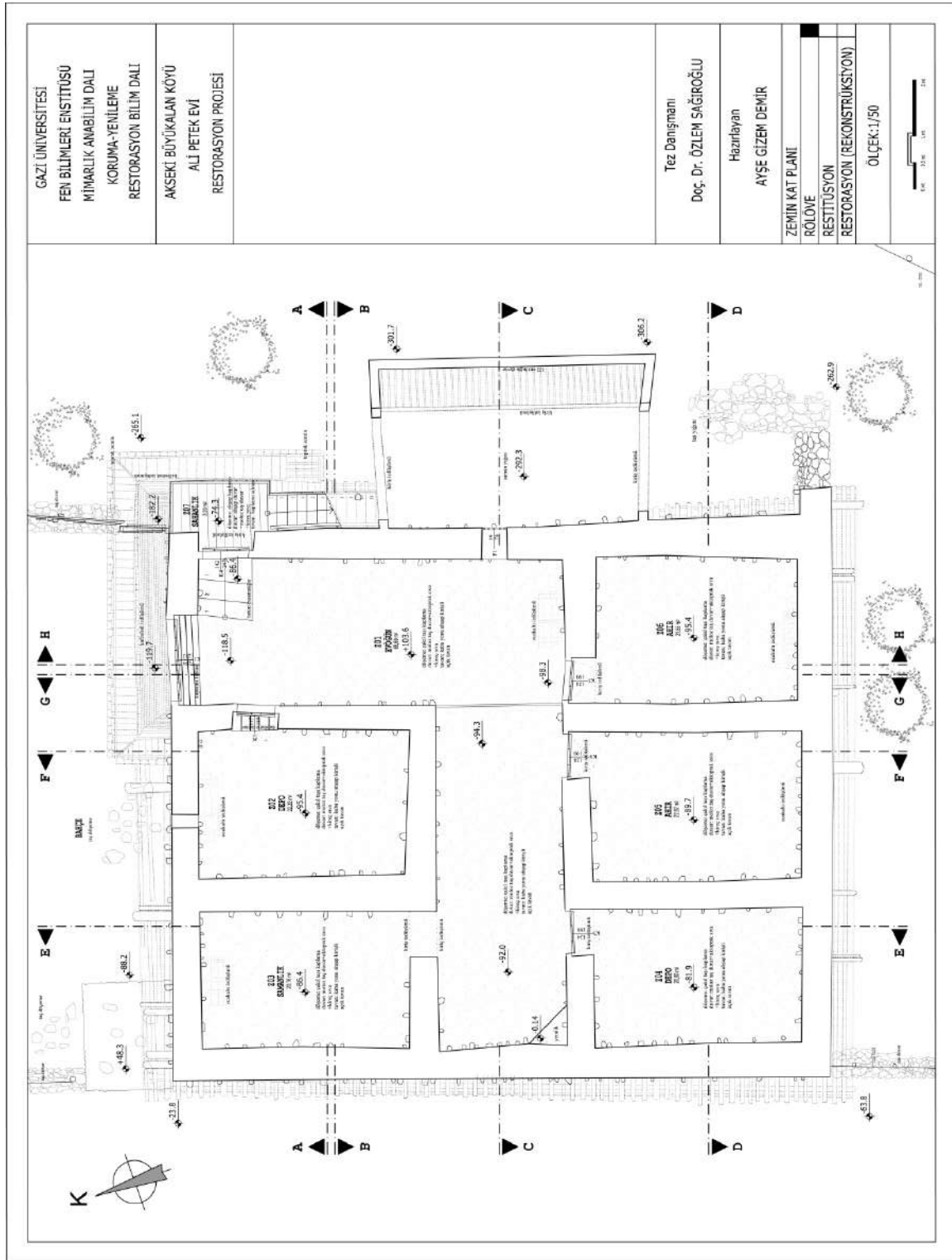
Yüklük: İçerisinde yatak, yorgan vs. muhafaza edilen çift kapaklı ahşap bölüm

EK-2. (devam) Rölöve çizimleri

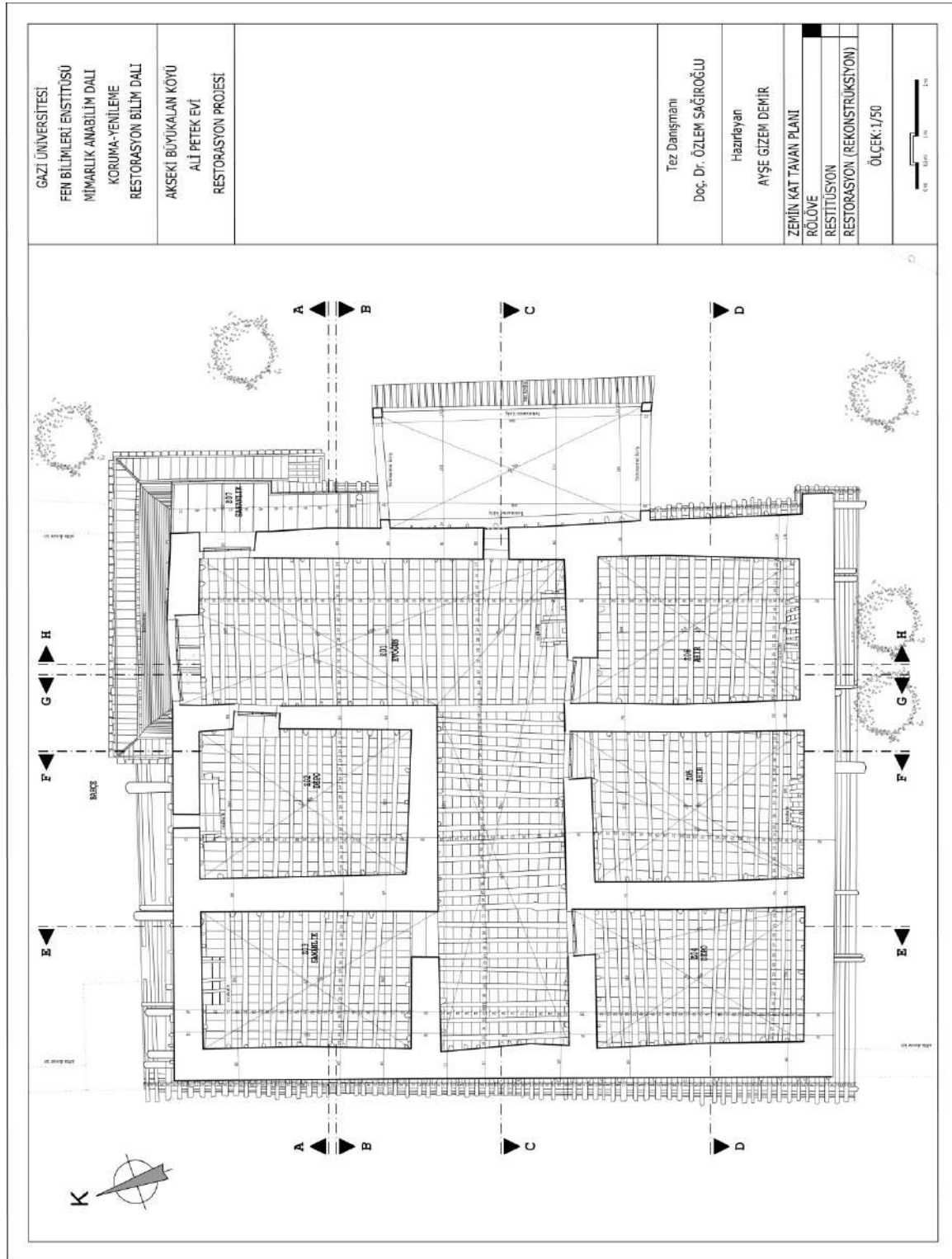
Şekil 2.2. Rölöve zemin kat planı (ölçülü)

EK-2. (devam) Rölöve çizimleri

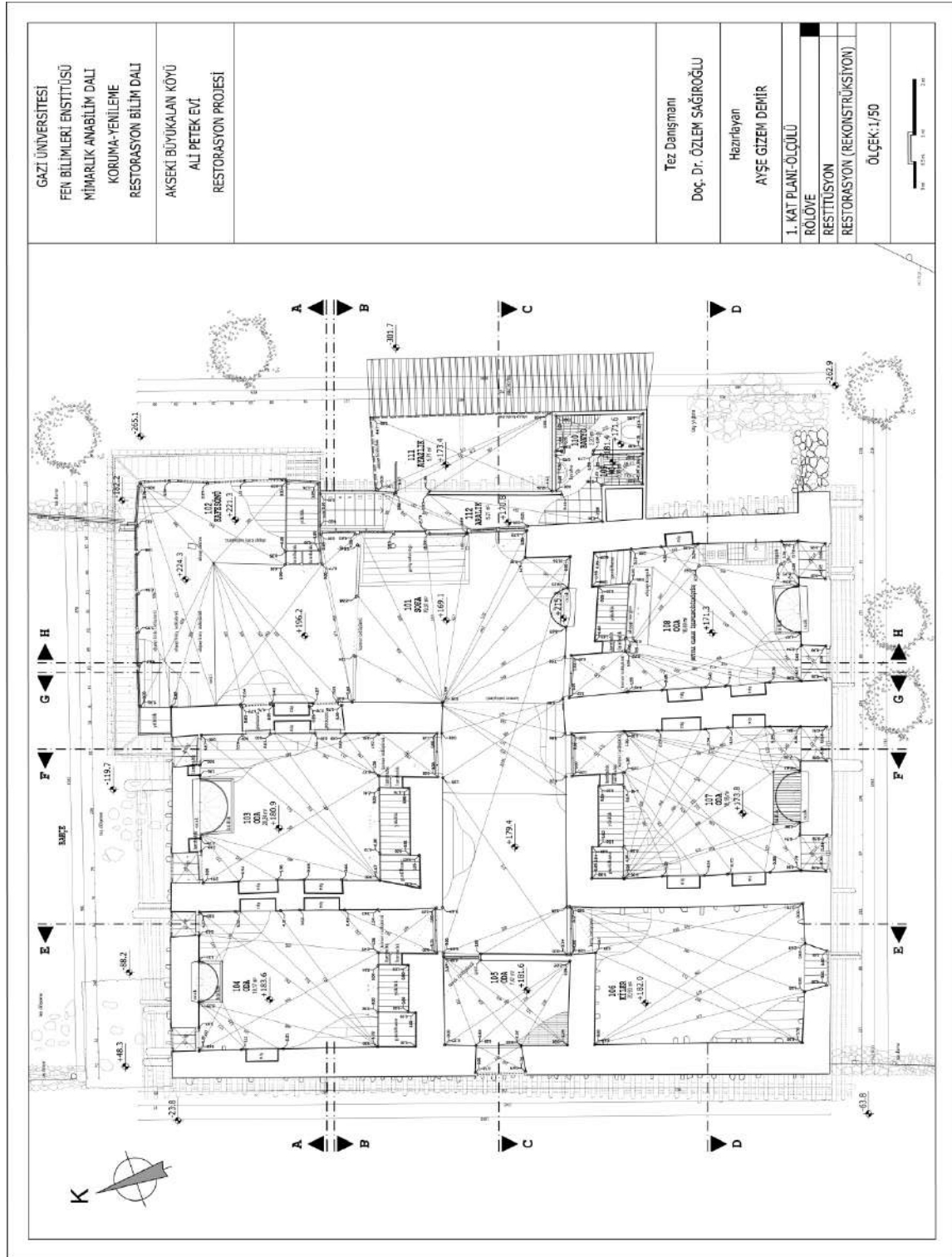
Şekil 2.3. Rölöve zemin kat planı

EK-2. (devam) Rölöve çizimleri

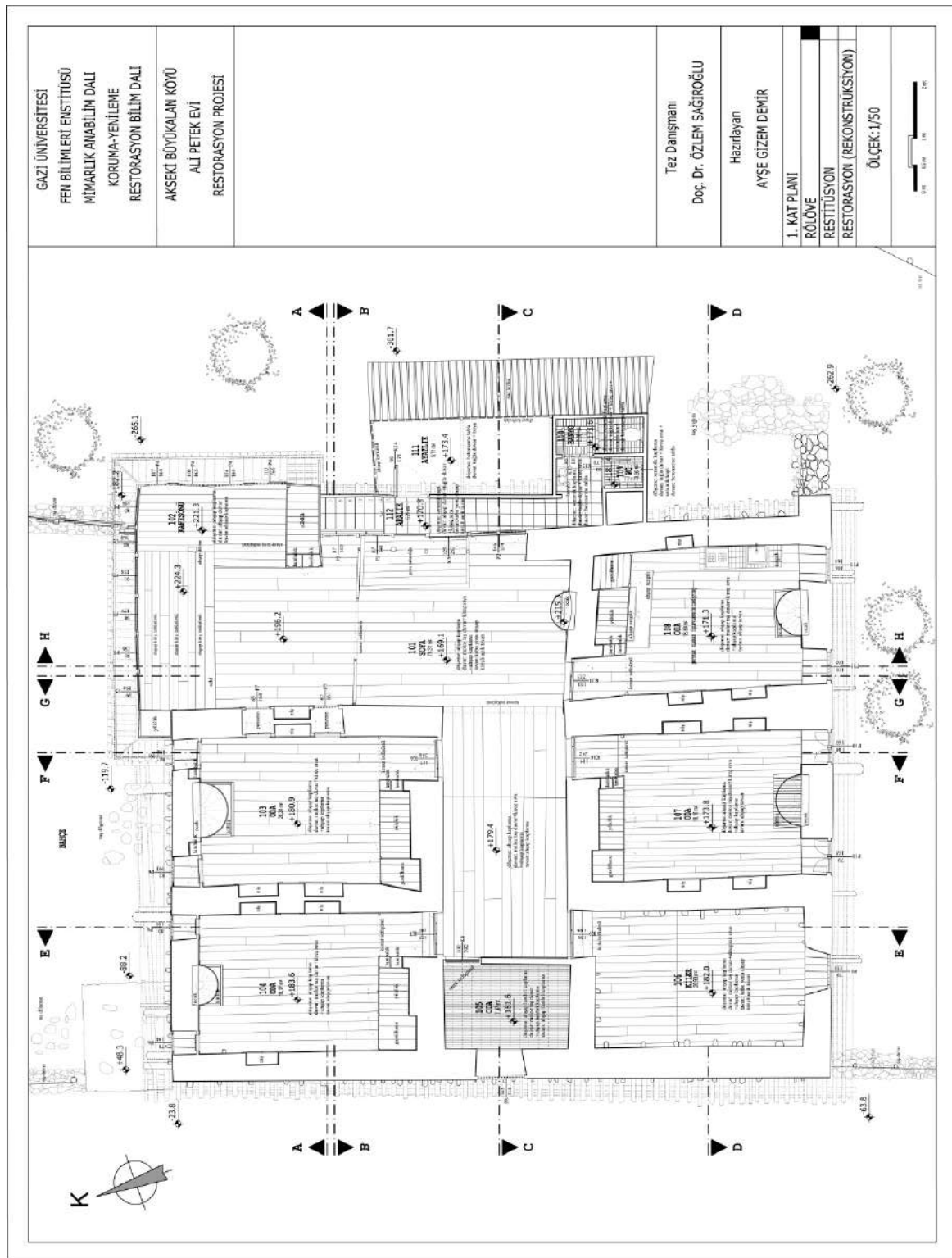
Şekil 2.4. Rölöve zemin kat tavan planı

EK-2. (devam) Rölöve çizimleri

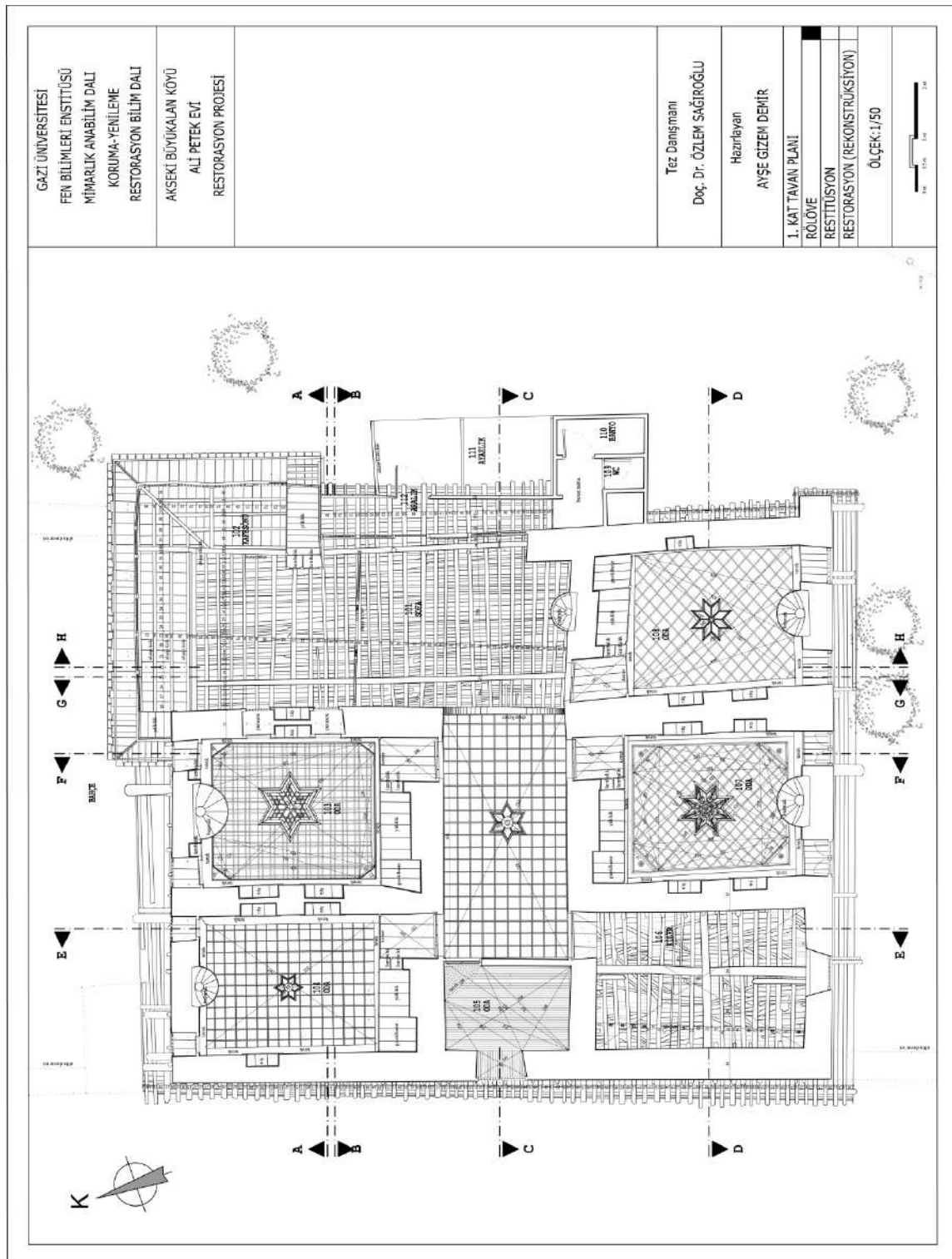

Şekil 2.5. Rölöve 1. kat planı (ölçülü)

EK-2. (devam) Rölöve çizimleri

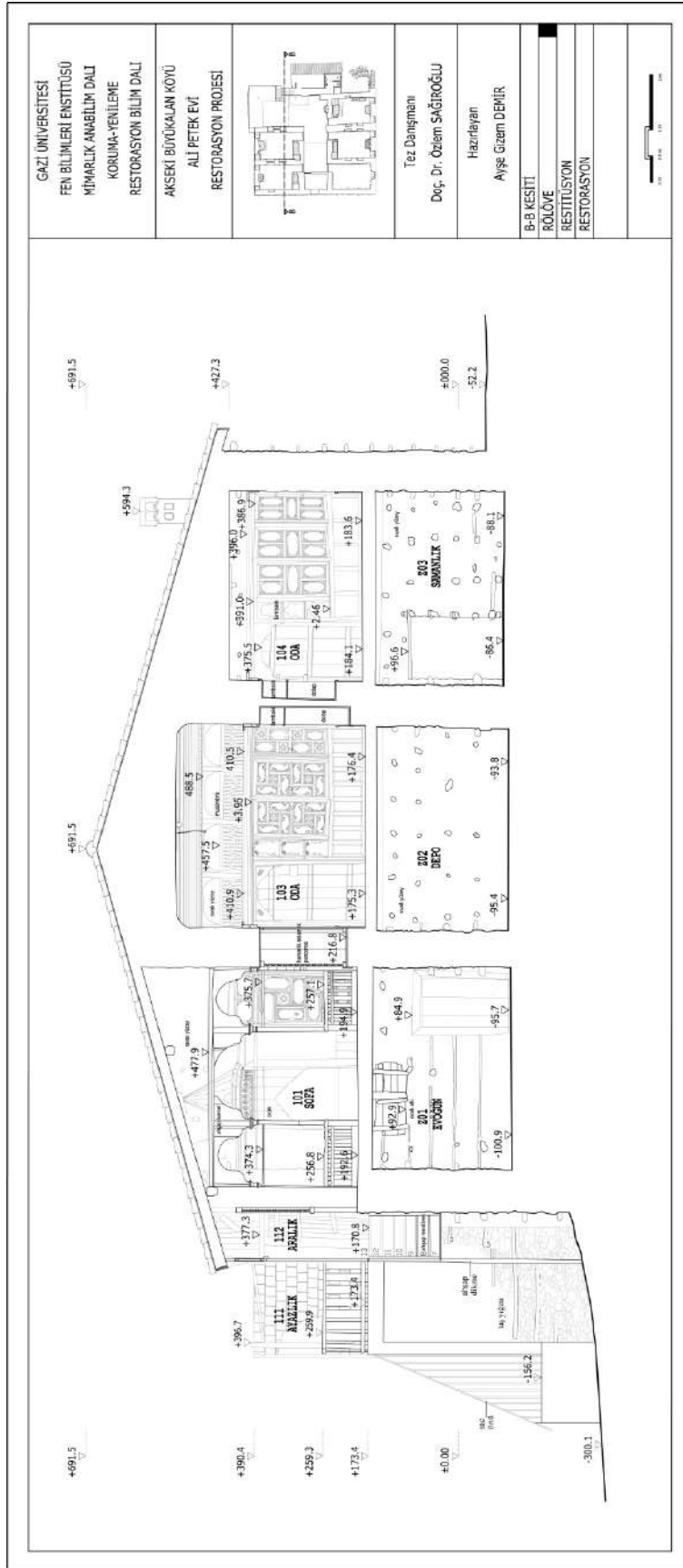

EK-2. (devam) Rölöve çizimler

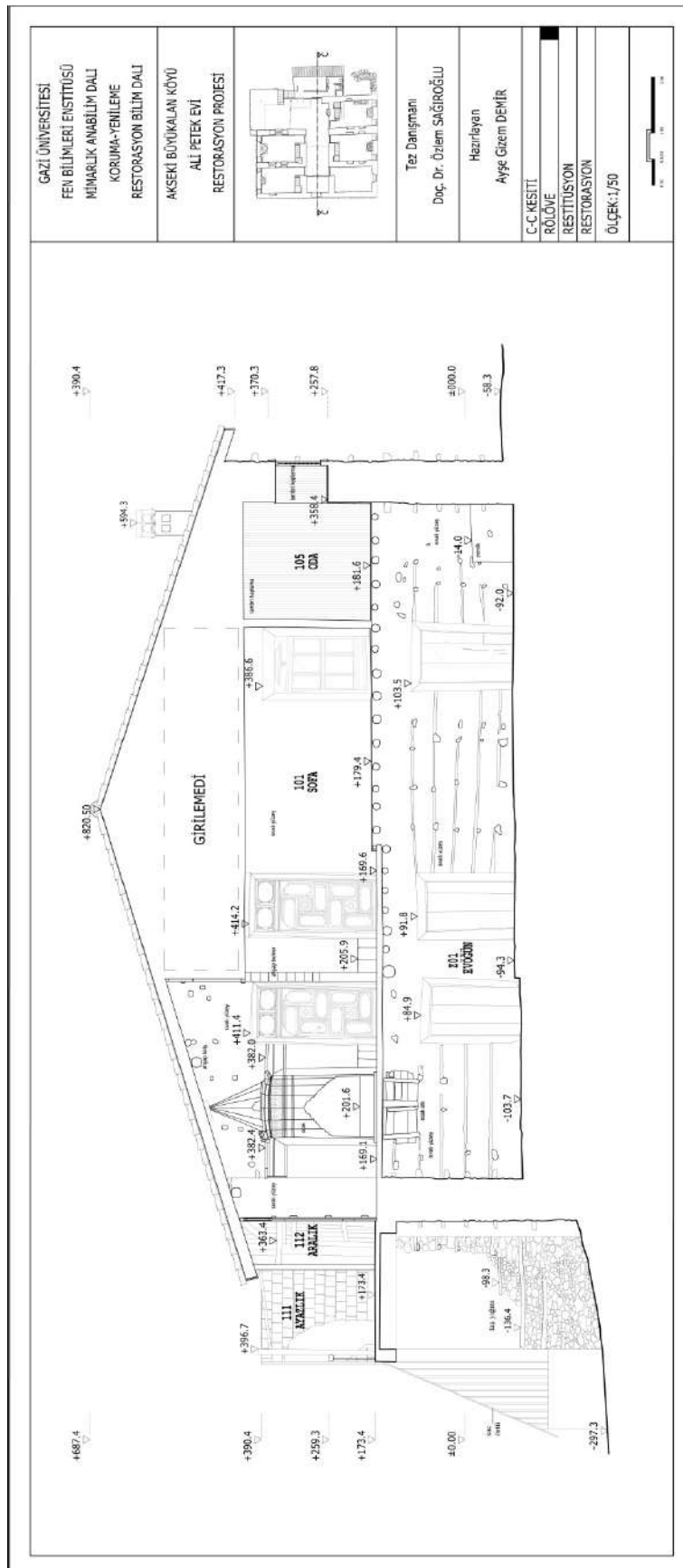
Şekil 2.7. Rölöve 1. kat tavan planı

EK-2. (devam) Rölöve çizimleri

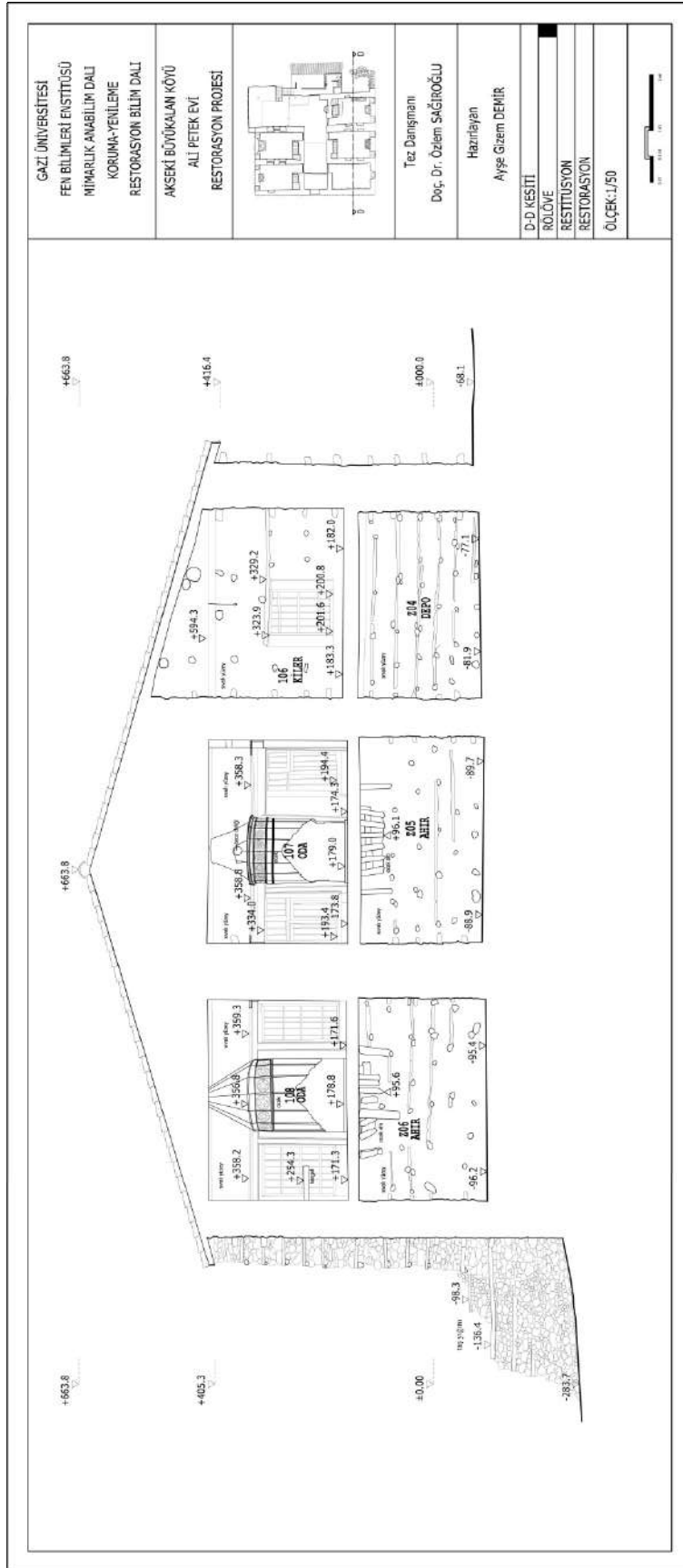
Şekil 2.9. Rölöve B-B kesiti

EK-2. (devam) Rölöve çizimleri

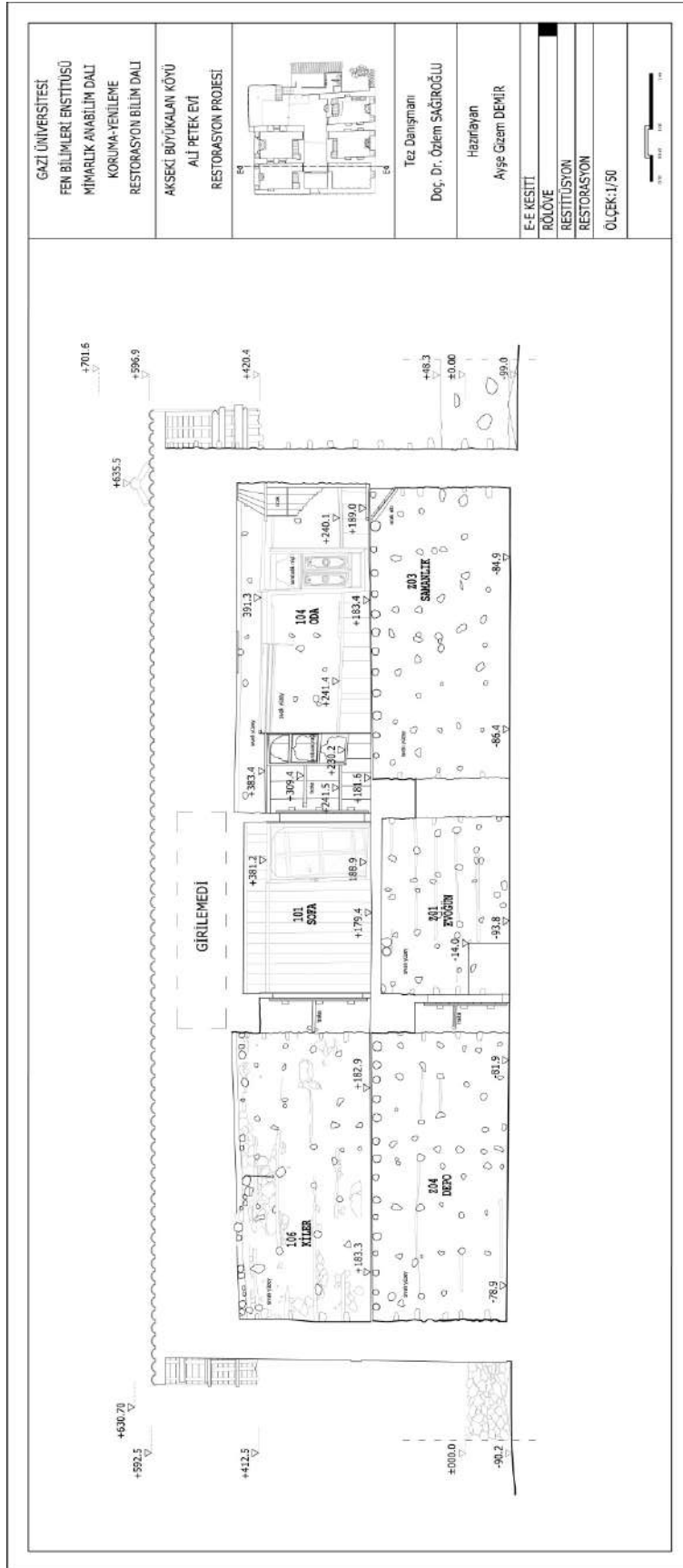
Şekil 2.10. Rölöve C-C kesiti

EK-2. (devam) Rölöve çizimleri

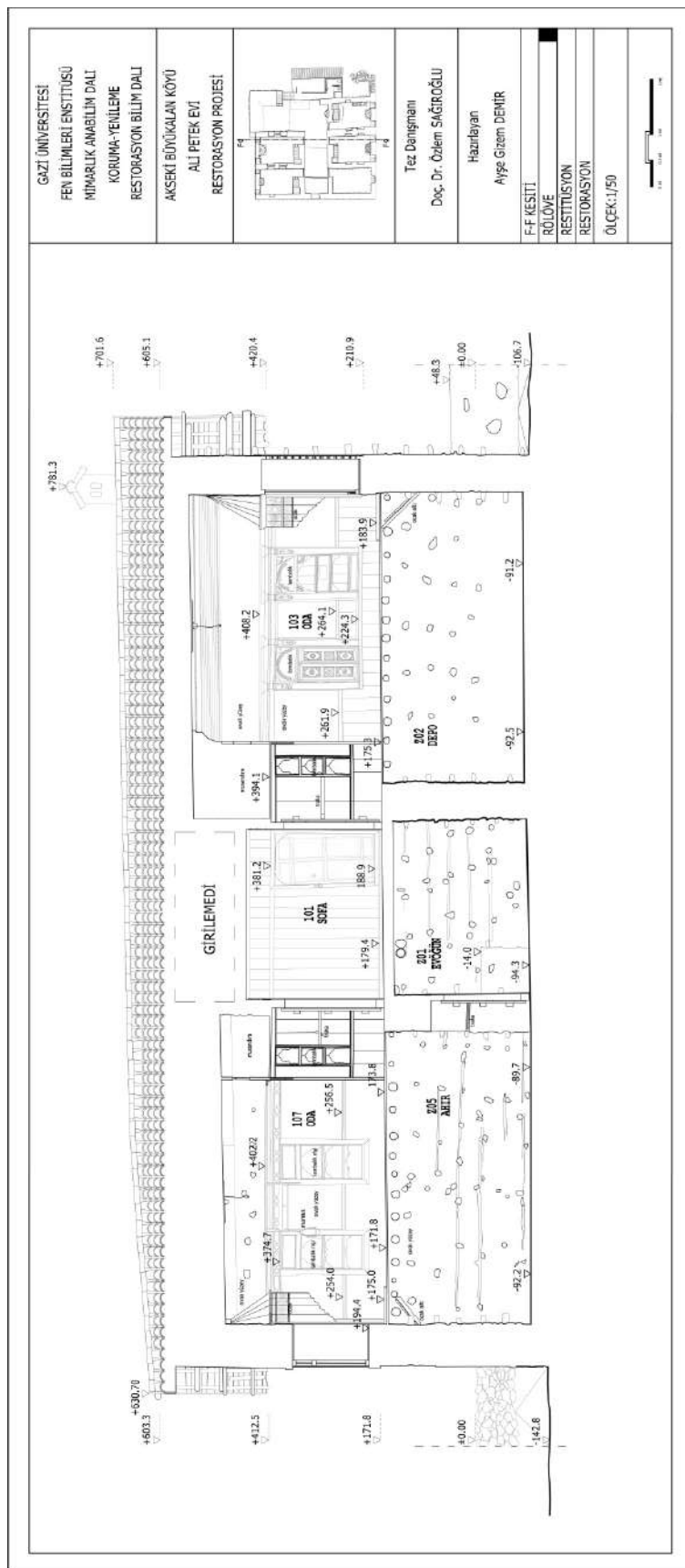

Şekil 2.11. Rölöve D-D kesiti

EK-2. (devam) Rölöve çizimleri

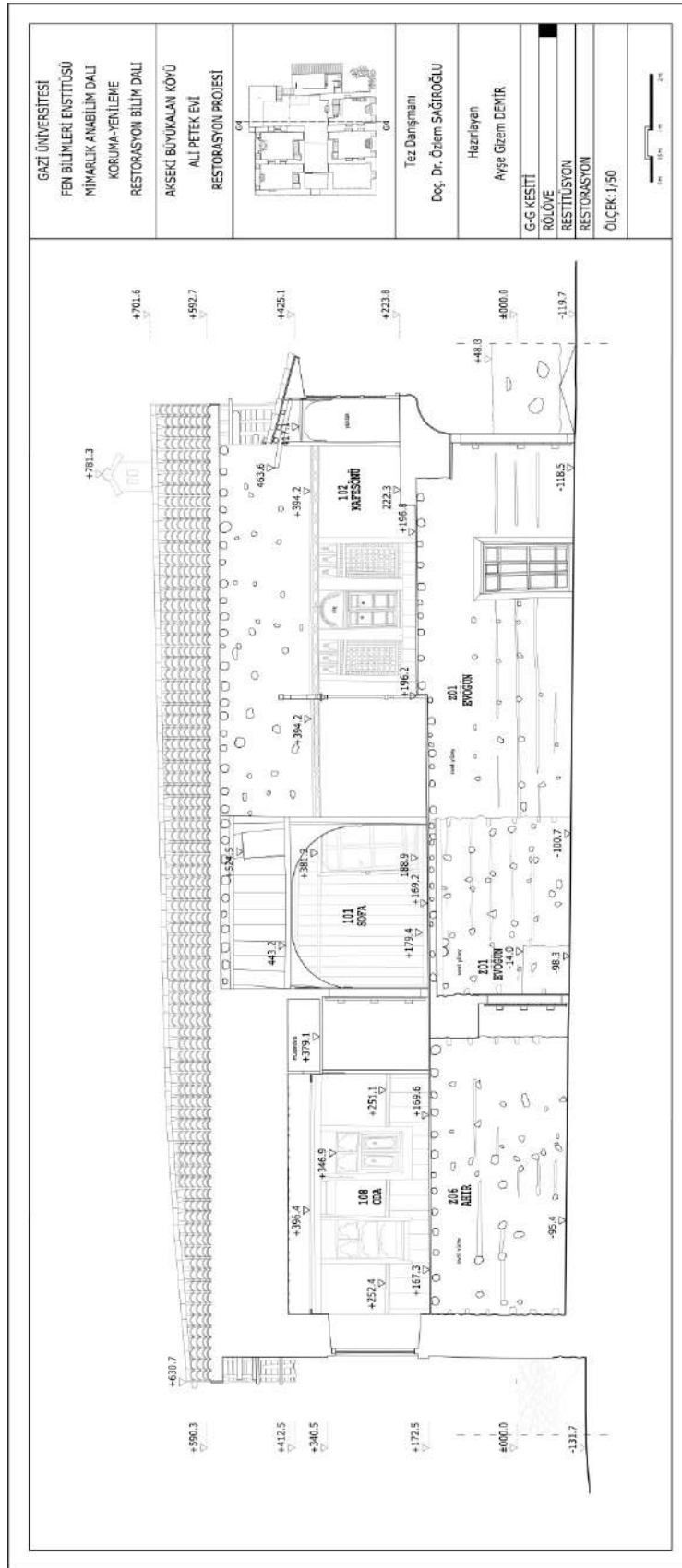

EK-2. (devam) Rölöve çizimleri

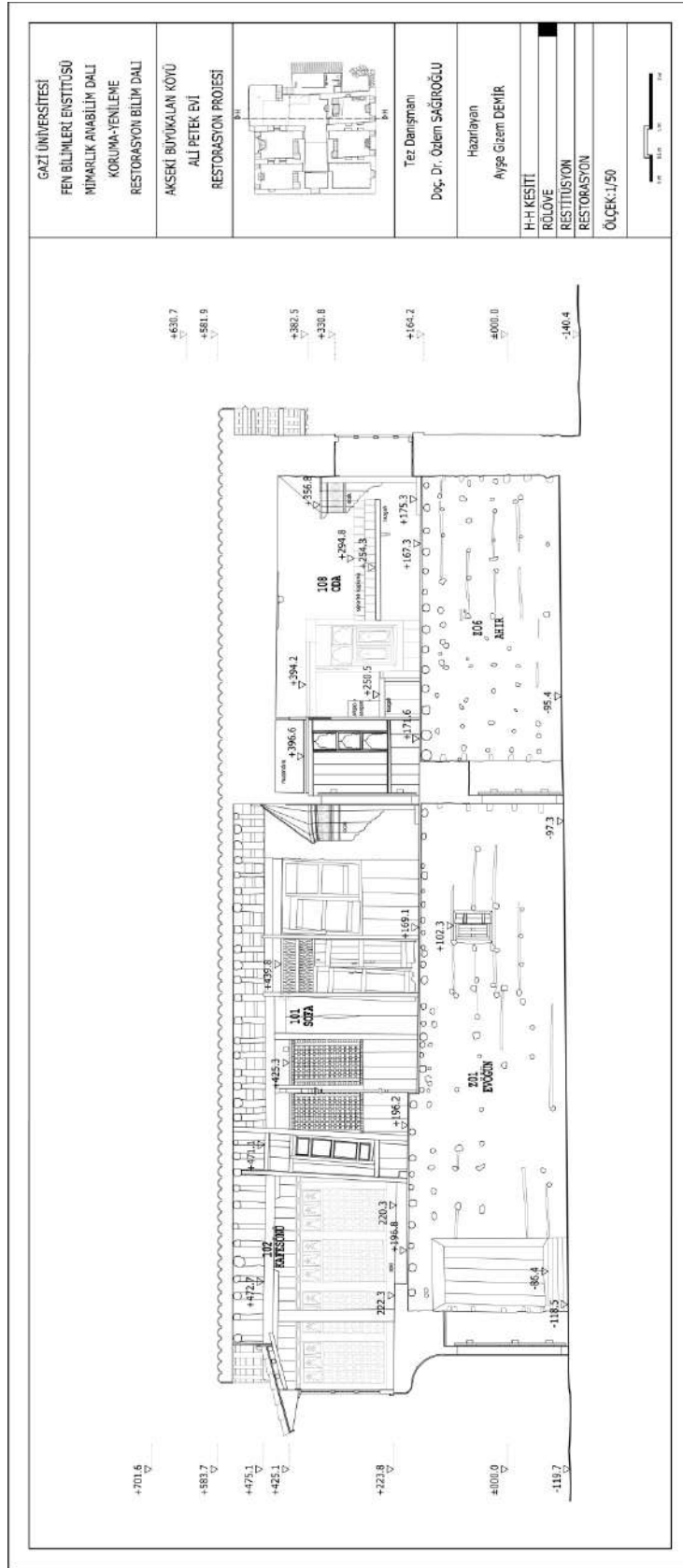
Şekil 2.13. Rölöve F-F kesiti

EK-2. (devam) Rölöve çizimleri

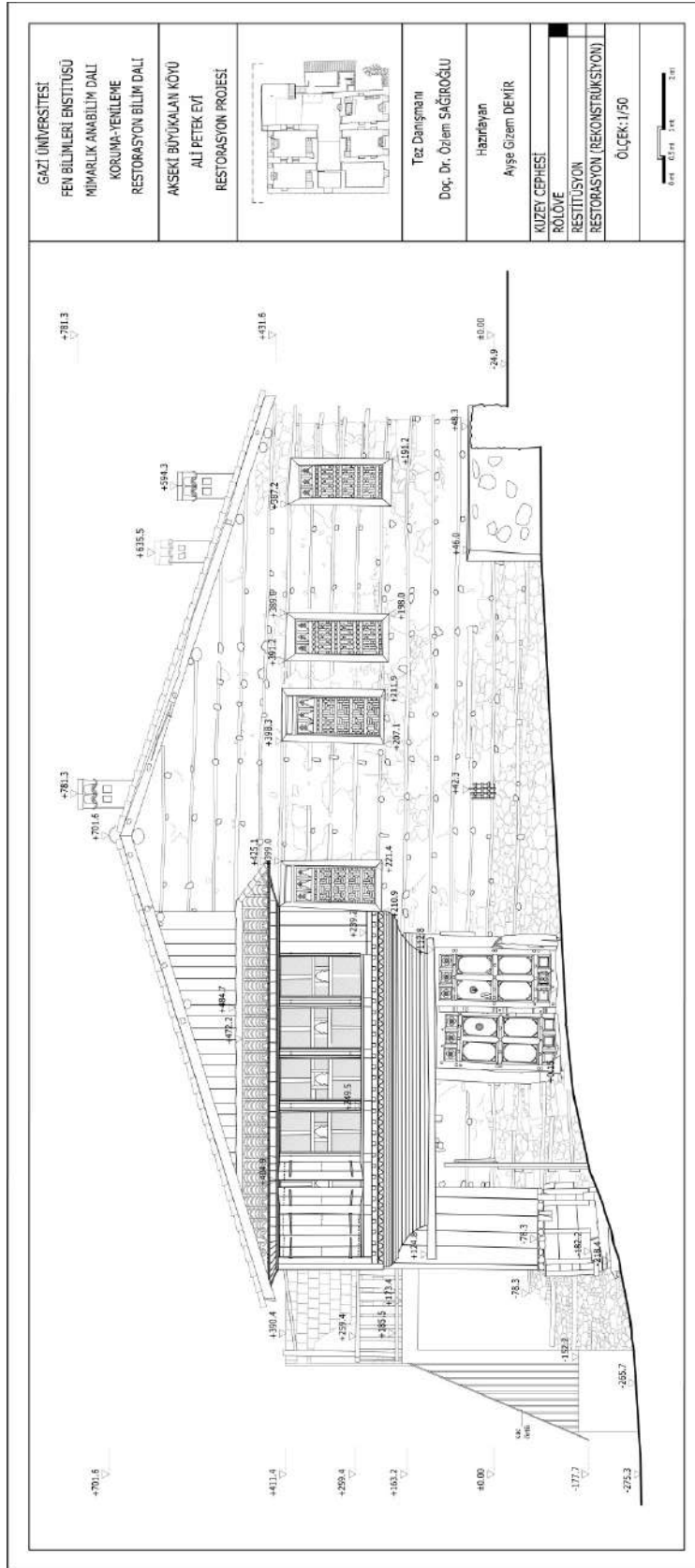
Şekil 2.14. Rölöve G-G kesiti

EK-2. (devam) Rölöve çizimleri

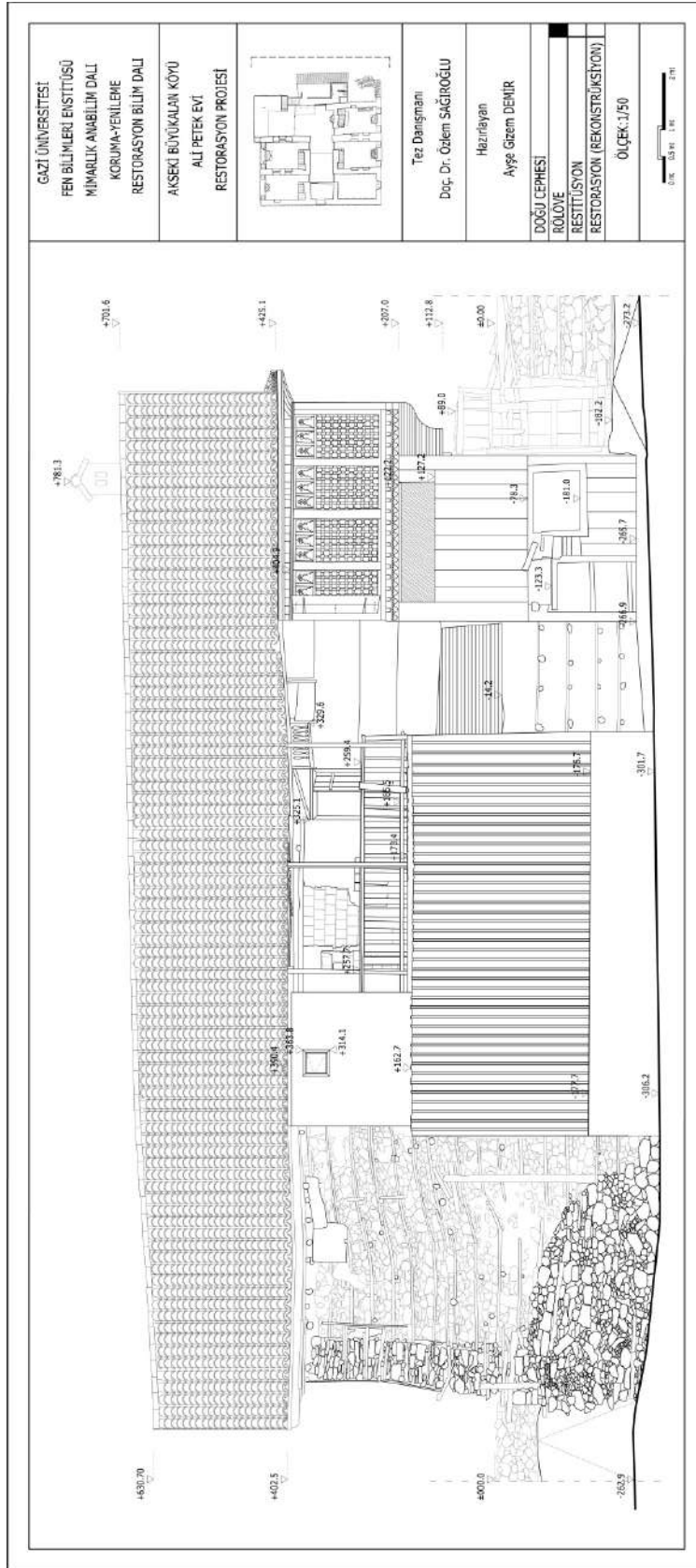
Şekil 2.15. Rölöve H-H kesiti

EK-2. (devam) Rölöve çizimleri

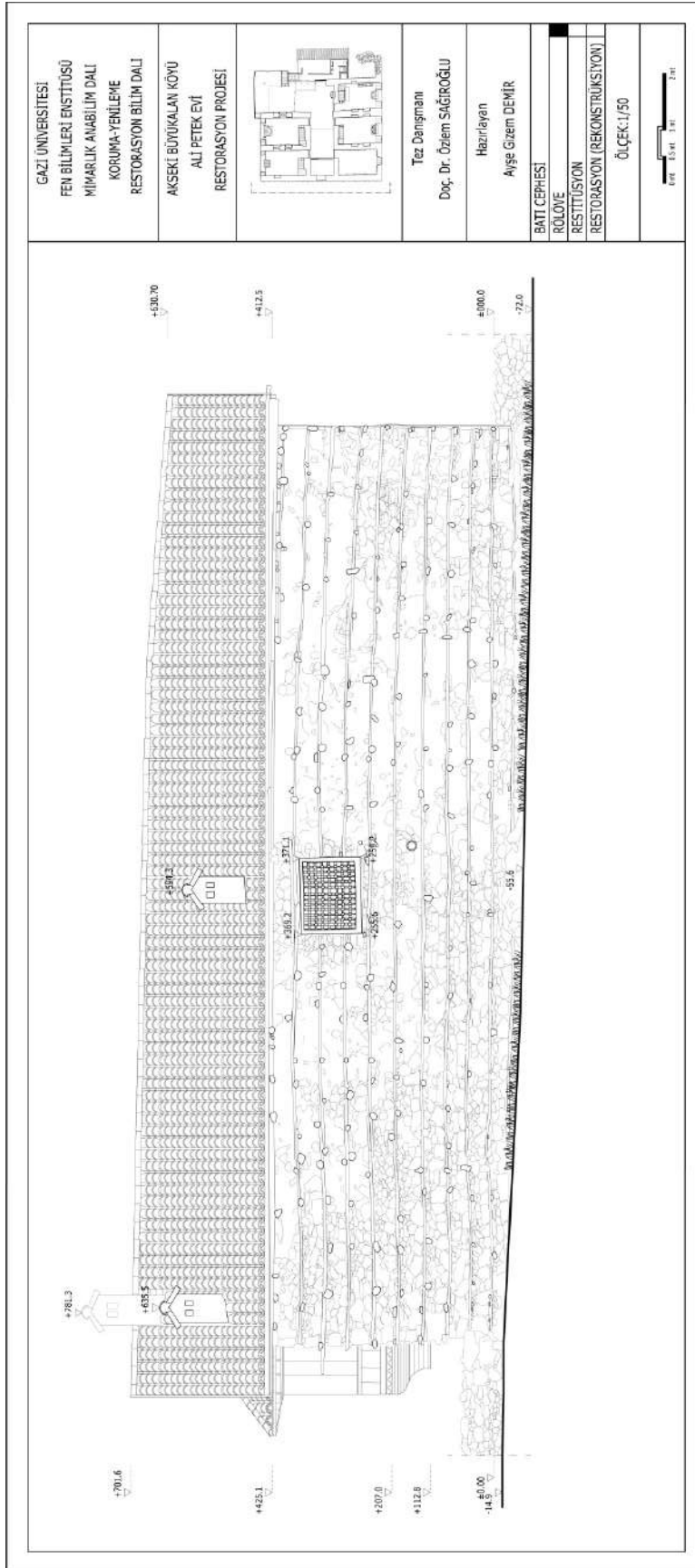
Şekil 2.16. Rölöve kuzey cephesi

EK-2. (devam) Rölöve çizimleri

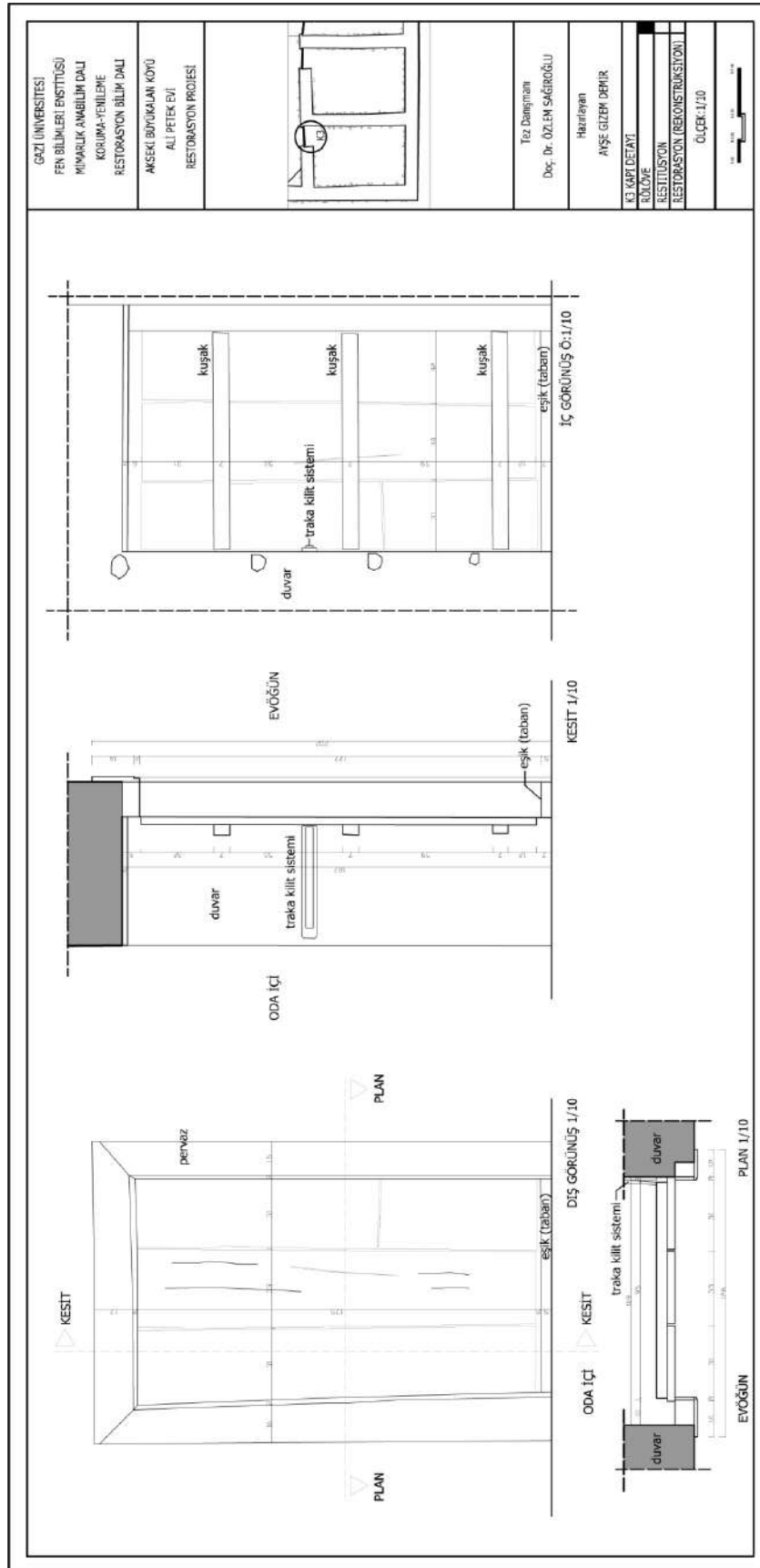
Şekil 2.17. Rölöve doğu cephesi

EK-2. (devam) Rölöve çizimleri

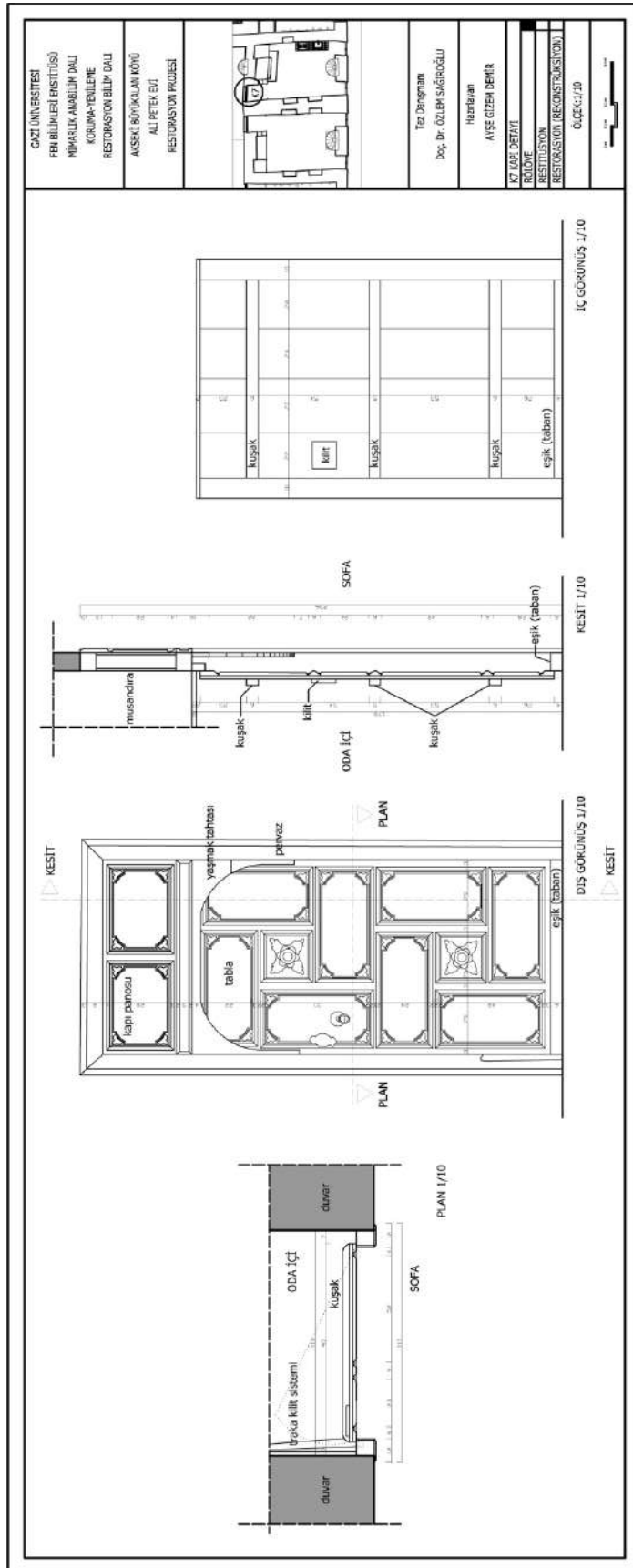
Şekil 2.18. Rölöve batı cephesi

EK-2. (devam) Rölöve çizimleri

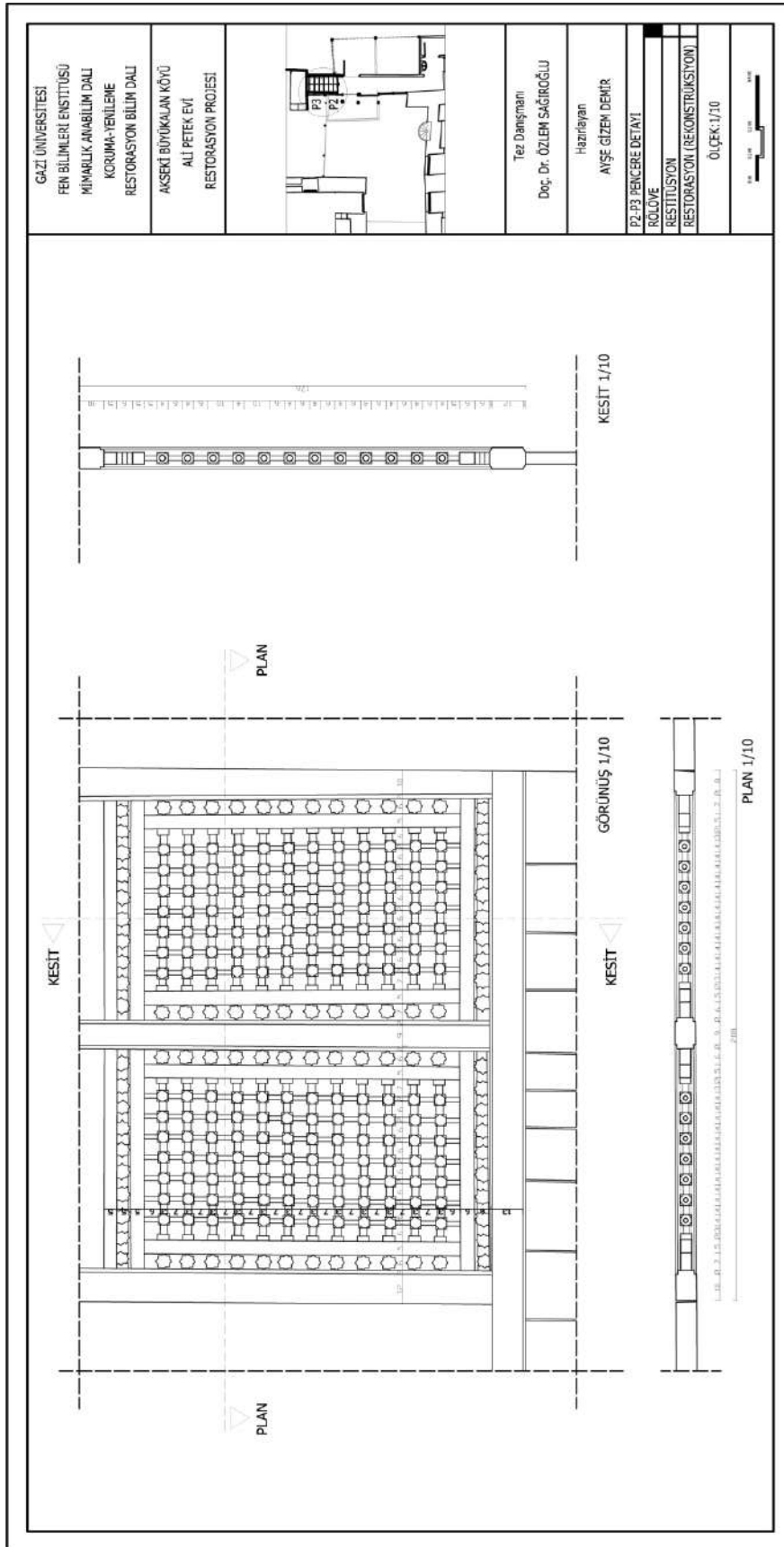
Şekil 2.20. K3 kapı detayı

EK-2. (devam) Rölöve çizimleri

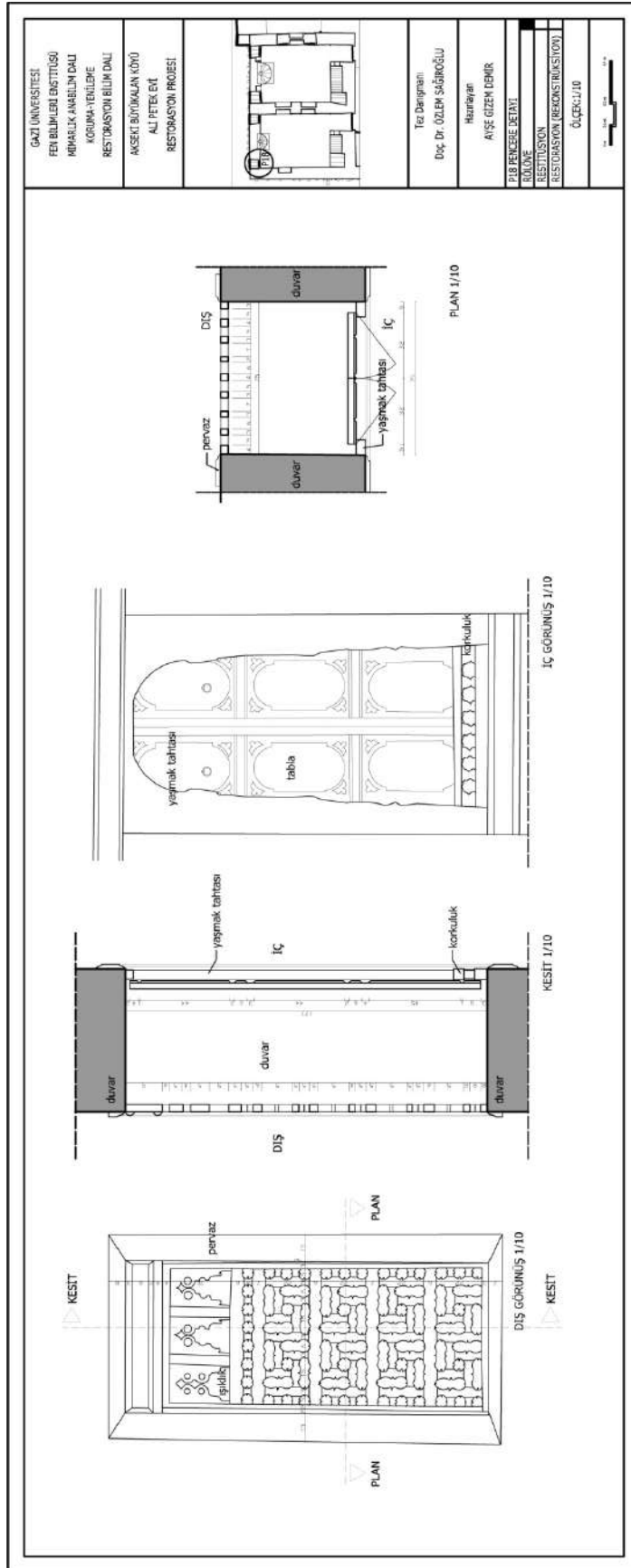
Şekil 2.21. K7 kapı detayı

EK-2. (devam) Rölöve çizimleri

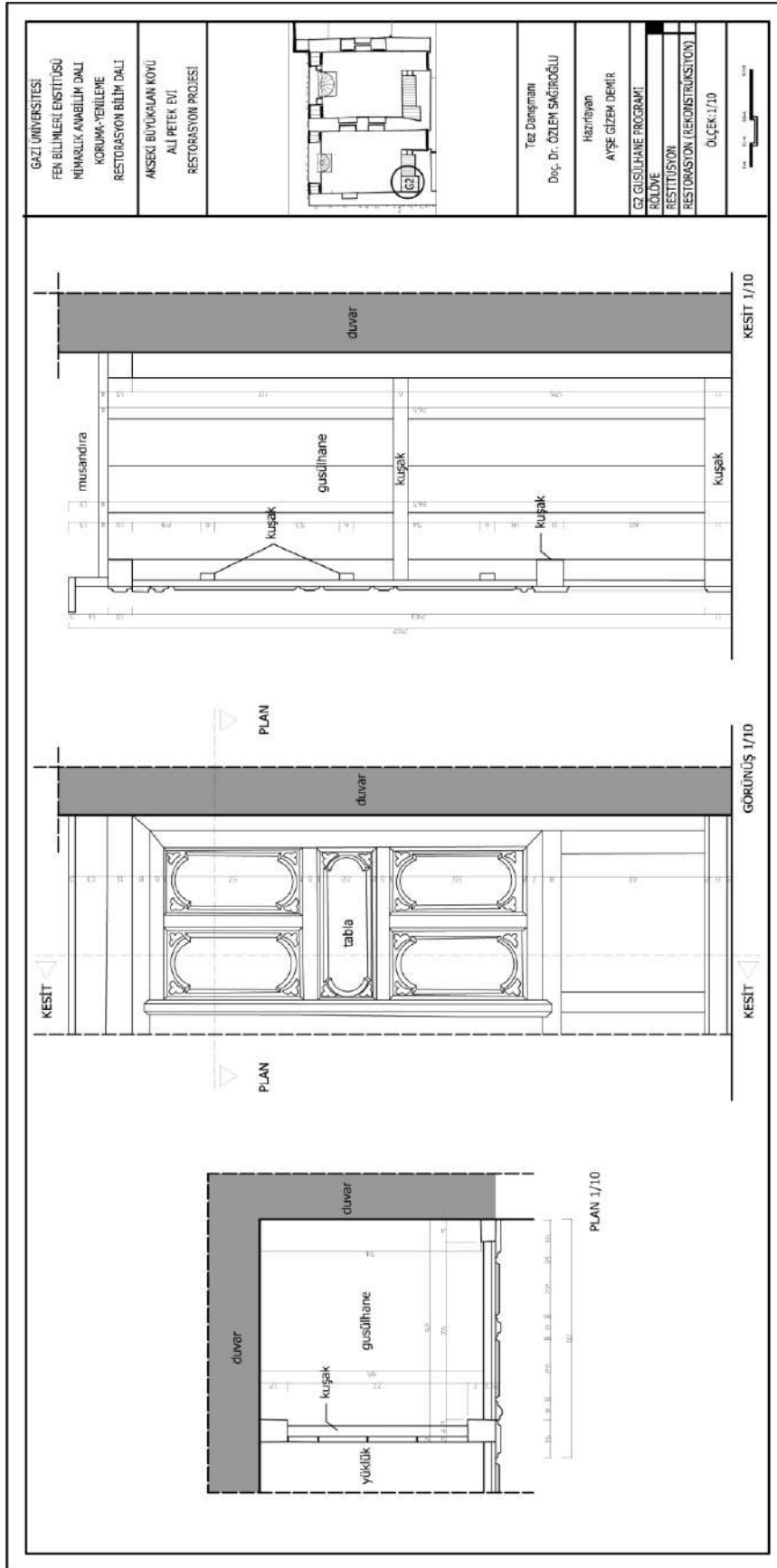
Şekil 2.22. P2-P3 pencere detayı

EK-2. (devam) Rölöve çizimleri

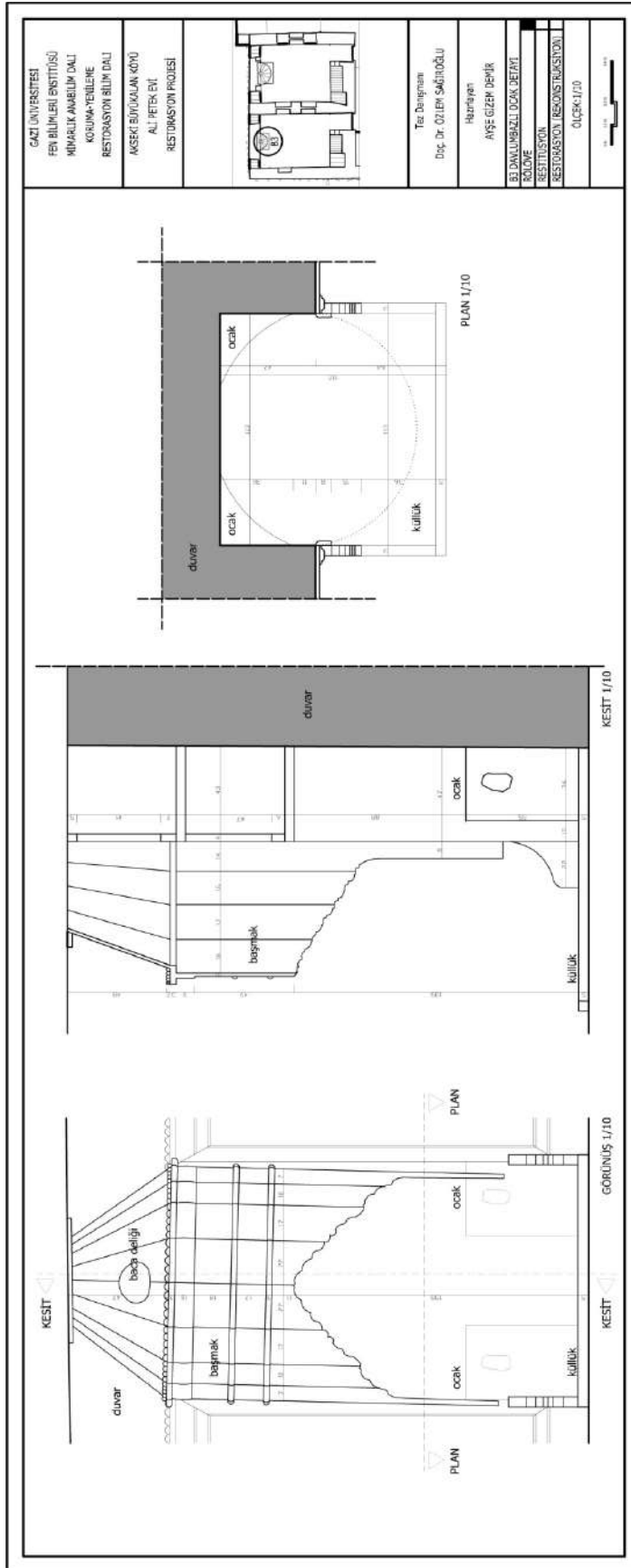
Şekil 2.23. P18 pencere detayı

EK-2. (devam) Rölöve çizimleri

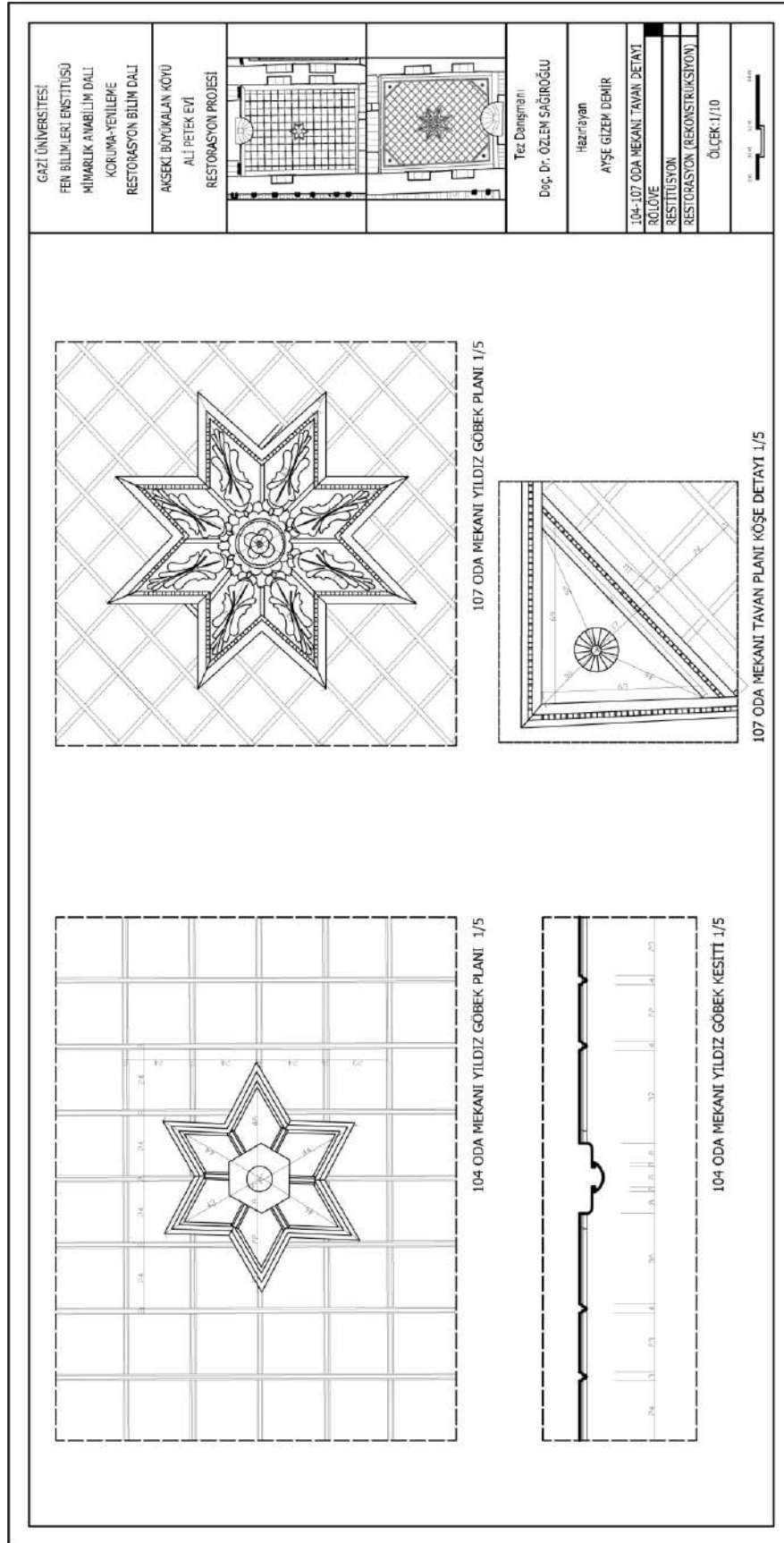
Şekil 2.24. G2 gusülhane detayı

EK-2. (devam) Rölöve çizimleri

Şekil 2.25. B3 davlumbazlı ocak (başmak) detayı

EK-2. (devam) Rölöve çizimleri

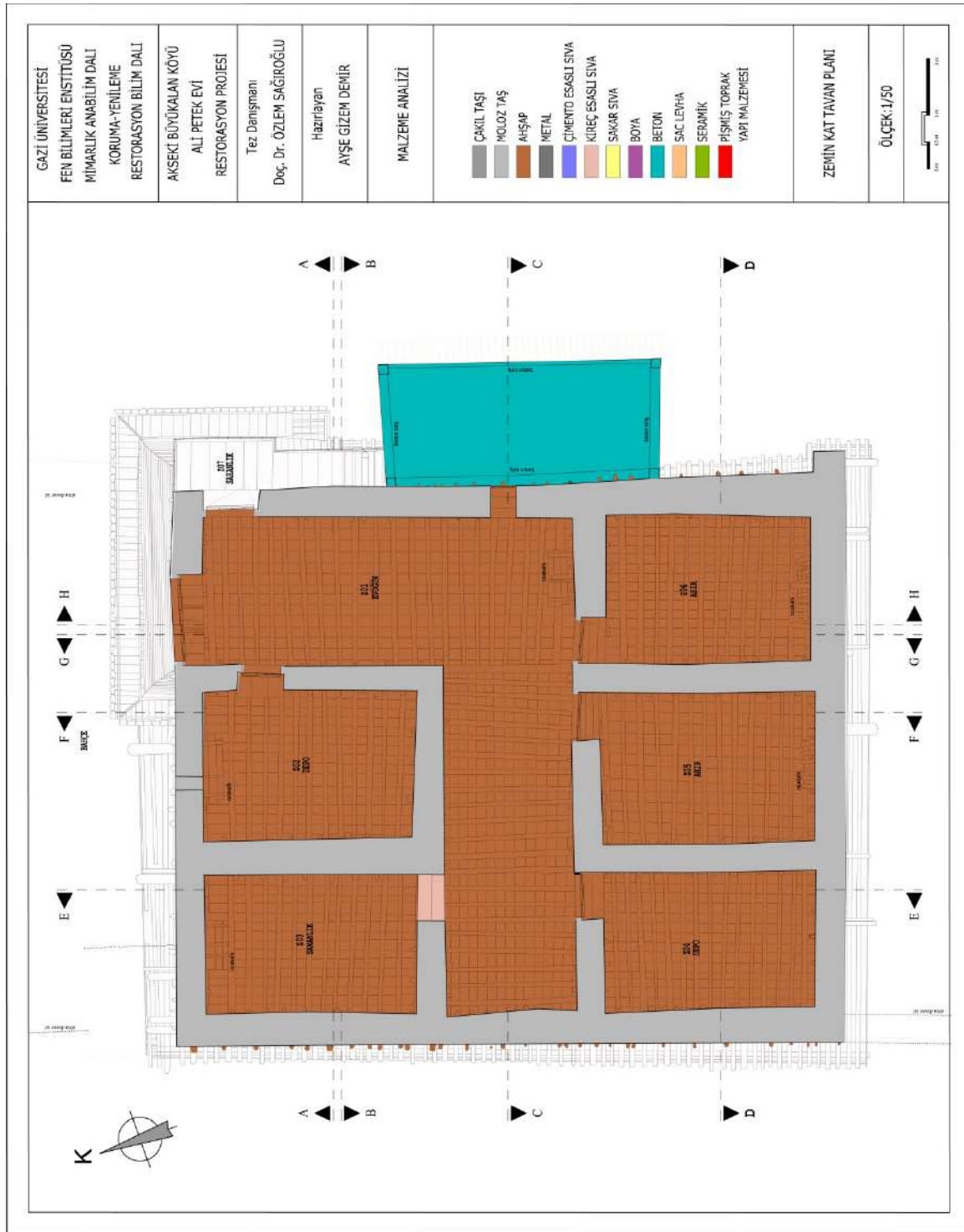
Şekil 2.26. 104-107 Oda mekânları tavan detayı

EK-3. Malzeme analizi çizimleri

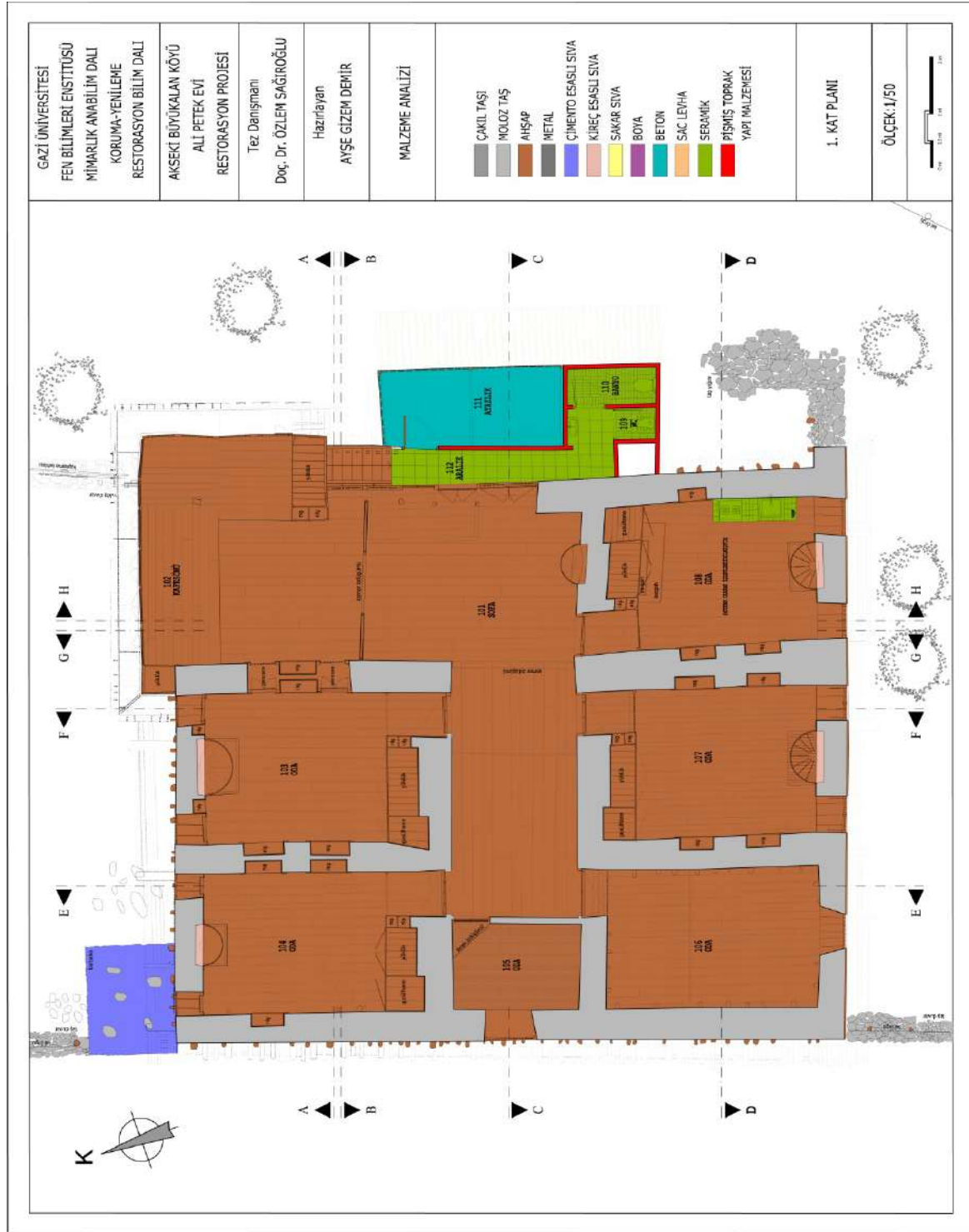
Şekil 3.1. Zemin kat planı malzeme analiz paftası

EK-3. (devam) Malzeme analizi çizimleri

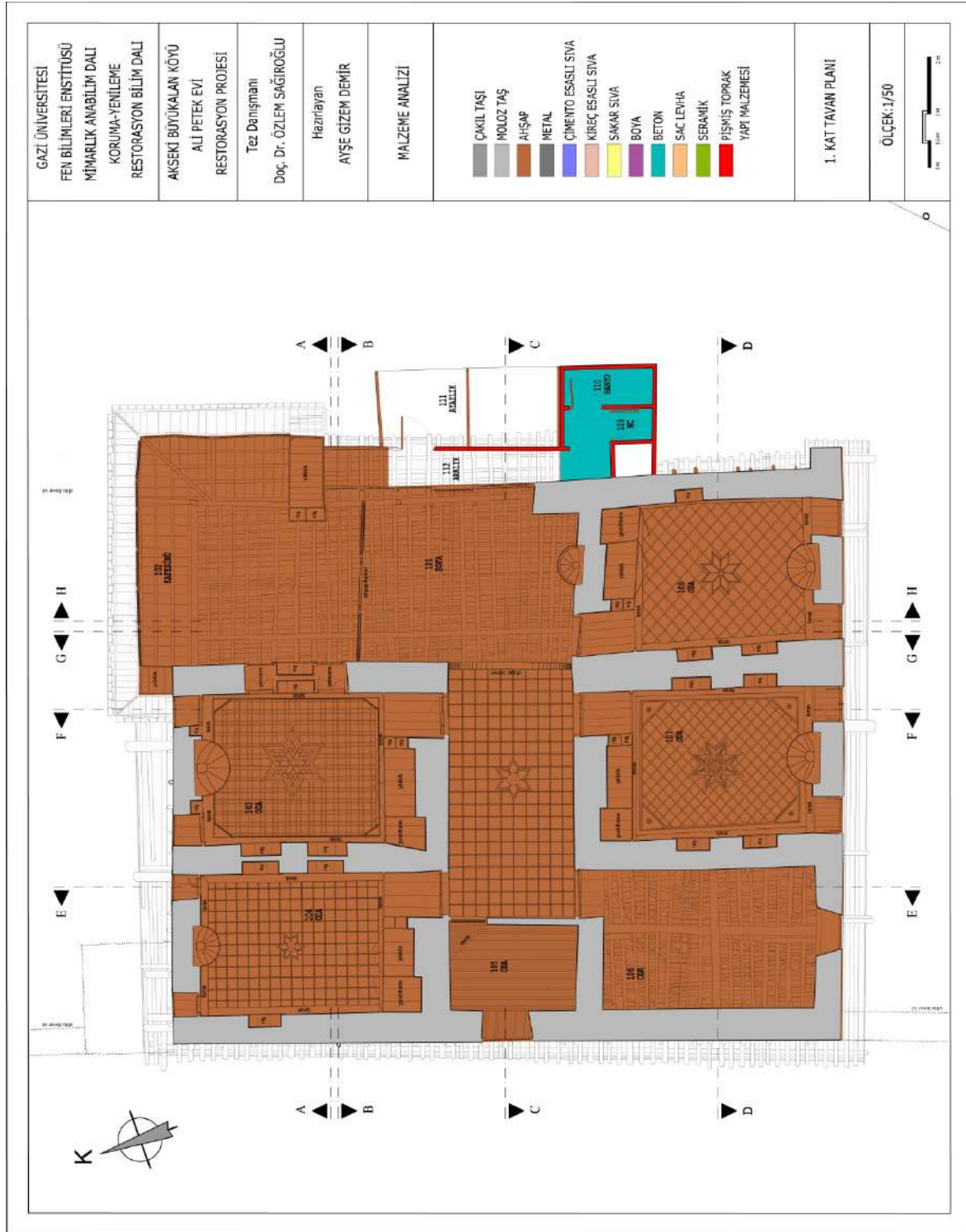
Şekil 3.2. Zemin kat tavan planı malzeme analiz paftası

EK-3. (devam) Malzeme analizi çizimleri

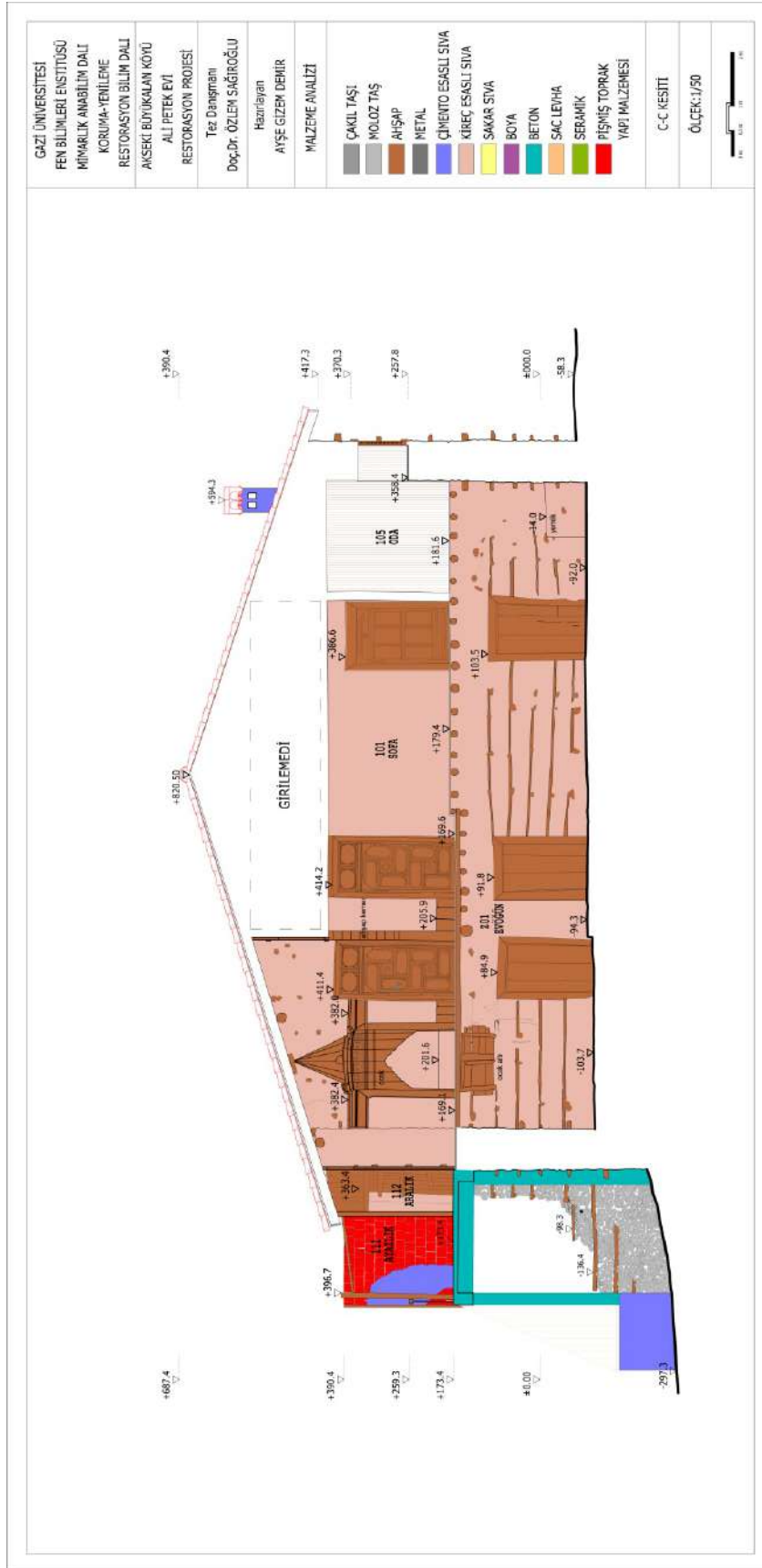
Şekil 3.3. 1. kat planı malzeme analiz paftası

EK-3. (devam) Malzeme analizi çizimleri

Şekil 3.4. 1. kat tavan planı malzeme analiz paftası

EK-3. (devam) Malzeme analizi çizimleri

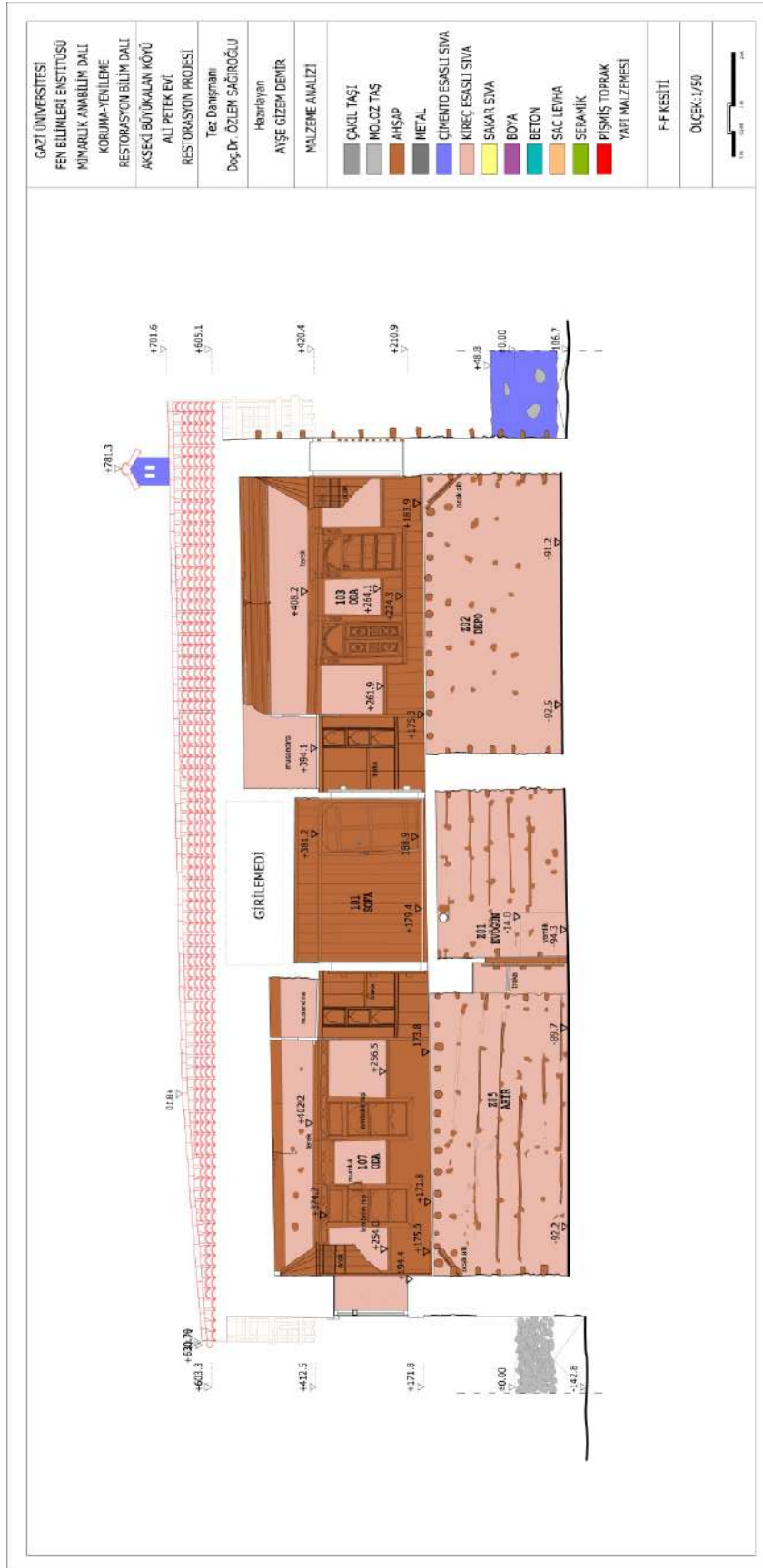

EK-3. (devam) Malzeme analizi çizimleri

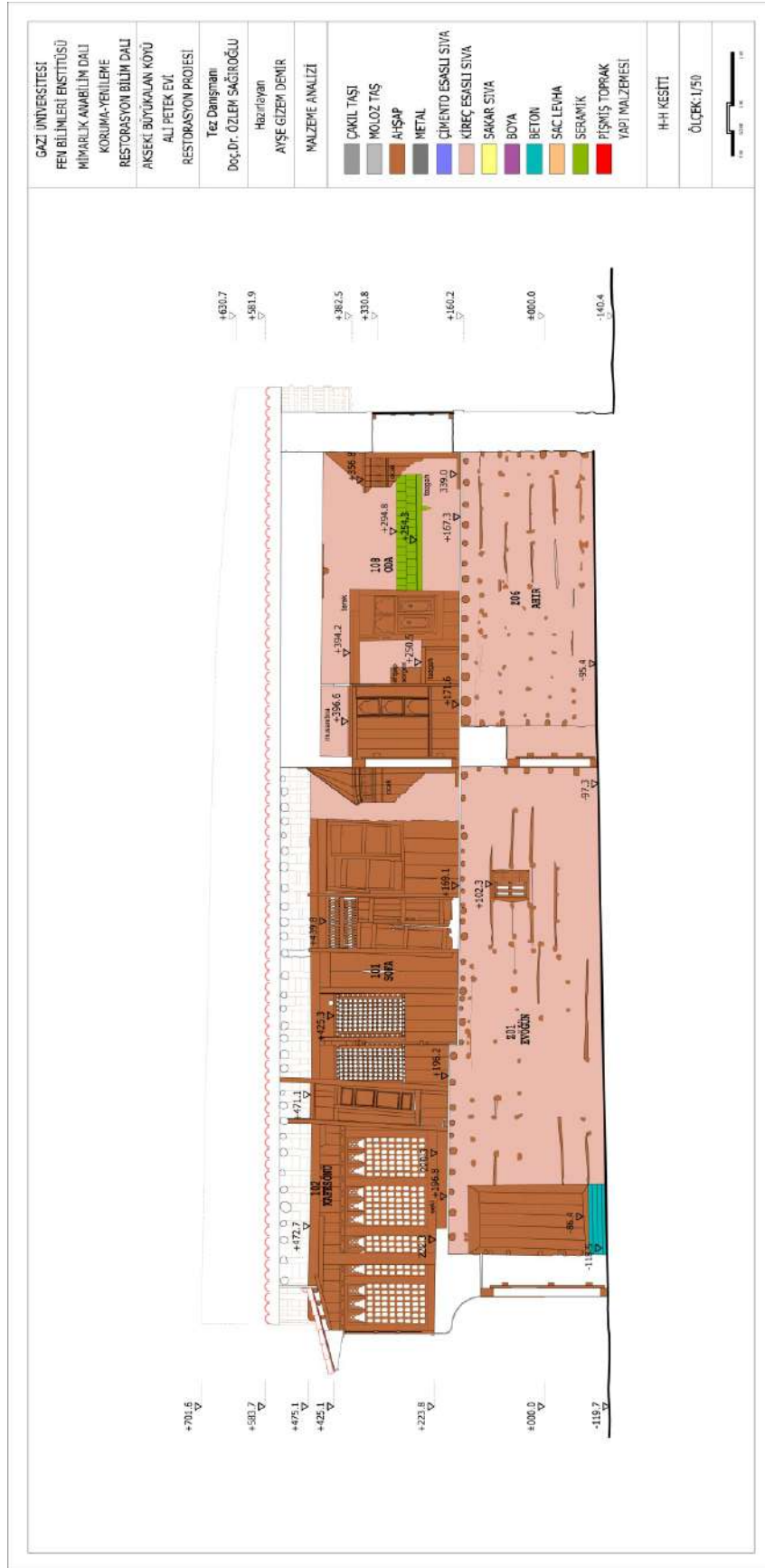
Şekil 3.9. E-E kesiti malzeme analiz paftası

EK-3. (devam) Malzeme analizi çizimleri

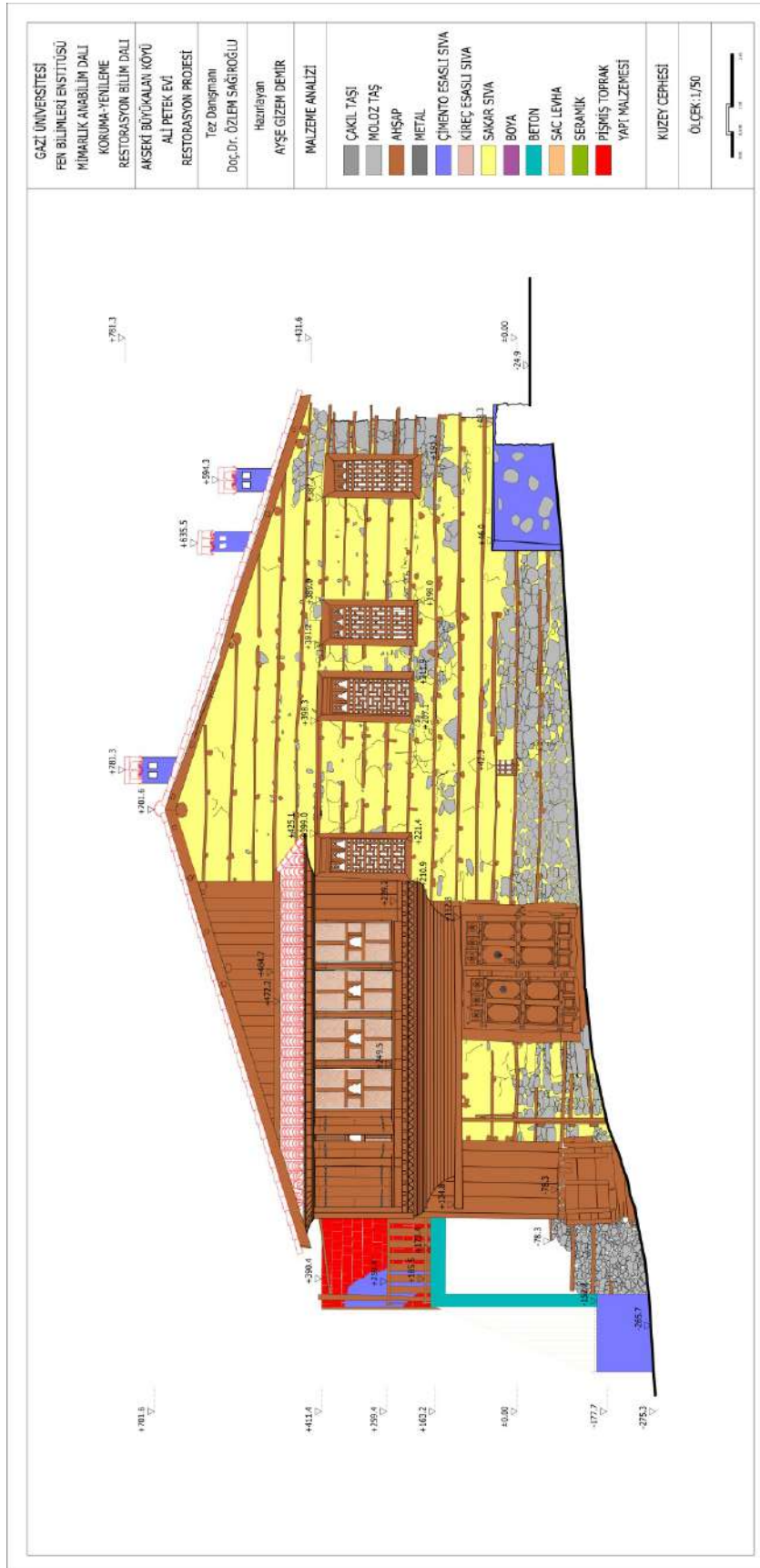
Şekil 3.10. F-F kesiti malzeme analiz paftası

EK-3. (devam) Malzeme analizi çizimleri

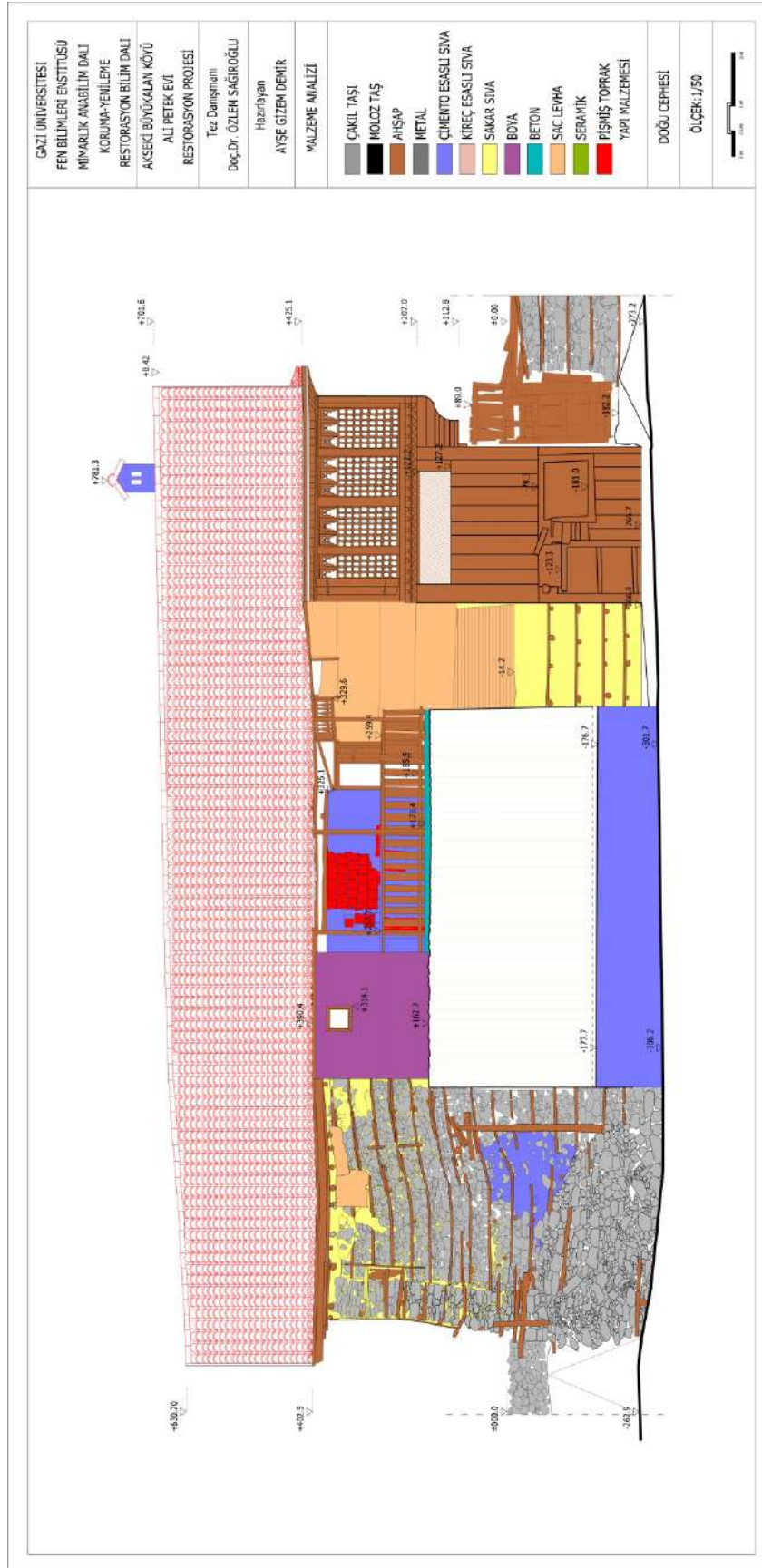
Şekil 3.12. H-H kesiti malzeme analiz paftası

EK-3. (devam) Malzeme analizi çizimleri

Şekil 3.13. Kuzey cephesi malzeme analiz paftası

EK-3. (devam) Malzeme analizi çizimleri

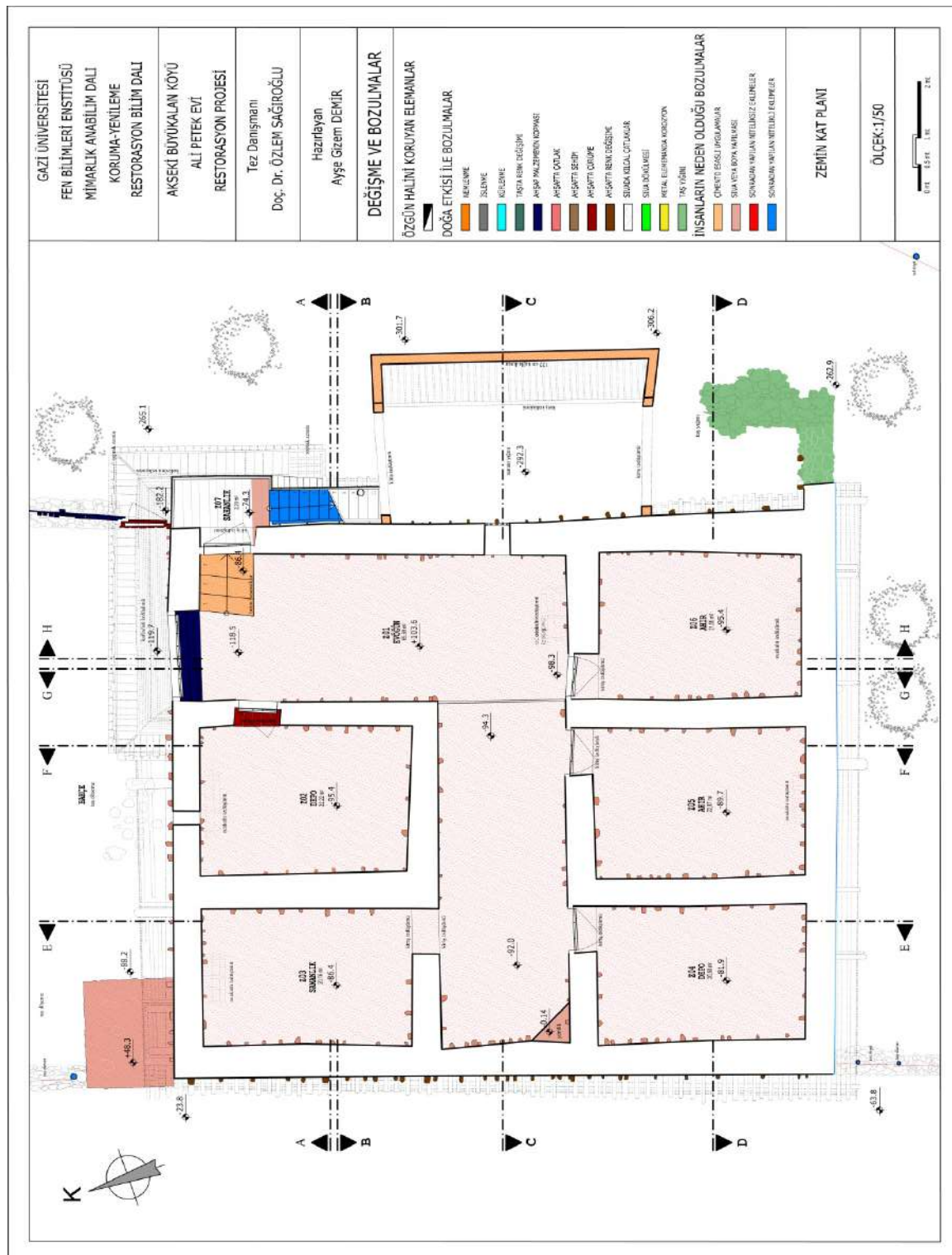

Şekil 3.14. Doğu cephesi malzeme analiz paftası

EK-3. (devam) Malzeme analizi çizimleri

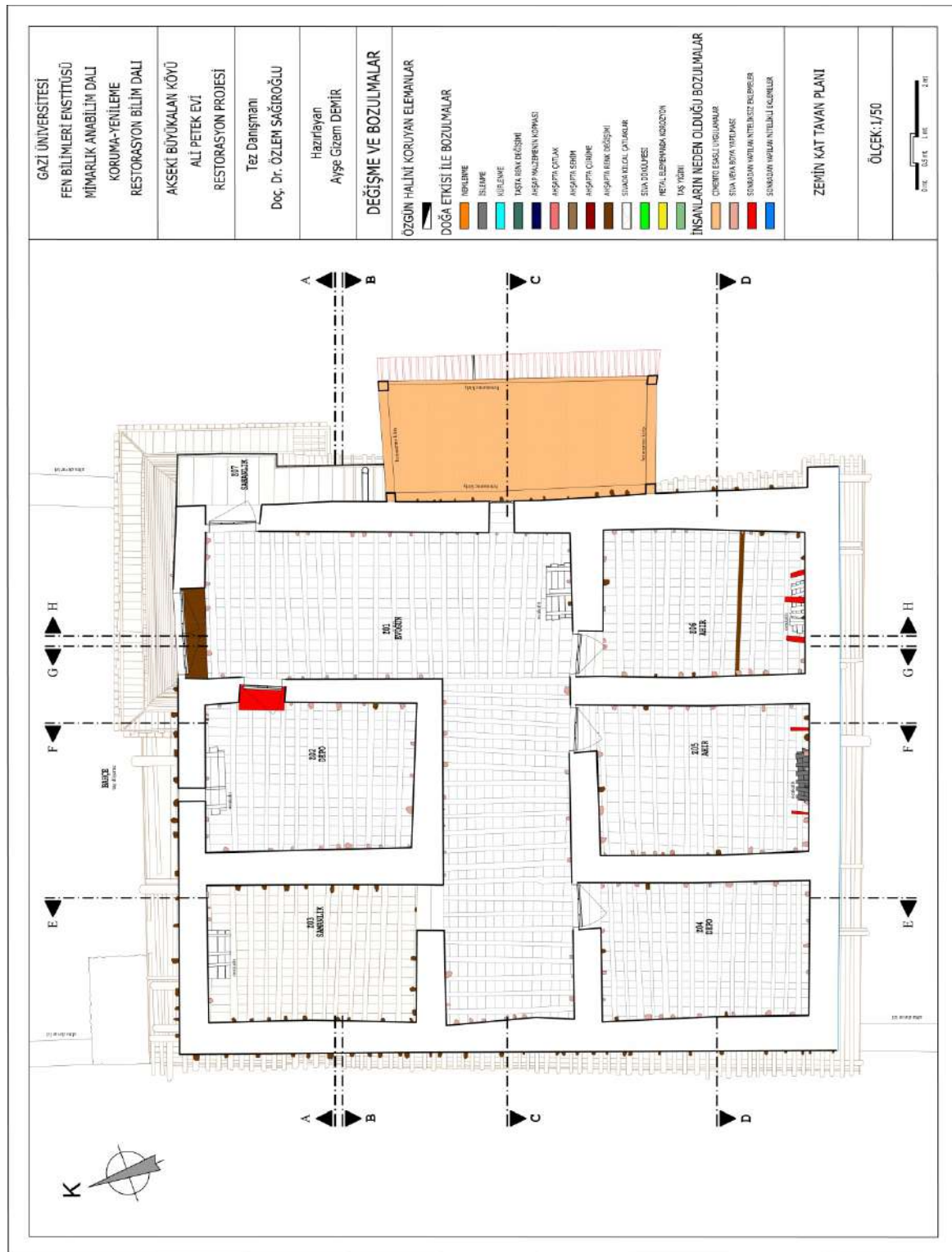

EK-4. Değişme ve bozulma analizi çizimleri

Şekil 4.1. Zemin kat planı değişme ve bozulma analizi paftası

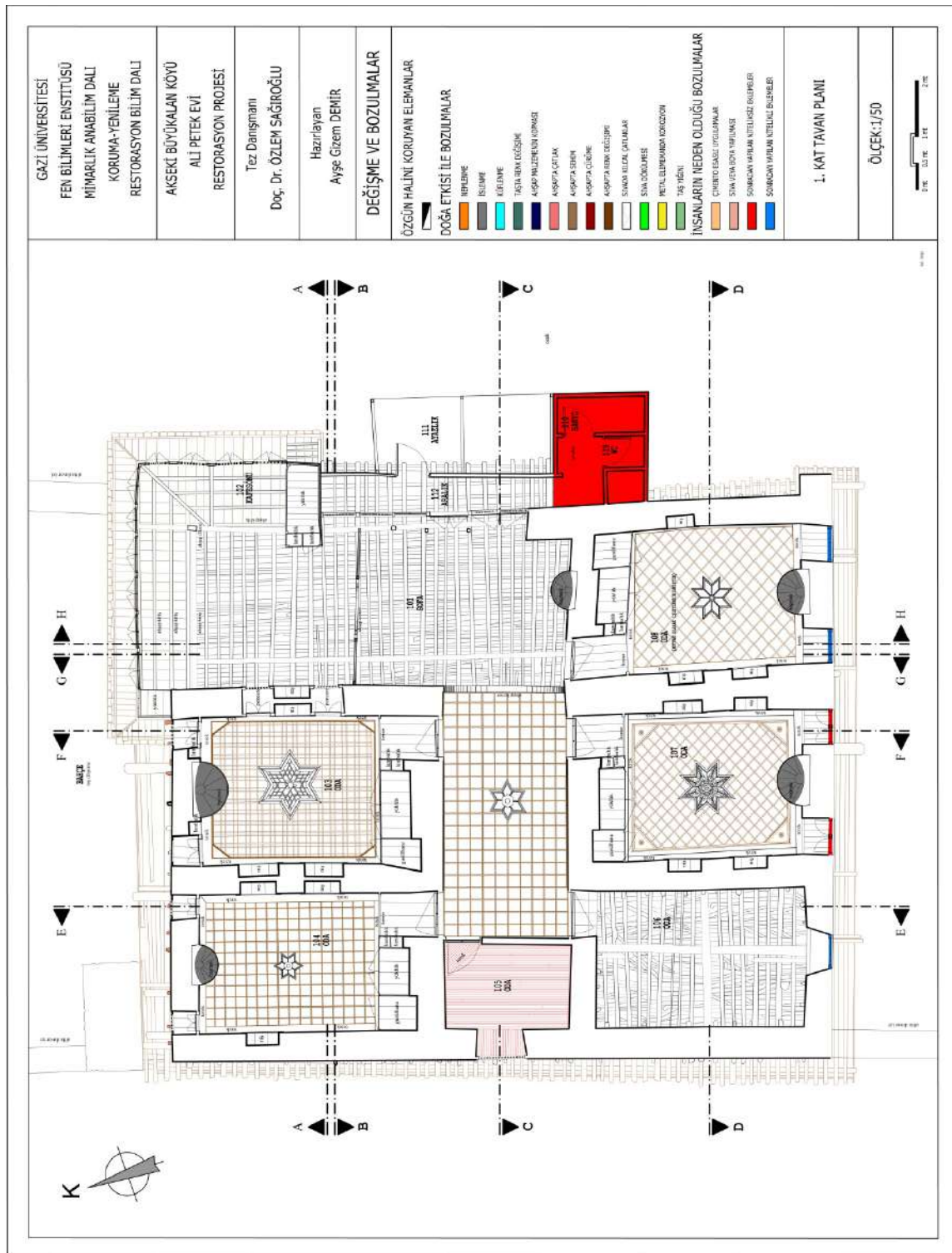
EK-4. (devam) Değişme ve bozulma analizi çizimleri

EK-4. (devam) Değişme ve bozulma analizi çizimleri

EK-4. (devam) Değişme ve bozulma analizi çizimleri

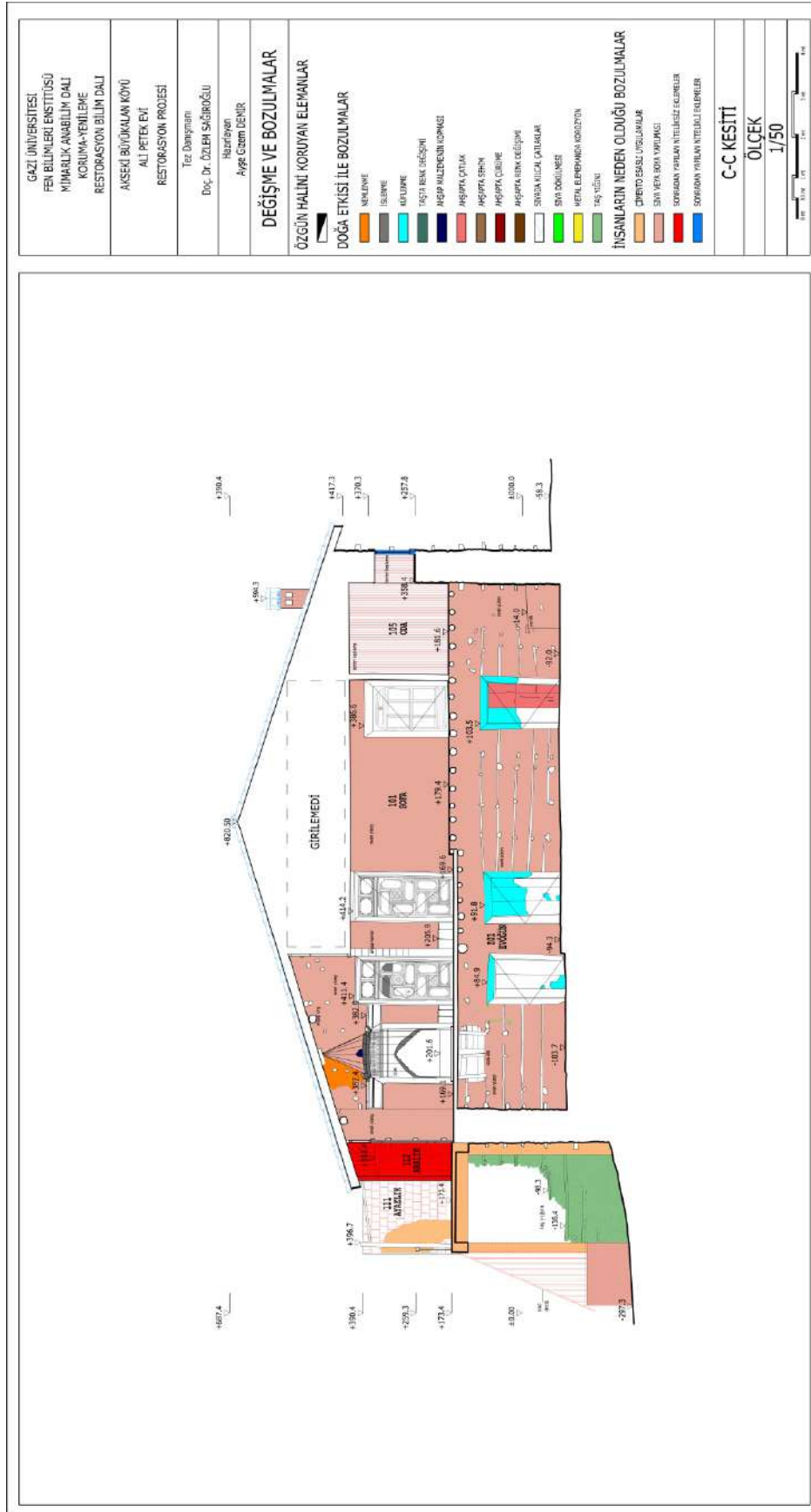

EK-4. (devam) Değişme ve bozulma analizi çizimleri

Şekil 4.5. A-A kesiti değişme ve bozulma analizi paftası

EK-4. (devam) Değişme ve bozulma analizi çizimleri

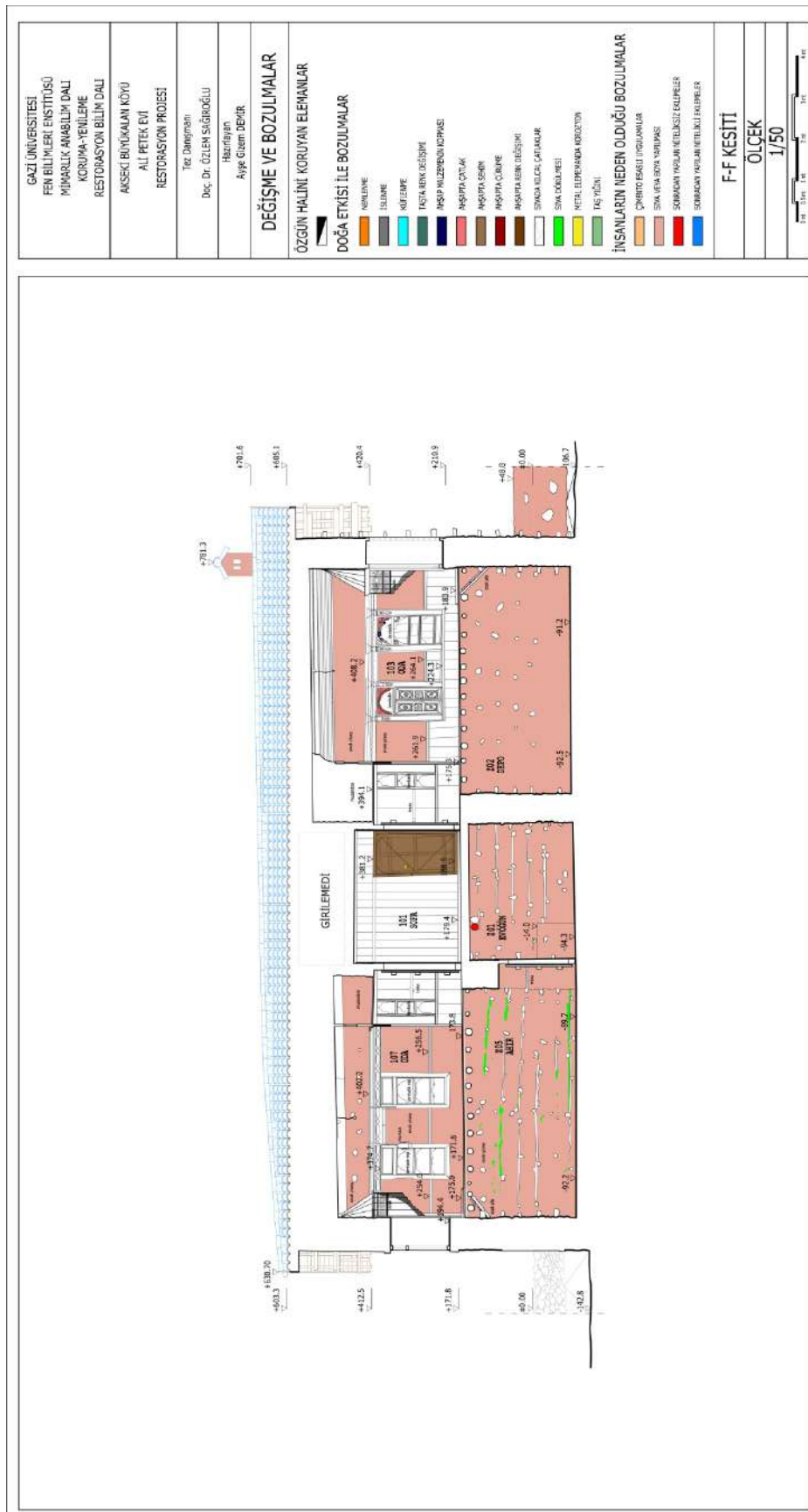
Şekil 4.7. C-C kesiti değişme ve bozulma analizi paftası

EK-4. (devam) Değişme ve bozulma analizi çizimleri

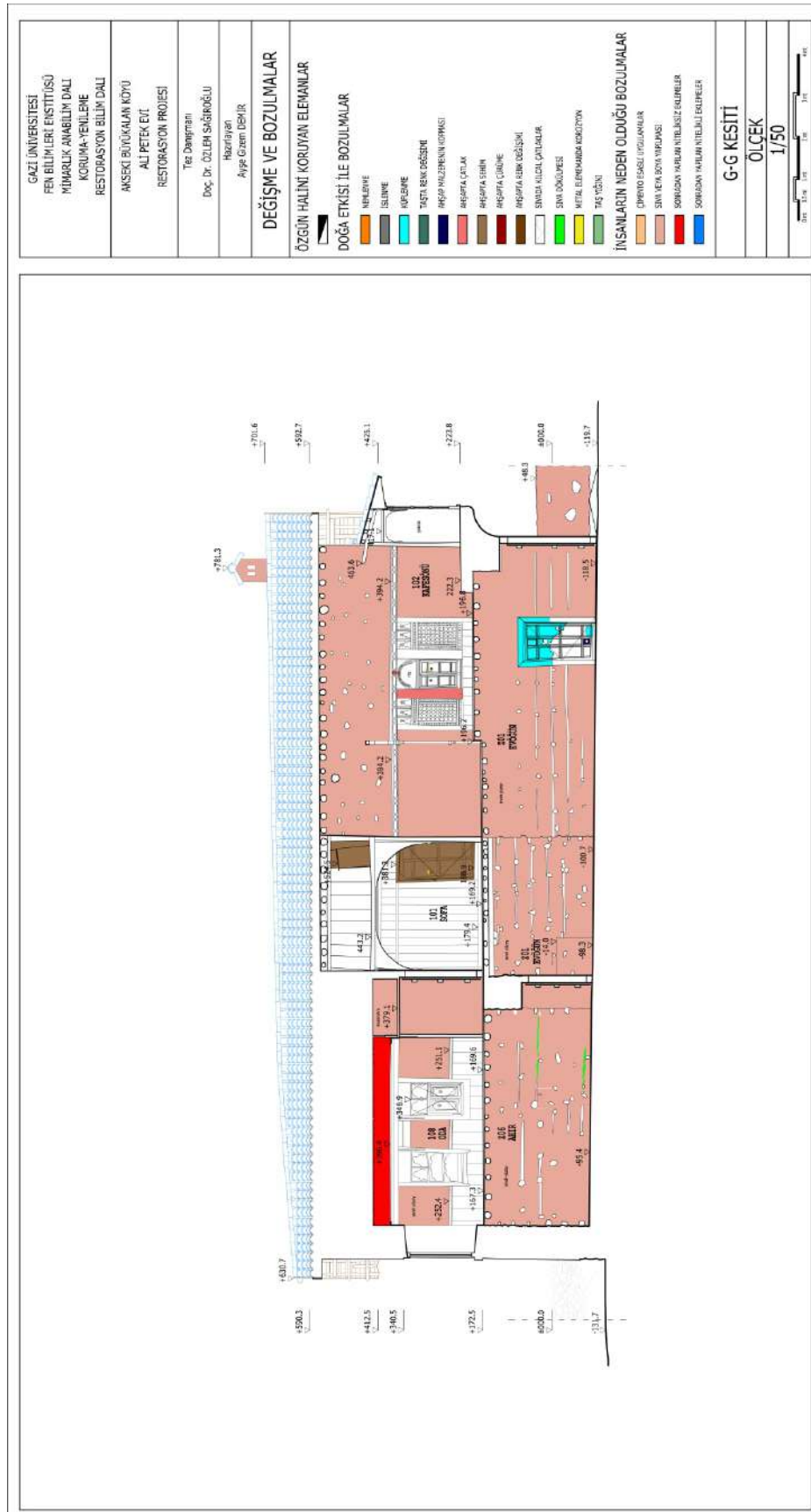
Şekil 4.9. E-E kesiti değişme ve bozulma analizi paftası

EK-4. (devam) Değişme ve bozulma analizi çizimleri

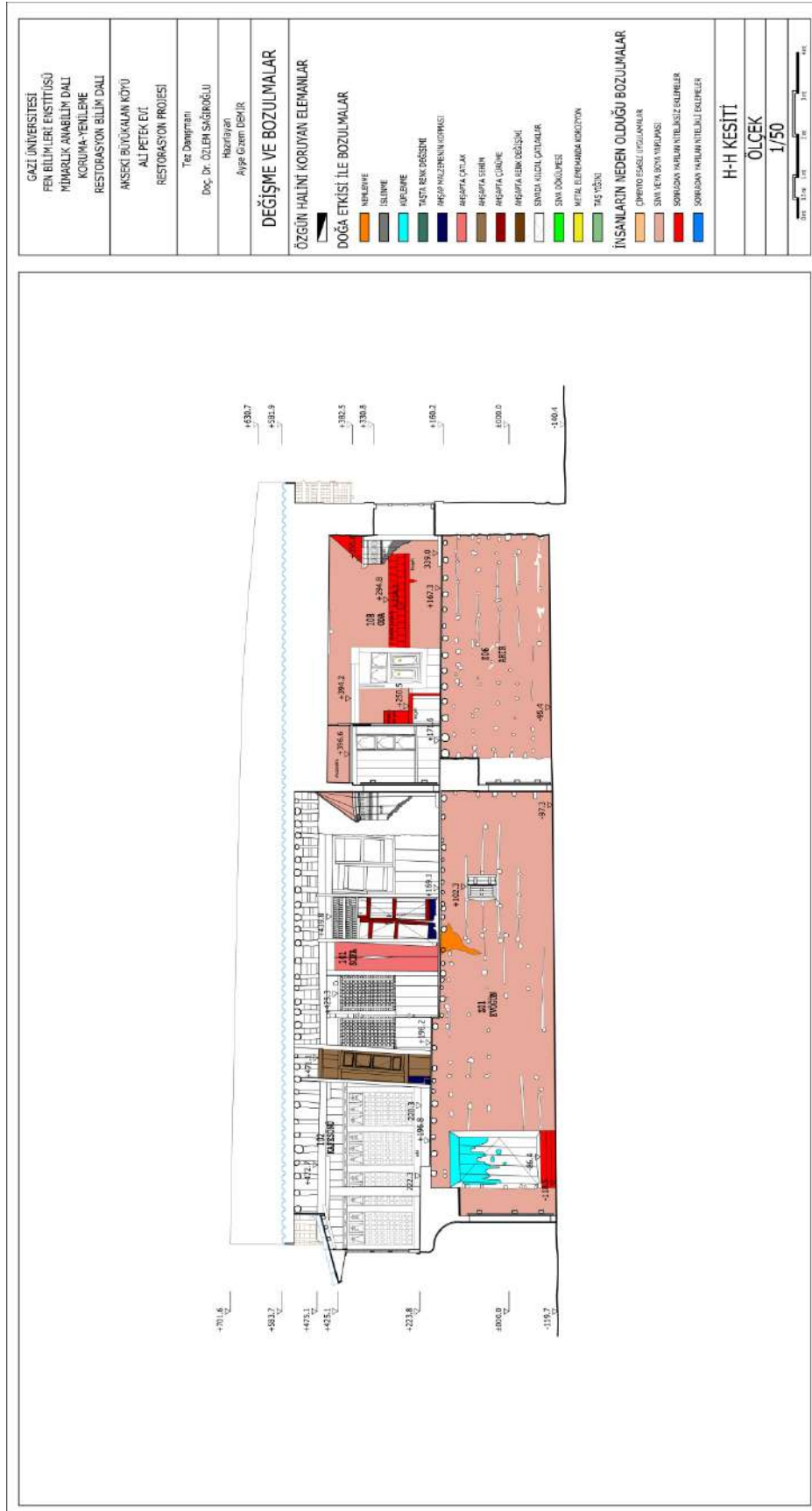
Şekil 4.10. F-F kesiti değişme ve bozulma analizi paftası

EK-4. (devam) Değişme ve bozulma analizi çizimleri

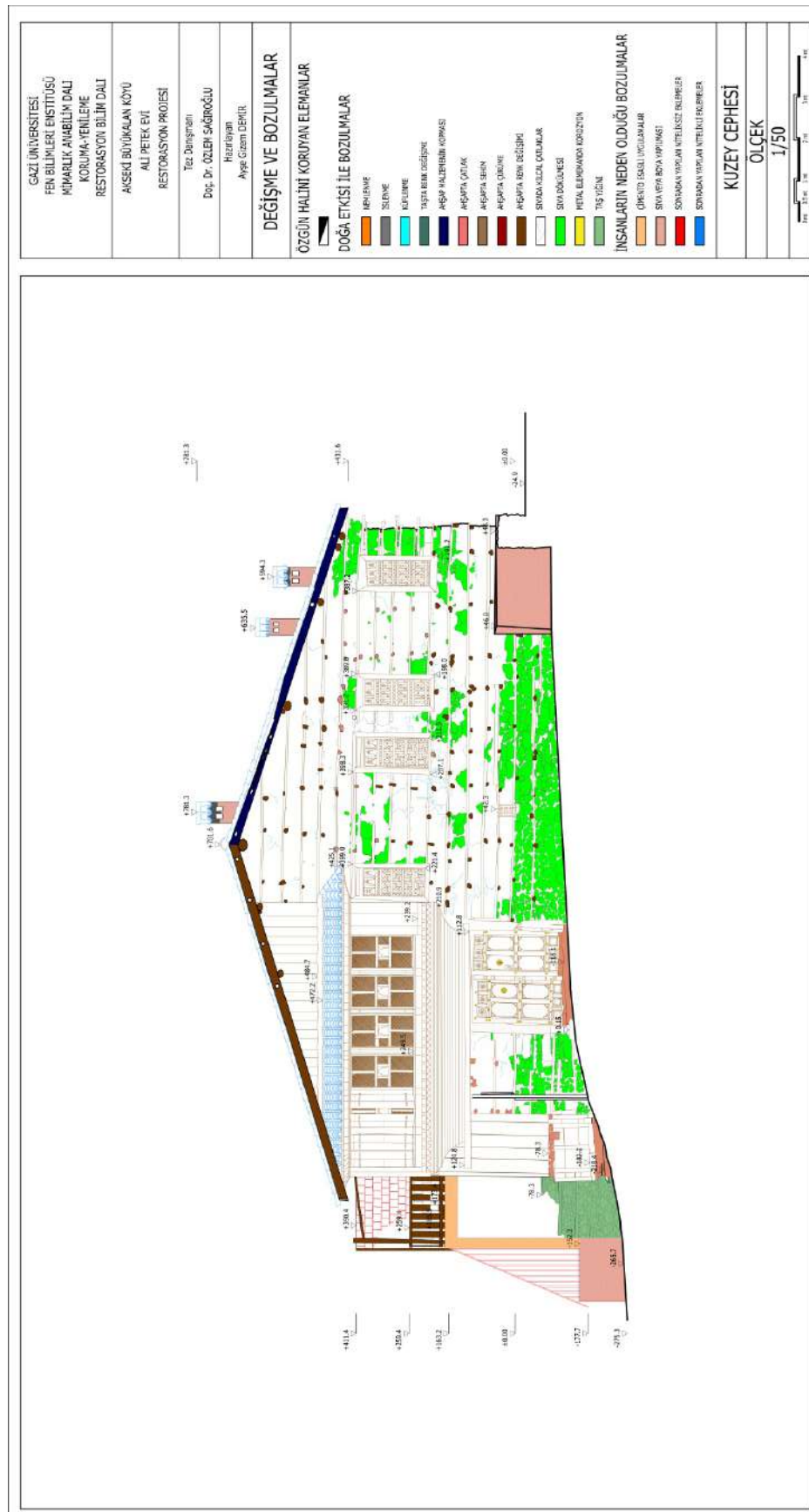
Şekil 4.11. G-G kesiti değişme ve bozulma analizi paftası

EK-4. (devam) Değişme ve bozulma analizi çizimleri

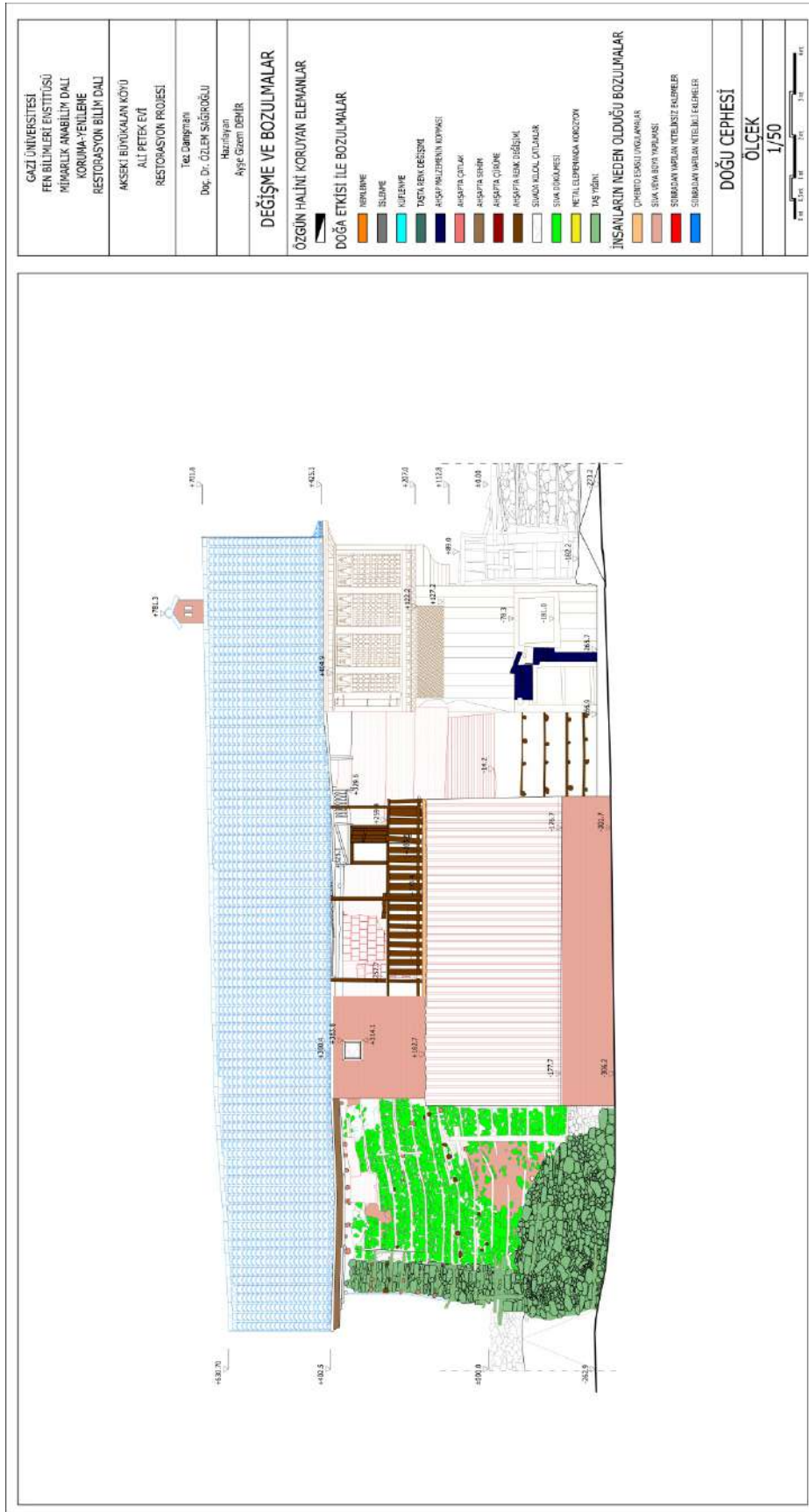
Şekil 4.12. H-H kesiti değişme ve bozulma analizi paftası

EK-4. (devam) Değişme ve bozulma analizi çizimleri

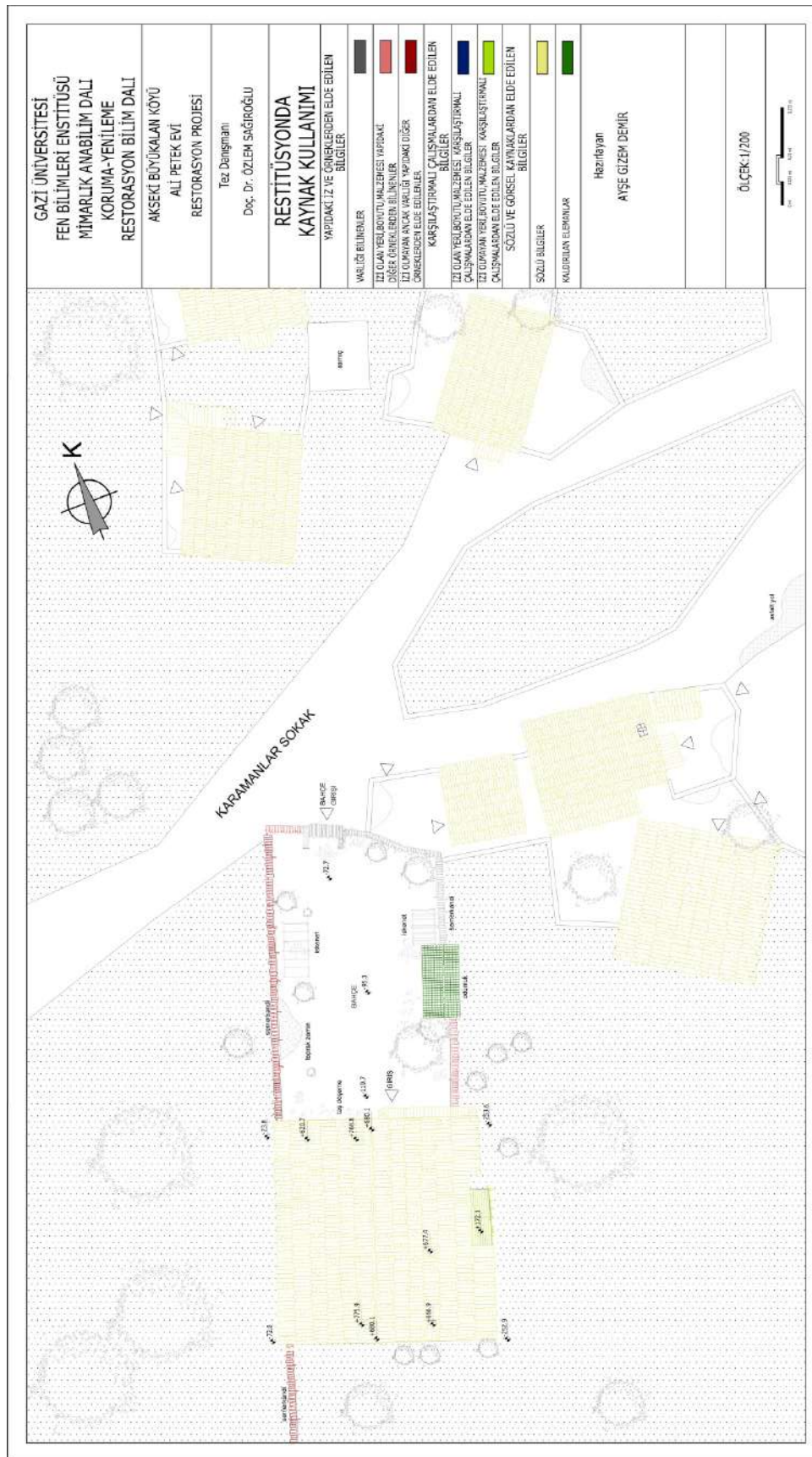
Şekil 4.13. Kuzey cephesi değişme ve bozulma analizi paftası

EK-4. (devam) Değişme ve bozulma analizi çizimleri

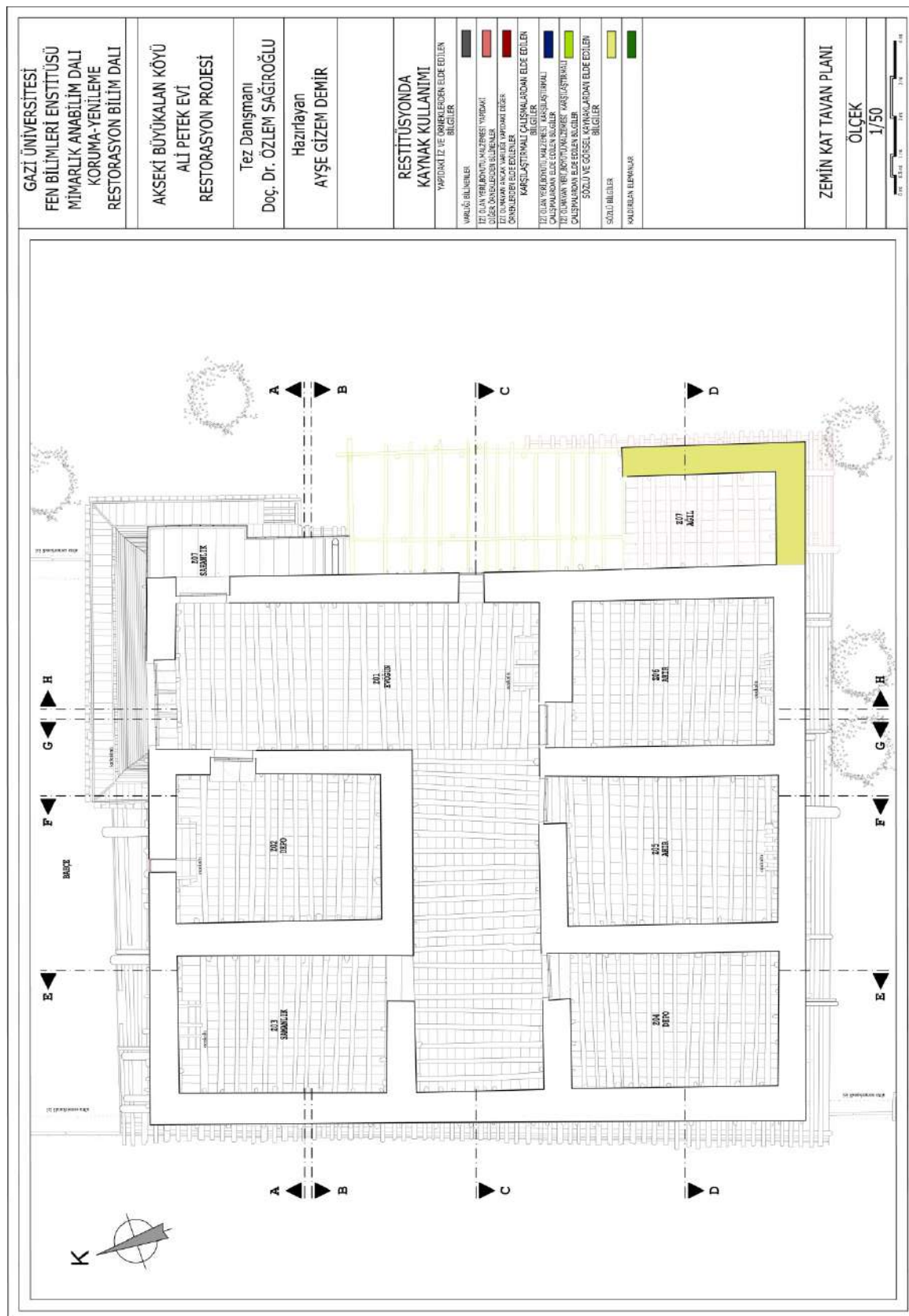
Şekil 4.14. Doğu cephesi değişme ve bozulma analizi paftası

EK-5. Restitüsyonda kaynak kullanımı çizimleri

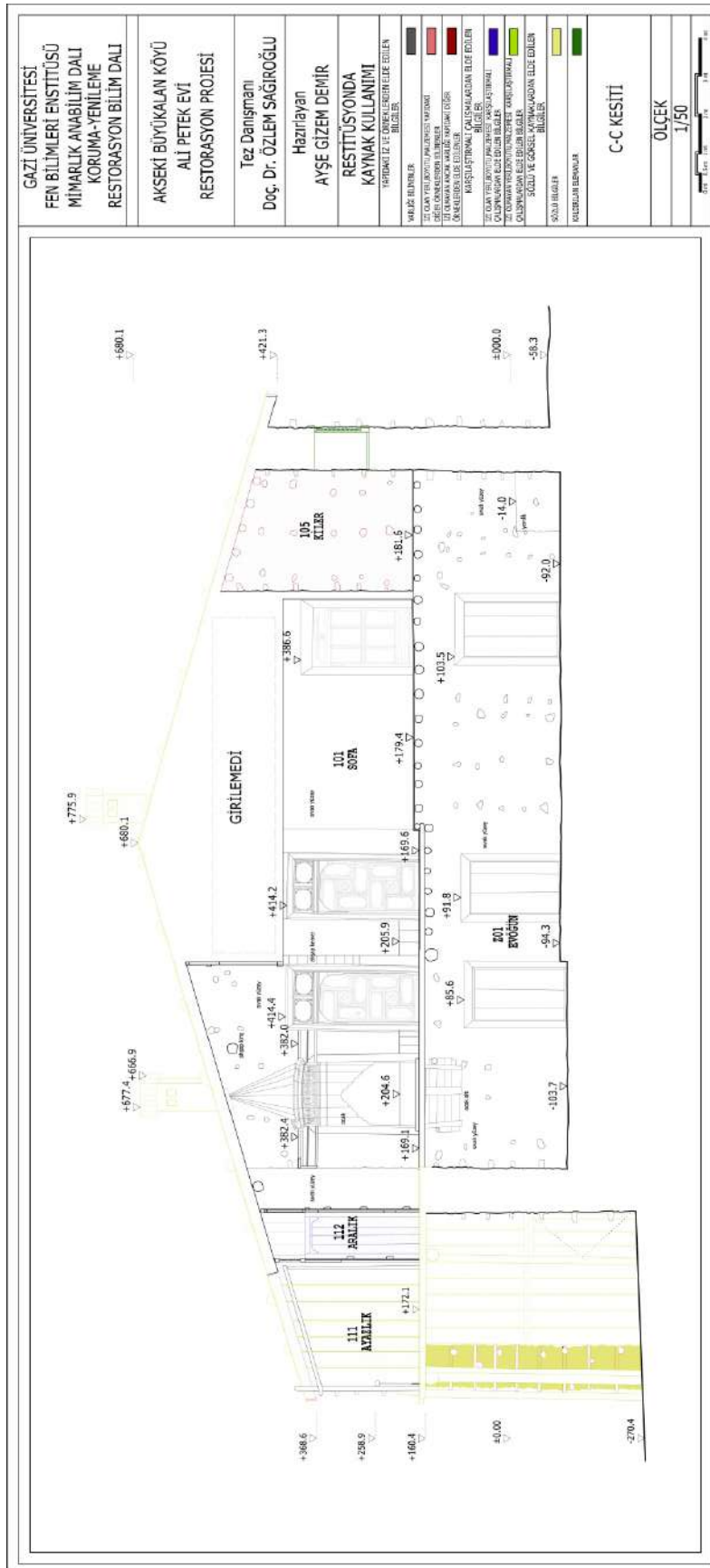

Şekil 5.1. Restitüsyonda kaynak kullanımı paftası vaziyet planı

EK-5. (devam) Restitüsyonda kaynak kullanımı çizimleri

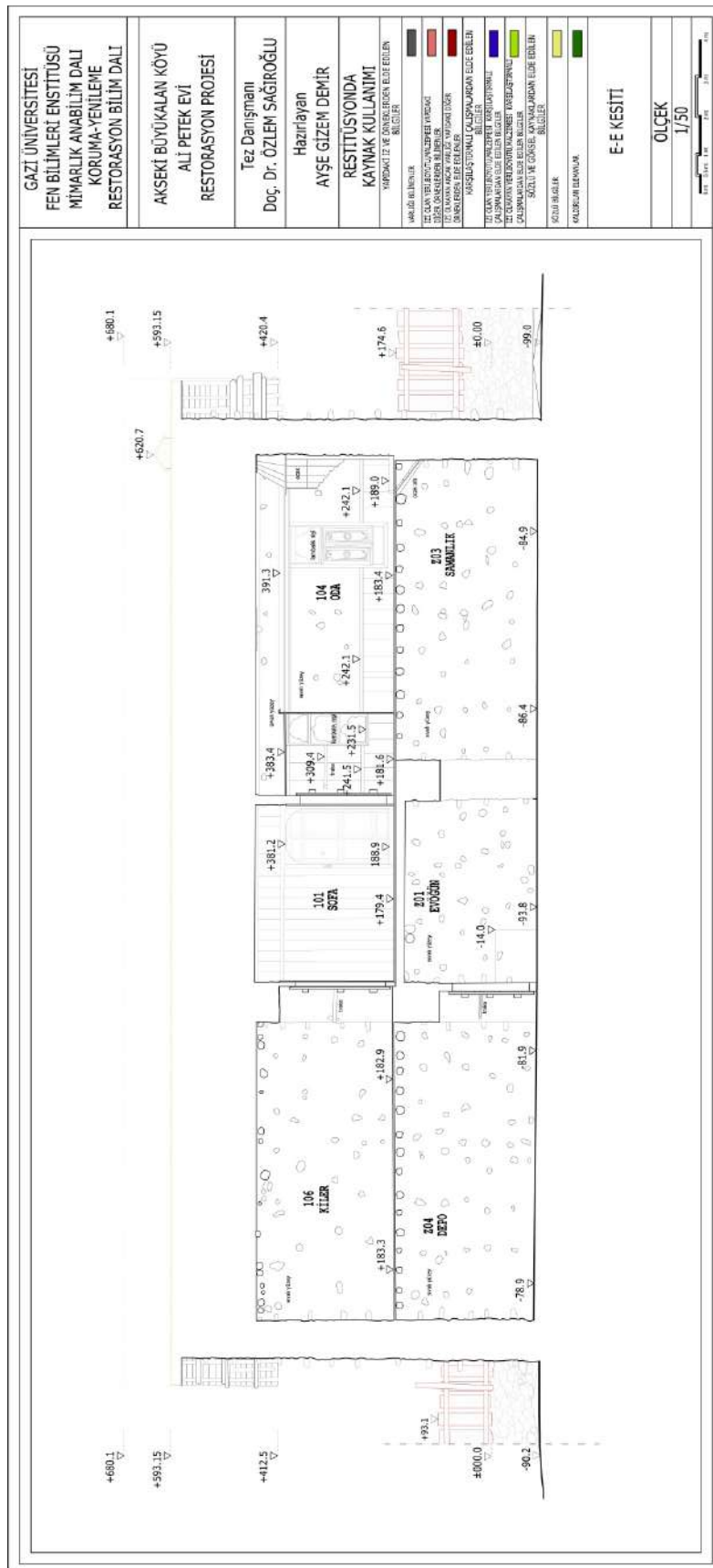

EK-5. (devam) Restitüsyonda kaynak kullanımı çizimleri

Şekil 5.8. Restitüsyonda kaynak kullanımı paftası C-C kesiti

EK-5. (devam) Restitüsyonda kaynak kullanımı çizimleri

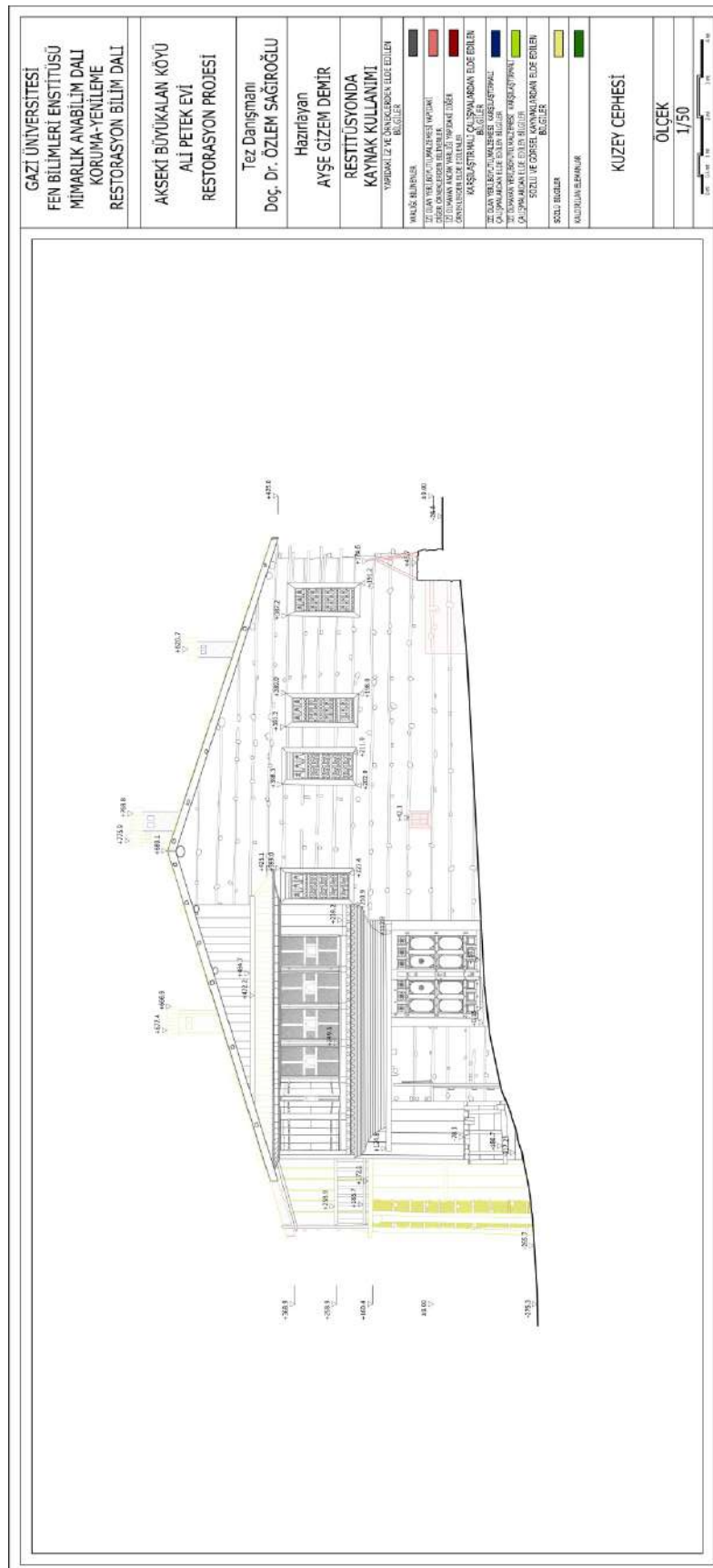
Şekil 5.10. Restitüsyonda kaynak kullanımı paftası E-E kesiti

EK-5. (devam) Restitüsyonda kaynak kullanımı çizimleri

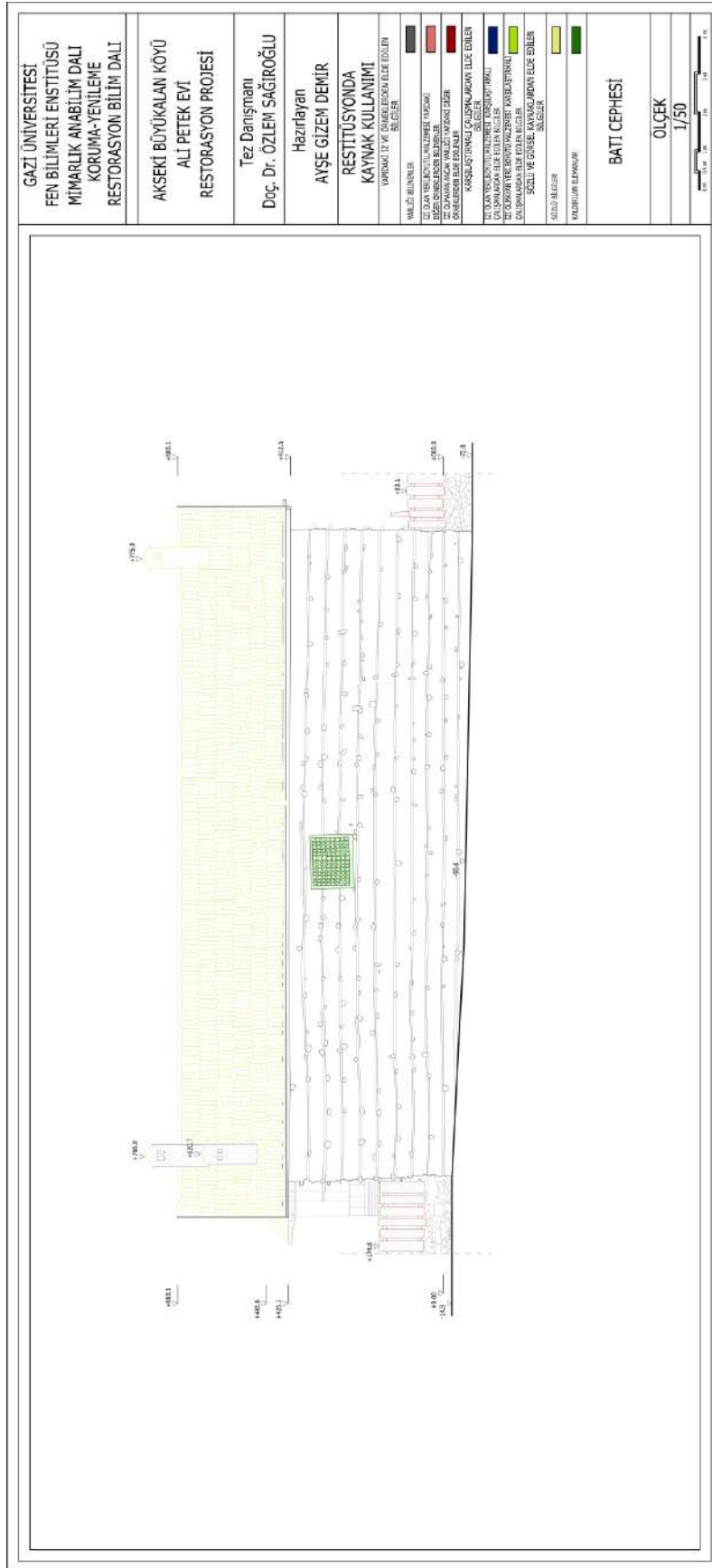

Şekil 5.13. Restitüsyonda kaynak kullanımı paftası H-H kesiti

EK-5. (devam) Restitüsyonda kaynak kullanımı çizimleri

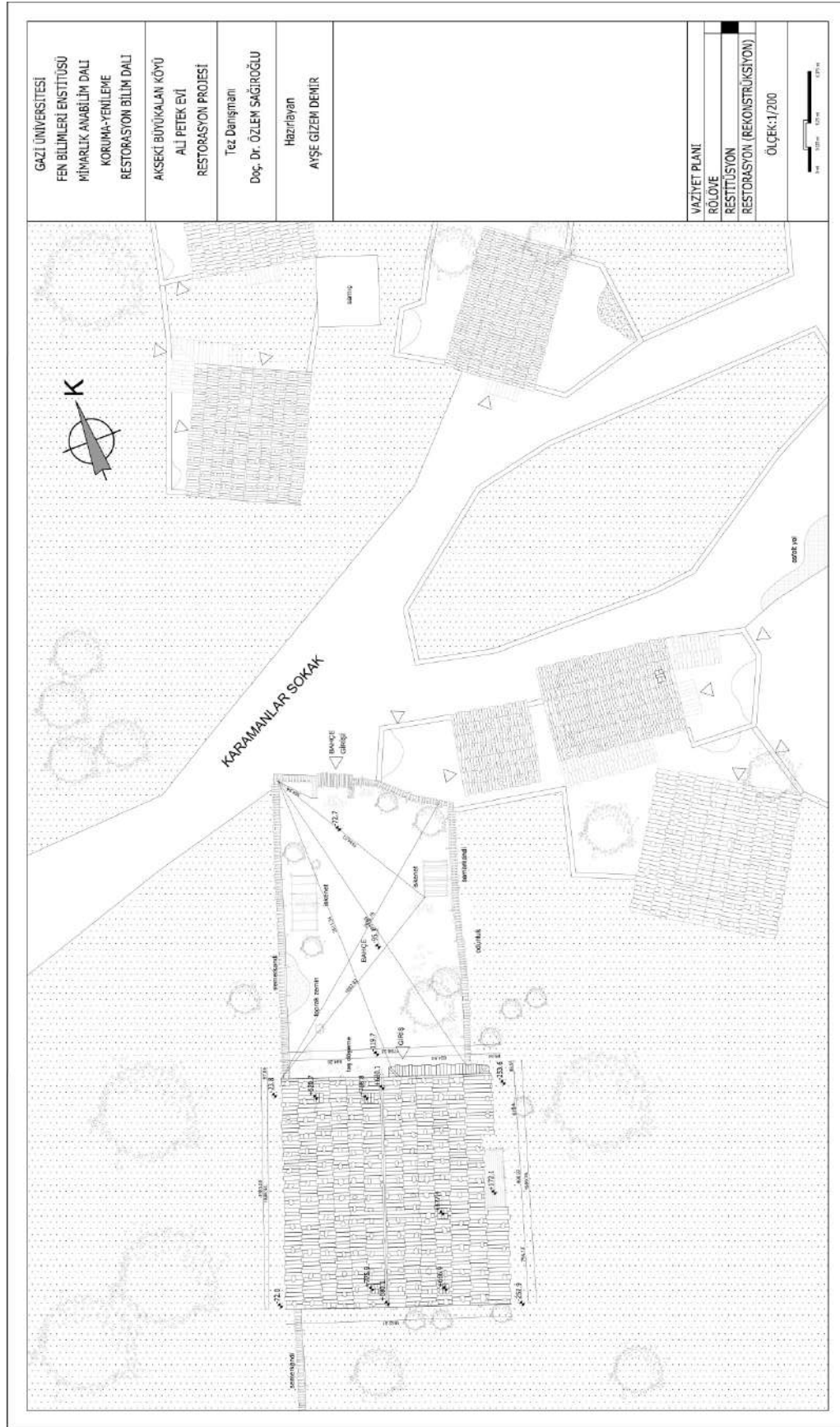

EK-5. (devam) Restitüsyonda kaynak kullanımı çizimleri

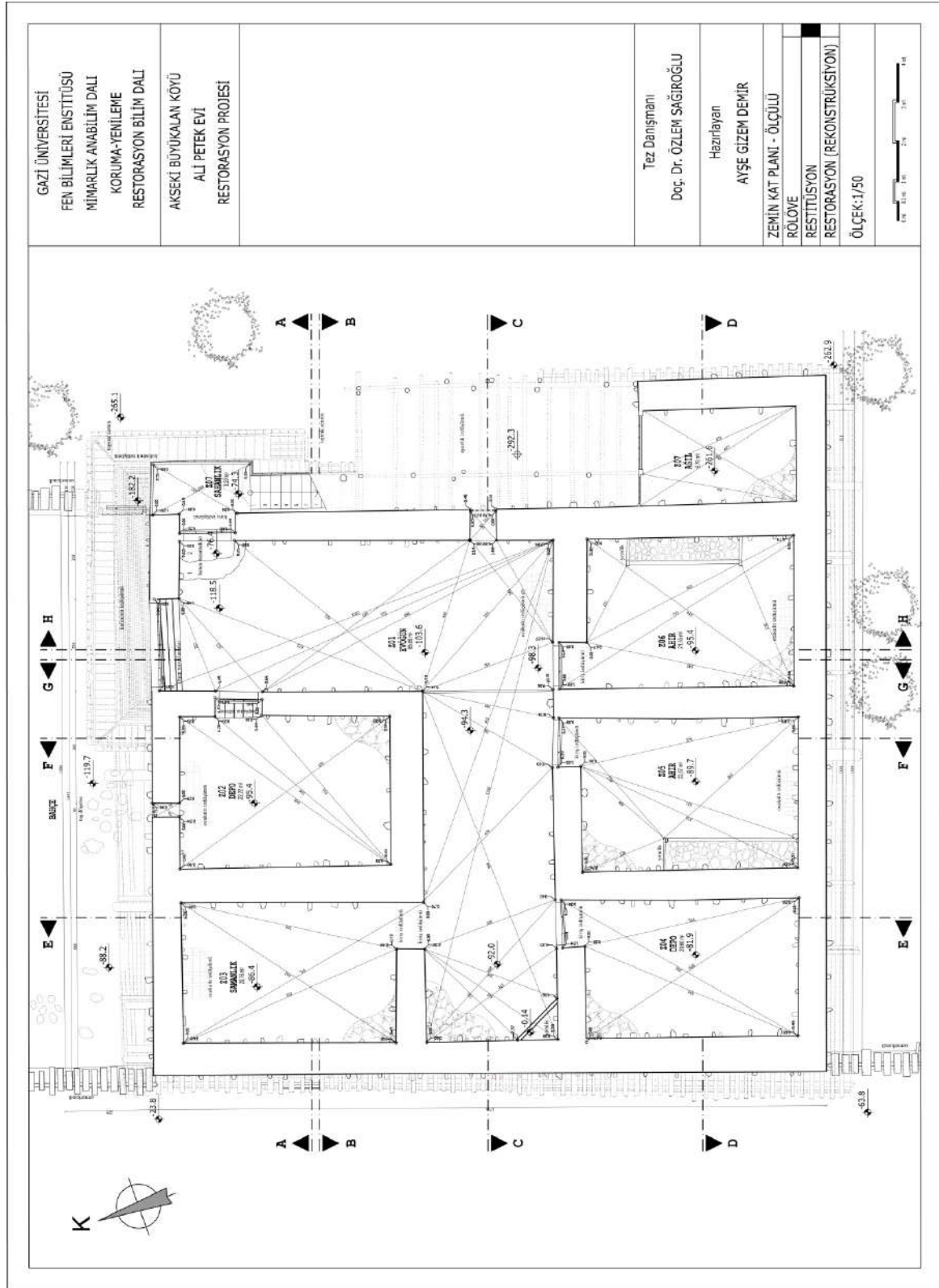
Şekil 5.16. Restitüsyonda kaynak kullanımı paftası batı cephesi

EK-6. Restitüsyon çizimleri

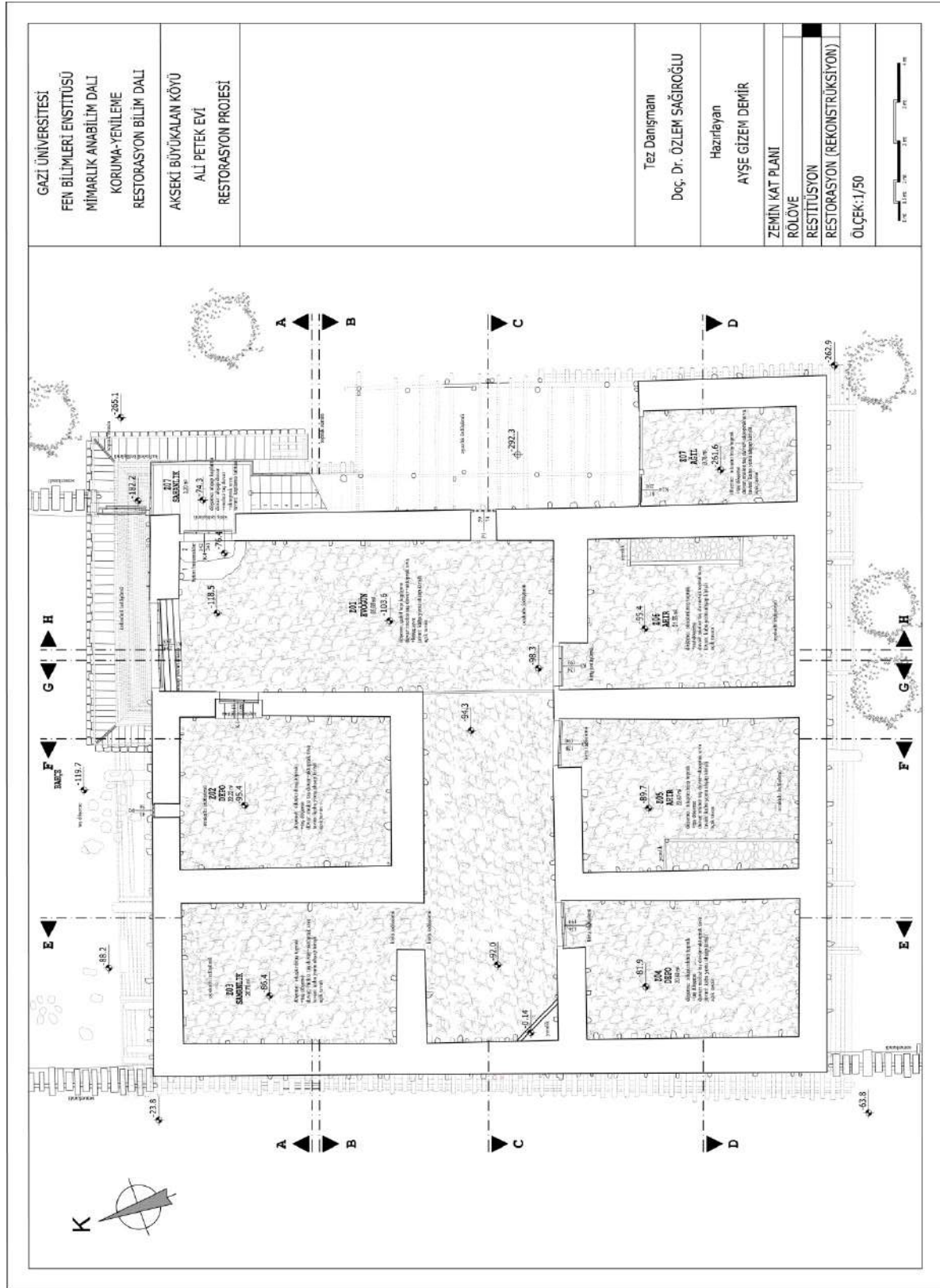
Şekil 6.1. Restitüsyon vaziyet planı

EK-6. (devam) Restitüsyon çizimleri

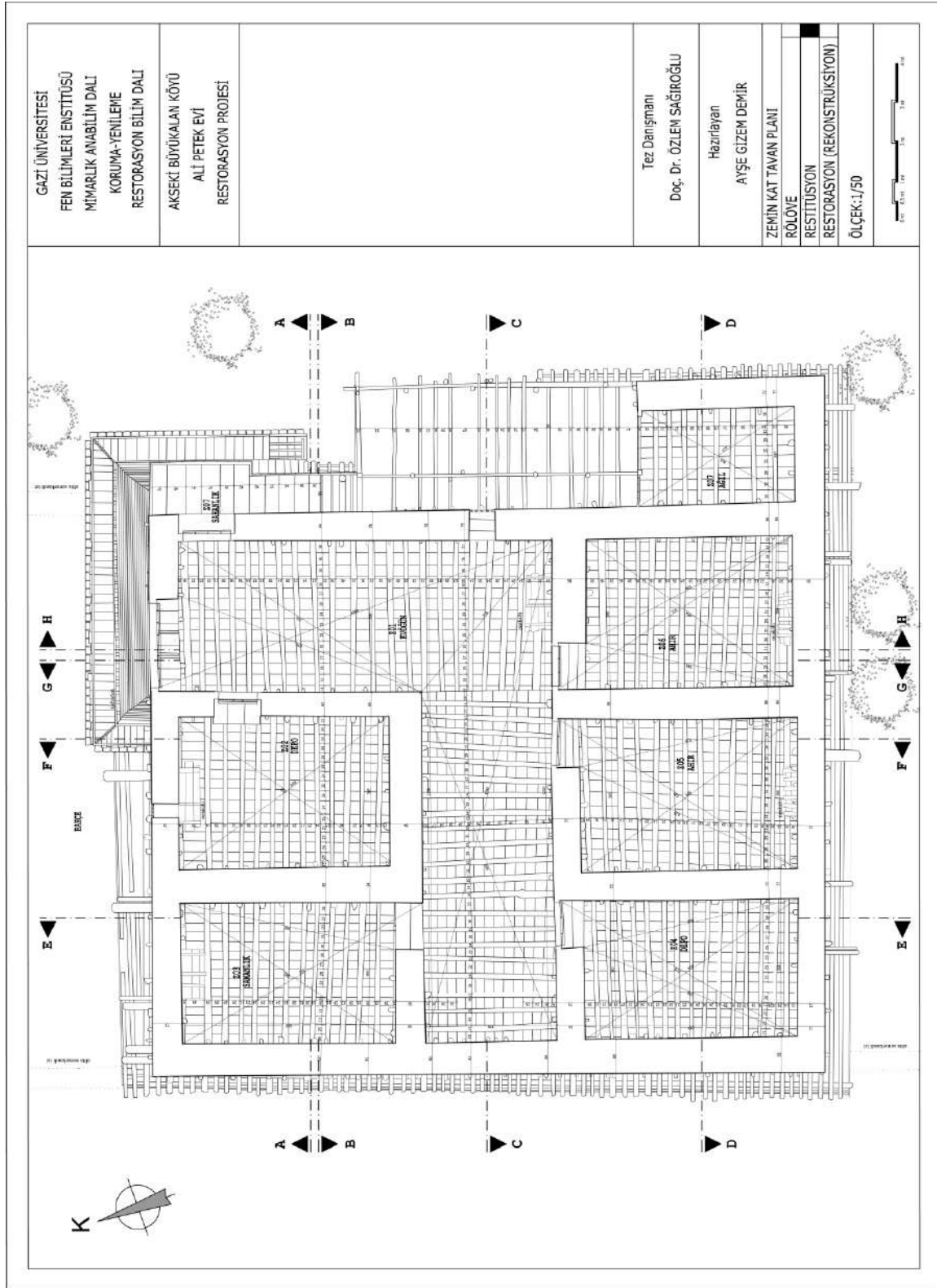

Şekil 6.2. Restitüsyon zemin kat planı (ölçülü)

EK-6. (devam) Restitüsyon çizimleri

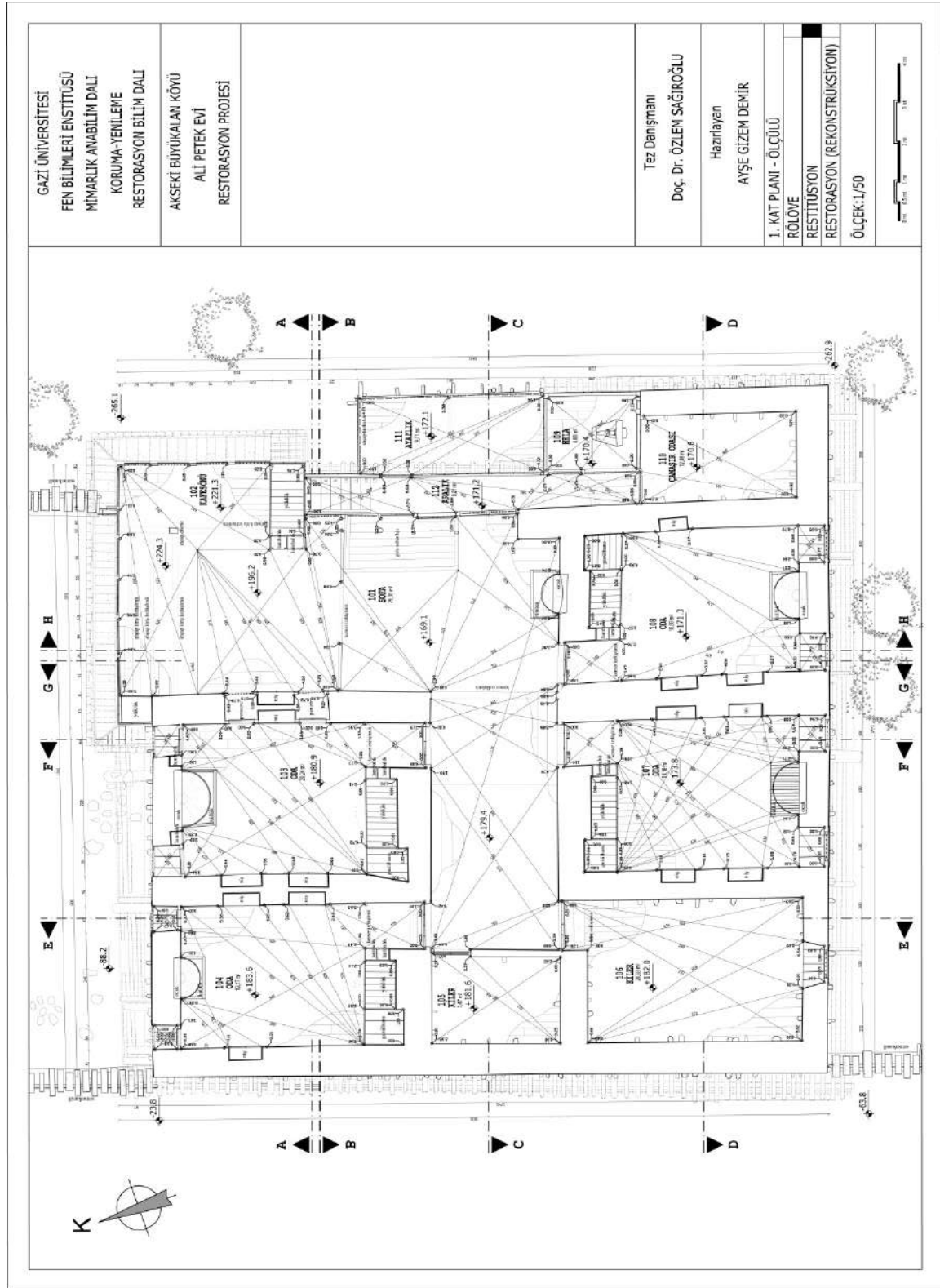

EK-6. (devam) Restitüsyon çizimleri

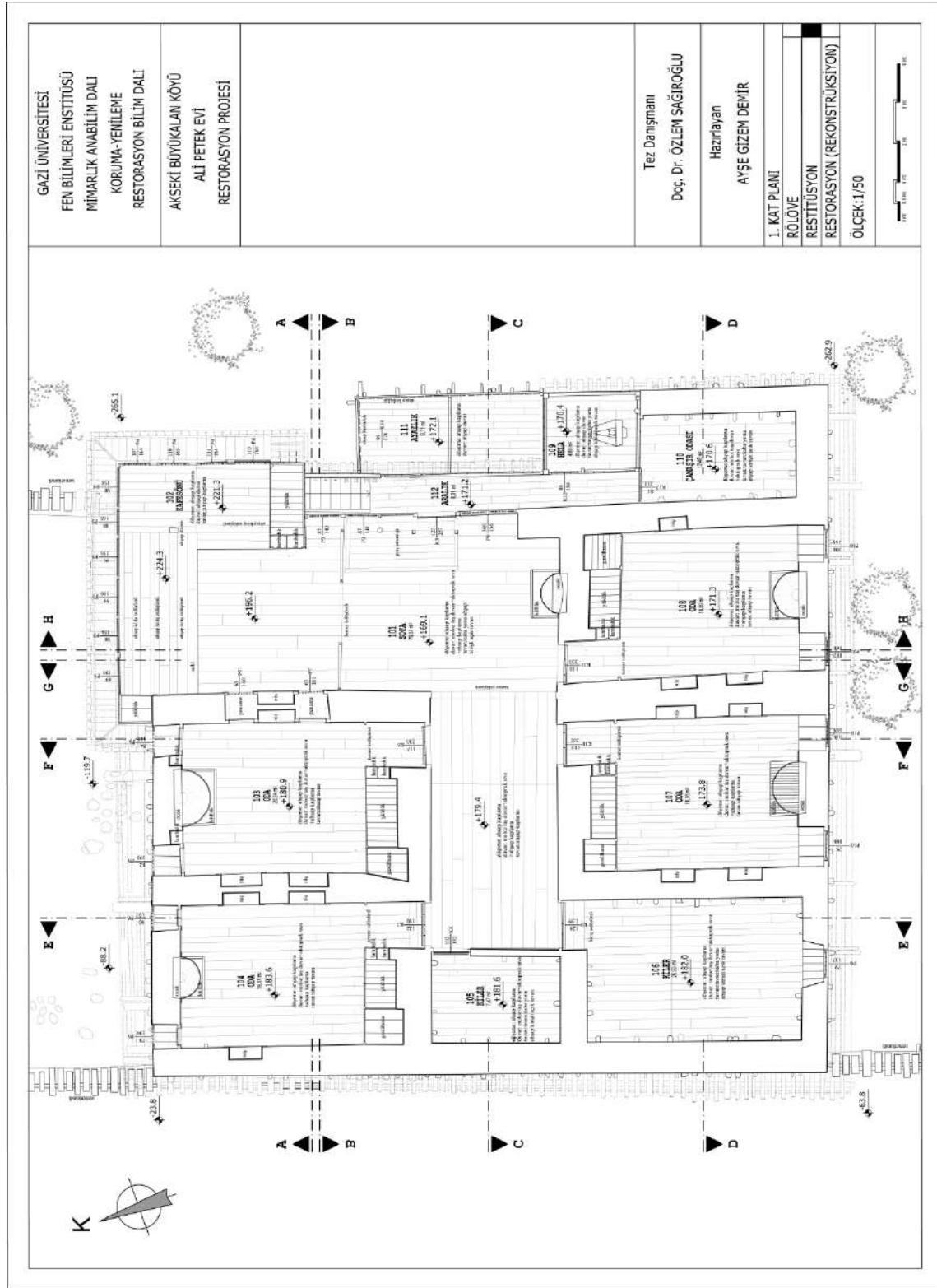
Şekil 6.4. Restitüsyon zemin kat tavan planı

EK-6. (devam) Restitüsyon çizimleri

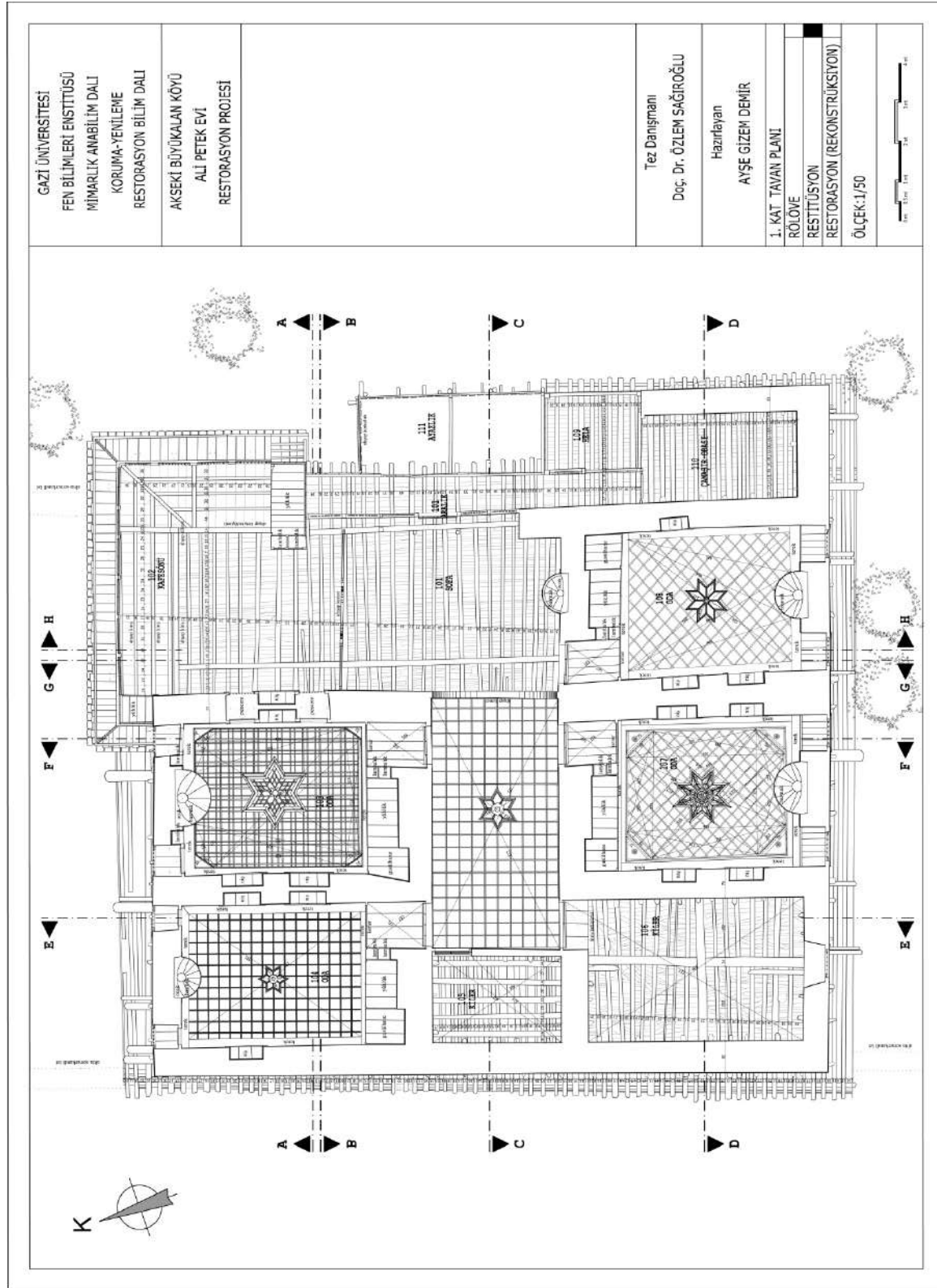
Şekil 6.5. Restitüsyon 1. kat planı (ölçülü)

EK-6. (devam) Restitüsyon çizimleri

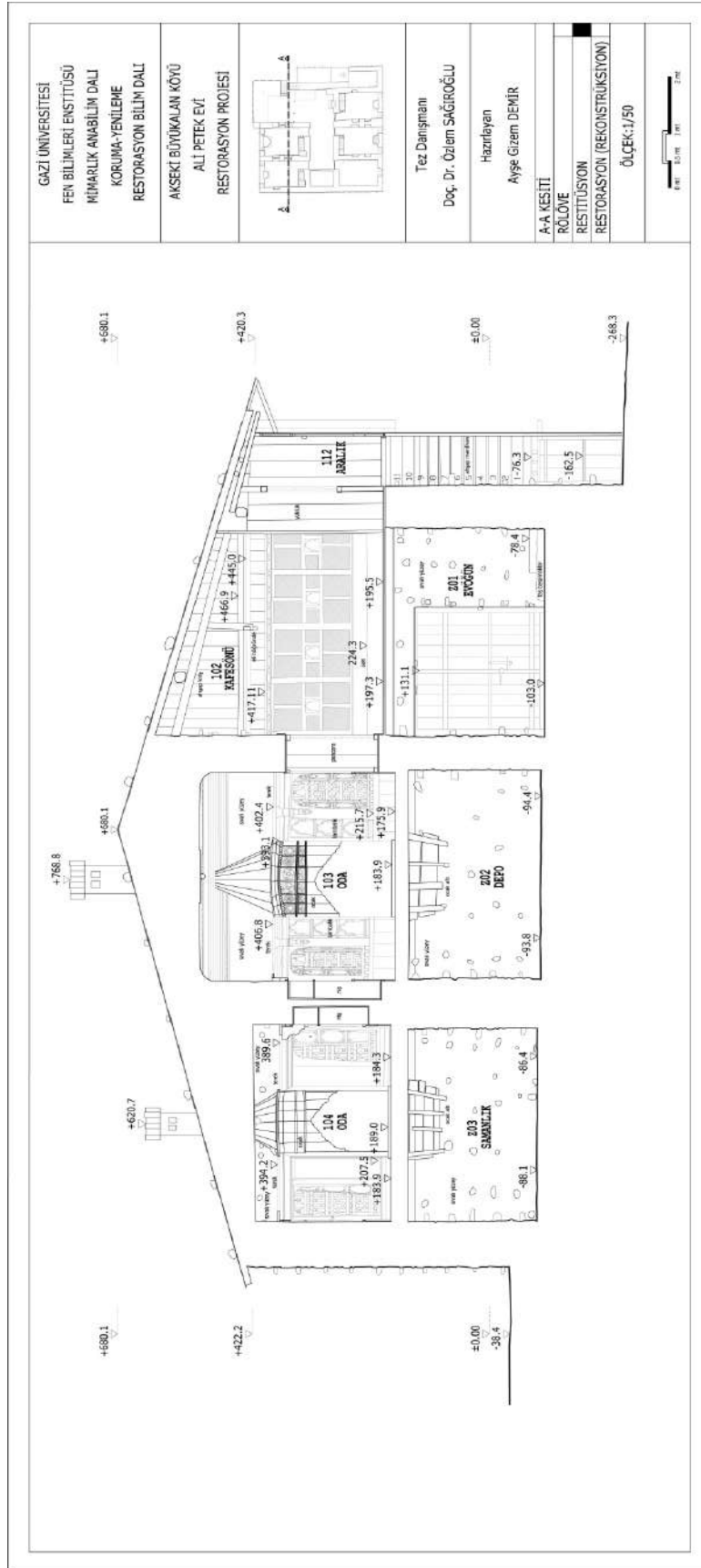
Şekil 6.6. Restitüsyon 1. kat planı

EK-6. (devam) Restitüsyon çizimleri

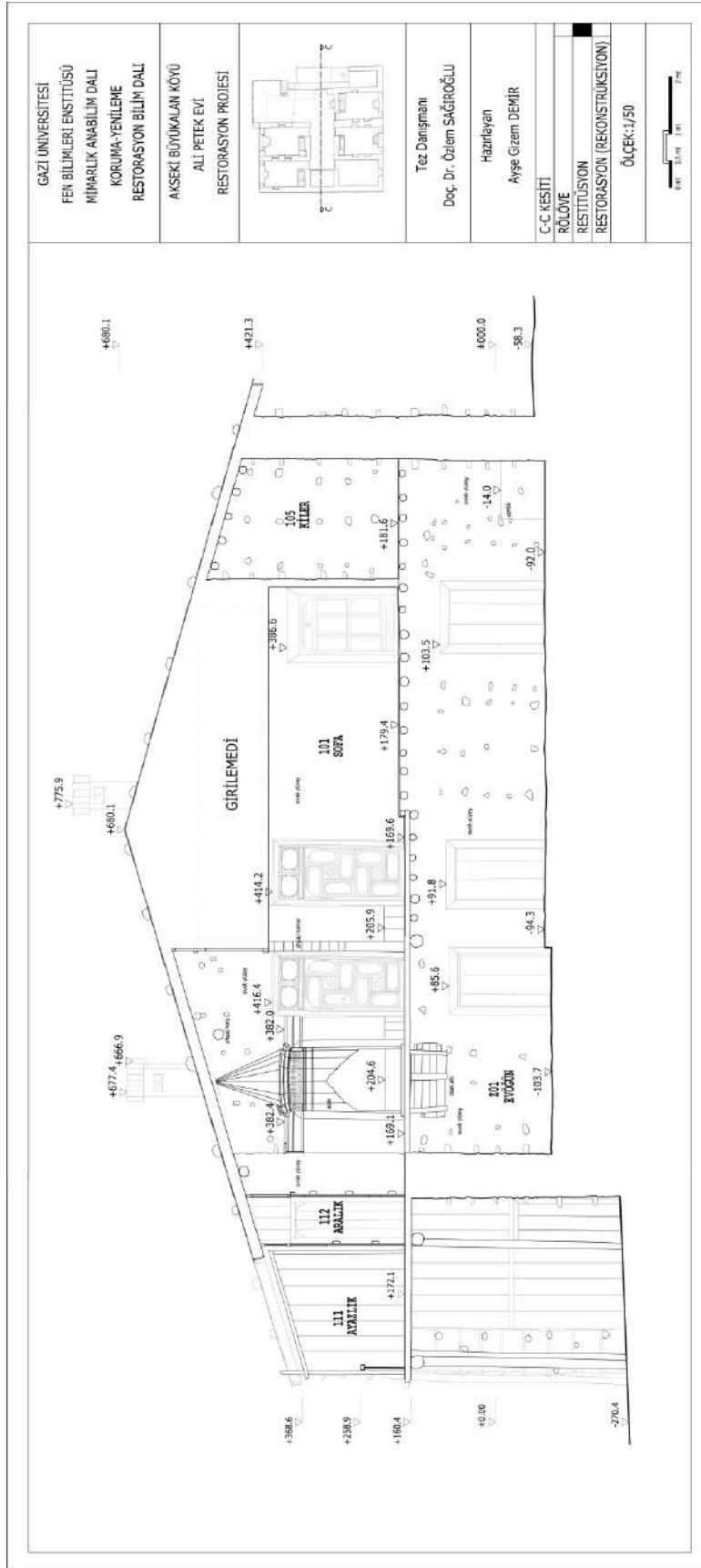
Şekil 6.7. Restitüsyon 1. kat tavan planı

EK-6. (devam) Restitüsyon çizimleri

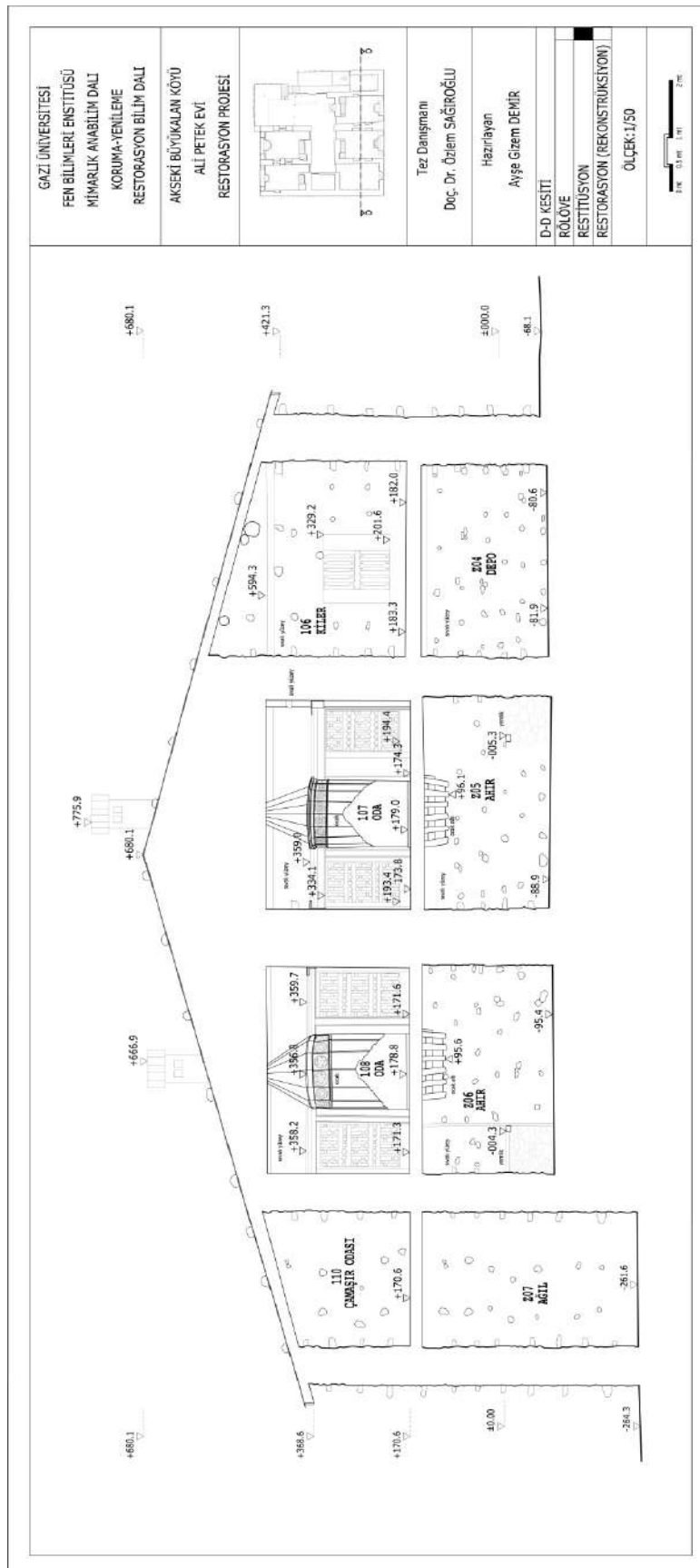

Şekil 6.8. Restitüsyon A-A kesiti

EK-6. (devam) Restitüsyon çizimleri

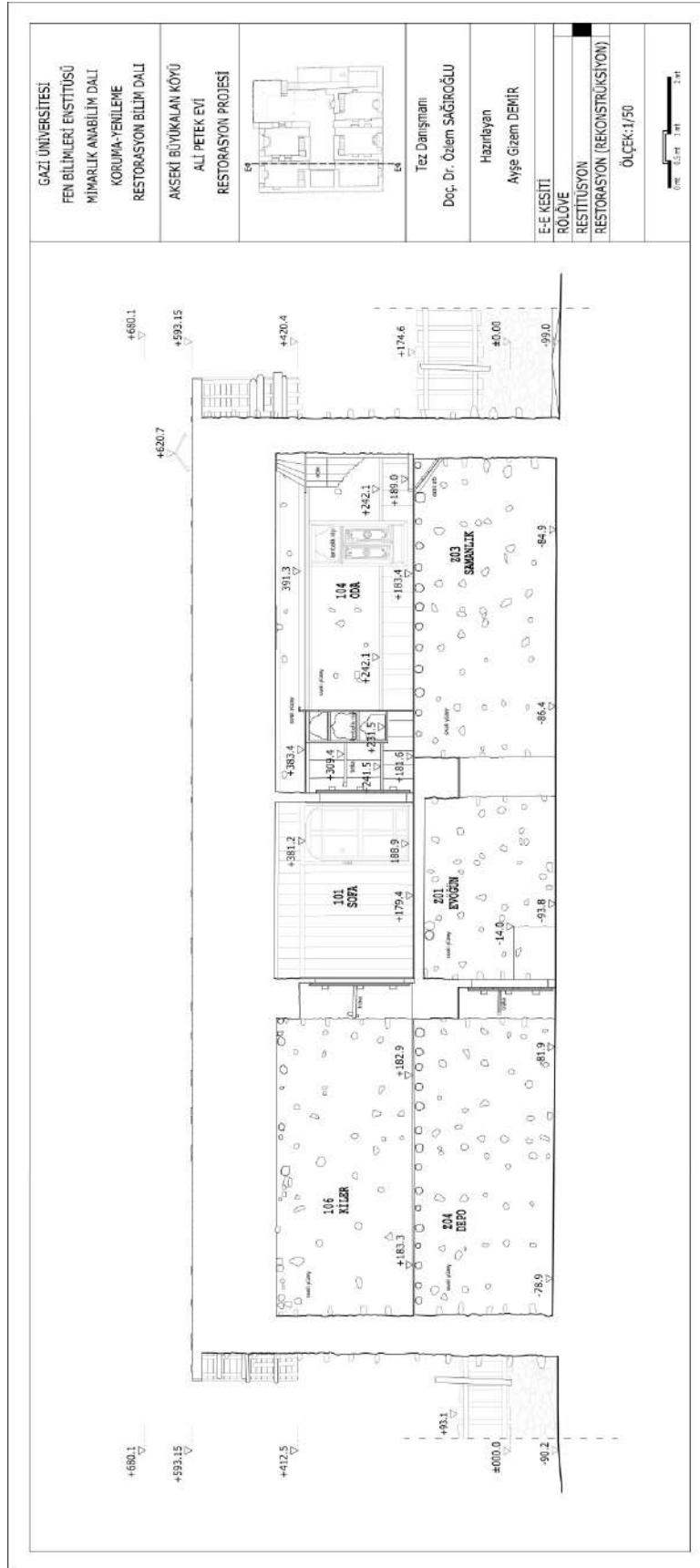

EK-6. (devam) Restitüsyon çizimleri

Şekil 6.11. Restitüsyon D-D kesiti

EK-6. (devam) Restitüsyon çizimleri

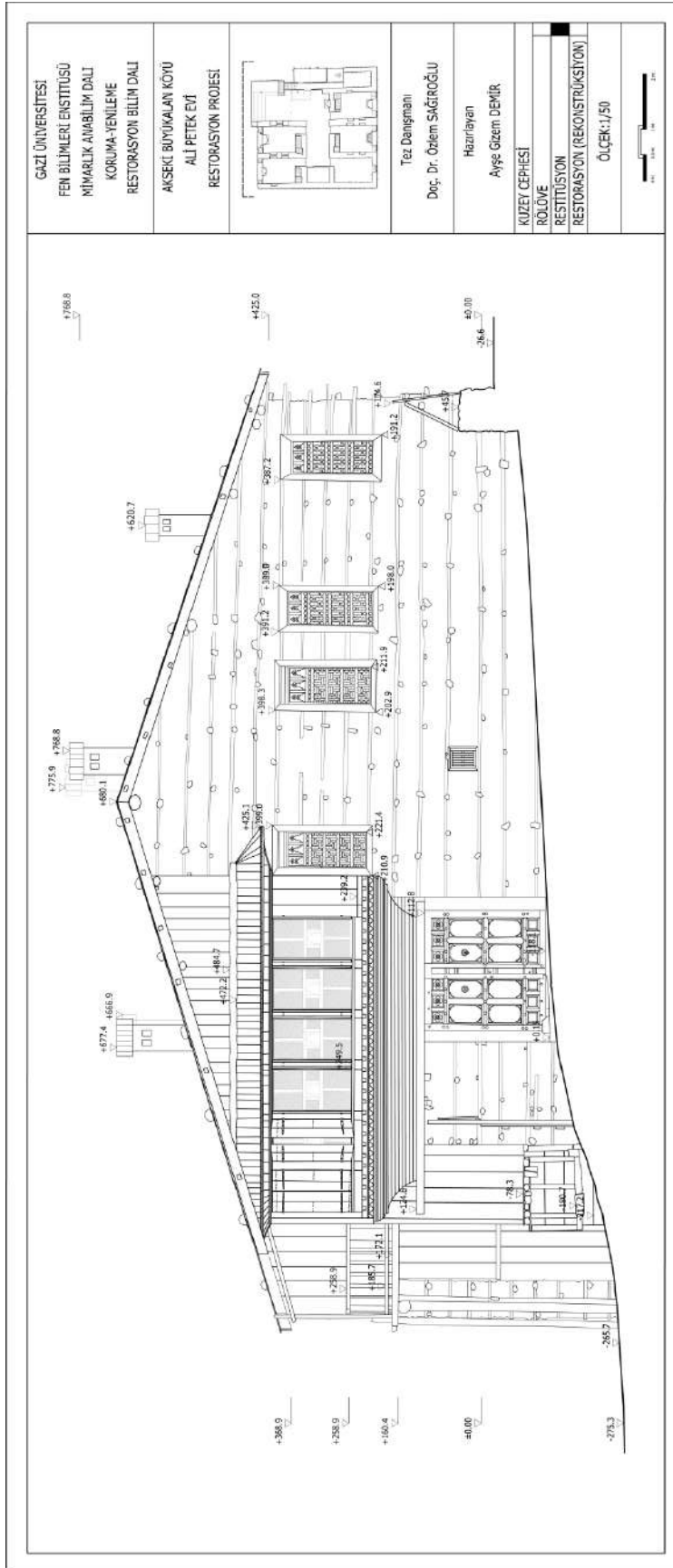
Şekil 6.12. Restitüsyon E-E kesiti

EK-6. (devam) Restitüsyon çizimleri

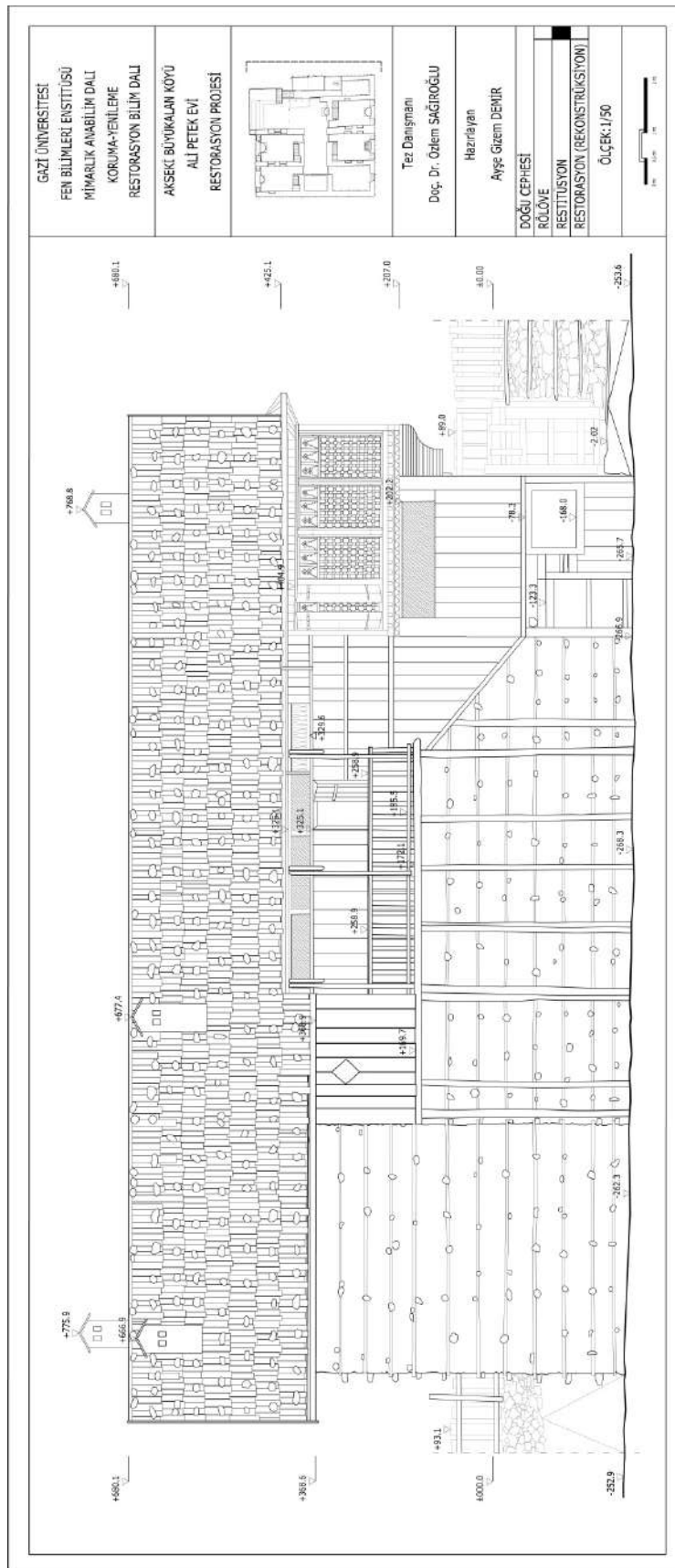
Şekil 6.13. Restitüsyon F-F kesiti

EK-6. (devam) Restitüsyon çizimleri

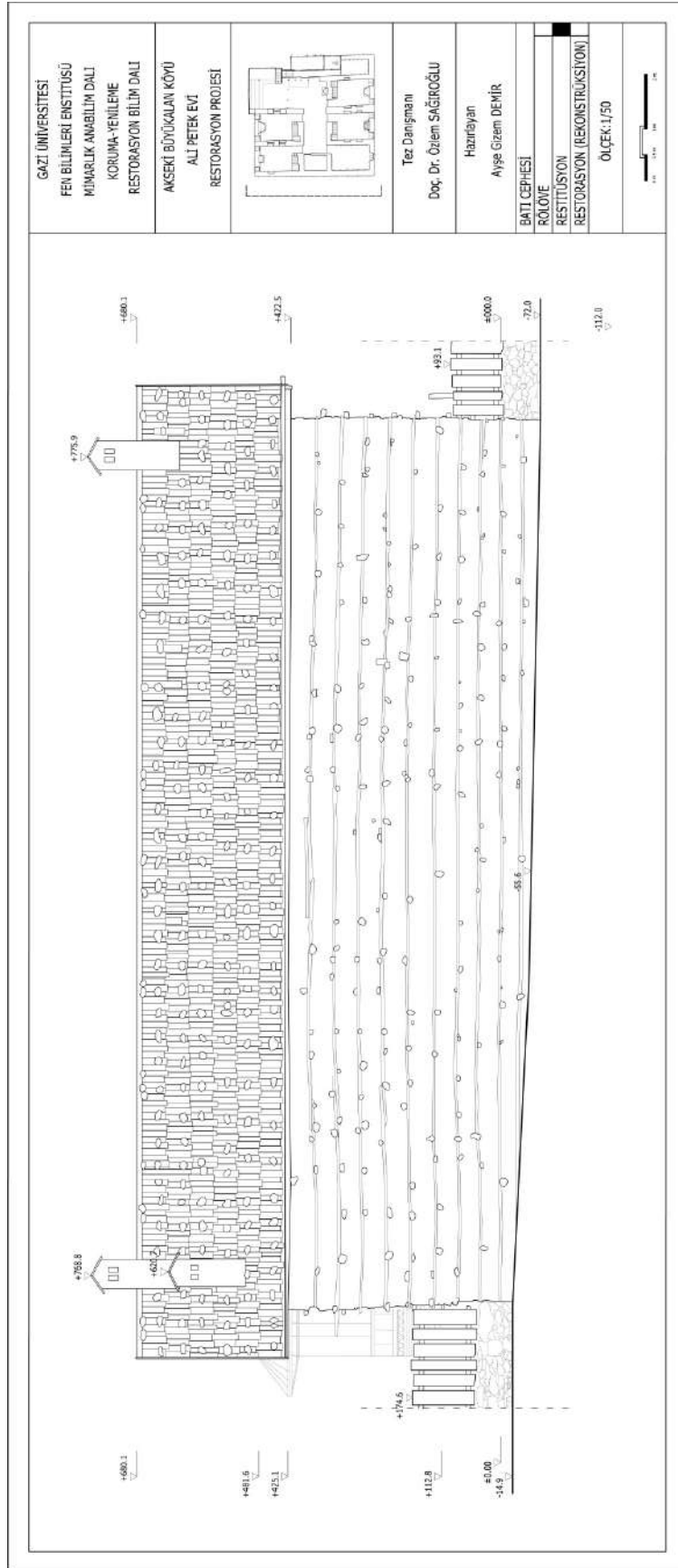
Şekil 6.16. Restitüsyon kuzey cephesi

EK-6. (devam) Restitüsyon çizimleri

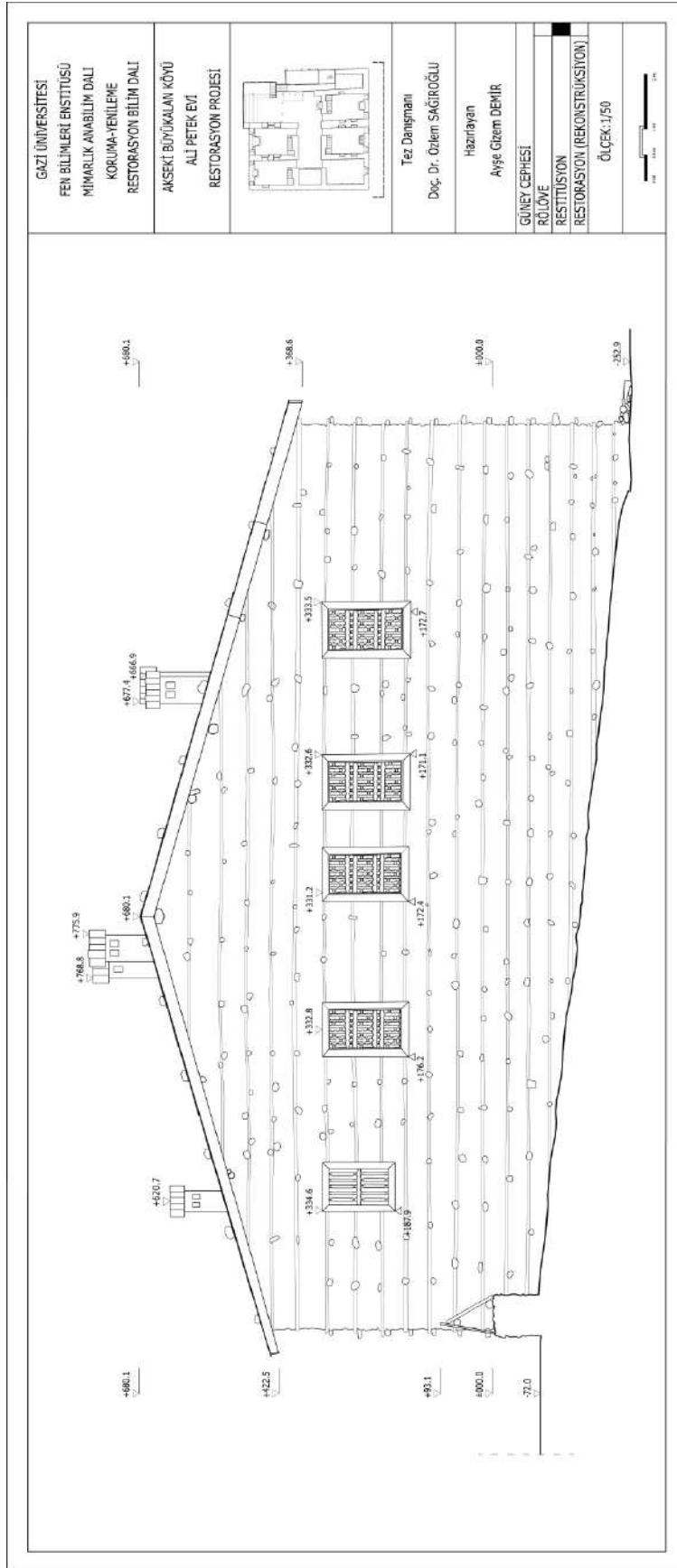
Şekil 6.17. Restitüsyon doğu cephesi

EK-6. (devam) Restitüsyon çizimleri

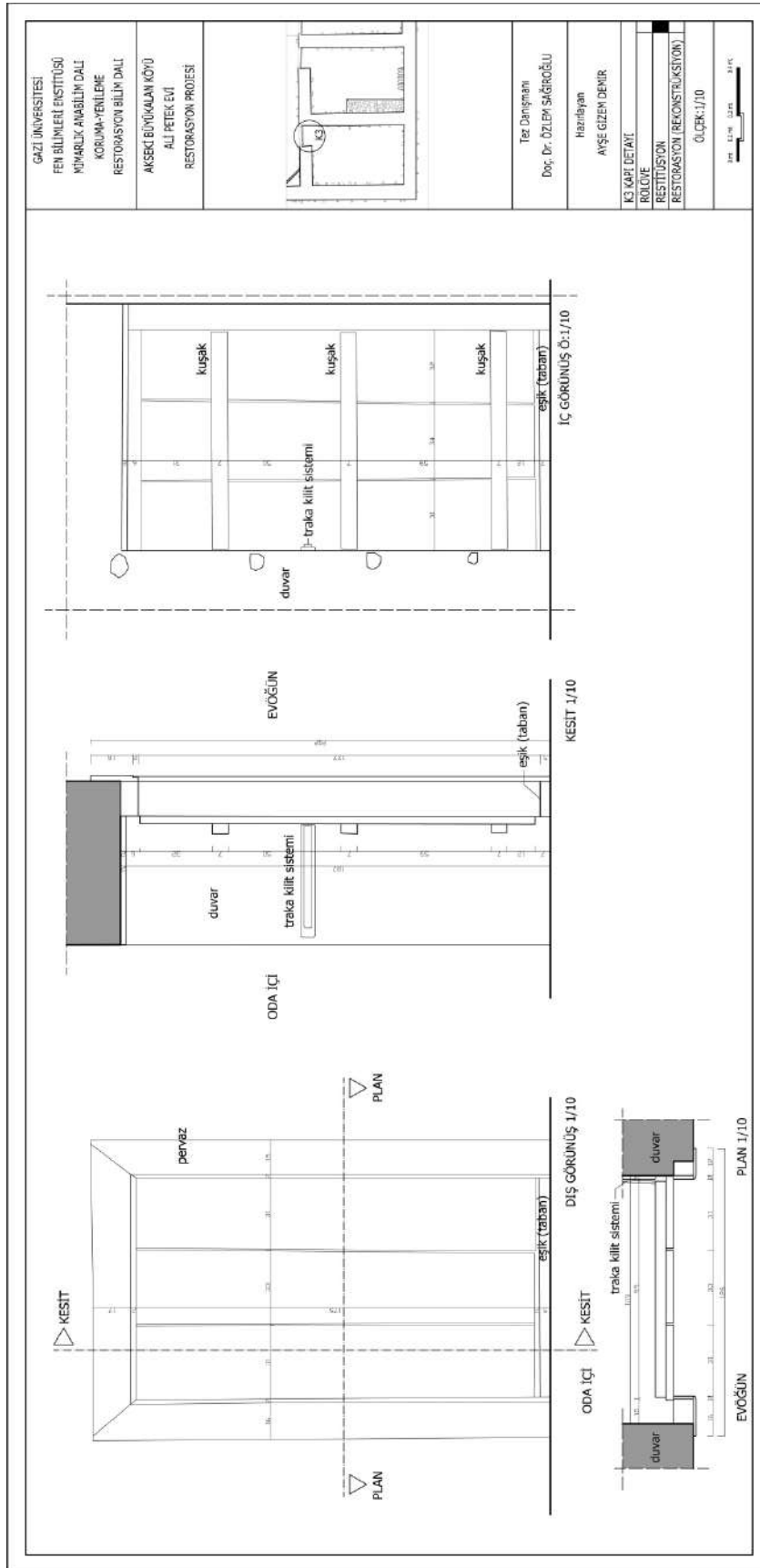

Şekil 6.18. Restitüsyon batı cephesi

EK-6. (devam) Restitüsyon çizimleri

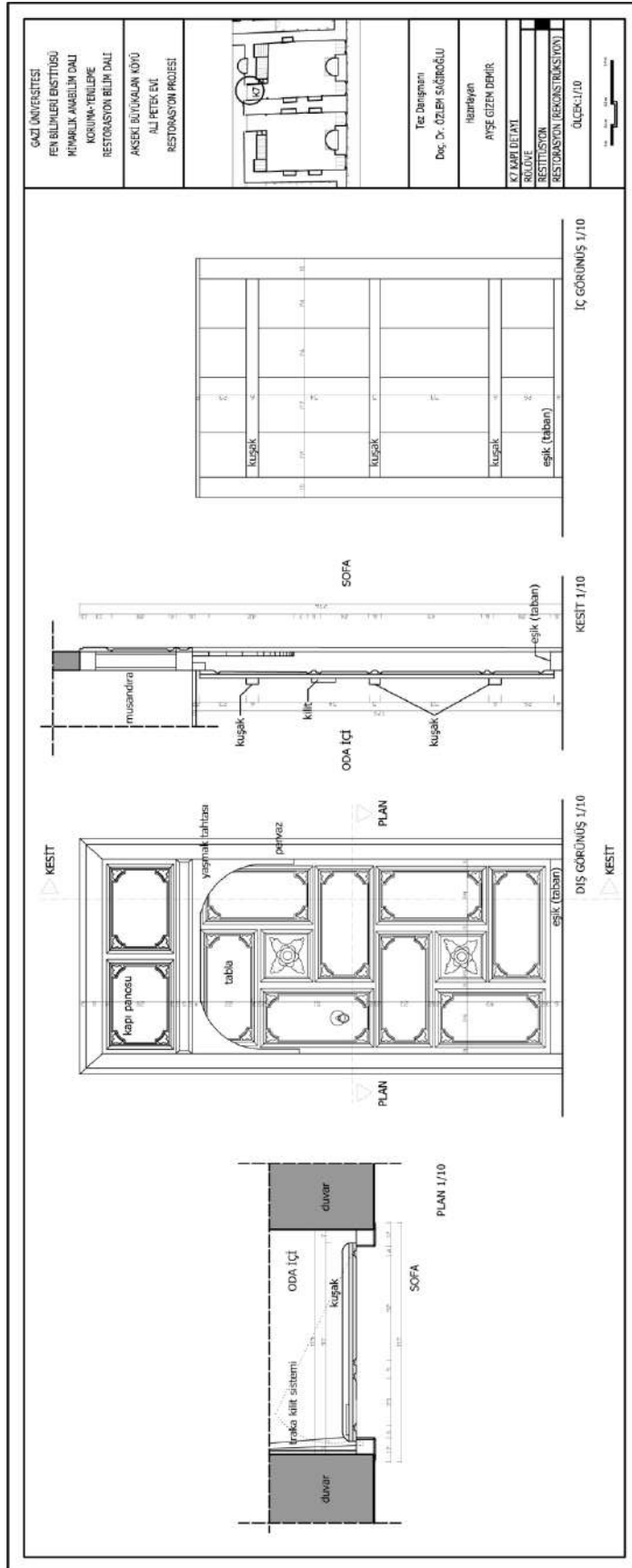

EK-6. (devam) Restitüsyon çizimleri

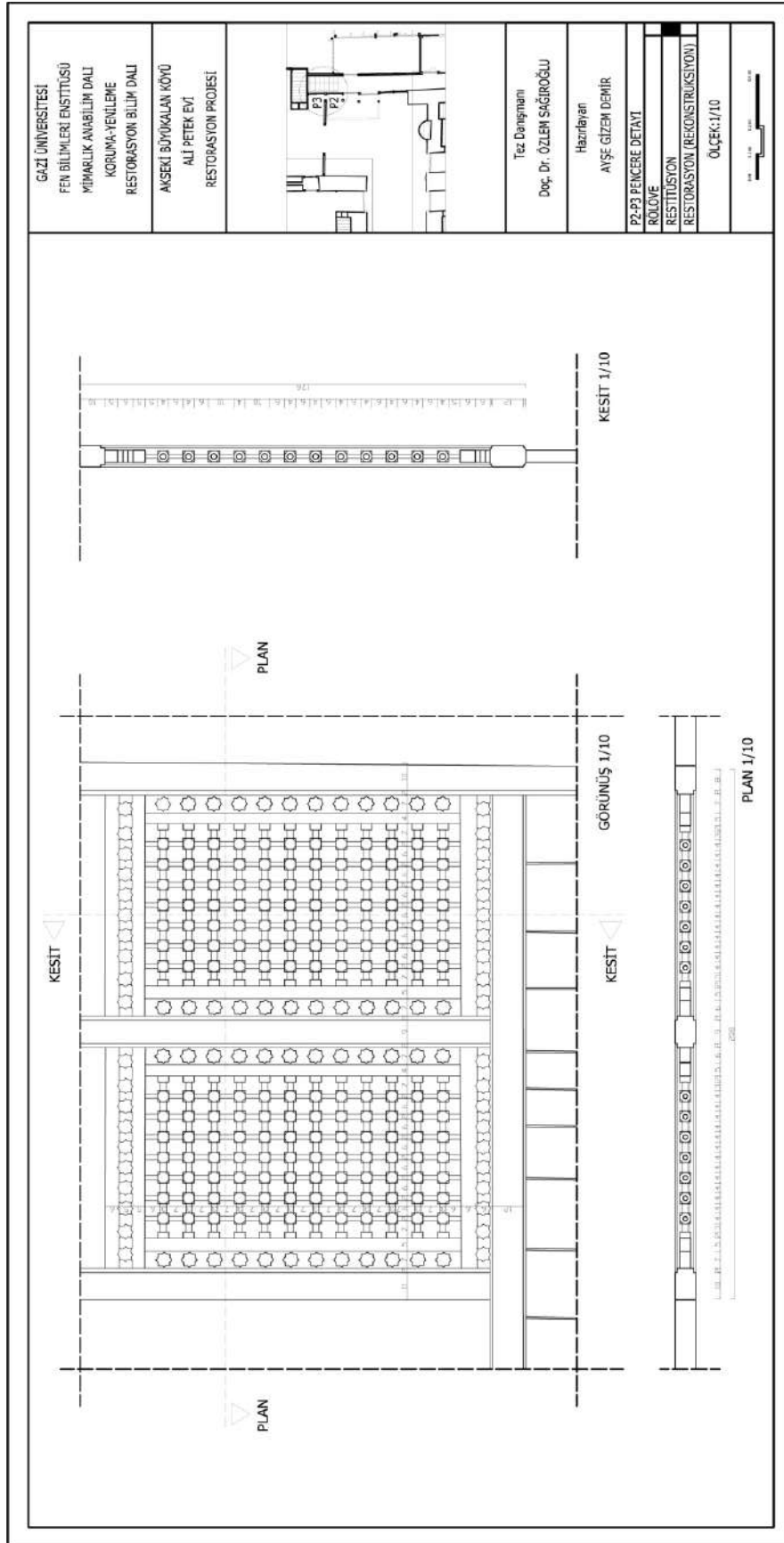
Şekil 6.20. Restitüsyon K3 kapı detayı

EK-6. (devam) Restitüsyon çizimleri

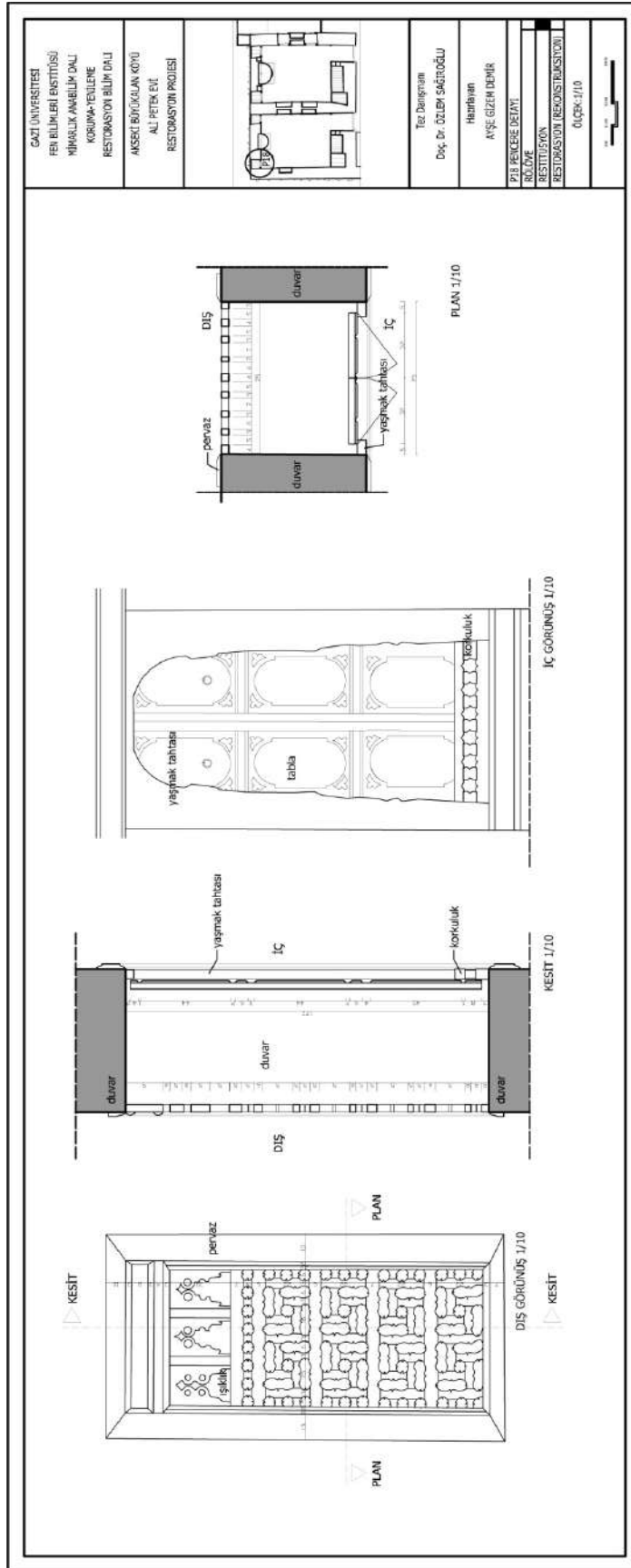
Şekil 6.21. Restitüsyon K7 kapı detayı

EK-6. (devam) Restitüsyon çizimleri

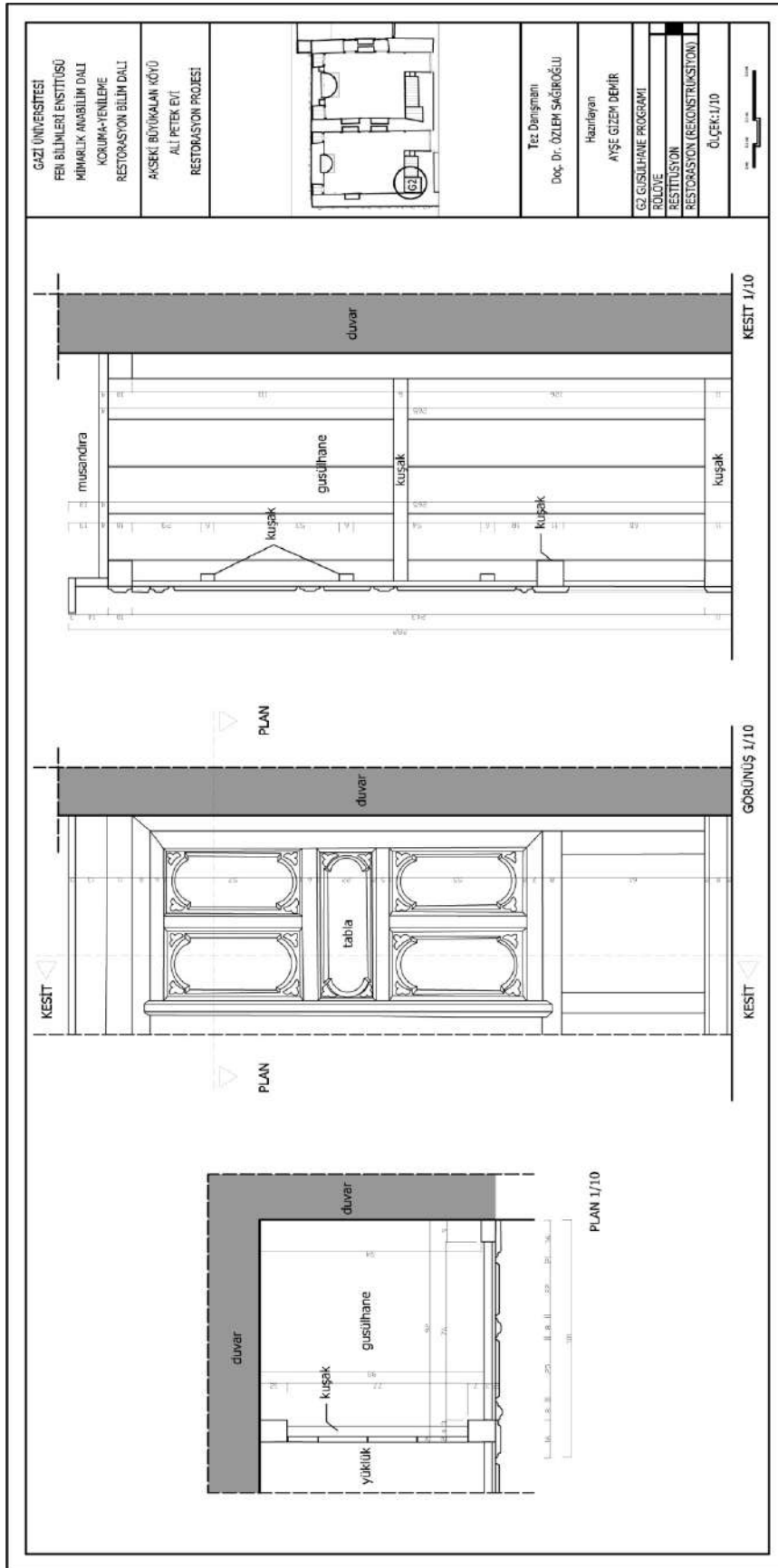
Şekil 6.22. Restitüsyon P2-P3 pencere detayı

EK-6. (devam) Restitüsyon çizimleri

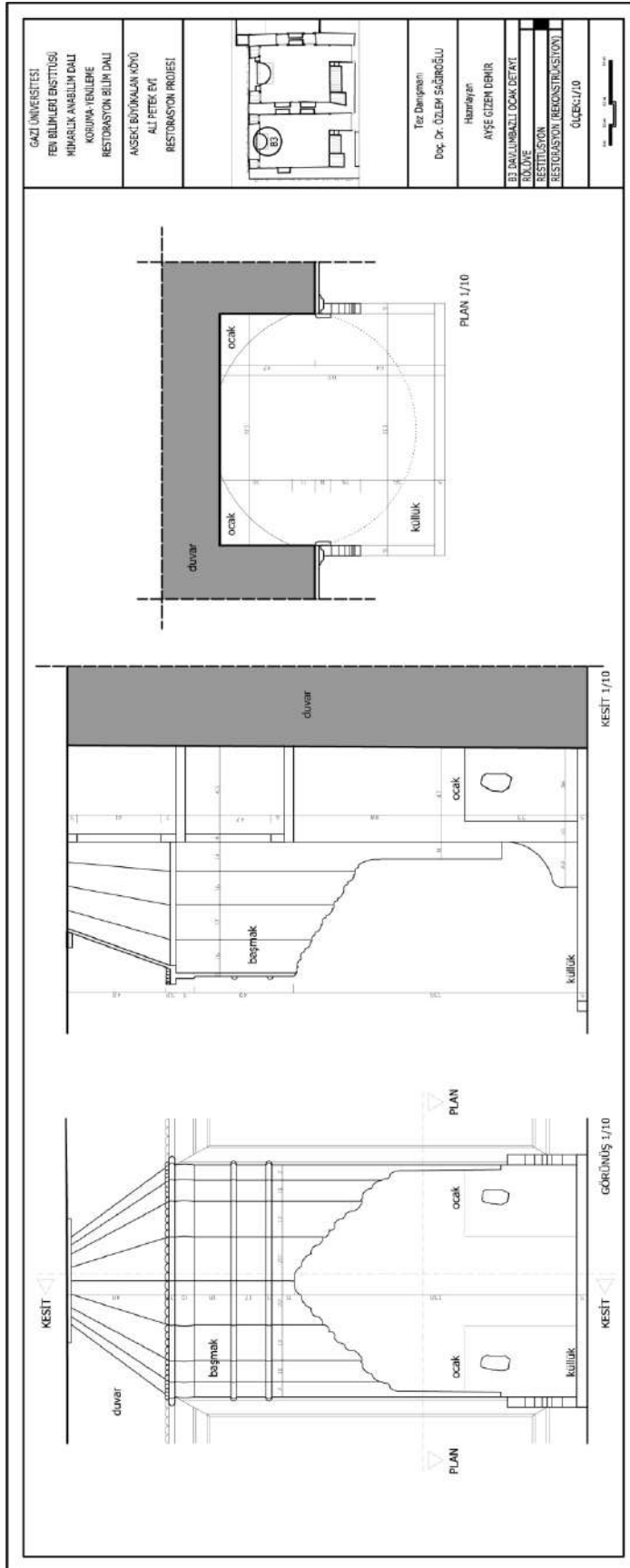
Şekil 6.23. Restitüsyon P18 pencere detayı

EK-6. (devam) Restitüsyon çizimleri

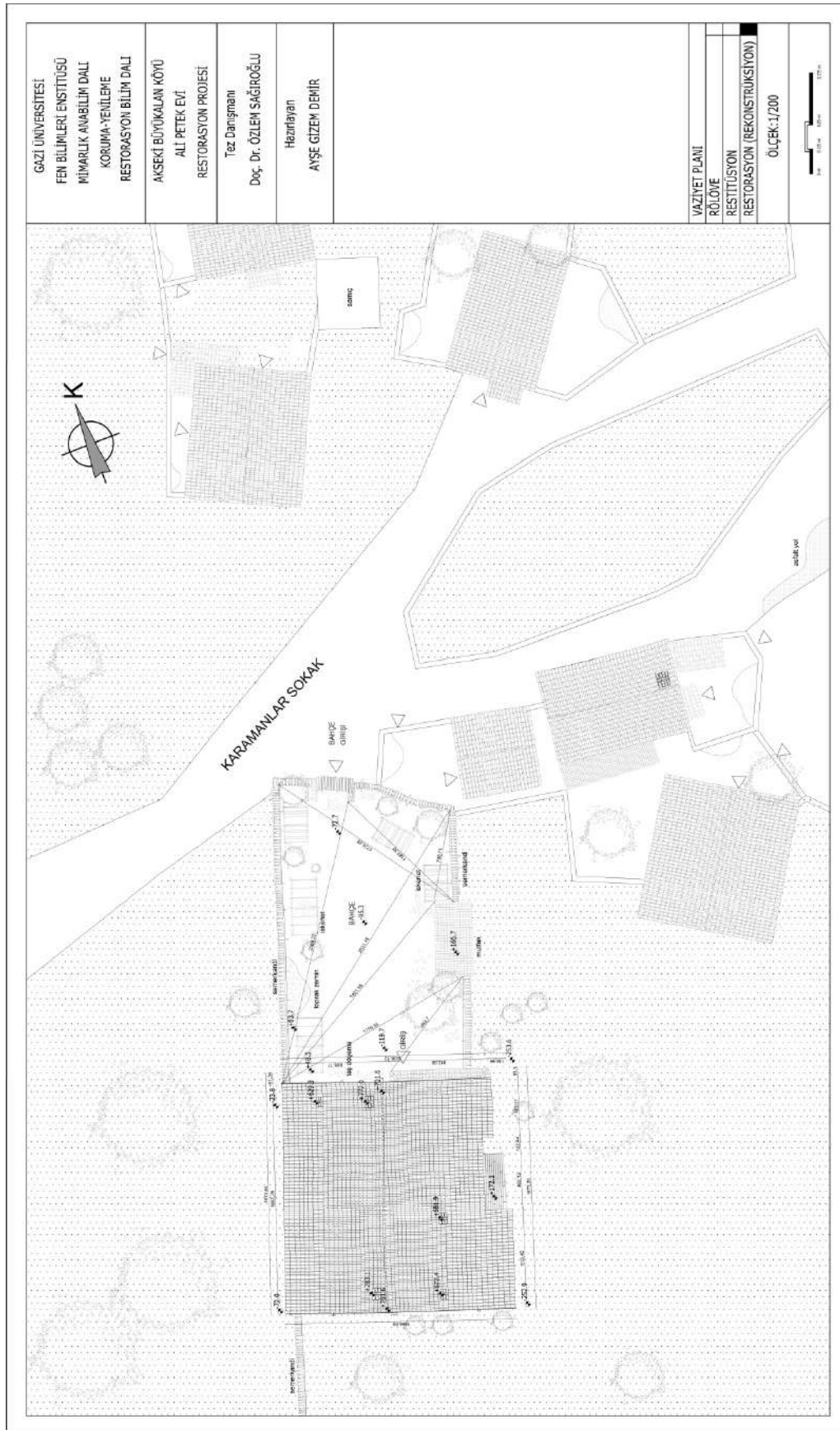
Şekil 6.24. Restitüsyon G2 gusülhane detayı

EK-6. (devam) Restitüsyon çizimleri

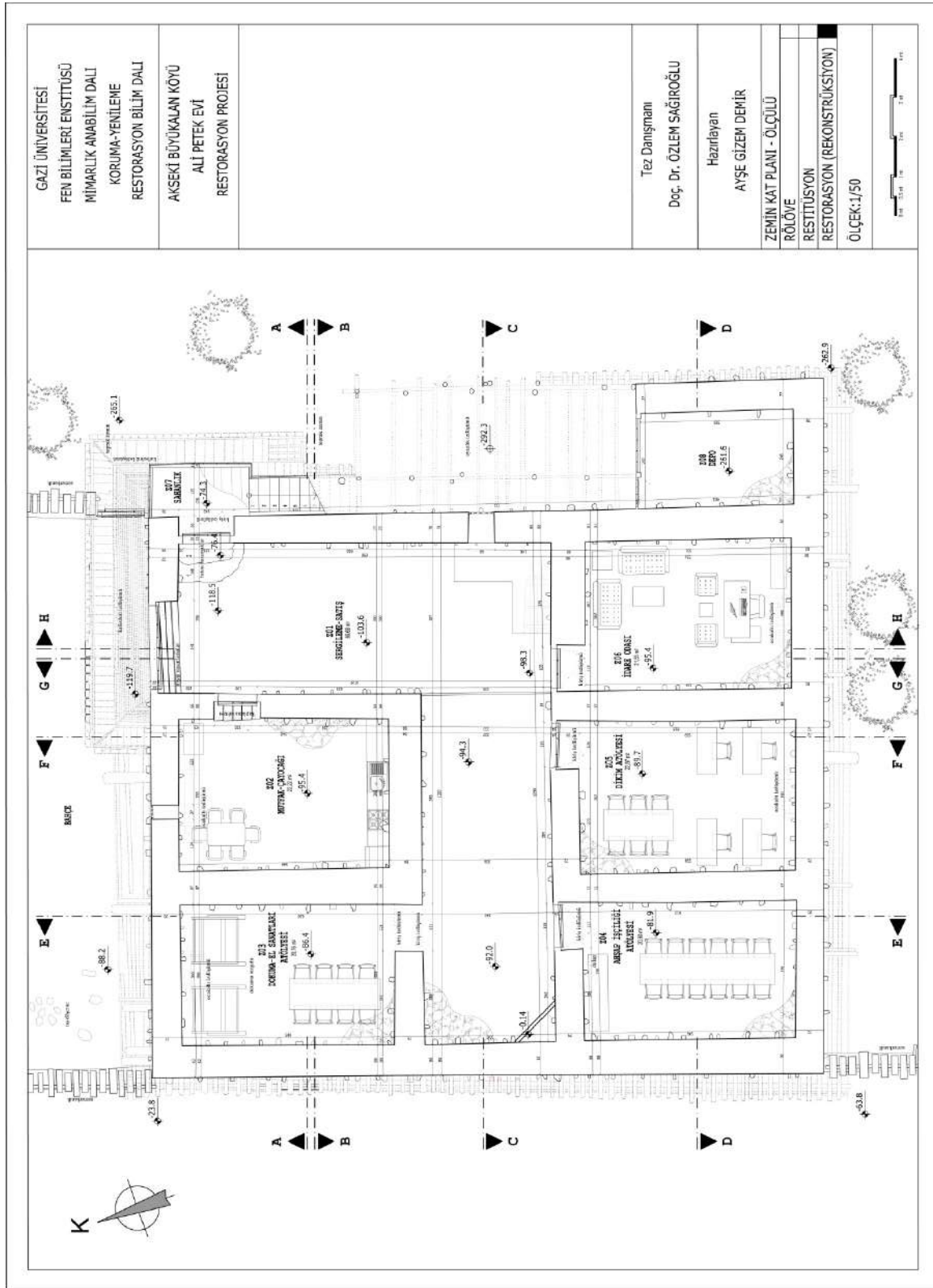
Şekil 6.25. Restitüsyon B3 davalumbazlı ocak (başmak) detayı

EK-7. Restorasyon (Rekonstrüksiyon) çizimleri

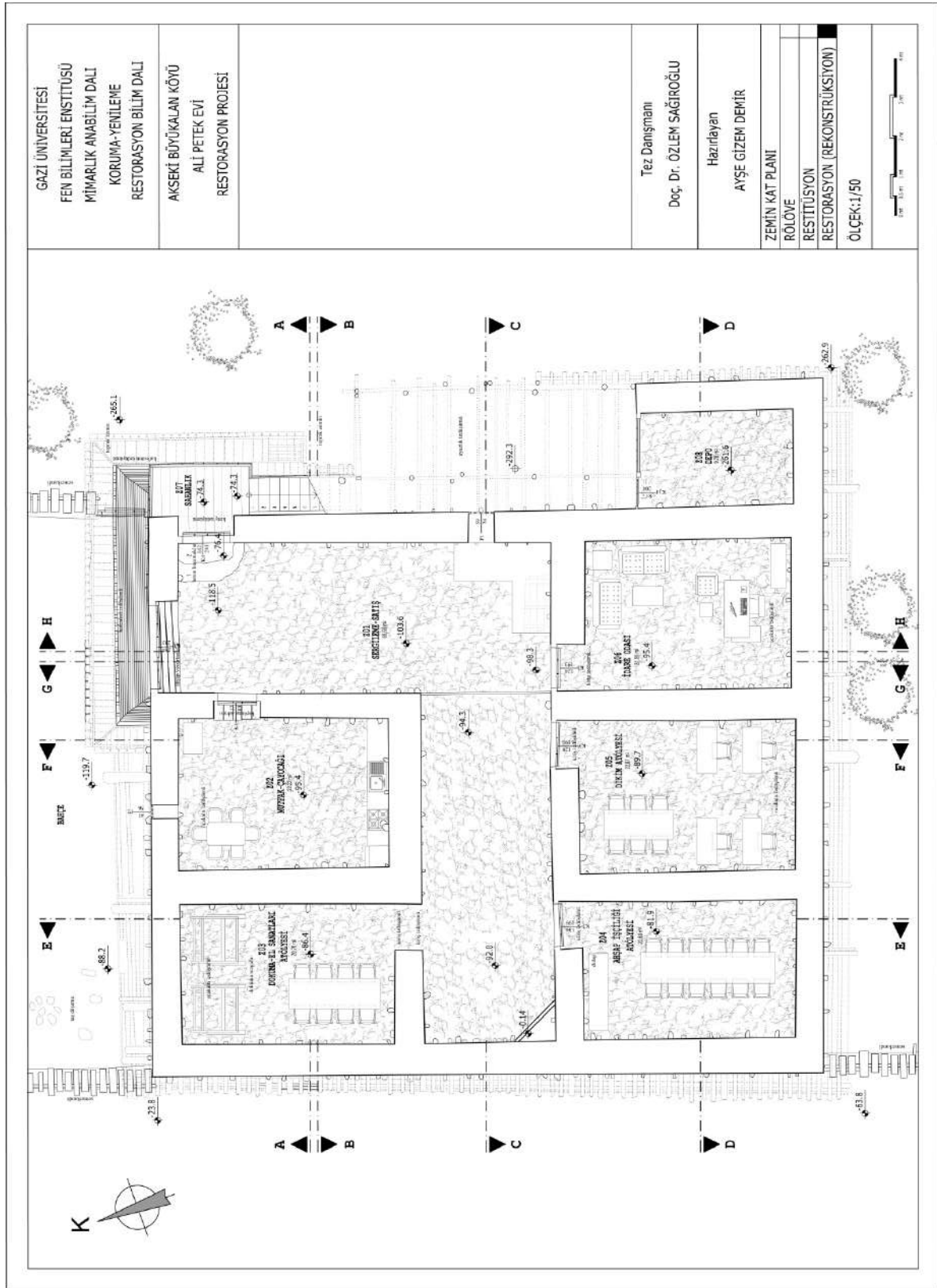
Şekil 7.1. Restorasyon (Rekonstrüksiyon) vaziyet planı

EK-7. (devam) Restorasyon (Rekonstrüksiyon) çizimleri

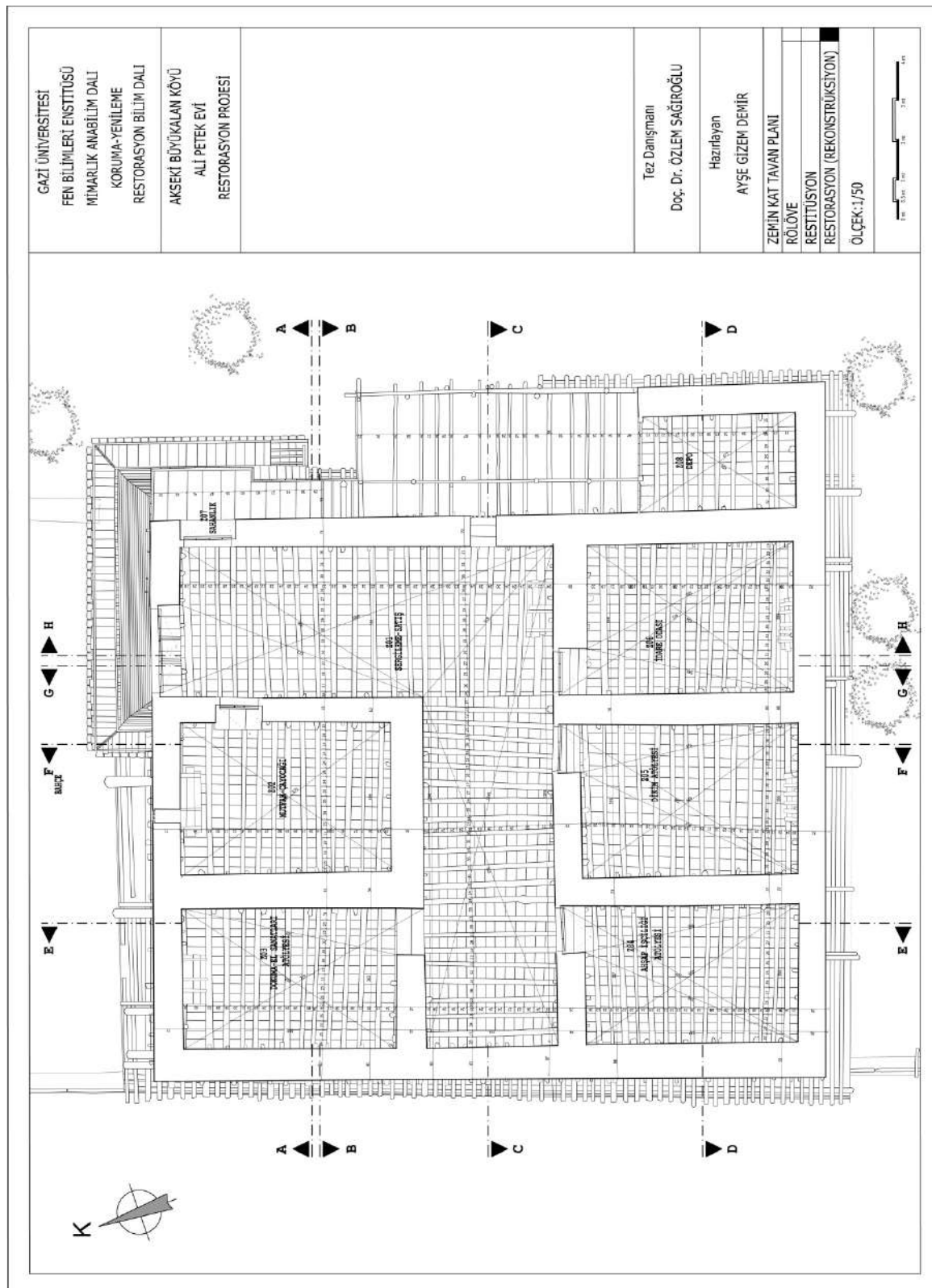
Şekil 7.2. Restorasyon (Rekonstrüksiyon) zemin kat planı (ölçülü)

EK-7. (devam) Restorasyon (Rekonstrüksiyon) çizimleri

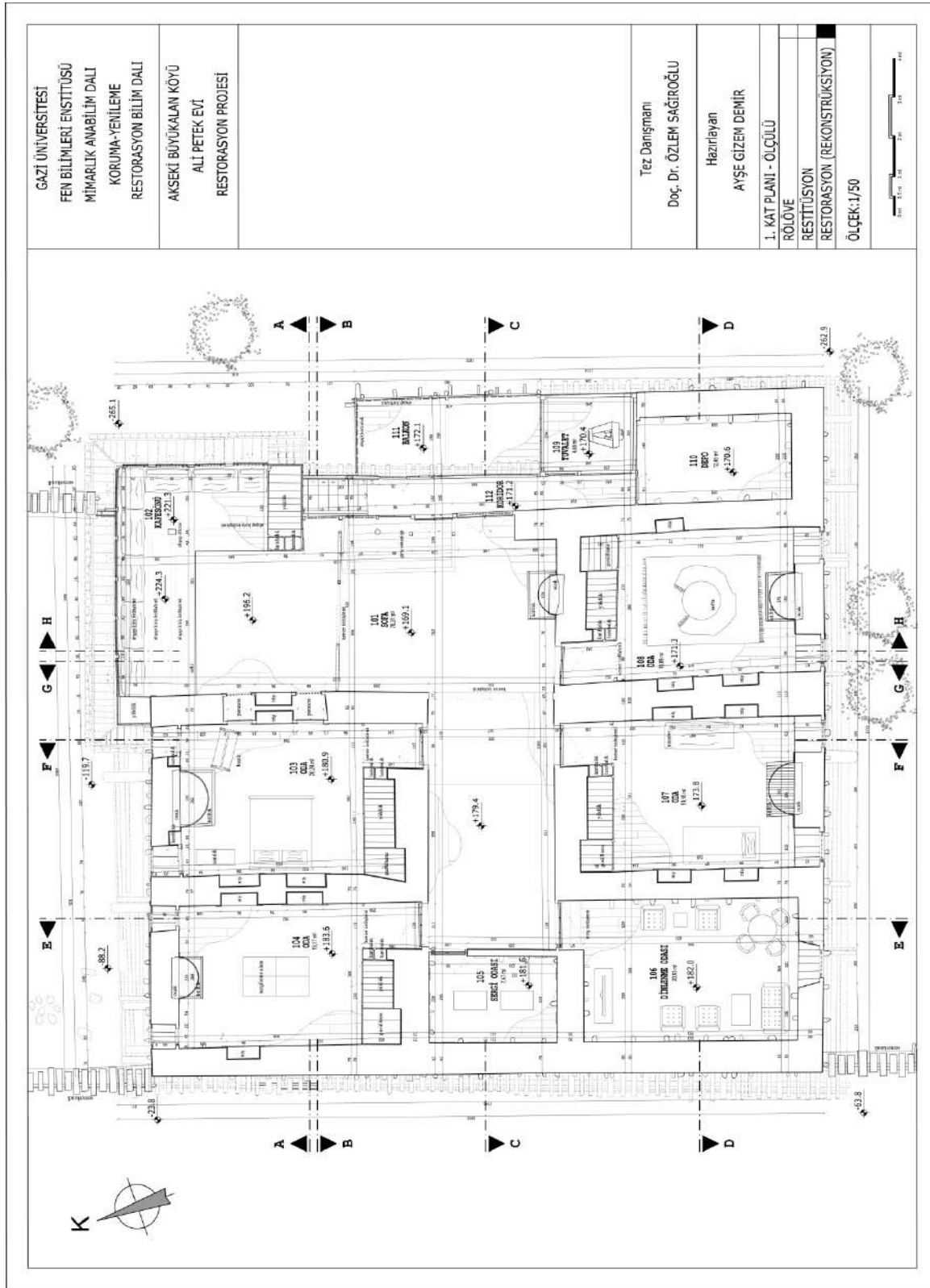

Şekil 7.3. Restorasyon (Rekonstrüksiyon) zemin kat planı

EK-7. (devam) Restorasyon (Rekonstrüksiyon) çizimleri

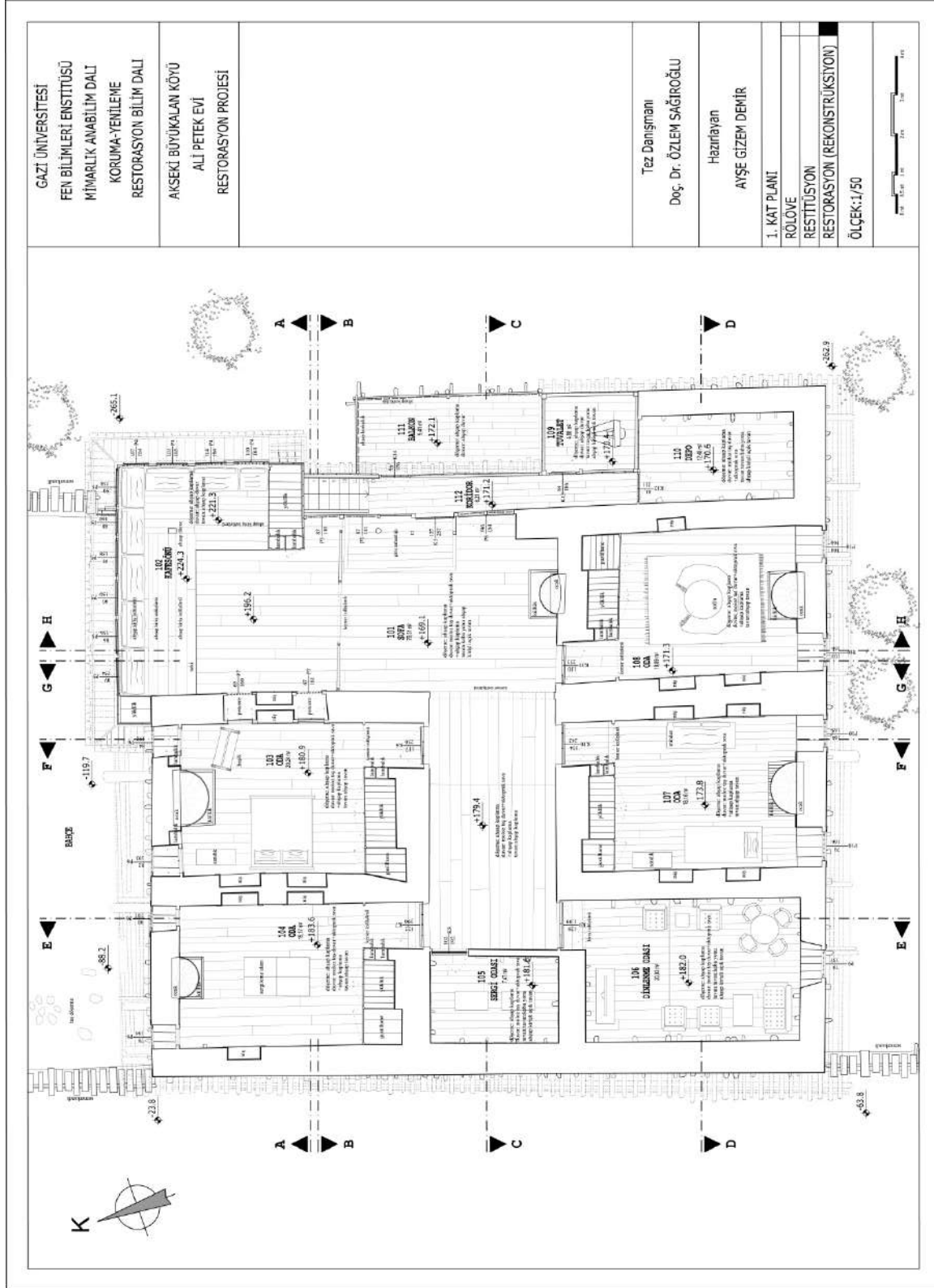

EK-7. (devam) Restorasyon (Rekonstrüksiyon) çizimleri

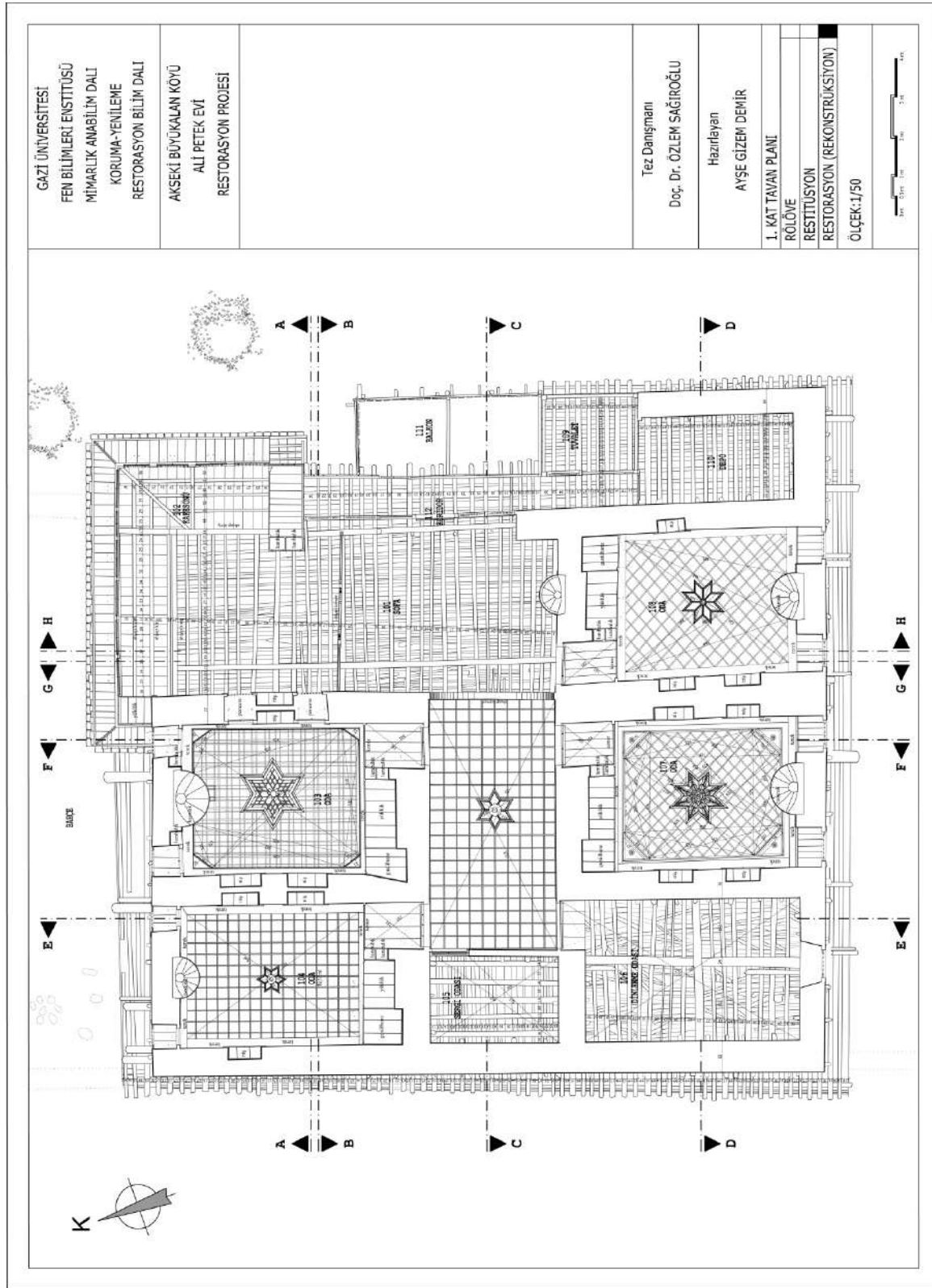
Şekil 7.5. Restorasyon (Rekonstrüksiyon) 1. kat planı (ölçülü)

EK-7. (devam) Restorasyon (Rekonstrüksiyon) çizimleri

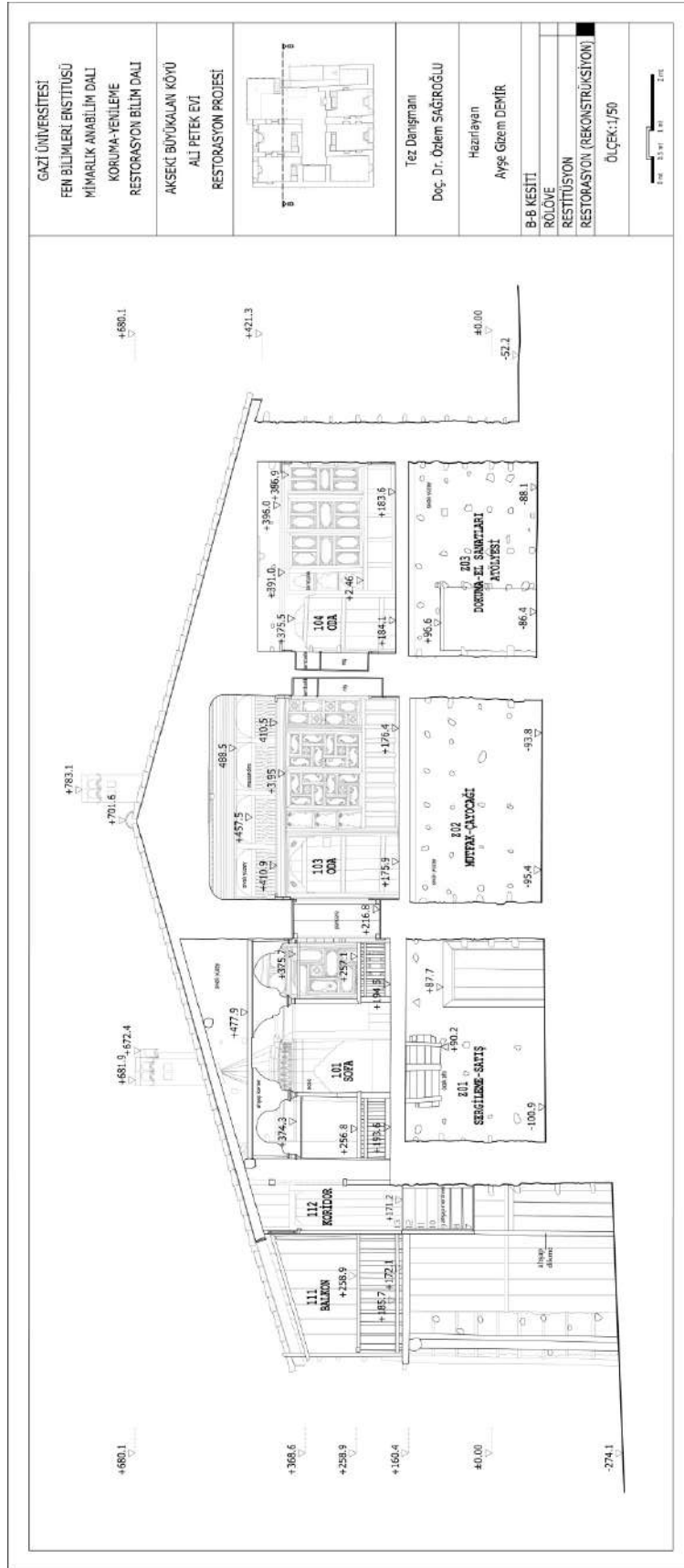
Şekil 7.6. Restorasyon (Rekonstrüksiyon) 1. kat planı

EK-7. (devam) Restorasyon (Rekonstrüksiyon) çizimleri

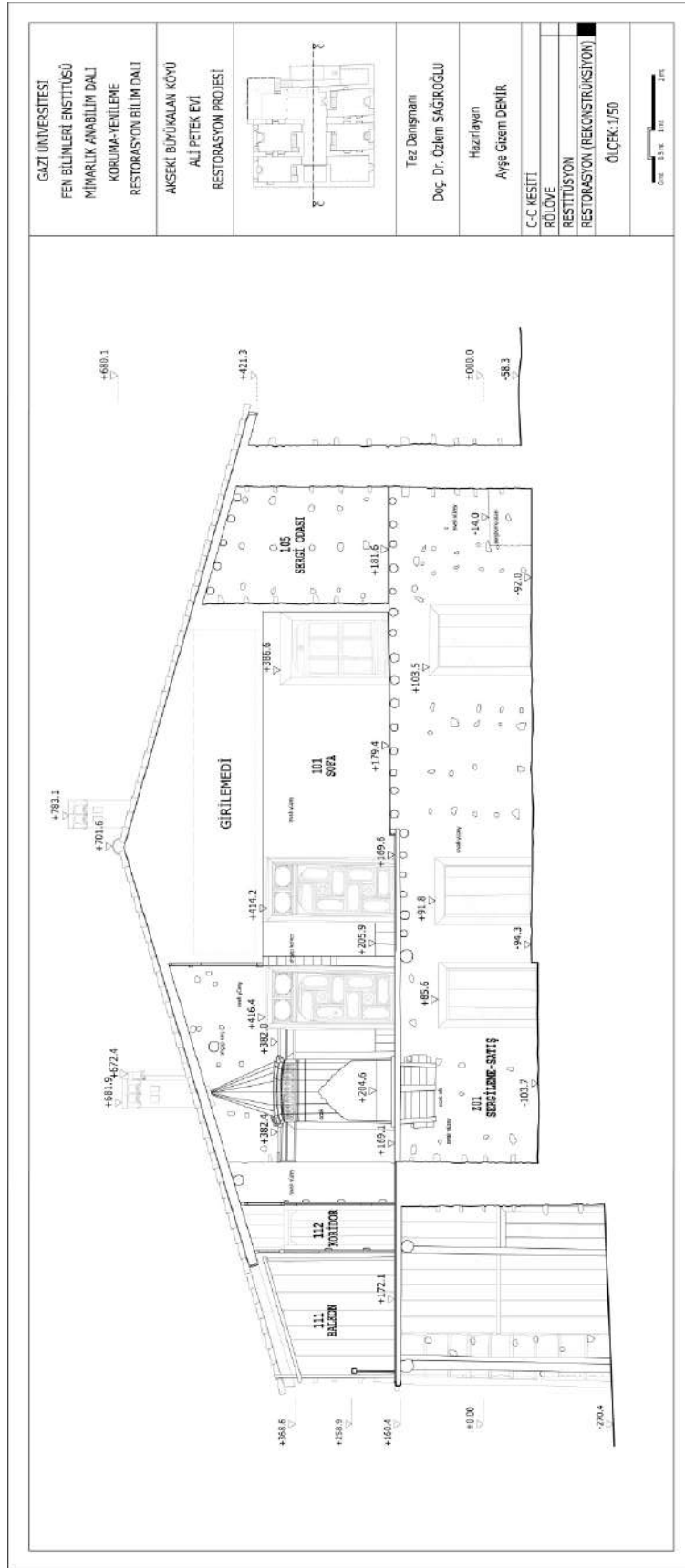
Şekil 7.7. Restorasyon (Rekonstrüksiyon) ölçülü 1. kat tavan planı

EK-7. (devam) Restorasyon (Rekonstrüksiyon) çizimleri

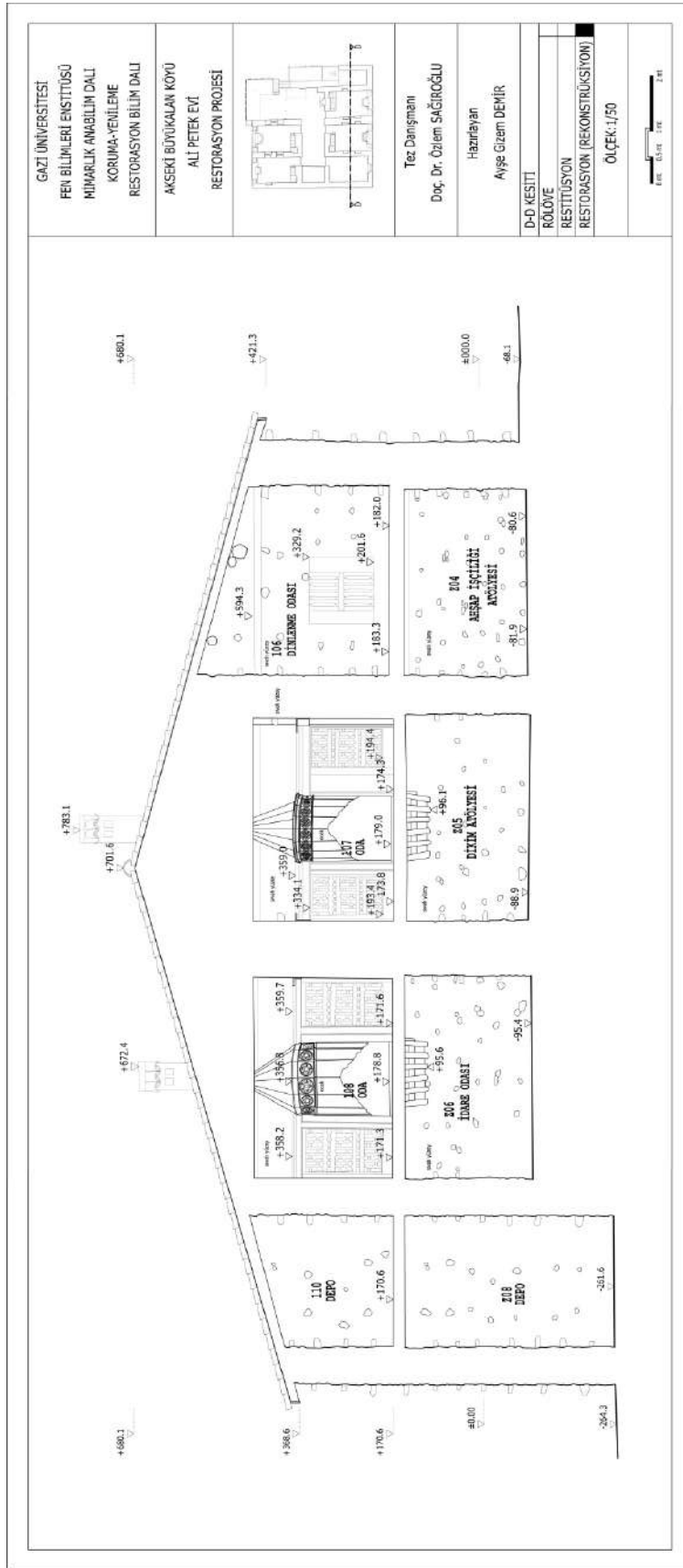
Şekil 7.9. Restorasyon (Rekonstrüksiyon) B-B kesiti

EK-7. (devam) Restorasyon (Rekonstrüksiyon) çizimleri

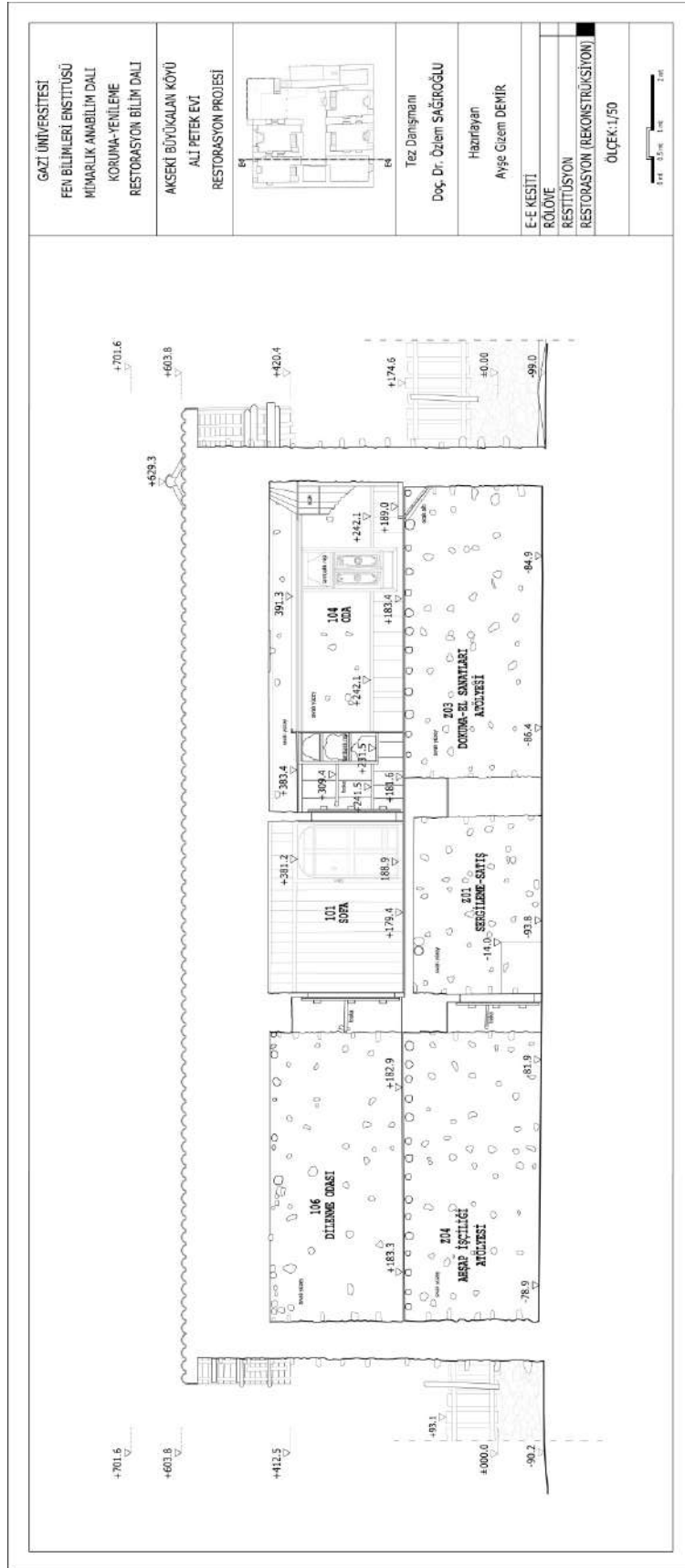

Şekil 7.10. Restorasyon (Rekonstrüksiyon) C-C kesiti

EK-7. (devam) Restorasyon (Rekonstrüksiyon) çizimleri

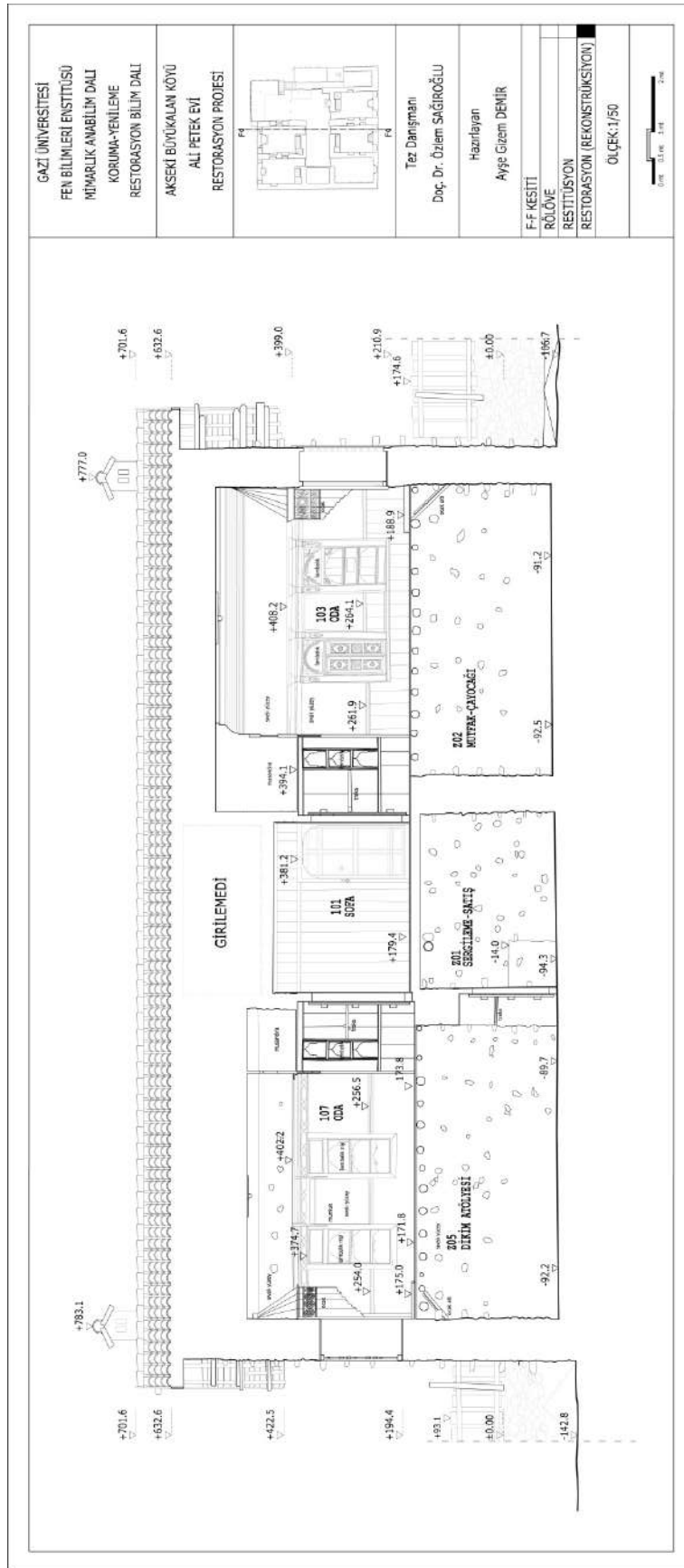

EK-7. (devam) Restorasyon (Rekonstrüksiyon) çizimleri

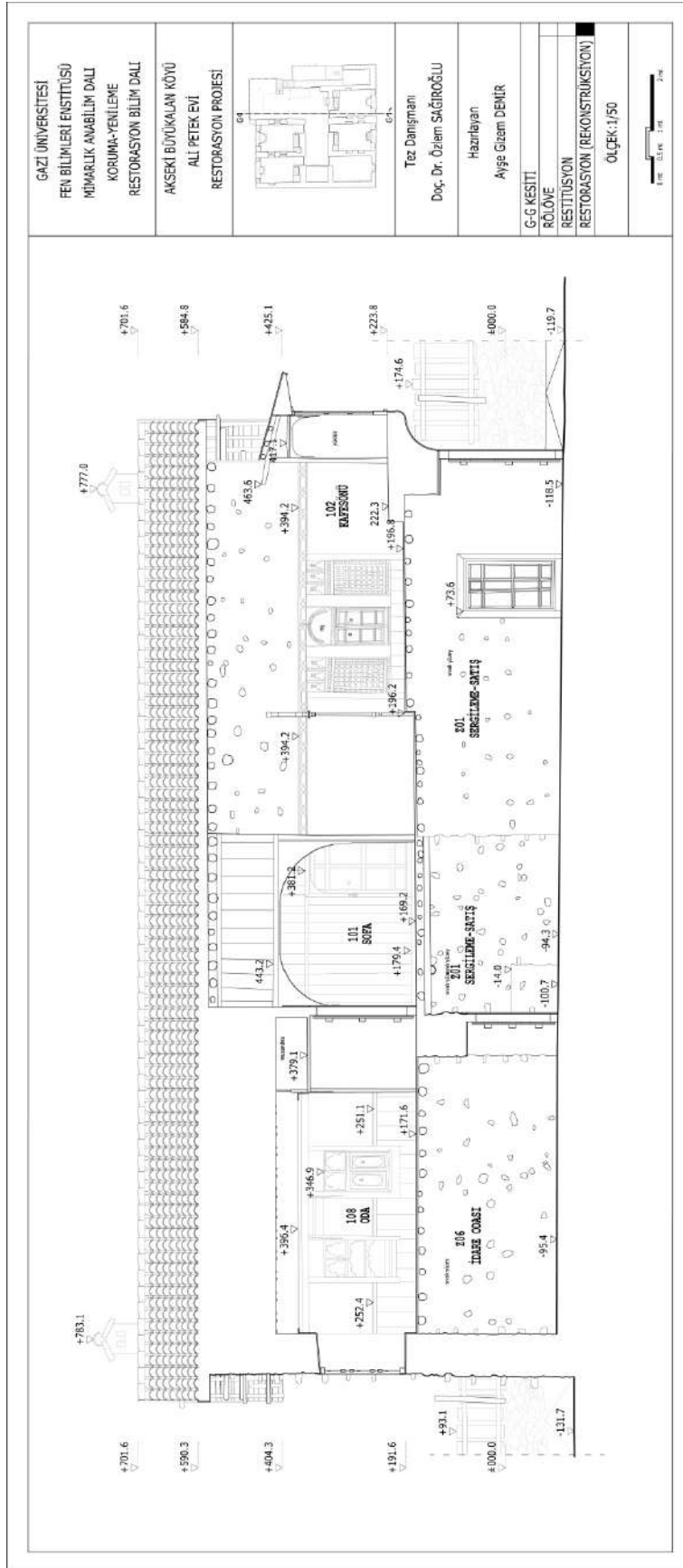
Şekil 7.12. Restorasyon (Rekonstrüksiyon) E-E kesiti

EK-7. (devam) Restorasyon (Rekonstrüksiyon) çizimleri

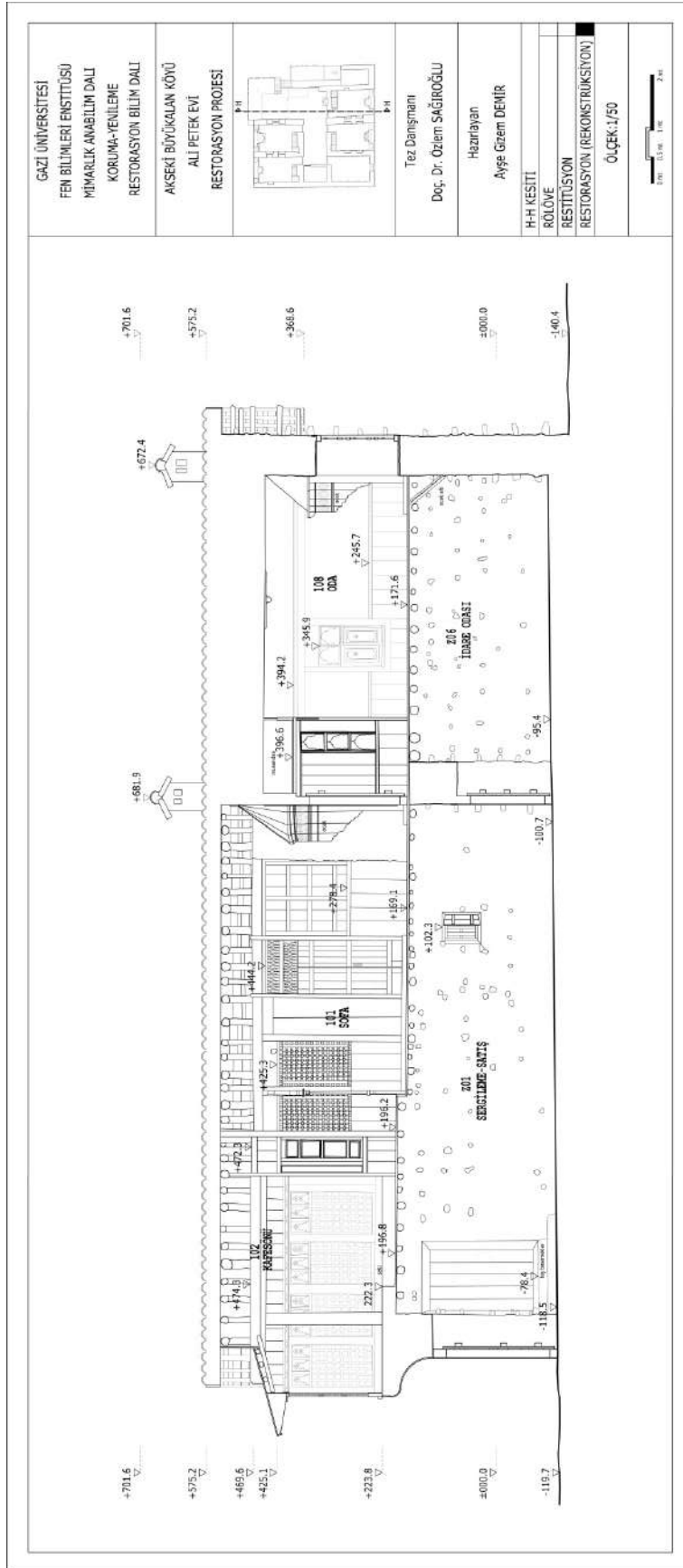
Şekil 7.13. Restorasyon (Rekonstrüksiyon) F-F kesiti

EK-7. (devam) Restorasyon (Rekonstrüksiyon) çizimleri

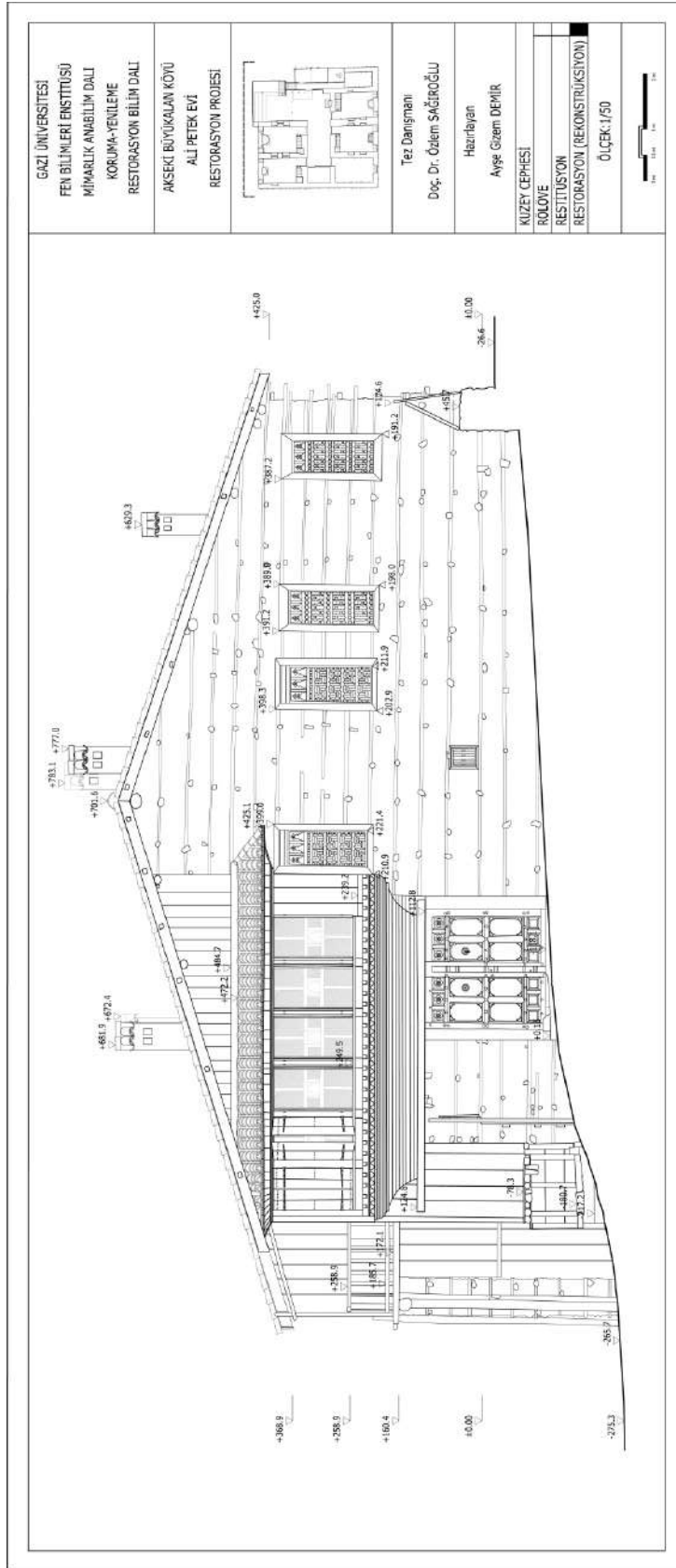

Şekil 7.14. Restorasyon (Rekonstrüksiyon) G-G kesiti

EK-7. (devam) Restorasyon (Rekonstrüksiyon) çizimleri

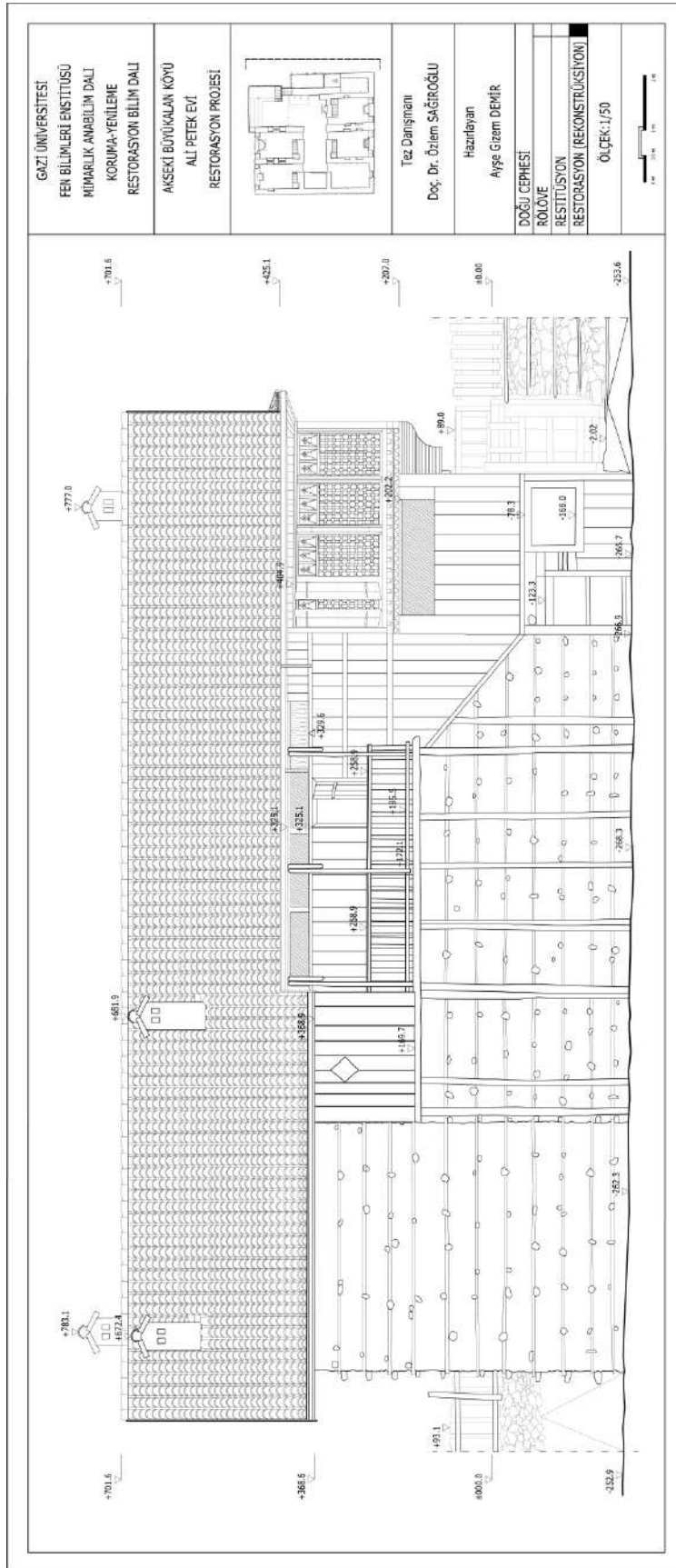

EK-7. (devam) Restorasyon (Rekonstrüksiyon) çizimleri

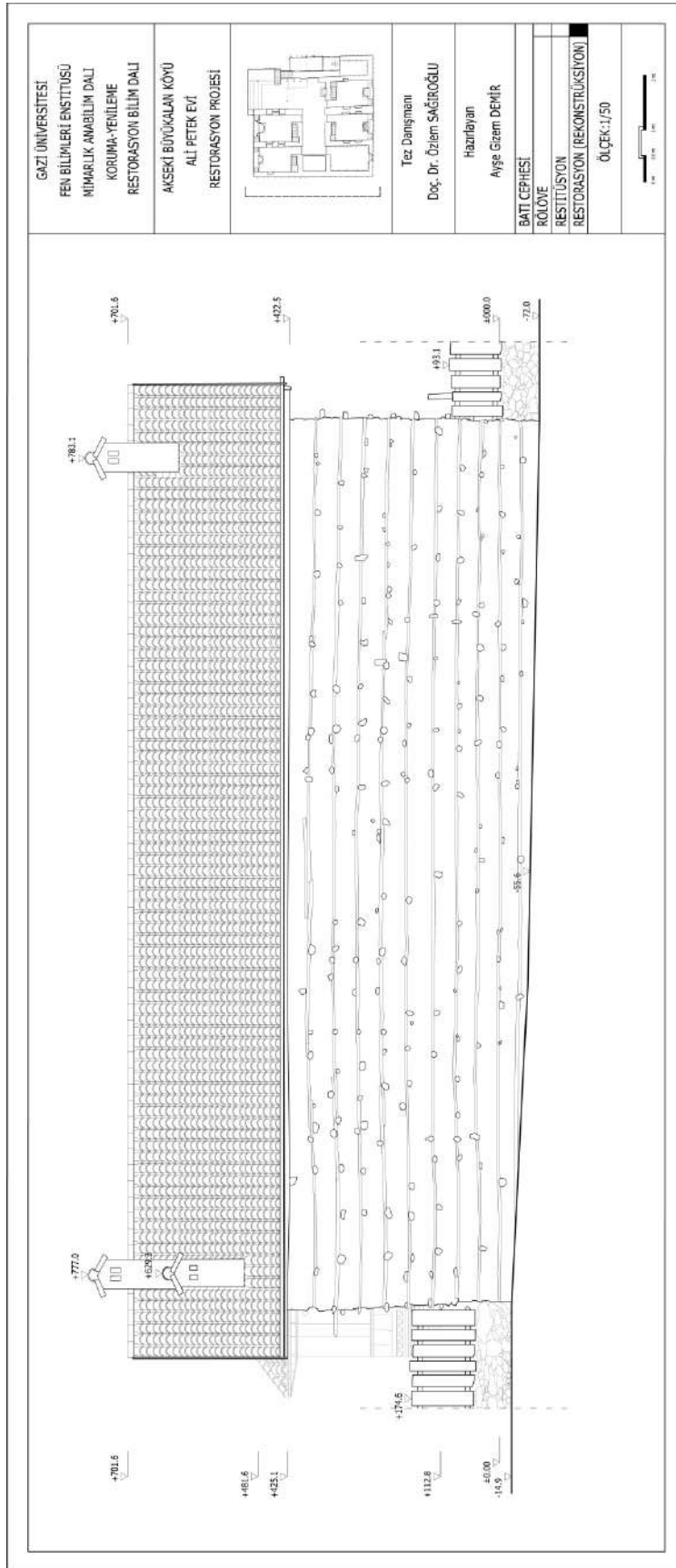

Şekil 7.16. Restorasyon (Rekonstrüksiyon) kuzey cephesi

EK-7. (devam) Restorasyon (Rekonstrüksiyon) çizimleri

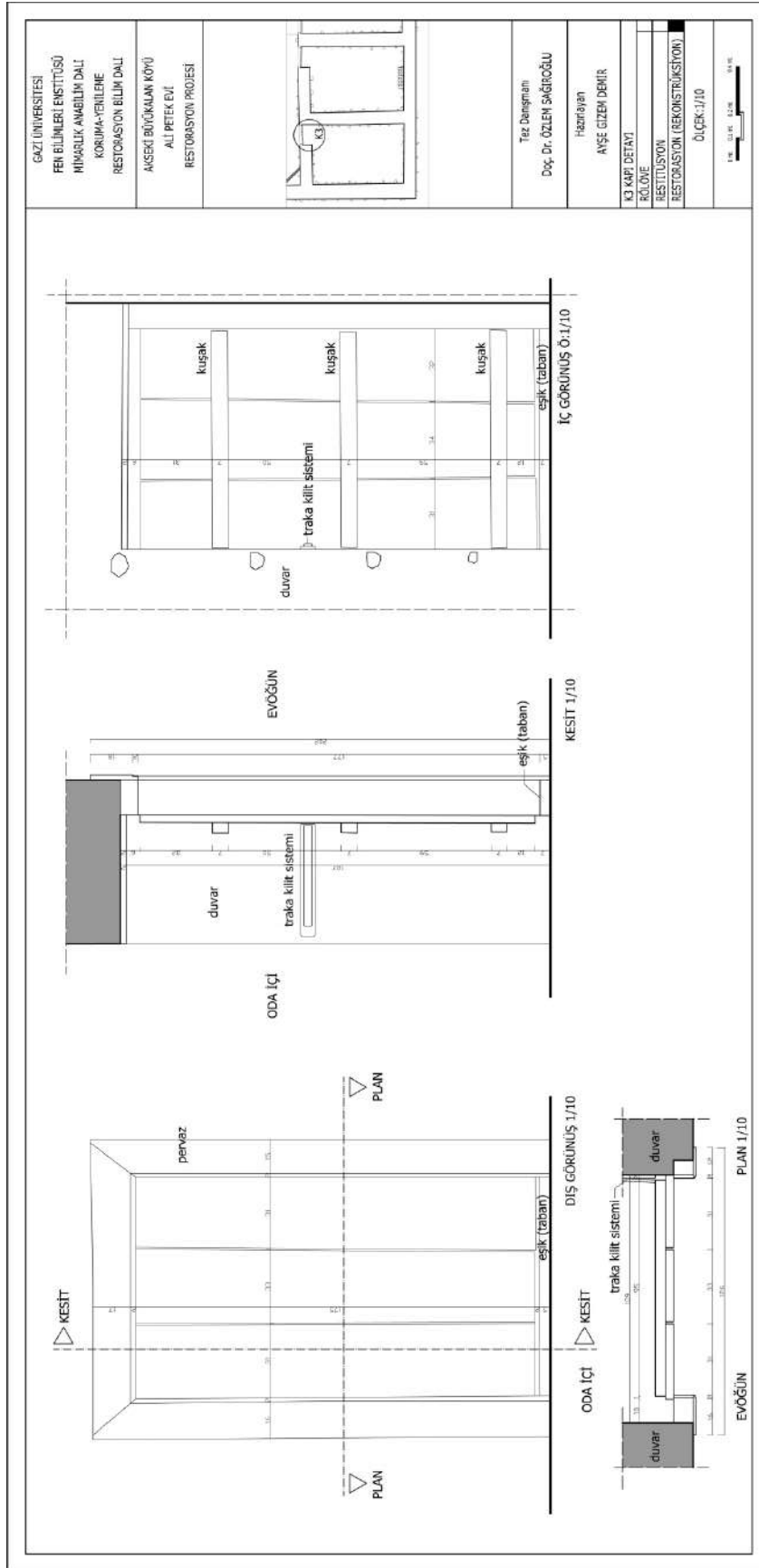

EK-7. (devam) Restorasyon (Rekonstrüksiyon) çizimleri

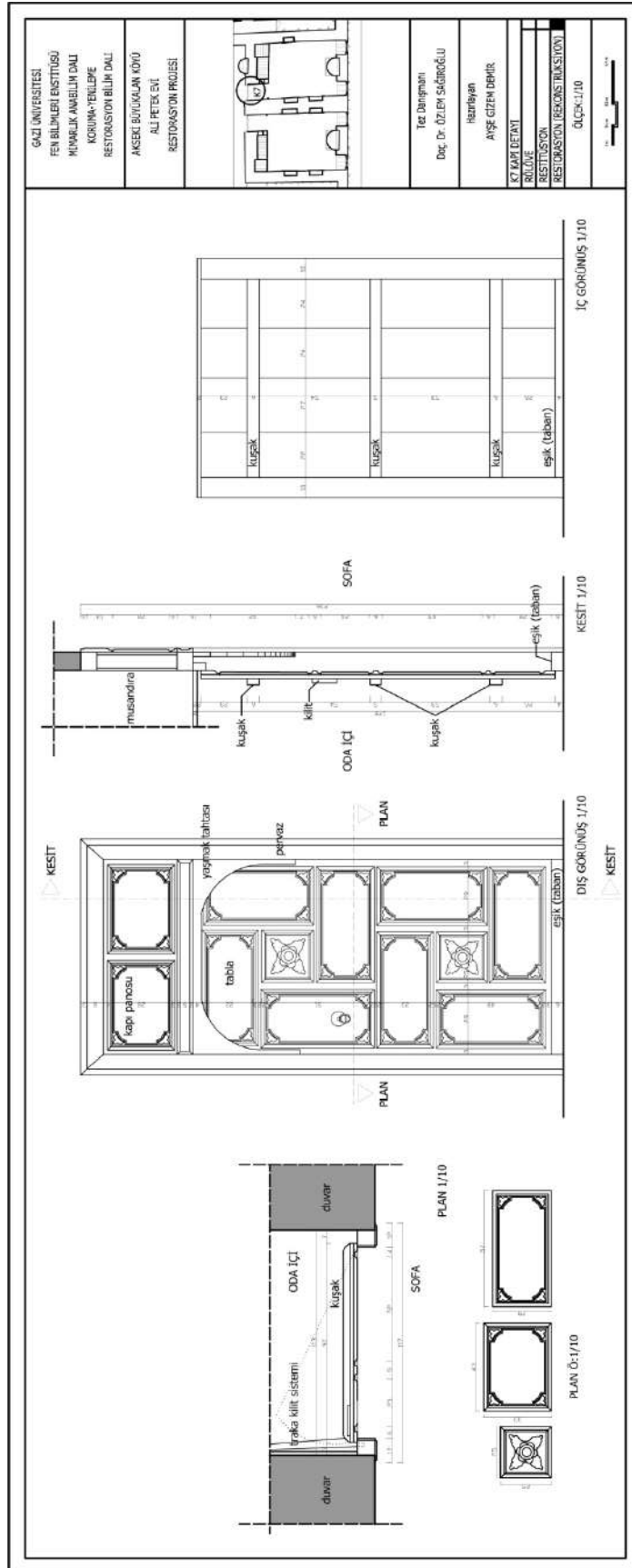
Şekil 7.18. Restorasyon (Rekonstrüksiyon) batı cephesi

EK-7. (devam) Restorasyon (Rekonstrüksiyon) çizimleri

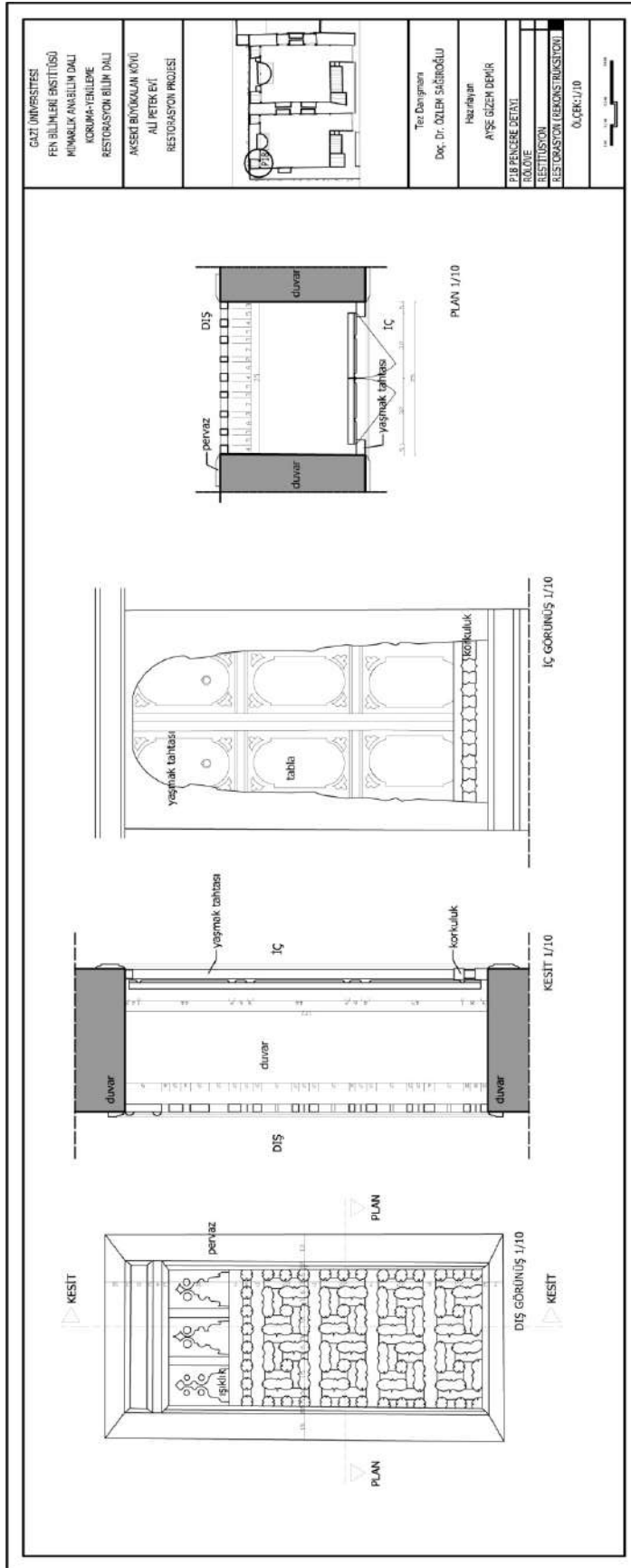
Şekil 7.20. Restorasyon (Rekonstrüksiyon) K3 kapı detayı

EK-7. (devam) Restorasyon (Rekonstrüksiyon) çizimleri

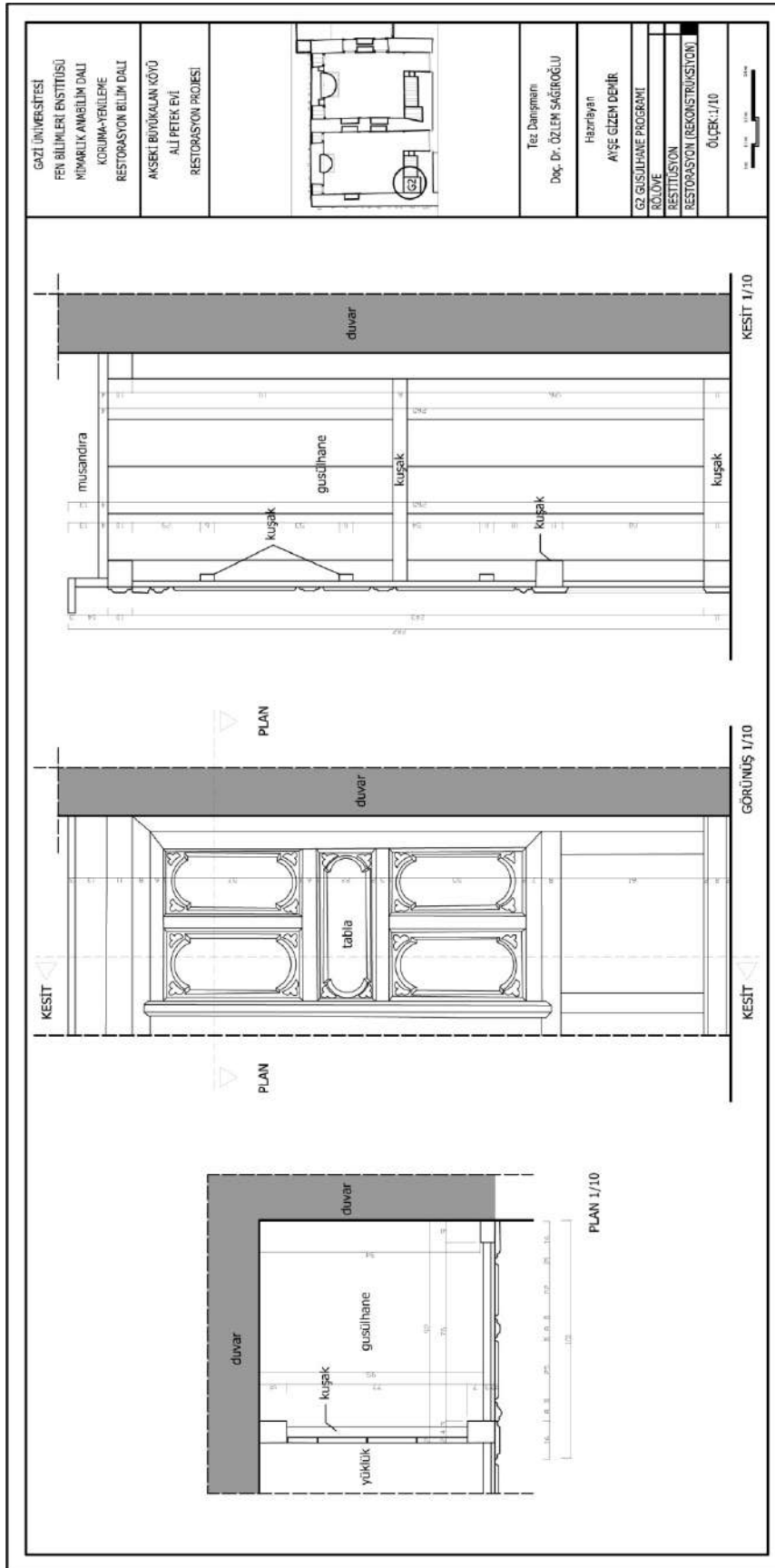
Şekil 7.21. Restorasyon (Rekonstrüksiyon) K7 kapı detayı

EK-7. (devam) Restorasyon (Rekonstrüksiyon) çizimleri

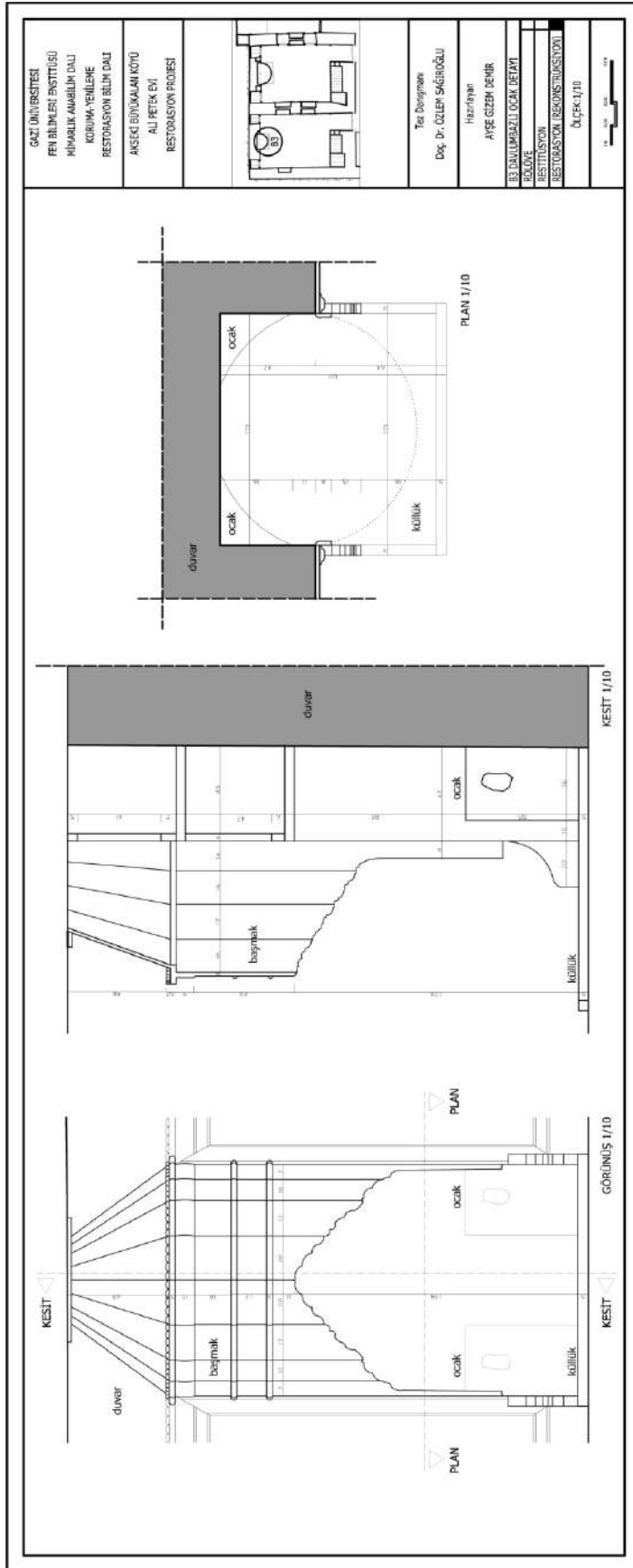
Şekil 7.23. Restorasyon (Rekonstrüksiyon) P18 pencere detayı

EK-7. (devam) Restorasyon (Rekonstrüksiyon) çizimleri

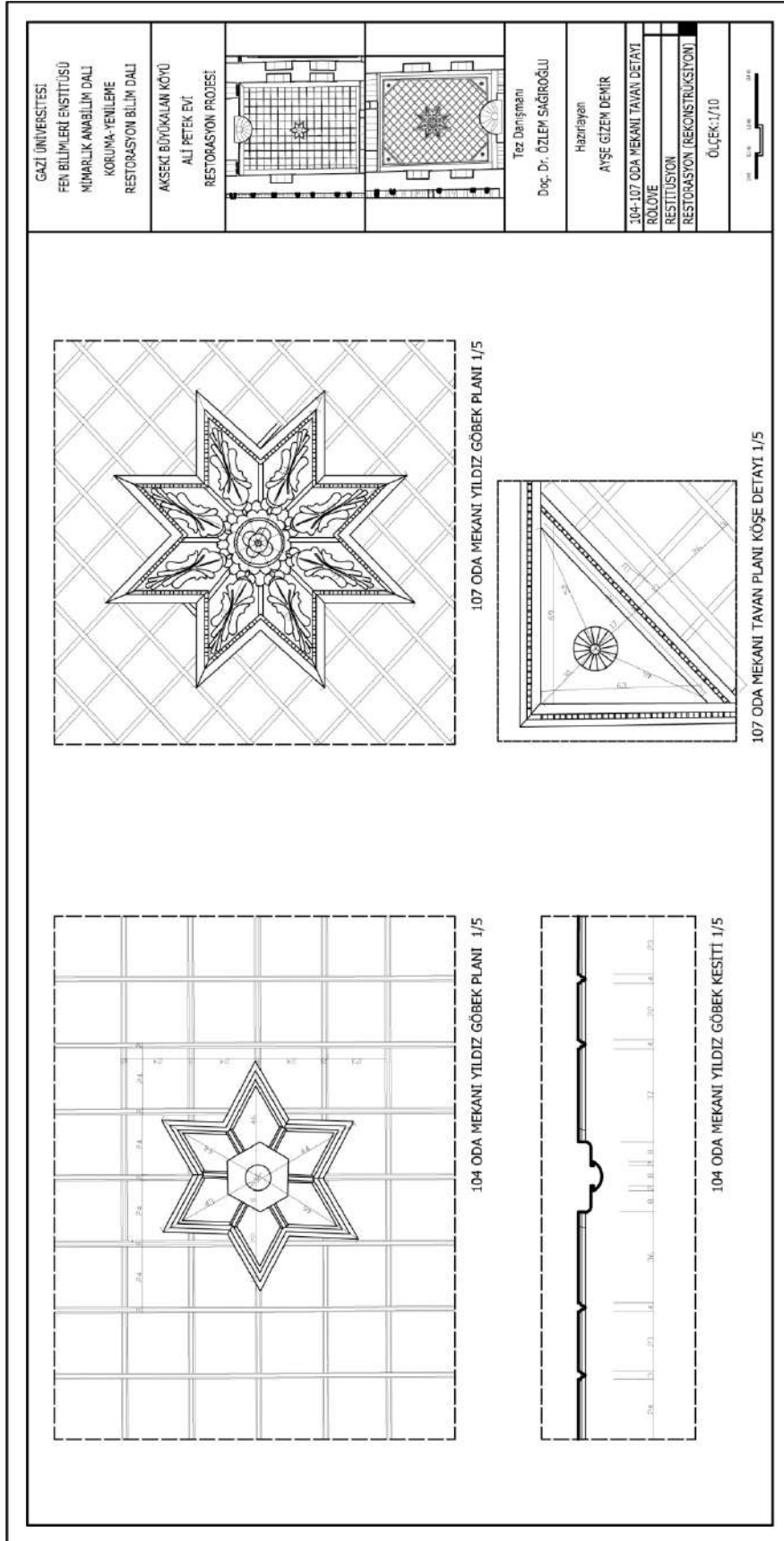
Şekil 7.24. Restorasyon (Rekonstrüksiyon) G2 gusülhane detayı

EK-7. (devam) Restorasyon (Rekonstrüksiyon) çizimleri

Şekil 7.23. Restorasyon (Rekonstrüksiyon) B3 davlumbazlı ocak (başmak) detayı

EK-7. (devam) Restorasyon (Rekonstrüksiyon) çizimleri

Şekil 7.26. Restorasyon (Rekonstrüksiyon) 104-107 Oda mekânları tavan detayları

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Soyadı, adı : DEMİR, Ayşe Gizem
 Uyuğu : T.C.
 Doğum tarihi ve yeri : 08.05.1989, Ankara
 Medeni hali : Bekâr
 Telefon : 0 (312) 367 84 05
 e-mail : gizemdemir1520@gmail.com

Eğitim

Derece	Eğitim Birimi	Mezuniyet Tarihi
Yüksek lisans	Gazi Üniversitesi / Mimarlık	Devam ediyor
Lisans	Eskişehir Osmangazi Üni. / Mimarlık	2012
Lise	İncesu Anadolu Lisesi	2007

İş Deneyimi

Yıl	Yer	Görev
2017-Halen	Mimor Mimarlık	Mimari proje elemanı
2013-2017	Arkad Mimarlık	Mimari proje elemanı

Yabancı Dil

İngilizce

Yayınlar

-

Hobiler

Trekking, kafkas dansları

DİZİN

A

Abstract · 25, 66, 68
Alıntılar · 14
Alt Bölümler · 10
APA · 35, 45
Araştırma · 30
Arial · 6

B

Bakınız · 23
Baskı · 36, 42
başlık · 10, 15, 20, 29, 31, 34, 40, 47
bölüm · 6, 31, 47

C

CD · 3
Cilt · 8

Ç

çizelge · 4, 19, 20, 21, 23, 25, 28, 47, 81
Çizelge · 9, 27, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77

D

Dipnot · 18
Dizin · 50
Doğrudan aktarma · 15
Dolaylı aktarma · 16

E

EKLER · 6, 20, 47, 49, 51, 69
Eşitlik · 20, 21
Etik · 9, 25

F

Format · 4, 5
formül · 20, 25

G

Giriş · 2, 4, 5, 9, 29, 31, 80
Görüntü · 4
grafik · 4, 20, 25

H

Harita · 9
Haritalar · 27

İ

İlk kontrol · 3
indis · 6
İspat · 11

K

Kabul ve Onay · 25
Kaynak · 11
Kenar Boşlukları · 7
Key Words · 25, 65, 66
Kılavuz · 1

L

Lemma · 11
literatür · 11, 14, 29

N

Numaralandırılma · 9, 11, 20

O

Onay · 2, 9
Ondalık Sayılar · 19

Ö

Özet · 10, 25, 64, 68
Özgeçmiş · 10, 49, 69, 76

P

patent · 5
pdf · 1, 3, 4
program · 4, 47
punto · 6, 9, 10, 18, 24, 25, 26

R

Referans · 5, 18
resim · 2, 4, 20, 21, 28, 47
Resimle · 27
Resimlemelerin Açıklamaları · 21

S

savunma · 1
sembol · 25, 40
simge · 6, 25, 28
Simgeler ve kısaltmalar · 28, 75
Simgeler ve Kısaltmalar · 9, 19
Sonuç ve öneriler · 31

Ş

şekil · 4, 20, 21, 23, 25, 28, 47
Şekil · 27, 68, 71
Şekille · 9, 27

T

Tanım · 11, 19
Teşekkür · 9, 10, 26, 67, 68, 70, 71, 73, 74
Tetkik · 75
Times New Roman · 6

U

Unvan · 34

Y

yazar · 13, 14, 15, 16, 34, 38, 42

GAZİ GELECEKTİR..